

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

101 nci Birleşim

11 . 6 . 1970 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	<i>Sayfa</i>	<i>Sayfa</i>
I. - GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	256	1/162;) (M. Meclisi S. Sayısı : 125 e 1 nci ek;)
II. - GELEN KÂĞITLAR	256	257:258
III. - YOKLAMA	257	2. — 930 sayılı Tasarruf bonoları ihracı hakkındaki Kanunun geçici 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarisına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Plân Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/199;) (Millet Meclisi S. Sayısı : 104 e 1 nci ek;)
IV. - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	257	259:260
1. — Maliye Bakanı Mesut Erez'in; sermaye piyasasının tanzimi ve teşviki hakkındaki kanun tasarisının havale edildiği komisyonlardan seçilecek 3 er üyeden kurulu bir Geçici Komisyonunda görüşülmesine dair önergesi (1/334, 4/76)	257	3. — Sendikalar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile 31 nci maddesine bir bend eklenmesi hakkında kanun tasarisı ile Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal ve 16 arkadaşının, 274 sayılı Sendikalar Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesi, Yozgat Milletvekili Abdullah Baştürk ile 4 arkadaşının, 274 sayılı Sendikalar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 ncü maddesinin (c) bendinin kal-
V. - GÖRÜŞÜLEN İŞLER	257	
1. — 27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve 3 geçici madde eklenmesine dair kanun tasarisına dair Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonlarından 3 er üyeden kurulu 13 No. lu Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi		

Sayfa

Sayfa

dırılması, İstanbul Milletvekili Rıza Kuas'ın, 274 sayılı Sendikalar Kanununun bir kısım maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet, Çalışma

ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 23 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/194, 2/84, 2/140, 2/287) (S. Sayısı : 133)

260:309

I. - GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Vazife ile yurt dışına giden Devlet Bakanı Refet Sezgin'e Devlet Bakanı Turhan Bilgin'in ve

Millî Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu'na da Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sabit Osman Avcı'nın vekillik etmelerinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tekereleri Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı'nın 7/183 esas numaralı yazılı sorusunu geri aldığına dair önergesi okundu ve yazılı sorunun geriverildiği bildirildi.

Trafik kazalarının artış sebepleriyle önleme çarelerini tesbit konusunda araştırma yap-

mak üzere kurulması kabul edilen Meclis Araştırması Komisyonuna üye seçimi yapıldı ise de, oyların ayrımı sonunda çoğunluğun sağlanamadığı anlaşıldığından;

11.6.1970 Perşembe günü saat 15,00 te toplanılmak üzere birleşime saat 16,10 da son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Nurettin Ok

Kâtip
Ankara
Kemal Ataman

Kâtip
Ordu
Memduh Ekşi

SORULAR

Yazılı soru

1. — Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, Erzurum'un Şıhveren köyünün sel felâketinden korunması için alınan tedbirlere

dair yazılı soru önergesi, İmar ve İskân ve Enerji ve Tabii Kaynaklar bakanlıklarına gönderilmiştir. (7/230)

II. - GELEN KAĞITLAR

Teklifler

1. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun adaylık şartları başlığını taşıyan 34 ncü maddesine bir fıkrâ eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/366) (Adalet ve Anayasa komisyonlarına)

2. — Cumhuriyet Senatosu Sivas Üyesi Âdil Altay'ın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/367) (Maliye ve Plân komisyonlarına)

CUMHURİYET SENATOSUNDAN GELEN İŞ

Teklif

3. — Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyesi Mehmet Güler ve 32 arkadaşının, Ticaret ve Sanayi Odaları, «Ticaret Odaları», «Sanayi Odaları», «Ticaret Borsaları» ve Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun teklifi (2/59) (Sanayi Komisyonuna)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Nurettin Ok

KÂTİPLER : Naci Gacıroğlu (Erzurum), Kenan Aral (Tunceli)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 101 nci Birleşimini açıyorum.

III - YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır. Sayın milletvekilleri elektrikler yandıktan sonra lütfen beyaz düğmelere bassınlar. Her iki kuliste bulunan sayın milletvekillerinin salona daveti hususunda idare âmirlerinin yardımını rica ederim.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yoklama işlemi bitmiştir. Müzakere için gerekli çoğunluğumuz vardır, müzakereye başlıyoruz.

IV - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Maliye Bakanı Mesut Erez'in; sermaye piyasasının tanzimi ve teşviki hakkındaki kanun tasarisının havale edildiği komisyonlardan seçilecek 3 er üyeden kurulu bir Geçici Komisyonunda görüşülmesine dair önergesi (1/334, 4/76).*

BAŞKAN — Sayın Maliye Bakanı tarafından verilmiş bulunan, Sermaye Piyasasının Tanzimi ve Teşviki hakkındaki kanun tasarisının bir geçici komisyonunda görüşülmesini öngören önergesi var, okutuyorum :

Millet Meclisi Başkanlığına

Başkanlığınızca Ticaret, Çalışma, Maliye, Adalet ve Plân komisyonlarında görüşülmesi

tensibolunan ve 21 Mayıs 1970 tarihinde Ticaret Komisyonuna sevk edilmiş bulunan «Sermaye Piyasasının Tanzimi ve Teşviki» hakkındaki kanun tasarisını, konunun müstaceliyetine binaen, anılan komisyonlardan seçilecek 3 er üyeden kurulu bir geçici komisyonunda görüşülmesinin teminini arz ederim.

Mesut Erez
Maliye Bakanı

BAŞKAN — Önergeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Gereği buna göre yapılacaktır.

V - GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve 3 geçici madde eklenmesine dair kanun tasarisına dair Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonlarından 3 er üyeden kurulu 13 No. lu Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 1/162; S. Sayısı : 125 e 1 nci ek) (1)*

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım; gündemin 10 ncu maddesinde ve bir defa görüşülecek işler kısmında yer almış bulunan 13 No lu. Geçici Komisyon raporu üzerinde müzakereye geçilmesini öngören bir önerge vardır. Ancak bir maddede küçük bir değişikliği öngörmüştür. Önergeyi okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna 3 geçici madde eklenmesine dair kanun tasarisı, Millet Mec-

(1) 125 e 1 nci ek S. Sayılı basma yazı tutanağın sonuna eklidir.

lisi ve Cumhuriyet Senatosu tarafından incelenerek, geçici 27 nci madde hariç diğer maddeleri kabul edilerek kesinleşmiştir. 27 nci maddede yapılan ufak bir değişiklik sonucu, tasarı Millet Meclisine iade olunmuştur.

Kurulmuş olan Geçici Komisyon 27 nci madde hakkında Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişikliği kabul etmiş bulunmaktadır.

Gelen kâğıtlar içerisinde bulunan tasarı, diğer konulara takdimen öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ederim.

Sabit Osman Avcı
Millî Savunma Bakan Vekili

BAŞKAN — Önergeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Esasen Cumhuriyet Senatosundan muhaviye evrak arasındadır.

Sayın Hükümet erkânı ve Komisyon yetkilisi lütfen yerinizi alınız.

Geçici Komisyonun düzenlemiş olduğu raporu okutuyorum:

(Geçici Komisyon raporu okundu).

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım; Geçici Komisyonun hazırlamış olduğu raporu okuttum. Raporda, Millet Meclisince bu kanunun yapılan görüşmesinde bir ibarede «sonra» olması iktiza eden kelime «önce» olarak geçmiş Cumhuriyet Senatosu bunu düzeltmiş, vâkı düzeltmeye Geçici Komisyon uymuş bulunmaktadır. Hafızalarımızı tazelemek için, Millet Meclisinin bu hususta kabul etmiş bulunduğu maddeyi önce okutacağım; daha sonra Cumhuriyet Senatosunun, bu «sonra» yerine «önce» kelimesini ikame eden değişik şeklini okutacağım.

Millet Meclisinin kabul ettiği metni okutuyorum:

(MİLLET MECLİSİNİN KABUL
ETTİĞİ METİN)

27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna üç geçici madde eklenmesine dair kanun

Emekli olan general ve amiraller

Geçici Madde 27. — 10 Ağustos 1967 tarihinden önce 49 ncu madde hükümlerine göre kadrosuzluk sebebiyle emekli edilmiş olan

general ve amirallere de bu kanunla değiştirilen 49 ncu madde (f) bendi hükümleri uygulanır. Şu kadar ki; bu hükümlerden yararlanmak isteginde bulunan general ve amirallerin daha önce bu bend hükümlerine göre almış oldukları tazminat, bu kanuna göre ödenecek miktardan düşülür.

BAŞKAN — Millet Meclisi maddeyi bu şekilde kabul etmişti; bunun sehven olduğu ileri sürülüyor. Bu metindeki, «10 Ağustos 1967 tarihinden önce» yerine; Cumhuriyet Senatosuna gitmiş, «10 Ağustos 1967 tarihinden sonra» denilmiştir. Şimdi bu şekli öngören maddeyi okutuyorum:

Geçici madde 27 :

(CUMHURİYET SENATOSUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN)

27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna üç geçici madde eklenmesine dair kanun

Emekli olan general ve amiraller

Geçici Madde 27. — 10 Ağustos 1967 tarihinden sonra 49 ncu madde hükümlerine göre kadrosuzluk sebebiyle emekli edilmiş olan general ve amirallere de bu kanunla değiştirilen 49 ncu madde (f) bendi hükümleri uygulanır. Şu kadar ki; bu hükümlerden yararlanmak isteginde bulunan general ve amirallerin daha önce bu bend hükümlerine göre almış oldukları tazminat, bu kanuna göre ödenecek miktardan düşülür.

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosu metni bu şekilde düzelterek kabul etmiştir. Geçici Komisyon ise, Cumhuriyet Senatosunun vâkı bu değişik şekline itiba etmiş, uygun bulmuştur. Şimdi, Geçici Komisyonun, Cumhuriyet Senatosunca vâkı değişikliği benimseme şeklini Yüce Meclisin oyuna sunacağım. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

27 nci madde Cumhuriyet Senatosu tarafından yapılan değişik şekli ile kabul edilmiştir ve kesinleşmiştir.

Diğer maddeler de daha önce kesinleşmiş olduğu cihetle, bu kanun Meclisimizce kanunlaştırılmış vaziyettedir.

2. — 930 sayılı Tasarruf bonoları ihracı hakkındaki Kanunun geçici 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Plân Komisyonu raporu (1/199) (S. Sayısı : 104 e 1 nci ek) (1)

BAŞKAN — Gündemin 4 ncü maddesinde bulunan Millet Meclisi Plân Komisyonu raporu üzerinde müzakereyi istiyen bir önerge vardır, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Bugünkü gündemin «Tüzük gereğince bir defa görüşülecek işler» arasında ve 4 ncü sırada olan 930 sayılı Tasarruf bonoları ihracı hakkındaki Kanunun geçici 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkındaki kanun tasarısının Cumhuriyet Senatosunca incelenmesi sırasında ufak bir değişiklikle kabul edilmesi üzerine diğer konulara takdimen öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Millî Savunma Bakanı Vekili
Sabit Osman Avcı

BAŞKAN — Önergeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu da, biraz önce kabul etmiş olduğunuz kanun gibi, daha önce Millet Meclisinde görüşülmüş; Cumhuriyet Senatosuna gitmiştir. Cumhuriyet Senatosunda ufak bir değişiklik, bir düzeltme yapmıştır. Bu bakımdan tekrar hafızalarınıza kıymet kazandırmak üzere, Millet Meclisinin 1 nci madde üzerinde kabul etmiş olduğu metni okutacağım; onu takiben de Cumhuriyet Senatosunun vâki değişik metnini okutacağım. Geçici Komisyon benimsemiş olduğuna göre, Yüce Meclis benimsemeye uyarsa kanunlaşacaktır.

Raporu okutuyorum :

(Millet Meclisi Plân Komisyonu raporu okundu.)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım; Millet Meclisi 1 nci maddede bu mevzuu kabul ederken, Ordu Yardımlaşma Kurumu Kanununun

(1) 104 e 1 nci ek S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna ekli'dir.

aslında «205» sayılı olması gerekirken, tasarıda zuhulen «223» olarak yazılmıştır. Tabii düzeltme ancak Cumhuriyet Senatosunca yapılabilir. Bu sebeple Cumhuriyet Senatosu «223» yerine «205» i ikame etmiştir.

Şimdi, Millet Meclisinin kabul ettiği 1 nci maddeyi okutuyorum :

Millet Meclisinin kabul ettiği metin
930 sayılı Tasarruf bonoları ihracı hakkındaki Kanunun geçici 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında Kanun

Madde 1. — 27 Temmuz 1967 tarihli ve 930 sayılı Tasarruf bonoları hakkındaki Kanunun geçici 1 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Ek fıkra — Ordu Yardımlaşma Kurumunun, 3 Ocak 1961 tarih ve 223 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi gereğince, geçmiş yıllar hizmet borçlanması karşılığı aidatı borçlanan üyelerden bu borçlarına mahsuben 5 Ocak 1961 tarihli ve 223 sayılı Kanuna göre maaş ve ücretlerinden kesilerek başabaş değerden temellük ettiği Tasarruf bonoları doğrudan doğruya Hazineye devredilmiş sayılır ve vergisiz olarak değiştirilir.

BAŞKAN — Millet Meclisi maddeyi bu şekilde kabul etmiştir. Madde muhtevasında «223 sayılı Kanun» denmiyecekmiş de, «205 sayılı Kanun» denmesi gerekirmiş. Sırf bu düzeltme dolayısıyla, metin Cumhuriyet Senatosundan Millet Meclisine gelmesi gereken bir durum arz etmiş ve Cumhuriyet Senatosu bu «223 sayılı Kanun» yerine «205 sayılı Kanun» tabirini kullanmış .

Şimdi Cumhuriyet Senatosunun buna göre düzenlediği maddeyi okutuyorum :

(Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin)
930 sayılı Tasarruf bonoları ihracı hakkındaki

Kanunun geçici 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında Kanun

Madde 1. — 27 Temmuz 1967 tarihli ve 930 sayılı Tasarruf bonoları hakkındaki Kanunun geçici 1 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Ek fıkra — Ordu Yardımlaşma Kurumunun, 3 Ocak 1961 tarih ve 205 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi gereğince, geçmiş yıllar hizmet borçlanması karşılığı aidatı borçlanan üyelerden bu borçlarına mahsuben 5 Ocak 1961 tarihli ve

223 sayılı Kanuna göre maaş ve ücretlerinden kesilerek başabaş değerden temellük ettiği Tasarruf bonoları doğrudan doğruya Hazine'den iktisabedilmiş sayılır ve vergisiz olarak değiştirilir.

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosunca «223» yerine «205 sayılı Kanun» tâbirinin düzeltme şeklinde konmuş olması Geçici Komisyon tarafından benimsenmiştir.

Benimseme hususunu Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu şekli ile 1 nci madde Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişik şekli ile kabul edilmiştir ve diğer maddeler de esasen kesinleşmiş bulunduğu cihetle bu kanun Meclisimizce kanunlaştırılmıştır. Hayırlı, uğurlu olsun.

Muhterem arkadaşlarım; sıra sayısı 133 te kayıtlı, gündemin 25 nci sırasında bulunan 274 No. lu Sendikalar Kanununun bâzı maddelerini değiştiren tasarının görüşülmesine geçiyoruz.

3. — *Sendikalar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile 31 nci maddesine bir bend eklenmesi hakkında kanun tasarısı ile Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal ve 16 arkadaşının, 274 sayılı Sendikalar Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesi, Yozgat Milletvekili Abdullah Baştürk ile 4 arkadaşının, 274 sayılı Sendikalar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 ncü maddesinin (c) bendinin kaldırılması, İstanbul Milletvekili Rıza Kuas'ın, 274 sayılı Sendikalar Kanununun bir kısım maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet, Çalışma ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 23 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/194, 2/84, 2/140, 2/287) (S. Sayısı : 133) (1)*

BAŞKAN — Raporun görüşülmeye tabi tutulması hakkında Çalışma Bakanı önerge vermiştir, gündemde bulunan diğer maddelere takdimen görüşülme önergesidir, bu önergeyi okutuyorum :

(1) 133 sıra sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

Yüksek Başkanlığa

Gündemin 25 nci sırasında yer alan 274 No. lu Sendikalar Kanununun bâzı maddelerini değiştiren tasarının öncelikle ve diğer işlere takdimen görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Çalışma Bakanı
Seyfi Öztürk

BAŞKAN — Önergeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Gereği buna göre yapılacaktır ve şu anda itibaren mezkûr kanun tasarısı görüşülmeye tabi olacaktır.

Geçici Komisyon ve Hükümet yetkilisi yerlerini alsınlar.

Muhterem arkadaşlarım, rapor 4 sayfayı ihtiva ediyor. Uzun bir rapordur. Daha önce Yüce Mecliste milletvekillerine dağıtılmış bulunmaktadır. Okutulmasına lüzum var mı efendim? («Yok» sesleri) Lüzum yok diyorsunuz, peki. Bütün arkadaşlarımızda matbu tasarılar mevcuttur. O halde raporun tümü üzerinde şu âna kadar söz almış bulunan arkadaşlarımızın isimlerini okuyorum : Hayrettin Uysal, Reşit Ülker, Ahmet Buldanlı.

HASAN TÜRKAY (İstanbul) — Grup adına söz istiyorum.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — C. H. P. Grubu adına söz istiyorum.

RIZA KUAS (İstanbul) — Sayın Başkan, gündemin 25 nci maddesinin görüşülmesini biraz evvel oyladınız. İvedilik ve öncelikle görüşülmesini bilmediğimiz için inceleme imkânı bulamıyoruz.

Biraz evvel de, «şimdiye kadar söz alanlar» deyince ben hepsinden evvel parmak kaldırdığım halde ismimi yazmadınız.

BAŞKAN — Bu isimlerini okuduğum; Sayın Uysal, Sayın Ülker ve Sayın Buldanlı bu kanun üzerinde daha önceden söz almak üzere Kanunlar Dairesine müracaat etmişler ve isimlerini yazdırmışlar. Benim okuduklarım bunlardı.

Hemen onu takiben de, «şu anda söz alanları ilâve edeyim» dedim. Hasan Türkay grup adına söz istedi. Zatiâlinizi de hemen yazmıştım, Sayın Asutay oradan kalkmıştı. Böyle devam ediyor.

RIZA KUAS (İstanbul) — Sayın Başkan, benim arz etmek istediğim her zaman...

BAŞKAN — Sayın Kuas, bir noktada anlaşmamız gerekir. Bir mesele, bir kanun tasarısı veya teklifi gündeme girdikten sonra istiyen sayın Milletvekili Kanunlar Bürosuna müracaat etmek suretiyle daha önceden isimlerini yazdırıyorlar. Bu sayın arkadaşlarımız da Kanunlar Müdürlüğüne böyle müracaat etmişler; «Bu kanun ne zaman görüşülmeye tabi olursa biz söz almak istiyoruz.» demişler, Sayın Kuas.

Sayın Kuas, yazdım. Sayın Asutay zatiâliniz Halk Partisi Grubu adına söz istiyorsunuz, peki efendim. Başka efendim?

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Ben de söz istiyorum.

BAŞKAN — Sizi de yazdım.

Adalet Partisi Grubu adına Sayın Hasan Türkay, buyurun.

HASAN TÜRKAY (İstanbul) — Daha sonra konuşacağım.

BAŞKAN — Peki.

Sayın Asutay, Halk Partisi Grubu adına, buyurun.

C. H. P. GRUPU ADINA BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Bugün uygar milletler topluluğu içinde soyulu Türk işçisinin gerçek yerini bir kez daha belirtmek ve belirtmeyi temin edecek çok önemli bir kanunun müzakeresi yapılıyor.

Millî varlığın dayanılacak ve korunacak en önemli değer kaynağının yurttaşların emeği ve emeğine değen tüm harekâtının olduğuna inanan C. H. P. Grubu görüşünü arz etmek üzere huzuruza çıkmış bulunuyorum.

İşçinin en tabii hakkı olan âdil bir ücret almasını sağlamak, emeği ile geçinenlerin kanundan doğan hak ve hakuklarını korumak, çalışanla çalıştıran arasında doğan anlaşmazlıkları demokratik esaslara bağlı yollarla çözümlenmek, kinleri sevgiye, düşmanlığı dayanışmaya, karşı karşıya olanları yan yana getirmeye sarfettiğimiz büyük gayret vardır.

Demokratik düzende tüm ayrıntılarıyla kendini kabul ettiren Türkiye işçi Sendikaları Konfederasyonu ve Türk işçisini daha iyi yarınlara ve düzene kavuşturacak bu kanunun Yüce Mecliste tüm ayrıntılarıyla kabul edileceği kanaati içindeyiz.

İkinci Dünya Harbinden sonra gerek memleketimizde ve gerekse dış memleketlerde iş

hayatı üzerinde yeni yeni inkişaf ve ilerlemeler olmuştur.

Bütün dünyada olduğu gibi sosyal politika, içtimai adalet telâkkileri bilhassa sanayi inkişafı, sermaye ile pay arasındaki münasebetler, işçi ile işveren arasındaki temaslar ve bu sosyal dayanışmanın kavgasız halledilebilmesi için C. H. P. yeni kanunlar getirmiştir ve mevcutları da iktidarı zamanında değiştirmiştir.

İşçinin hakkını koruyacak müeyyideler vaz' edilirken diğer taraftan da âmme nizamını muhafaza etmek tüm getirilen kanunlarda öngörülmüştür.

1945 yılında çıkarılan ve Türk işçisinin birleşmesini sağlayan Sendikalar Kanununun yetersizliği 5018 sayılı Kanunu çıkarmış olan C. H. P. tarafından 1963 yılında anlaşmış, her türlü baskı ve siyasi güdümü saf dışı eden 274 sayılı Kanun çıkarılmıştı.

Türk işçisini henüz tanımayanların onun bayrağa, toprağa ve demokrasiye olan bağlılığını göremiyenler o günlerde 274 sayılı Kanunla getirilen hürriyet ve hakları çok görmüş ve çekinmeden, «Bu kanunlar da o kadar fazla ki..» demiş ve sebebol olarak da, gelişmemiş sanayide yerine oturmamış, henüz yeteri kadar sermayenin birikmemiş yatırımların başladığı memleketimizde, «Bu kanun sanayii kökünden sarsar, hattâ iflâsları çoğaltır ve böylece de memleket sanayiini batırır» demişlerdi.

İşçiyi tanıyan, onun memleket sevgisini, demokrasiye olan inancını bilenler bu iddialara gültüp geçmişler, sosyal adalet ve sosyal güvenliğinin; başta fert haysiyeti olmak üzere millî birlik, millî huzur ve gerçek kalkınmanın işçinin teminatlı işe kavuşması, teşkilât kurma hakkına sahibolması, pazarlık yapma hürriyetine kavuşması ile mümkün olacağını savunmuşlardı.

274 sayılı Kanunun ne işverenin işçiyi istismarına ne de işçilerin ve teşekküllerinin işverenleri haksız ve yersiz baskılar altına almalarına ve sonuç olarak toplumun menfaatlerinin aksamasına yol açacak davranış ve hareketlere müsamaha etmeyecek hükümler getirmişti.

Türk işçi harekâtının 7 yıllık muhasebesi işçiyi inananları haklı, işçiyi tanımayanları da başı eğik çıkarmıştı.

Sayın milletvekilleri; sendikalar iktisadi ve sosyal fonksiyonları yanında demokratik re-

jimin de teminatı olan müesseselerin başında yer alırlar. Bağımsız ve hür sendikacılık her yerde demokratik rejimlerin müdafii olmuştur. Diktatörlerin ilk yıktıkları müessese hür sendikalar olmuştur. Faşist ve komünist diktatoryasına karşı Türk sendikacılığı daima mücadele etmiş ve karşısına çıkmıştır.

Sayın milletvekilleri; Türk Halkı ve işçisi bugün sosyal meseleler konusunda o kadar uyanmış, o kadar şuurlu hale gelmiştir. Artık Türkiye'de sosyal barış ve sosyal huzur teminat altına alınmadan siyasal bir huzurun sağlam ve sürekli olması düşünülemez. Kaldı ki, demokratik düzen içinde hızlı kalkınma yoluna girmiş bir toplumda sosyal huzur ve bunu sağlayacak ahenkli işçi, işveren münasebeti ulusal huzuru korumanın başta gelen şartıdır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; işçi bugün sokakta değilse, sınıf mücadelesini esas alanların gittiği yola itibar etmiyorsa, yersiz ve kanunsuz işgal ve boykotlara «Hayır» diyor, sa bunun tek nedeni bu düzende toplu iş sözleşmesi yolu ile hakkını vermeyene karşı tüm direnme gücünü kullanarak grev yapma hürriyetine sahip olduğu içindir. Eğer Türk işçisi bu hak ve hürriyetlere sahip olmasaydı onu bugünkü halinde görmek muhakkak ki, mümkün olmayacaktı.

Sayın milletvekilleri, 274 sayılı Kanunun 7 yıllık uygulamasında bir çok aksaklıklar ve boşluklar olduğu tesbit edilmiştir. Yılların ortaya çıkardığı noksanları bertaraf etmek maksadıyla CHP milletvekilleri olarak bizler bir Kanun teklifi yapmış, hükümetimiz bu görüşe yakın bir Kanun tasarısını Yüce Meclise sevk etmiştir. Teklif ve tasarılar Geçici Komisyonunda titizlikle incelenmiş, işçi, işveren yetkililerinin görüşleri alınmış müşterek bir görüşle müzakeresi yapılan kanun tadil teklifi Yüce Meclise takdim edilmiştir.

Kuvvetli bir sendikacılığın toplumsal hayatımızda bir denge unsuru olacağına Yüce Meclisiniz inanıyorsa sendikacılığımızın güçlü hale gelmesini temin edecektir.

Sayın milletvekilleri; menfaatler arasında ahenk yaratmak ve denge kurmak zorunluğu vardır. İşçi ile işveren memleketin kalkınmasına menfaat çatışması halinde değil, menfaat dayanışması halinde olduklarında hizmet edebilecek-

lerdir. İşçi ile işveren eğer aralarında menfaat çatışması yerine, böyle bir menfaat dayanışması kurarlarsa, iktisadi kalkınma çabasının birçok toplumda açtığı sosyal yaradan Türk toplumu mâsum olacaktır. Türkiye'de sosyal adalet, içtimali adalet dediğimiz şeyin bir sınıfın elinde başka bir sınıfa karşı mücadele bayrağı olmayıp, millî bir dâva haline gelmesini ve görülmesini Türk işçileri ve Türk sendika yöneticileri istemektedir. Türk toplumunda kölelik geleneği yoktur, Türk toplumunda aristokrasi geleneği de yoktur. Bu geleneğin yokluğundan Türkler için haklarda eşitlik duygusu tabiatlarının ayrılmaz bir unsuru haline gelmiştir. Bu geleneklerin yokluğundan Türk toplumu sınıf ayrılıkları şuuru ile, insanlık onurunu zedeleyici bir şekilde bölmek talihsizliğinden bugüne kadar kurtulmuştur. Sınıf ayrılıkları şuuruna dayanan tehlikeli ve yıkıcı akımlardan Türkiyemiz onun için bugüne kadar mâsum kalmıştır. Kendi tarihimizden devraldığımız bu müstesna talihi, iktisadi düzenimizde ve çalışma hayatımızda iyi değerlendirmesini bilirsek, Türkiye için demokratik düzen içinde ve sosyal adalet zemini üzerinde kalkınmanın hiç de güç olmadığı görülecektir. Bir halkın demokrasiden uzak ve sosyal adaletten yoksun bir iktisadi faaliyet düzeni içinde verimli olabilmesine, işe gönlünü ve kafasını vererek çalışabilmesine imkân yoktur.

Sayın milletvekilleri, Yüce Mecliste müzakeresi yapılan kanunun en önemli maddelerden biri memur - işçi ayırımını yapan 2 nci maddedir. Çalışma hayatımızın senelerden beri devam edegelen sorunlarından bir tanesi işçi - memur ayırımıdır. Bunu, çelişme ve çekişmeyi sürdüren 931 sayılı İş Kanununun muğlak tarifinde bulmak mümkündür. Bilhassa yargı organlarımızın değişik ve çelişik kararları bu sorunu içinden çıkılmaz hale getirmiştir. Çalışanları iki katagorinin dışında bir üçüncü yere oturtmak mümkün değildir. Anayasamız çalışanları ikiye ayırmıştır. Bunlar, kamu hizmeti gören memurlar ve onun dışında kalan bütün çalışanlar... 20 nci yüzyılda Devletin ekonomik hayata müdahalesi ve bu müdahalenin devamlılığı üzerinde kimsenin münakaşa etmesine imkân yoktur. Daha açık bir ifade ile, Devlet iktisadi faaliyetlerde bulunacak ve bâzı durumlarda fabrikalar işletecek ve burada da işçi çalıştıracaktır. Kaldı ki, Anayasamızın 117 nci maddesi genel idare

esaslarına göre Devletin yükümlü olduğu hizmetlerin memurlar eliyle yürütülmesini öngörmektedir. Yoksa Devletin genel idare esasına göre, asli ve sürekli görevleri arasında yer almayan iktisadi faaliyetlerinin tümünde istihdam edilenlerin memur sayılması gibi, bugünün personel ve sosyal anlayışına taban tabana zıt bir görüşe yer vermeye imkân yoktur. Bugün işçi niteliğinde olmakla beraber, sadece ücreti kanunla düzenlenen veya sosyal güvenlikleri bakımından Emekli Sandığına tabi kılınmış olanların büyük bir kütle olduğu Yüce Meclisçe malumdur. Bu kütle iş hukukundan, toplu sözleşme hakkından mahrumdur. Batı - Avrupa ülkelerinde «memur» tarifi daralırken, «işçi» tarifi o nisbette genişletilmektedir. Anayasamızın ruhuna aykırı değerlendirmeyi bu tadil tasarısı düzenliyecek. Bu tadil tasarısı çöpçüyü, bulaşıkçıyı, çobanı, hastanın altını, burnunu temizliyeni, makina başında çalışanı, direksiyon kullanamı, kahve getireni, yeri silen, yemek pişireni, dağıtam, tencere tamircisini İş Kanununun teminatına, toplu sözleşme yapmak hakkına kavuşturacak ve böylece yıllardan beri süregelen adaletsizliği bertaraf edecektir.

Sayın milletvekilleri, 657 sayılı Kanunu tadil eden ve adına reform tasarısı denen tasarımı inceleyen Plân ve Bütçe Komisyonu; hâkimi, hekim, mühendisi, ve idare esasına dayanan ve devamlılık arz eden sınıflara gösterdiği yakınlığı, işçi - memur ayırımında da en son toplantıda göstermek lütfunu esirgememiştir.

C. H. P., Anayasa ile teminat altına alınan işçi hakkını zedeliyecek her hareket ve tutumun karşısındadır. Ne hukukun hürriyetini, ne özgürlüğünü, bugüne dek olduğu gibi, bundan böyle de müdafaa ve muhafaza edecek, çalışanı yeter gücüyle koruyacaktır. İnancımızı ve endişelerimizi Yüce Meclise duyurmak için bir örnek vermeyi kaçınılmaz görev ve zaruri bir vazife sayıyorum.

Bugüne dek köylü, çocuğunu ziraat mühendisi yetiştirebilmiş midir? Din hizmetlileri, fitre ve zekât olmasa, aynı işte kalabilirler mi? Bir cenaze defnini göz önüne getiriniz; kimin cenazesi daha uzun dua ile kaldırılır? Musalla taşından defne kadar yürütülen muameleleri ölçün; çelengin çok olduğu, elfazı düzgün kişilerin izlediği cenaze alayları ile yoksullarınkini bir öl-

çüye vurunuz. Kaç çöpçünün çocuğu doktor, kaç kapıcının çocuğu, kaç sağlık işçisinin evladı avukat veya mühendis, kaç mübaşirin, zabıt kâtibinin evladı hâkim, kaç imamın, mevlüt-hanın mahsulü hayatı işçi, kapıcı, silici, çoban, çöpçü olmuştur? Bunları, Türkiye'nin yarımını düşünerek incelemek lâzımdır.

Bugün talebeler arasında çatışma vardır, işgal vardır, yaralama vardır, öldürme, ölme vardır. Hareketin başı kimdir? Hangi avukatın, hâkimin, hekimin fabrikatörün, ithalatçının, ihracatçının, hattâ diskotek işletenin, gazinocunun çocuğu, vekilin, senatörün, milletvekilinin, umum müdürün, müsteşarın evladı bu çarpışmaların içindedir. Ölen de öldüren de halk çocuğudur.

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — İmamoğlu, milyarder, daha dün öldü.

C. H. P. GRUPU ADINA BURHANETTİN ASUTAY (Devamla) — Biraz sonra sözünüze cevap vereceğim, geliyor da, mükerrer olmasın diye şimdilik sustum.

BAŞKAN — Efendim, şimdi münakaşa etmeyin, bir beyanınız varsa grup adına konuşacak arkadaşlar var, onlar söylerler.

C. H. P. GRUPU ADINA BURHANETTİN ASUTAY (Devamla) — Onların hepsi vatan evladı, biraz sonra geleceğim. Büyük sabır içinde olduğunuzu bilirim sizin.

BAŞKAN — Sayın Asutay, 274 sayılı Kanun hakkında konuşun.

C. H. P. GRUPU ADINA BURHANETTİN ASUTAY (Devamla) — Komando kamplarında talim gören, Mao, Castro, Lenin, Stalin'in resimlerini taşıyan ve okul duvarlarına asan, cenaze törenlerinde, yürüyüşlerde, bayramlarda ve seyranlarda her fırsat bulduğunda sol elini yumruk yaparak, havaya kaldırarak içten yemin eden öğrenciler kimin evlatlarıdır?

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Zenginlerden de çok.

C. H. P. GRUPU ADINA BURHANETTİN ASUTAY (Devamla) — Babası yetiştiremediyse kabahat bizim değil. Bir şiir, var, aynen okuyayım:

«Kazara kaza olmuş Eşme kazası,

Koyun gütmekten gelir Meclisi İdare Azası,
Eşmeyi sorarsanız iki dükkân bir fırın,

Peynir ekmek yemekten ne ağız kaldı ne burun.»

diyor şair Eşref.

Bu misal.. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

Kazara kaza olmuş misillü üniversiteye giren, aile geçiminden mahrum babasının çocuğuna, ancak ayda 25 - 50, fevkalâde 75 ve 100 lira gönderdiği malûmdur. Bu öğrenciler birçok zaman nişanlıdan mektup alamıyan ak çevreli, terü taze, teni pakize genç kızlar gibi gözü yaşlı postane kapısından dönerler veya posta dağıtıcısını gözlerler.

BAŞKAN — Sayın Asutay, bu kanunla ilgili bir bağlantı kuracaksınız tahmin ediyorum, ama çok dolaylı olarak, uzun bir girizgâh yapıyorsunuz.

C. H. P. GRUPU ADINA BURHANETTİN ASUTAY (Devamla) — Sayın Başkan, 2 nci maddenin meselesini arz ediyorum.

BAŞKAN — Anladım da, ona daha süratle girmek imkânınız var zannediyorum.

C. H. P. GRUPU ADINA BURHANETTİN ASUTAY (Devamla) — Biraz tenkis edeyim Sayın Başkan.

Bu sebepledir ki, huzuruza getirmiş olduğumuz 274 sayılı Kanunun 2 nci maddesini geldiği şekilde çıkaracaksınız, Yüce Meclise takdim edilmiş olan, biraz sonra müzakeresine geçeceğimiz veya birkaç gün sonra müzakeresine geçeceğimiz, 657 sayılı Kanunda «işçi» nin tarifi her ne kadar yapılmış gibi görünüyorsa da, bunu tüm sarahata kavuşturabilmek için huzurda müzakeresi yapılmış olan kanunun 2 nci maddesinin yeniden tedvini hususunda bir önerge tanzim etmiş bulunuyorum, bunu Yüce Başkanlığa takdim edeceğim. Sırası geldiğinde de bu mevzu üzerinde ayrıca görüşeceğiz.

Sayın milletvekilleri, huzuruza getirilen 274 sayılı Kanun sendikalar aidatının bordrodan kesilmesini temin etmiş bulunmaktadır. Sendikaların para yönü ile büyük bir güç sahibi olmaları birçok işverenleri endişelendirmiş olmakla beraber, tatbikatta bu endişenin yeri olmadığı da görülmüş bulunmaktadır. Yeni getirilmiş olduğumuz kanunun bir maddesinde, sendika elindeki bulunan mevduatı her türlü yatırımda, sanayide işletecek şekilde bir hüküm getirilmiştir. Bundan böyle artık sendikalar elindeki mevduatı ölü yatırımlara değil, sanayi sahalarında işletmeye sarf edeceklerdir.

Sendika yöneticilerine verilen aylık ve yollukların en üst kuruluşların genel kurullarında tesbit edilmesini biz C. H. P. milletvekilleri olarak yeterli ve yerinde bulmuştuk. Geçici Komisyon bu tarifi lüzumsuzluğuna işaret ederek kanunda yer vermemiştir. Maddesi geldiği zaman esbabı mucibeleriyle durumu size arz edeceğim.

Sayın milletvekilleri, yılların boşluklarını dolduran her türlü çelişmeyi, çekişmeyi, kavgayı ön safhada önleyici tedbirleri getiren ve kanun boşluklarını dolduracak, adaleti, müsavatı, hürriyeti ve birliği sağlayacak bu kanuna C. H. P. olarak müspet oy vereceğiz.

Hepinize en derin saygılarımı arz ederim. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Hayrettin Uysal, buyurunuz efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Değerli arkadaşlarım; 274 sayılı Kanunun bâzi maddelerinin değiştirilmesine ait kanun tasarısı ve teklifleri, 1963 yılında çıkmış bulunan ve 7 yıldır sosyal hayatımıza, Türk işçi hayatına köklü bir düzen değişikliği getirmek suretiyle, bir devrim yapmış olan, halihazırda mer'i bulunan, uygulanmakta bulunan kanunun bu uygulama süresi içerisinde görülen bâzi aksaklıklarının önlenmesi için hem Hükümet tarafından hazırlanmış, hem de benim ve arkadaşlarım tarafından teklif olarak hazırlanmış, sendikacı Milletvekili Abdullah Baştürk ve arkadaşları tarafından hazırlanmış olan kanun tasarısı ve teklifleri Geçici Komisyonunda müstereken görüşülmüş ve Geçici Komisyonun raporu ile birlikte bugün müzakere etmekte olduğumuz kanun, karşımıza gelmiş bulunmaktadır.

Gerçekte Türk demokrasi hayatında büyük bir merhale olan 274 ve 275 sayılı kanunlarla ekmek, barış ve özgürlük ülküsü yolunda Türk toplumunda önemli bir gelişme sağlanmıştır. Bugün sendikalarımız, özellikle sendikaların en yüksek kuruluşu olan Türk - İşin eylemleri, faaliyetleri demokrasimiz için büyük ölçüde güvence olan bir örgüt niteliği ile faaliyetlerine devam etmektedirler. Kısa zamanda 1961 Anayasasının ülkemize getirdiği çağdaş sendikacılık hareketi hiçbir geri kalmış ülkede, bu kadar kısa zamanda, bu denli olumlu ve bu denli önemli bir noktaya gelmemiştir. Türk işçisi

bizde süratle haklarının bilincine varmaktadır, varmıştır. Türk Halkının bir parçası olan Türk işçisi toplumun gelişmesinde, ülkemizin kalkınmasında, demokrasinin yerleşmesinde özgürlüklerin kullanılmasında, barışın yerleşmesinde, sosyal barışın kurulmasında etkin bir görev yapmaktadır, öncülük yapmaktadır.

Altı, yedi yıldan beri uygulanmakta bulunan 274 ve 275 sayılı kanunlarda bâzı aksaklıklar bu uygulama süresi içerisinde ortaya çıkmıştır. Sendikalar kavramının özünden, özgürlüğünden, grev hakkının zedelenmemesi kaydıyla yine uygulamada görülen bâzı eksiklikleri ileriye doğru Anayasa esprisi içerisinde değiştirmek ve ilâveler yapmak gereği doğmuştur.

Değerli arkadaşlarım; esasında C. H. P. Grubu adına konuşan değerli arkadaşım, partimizin görüşlerini büyük ölçüde ifade ettiler. Ben şahsım adına bu kanun üzerinde görüşlerimi ifade ederken partimin seçim bildirgesinde yer almış olan, kamu oyuna mal olmuş olan görüşleri açısından bu tasarımı, bu teklifleri eleştirmek istiyorum. Önemli olan, esasında tasarıda da görüldüğü gibi, teklifte de görüldüğü gibi, önemli olan, şimdiye kadarki uygulamada görülmüş bulunan birtakım değişiklikleri ihtiva eden bu tasarı, teklif, sendikalarımıza bundan böyle daha etkin bir çalışma ortamı getirecektir. Birinci maddesinin, ikinci maddesinin, beşinci maddesinin değiştirilmesi suretiyle ortaya çıkacak olan bu yeni uygulama, tasarı ve kanun teklifleriyle birlikte bütün olarak kamu düzeni bakımından olduğu kadar işçi ve işveren münasebetlerini her iki taraf bakımından da daha barışçı ve daha dengeli bir şekilde ortaya çıkaracaktır. Kazai mercilerin kararıyla içtihatlarda bundan böyleki anlaşmazlıklarda daha tutarlı bir uygulama sağlanacak, daha güçlü bir sendikacılık ortaya çıkaracak, uygulamada görülen ve görev ve hizmetin niteliğine paralel düşecek şekilde işçi ve memur ayırımına kesin bir açıklık getirecek, yetki ihtilâfları ve yetki ihtilâflarından doğan sürtüşmeleri en alt seviyeye indirecek, sendikaların birikmiş fonlarının % 30 u oranında yatırıma aktarılması, ekonomik büyüme ve kalkınmada yeni bir kaynak fonksiyonu ifa etmiş olacak, bir de sendikalaşmada ahlâk ölçüleri tesisi, arzu edilen geleneksel gelenekle-

rin yerleşmesi, ahlâkılık prensipleri ve gerekli mâkul hudutlar içinde disiplinin tesisi sağlanmış olacaktır. Bu teklifler ve tasarı, Türk sendikacılık hayatına bunları getirecektir.

C. H. P. nin seçim bildirgesinde kesin olarak, mensubolduğum parti, 274 ve 275 sayılı kanunların, şimdi görüşmekte olduğumuz kanunlarla ilgili maddeler de dâhil olmak üzere, uygulamada görülen bâzı aksaklıklarının süratle düzeltilmesini hedef almıştı. Seçim bildirimizde bir önemli konu da, işçi - memur ayırımı kesin olarak yapılmalı, kamu kesiminde çalışan herkesin ya işçi, ya memur olarak hakları güvenceye bağlanmalı, görevinin niteliği yönünden işçi sayılması gereken herkesin kesin olarak işçi statüsüne geçmesi, bütün işçi haklarından yararlanması sağlanmalıdır.

Şahsım adına burada tasarı ve teklifler üzerinde görüşlerimi ifade ederken, bugün kamu oyunda tartışılmakta bulunan ve genellikle yanlış anlamadan doğan bir önemli konuya da parmak basmak istiyorum. Bu, 274 sayılı Kanununun 2 nci maddesine ilişkin bir husustur. Esasında bugün elime (D) cetveli personeli ile ilgili, altında birçok kuruluşların imzaları bulunan bir yazı geldi. Diyor ki : «Halen hastanelerde aşçı, bulaşıkçı, hastabakıcı, hademe, kaloriferci, bahçıvan, teknisyen, lâborant ve sair görevlerde bedenlen çalışan ve (D) cetvelinden ücret alan müstahdemler gerek sosyal güvenlik ve gerekse ücret bakımından işçi kapsamına alınmalıdır.»

Değerli arkadaşlarım; tartışması yapılan bu konuyu gerçekten statü hukukuna göre değil, yaptığı işin, gördüğü işin niteliğine göre değerlendirmek zorundayız. Koyun sağıcı adama memur diyemeyiz. Bugün memur diyoruz. Koyun sağıcılığın memurla ilgisi nedir, ilişkisi nedir? Esasında 274 sayılı Kanununun 2 nci maddesine açıklık getirdiğimiz takdirde bu iş hallolur, yukarıda hallolmaz. 274 sayılı Kanuna açıklık getiririz iş o zaman hallolur. Bütçe Plân Komisyonundaki hâl, 657 sayılı Kanununun 1 nci maddesine, 274 sayılı Kanununun 2 nci maddesine atıf yapmak suretiyle açıklık getirilmiş, bu suretle buraya bırakılmıştır mesele. Eğer 274 sayılı Kanununun 2 nci maddesini biz tedvin ederken, 274 sayılı Kanununun 2 ci maddesine bir başka usul ve üslup içerisinde bir fıkra getirirsek hallolmaz.

Onun içindir ki, meseleyi 274 sayılı Kanununun 2 nci maddesi halledecektir.

Açıklık kazandırmak için 274 sayılı Kanununun 2 nci maddesinde, teklifte ve tasarıda görüldüğü gibi, emek arzı bakımından, fizik güc bakımından ağırlık basan, bu yönü ağır olan personeli işçi statüsüne bağlamak lâzımdır.

Bu bakımdan uzun yıllardan beri bir sorun olarak karşımıza çıkan, yer yer kamu oyunda tartışması yapılan ve bugün ancak burada bu Kanun kabul edildiği takdirde aydınlığa kavuşacak ve gerçekten (D) cetveli personelinin ıstırabı bitmiş olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, sözlerimi bağlıyorum. 274 sayılı Kanunda öngörülen değişiklikleri şahsım adına tasvip ediyorum. Çağımızda Türkiye'de sendikacılık hareketi batıda emsalleri gibi kanlı özgürlüklere, haklara kavuşmuş bir hareket değildir. Esasında Türkiye'de uzun yıllar mücadelesi yapılan sendikacılık hareketi 1963 yılında o zamanki İsmet Paşa Hükümetlerinin getirdiği Kanunla, ileri seviyede bir Kanunla, 1961 Anayasasının öngördüğü Kanunla ve Türk sendikacılığının bilinçli çabası ile, Türk işçi sendikacılığına emek vermiş, hayat vermiş değerli sendika liderlerinin ve işçilerinin gücü ile bu kanunlar çıkmış ve bugünkü noktaya gelmiştir. Tabii zaman içerisinde bu kanunlarda görülen bazı aksaklıklar, çağımızın anlayışından beriye bir takım mevzuatı işlemede ve uygulamada bırakır. Elbetteki ileri bir Anayasaya sahip olan Türkiye ileriye doğru, Anayasasının öngördüğü esaslar üzerinde 274 ve 275 sayılı kanunlarda değişiklik yapacaktır. İşte bugün ilk olarak burada bu, aksaklıkları, yetersiz hale gelmiş olan bazı maddeleri ileriye doğru bir takım değişiklikleri öngören tasarı ve tekliflerdir. Bu tasarıya olumlu oy vereceğim, Türk işçisine, sendikacılık hayatına hayırlı olmasını dilerim. saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Ülker buyurunuz.

REŞİT ÜLKER — (İstanbul) Değerli arkadaşlarım; 274 sayılı Sendikalar Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesiyle ilgili tasarı ve değerli arkadaşlarımızın teklifleri komisyonda birleştirilmiş olarak yüce huzurunuzda gelmiş bulunmaktadır.

Bu maddeleri tetkik ettiğimiz zaman gördüğümüz umumî manzara şu: 274 sayılı kanunun

uygulanmasında görülen bazı aksaklıklar bu Kanun tasarısı ve arkadaşlarımızın teklifi ile giderilmeğe çalışılmaktadır. Maddelerin birer birer tetkiki bunu göstermektedir. Bunların içerisinde İkinci Madde, biraz evvel değerli arkadaşımızın temas ettiği ikinci madde, gerçekten memleketimizi geniş çapta meşgul eden, üzerinde çok söylenmiş, çok yazılmış ve şu günlerde Devlet Personel Kanunu ile ilgili olarak da üzerinde çalışılmış, bazı noktalara varılmış bir konudur. Gerçekten bu konunun çözüm yeri de Devlet Personel Kanunu değil, esas itibariyle bu Kanun olmak gerekir.

Bunun yanında, üye olma hususunda tatbikatta görülen aksaklıkları gidermek için, eski kanunda «Üye olmak yazılı müracaata bağlıdır.» esaslı mevcut iken yeni metinde «Üyelik üye kayıt fişinin veya kayıt defterinin imzalanması ve meslekî teşekkülün yetkili organının kabulü ile kazanılır.» şeklinde yeni bir hüküm getirilmek suretiyle açıklığa kavuşturulmuştur.

Birlik diye ifade edilen konunun tatbikatta kullanılmadığı ifade edilerek kanunun içine serpiştirilmiş bulunan «Birlik» tabiri kanunun her tarafından çıkarılmıştır. Bu, benim tam olarak anladığım bir nokta olmadı. Birlik, federasyon anlamına kullanılıyor. Birlik, «Birlik» diye de hali hazırda yürürlükte olan kanunda ifade edilmiştir. Yani federasyondan ayrı bir mânayı taşıdığı açıkça gözükmektedir. Fakat kanundan tam olarak çıkarmanın gerekçesini anlamış değilim.

Değerli arkadaşlarım, ben bir nokta üzerinde hem Yüce Meclis üyelerinin, hem de değerli sendikacı arkadaşlarımızın dikkatini çekmek isterim.

Bu kanunun 9 ncu maddesinde «Sendika, federasyon ve konfederasyonların kuruluş şartları» sıralanmaktadır. 2 nci bentte; «Bir işçi sendikasının Türkiye çapında faaliyet gösterebilmesi için kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin en az 1/3 üni,

işçi federasyonlarının aynı işkolunda mevcut sendikalardan en az 2 sinin bir araya gelmeleri ve o işkolunda çalışan işçilerin en az 1/3 üni temsil etmeleri gerekir.

İşçi konfederasyonları, (a) ve (b) fıkralarına göre sendika ve federasyonlardan en az 1/3 üni ve Türkiye'deki sendikalı işçilerin en az 1/3 üni üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulur.» denilmektedir.

Değerli arkadaşlarım; bugün yürürlükte bulunan kanundaki tutum şu idi; aynı 9 ncu maddede; «Sendika birlikleri - biraz evvel çıkarıldığından bahsettiğim - belirli bir mahal veya bölge sınırları içinde birbirleriyle ilgili olmayan çeşitli işkollarında dahi olsa mevcut sendikalardan en az ikisinin; federasyonlar, aynı işkolunda ve o işkoluyla ilgili işkollarında mevcut sendikalardan en az ikisinin; konfederasyonlar, mevcut birlik, federasyon ve Türkiye çapında faaliyette bulunmayı hedef tutmak şartıyla, işkolu esasına göre kurulu sendikaların en az ikisini...» demektedir.

Görülüyor ki, tasarıda mevcut değil, fakat değerli arkadaşlarımızın getirdiği teklifte böyle bir nokta var. Şüphesiz sendikacı arkadaşlarımız bu konuları bizden daha iyi bilirler; tatbikatını bilirler. Ben bir hukukçu olarak meseleye bakıyorum. Bâzi şeyler o an için çok faydalı, çok iyi gözükebilir. Ama o an için gerçekte faydalı gibi gözüken iş, zaman içinde faydalı olmaması ihtimali olan bir iş niteliğini de kazanabilir. Onun için, buradaki kaydın güçlü sendikacılık getirmesi düşüncesini taşıdığını zan ve tahmin ediyorum, fakat güçlü sendikacılığın fazla güçlüsü de, üzerinde düşünülmesi lâzımgelen bir mesele olarak ele alınmak lâzımgelir. Yani Anayasanın 46 nci maddesinde sendikaların demokratik esaslar içerisinde yürütülmesi lâzımgelir; tıpkı siyasi partiler gibi; Anayasanın iki yerinde kullanılmıştır.

Zaten bu demokratik esaslar da o kadar basit ve birden görülmez şeylerdir ki, yaptığımız zaman onlar gayet tabii, haklı, olağan, hele birtakım hâdiseler geçmişse, ıstırap veren, acı veren birtakım olaylar varsa o olaylarla birlikte haklı görülebilir. Ama zaman içerisinde, bugün haklı görülen bir hususun zararlı olması ihtimali vardır.

Ben yalnızca bu noktaya değerli arkadaşlarımızın, bilhassa sendikacı arkadaşlarımızın dikkatini çekiyorum ve bunu onların takdirine bırakıyorum.

Benim sezğim, kesin olarak ifade etmiyorum; burada getirilen kayıtlar bir hayli ağırdır; sendikalar arasında ölçülü bir rekabeti muhafaza edip etmediğini kestirmek durumunda değilim. Sendikacı olmadığım için kesin olarak bir fi-

kir beyan etmek istemiyorum. Fakat hukukçu olarak bu noktaya takılıyorum.

Diğer noktalar, demin de ifade ettiğim gibi, ihtiyaçlardan doğmuş konulardır. Kanunun memlekete ve Türk işçisine hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim.

BAŞKAN — Sayın Kuas.

RIZA KUAS (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Hükümetin 274 sayılı Sendikalar Kanunu ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu ile ilgili olarak hazırladığı iki kanun tasarısı Türk çalışma hayatında büyük hüsrana ve zararlara yol açacaktır.

Bu iki tasarının Meclise getirildiği bu sırada İsviçre'de Cenevre şehrinde 111 ülkeyi temsilen, aralarında 70 Devletin çalışma bakanlarının da bulunduğu 1224 hükümet temsilcisi, işveren ve sendika temsilcisi «Uluslararası Çalışma Konferansı» adı altında toplantı halindedir ve toplantının baş gündem maddesi «Sendika kurma, sendika seçme ve toplu pazarlık, grev hak ve hürriyetleri» dir.

Türkiye'nin de temsil edildiği bu konferansta, adı geçen hak ve hürriyetlerin daha da geliştirilmesi bahse konu edilirken, ülkemizde bunun aksi bir hareketin başlaması Dünya kamu oyunda çok ters yankılar yaratacaktır.

Gerek hükümetimizin uluslararası plânda bağlı olduğu 87 ve 98 sayılı Uluslararası Sözleşmeler, gerekse Anayasamızın 46 ve 48 nci maddeleriyle garanti altına alınmış olan sendika seçme, toplu pazarlık ve grev hak ve hürriyetlerini, adı geçen tasarılar ortadan kaldırmaktadır. Aynı zamanda Anayasamızın 2 nci, 4 nci, 8 nci, 10 ncu, 11 nci, 17 nci, 20 nci, 40 nci ve 42 nci maddeleri de ihlâl edilmektedir.

Sayın milletvekilleri; maddeler görüşülürken sırası geldiği zaman yine tekrar edeceğim; burada 3008 sayılı İş Kanunu çıkarken de «Anayasaya aykırıdır, Anayasaya aykırıdır» diye uzun uzun söylemelerimize rağmen, Anayasaya aykırı bir görüşün içinde olan Adalet Partisine dinlettiremedik. 3008 sayılı İş Kanununu taddil eden 931 sayılı Kanun Anayasa Mahkemesince reddedilmiştir. Burada tekrar işaret ediyoruz: Bu kanun Anayasaya taban tabana zıttır ve Anayasa Mahkemesi bunu geri gönderecektir.

Konuyu açıklığa kavuşturmak için getirilen hükümet tasarısının Anayasaya aykırılığını açıkça sıralıyalım:

Anayasamızın 46 nci maddesiyle, önceden izin almaksızın sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestce üye olma ve üyelikten ayrılma hakkını getirmiştir. Ayrıca 47 nci maddesiyle de, işçilerin işverenlerle olan münasebetlerinde iktisadi ve sosyal duumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla toplu sözleşme ve grev haklarını tanımıştır.

Hükümetin getirdiği tasarı, sendika seçme özgürlüğünü ortadan kaldırmaktadır. Sendikaların en önemli görevleri olan toplu sözleşme yapma ve greve gitme hakları da ortadan kaldırılmaktadır. Böyle olunca, getirilen tasarılar bu nitelikleriyle kanunlaştığı takdirde Anayasaya aykırı bir kanunla karşılaşmış olacağız.

Sendika özgürlüğünü yok eden tasarılarla demokrasiye aykırı bir yönetim, bir TÜRK - İŞ diktası getirilmek istenmektedir.

Sendikaları denetleme, olaganüstü bazı şartların dışında resmî makamların dahi hakkı değilken, bu tasarılar böyle bir hakkı özel bir örgüte, TÜRK - İŞ e devretmektedir. Ve giderek, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesiyle de gelişmektedir.

Hükümet tasarıları, kişiliğe bağlı seçme, üye olma, ayrılma, dilediği alana yatırım yapma haklarını yok edici ve sendika özgürlüğünü hiçe indirici bir anlayıştır.

Yeni tasarılarla TÜRK - İŞ Konfederasyonuna imtiyaz tanınmakta, iktidarla aynı politik ve sosyal görüşlerde olmayan, özgür düşünceyi savunan ve TÜRK - İŞ dışındaki diğer bütün sendikaları ortadan kaldırmak istemektedir. Böylece, «Kanun önünde eşitlik» ilkesine son verilmektedir.

Getirilen yeni hükümlerle, kendisine üye olmayı kabul etmeyen işçi örgütlerinin bütün muhaberatına elkoyma hakkı TÜRK - İŞ Konfederasyonuna verilmekte ve yine bir başka Anayasa ilkesi ayaklar altına alınmak istenmektedir. Bu da muhterem arkadaşlarımız, getirilen tasarıda gösterilen gerekçeye göre, en çok üyeye sahip konfederasyon diğer sendikaları kontrol edecek. Yani en çok üyeye sahip konfederasyon yerine, en çok oy almış Adalet Partisi İktidarı bütün siyasi partileri denetliyecek. Aynı paralelde, öyle konuşanlar veyahutta Türkiye'de en çok işçi çalıştıran Vehbi Koç, bütün Türkiye'deki patronların hesaplarını, kitabatını, bütün

her şeyini kontrol edecek. Böyle Antidemokratik kanun tasarısıdır.

ORHAN DEMİR SORGUÇ (izmir) — Sendika içi murakabe...

RIZA KUAS (Devamla) — Maddeler geldiği zaman söz alırsınız, karşılıklı görüşürüz.

BAŞKAN — Tamam Sayın Kuas, siz beyanımıza devam buyurunuz. Cevap vermeyiniz.

Sayın Sorguç! Müdahale etmeyiniz. Konuşmacı öyle düşünüyor, öyle söylüyor; cevabını burada vereceksiniz.

Burun Sayın Kuas.

RIZA KUAS (Devamla) — Maddeler geldiği zaman göreceğiz. Esas gizlenen maske arkasında yatan gerçekler, gelecek günler kendisini belli edecektir.

Reşit Ülker Arkadaşım yahut bazı arkadaşlarımız konuşurlarken söylediler; Türkiye'de Türk demokratik hayatı, Türk işçi hayatı elini kana bulanmadan bu görüşle gelmiştir. Ama Türk işçi hayatının elini kana bulamaya sevk etmek istemektesiniz. Demokratik hayatın dibine dinamit koymak niyetindediniz. Biz onu önleme çabasındayız.

Getirilen tasarıların nedenini açıklayan Çabucuk Bakanı, kendisi gibi düşünmeyen, kanaatleri kendisinininkine uymayan DİSK'i kapatmak istediklerini Erzurum'da TÜRK - İŞ kongresinde söylemiştir. Açıkça söylemiştir orada; zabıtlarda var. Kongre zabıtlarında var. Böylece bir Anayasa hakkı olan hür düşünce, hür sendikalılık ilkesi hem ortadan kaldırılmakta, hem de hür sendikacılık, hür düşünce cezalandırılmak istenmektedir. Hükümet tasarıları, özgür sendikacılığı yok etmekle birlikte, sözleşme yapma hakkını bir zümreye tanıyarak yine Anayasa suçu işlemektedir. Tasarılarla yer alan hükümlerle küçük işletmelerin, yeni kuruluşların ortadan kaldırılması sonucu doğacak, işsizlik daha da artacaktır. Böylece, işsizliği önlemekle görevli Hükümet, yani işsizliğin çoğalmasını yaratmak suretiyle de, yine Anayasaya karşı düşmüş olacaktır. Bütün bu Anayasa dışı hükümlerle birbiri arkasına Anayasa suçu işlemesinin ilk ve en belirgin nedeni, Hükümetin sendika özgürlüğüne saygı duymamasıdır. Sendika özgürlüğünü yok etmeye hazırlanan iktidar, böylece işçilerin sendika seçme, toplu sözleşme yapma ve greve gitme haklarını da kökünden kaldırmaktadır.

Bugün yürürlükte olan 274 ve 275 sayılı kanunların değiştirilmesi gereklidir. Gereklidir, ama Anayasa doğrultusunda. Sendika özgürlüğünü, sözleşme ve grev yapma özgürlüklerini koruyacak ve gerçekleştirecek nitelikte bir değiştirme olmalıdır. Yani grevi isteyip istemediklerini öğrenmek için nasıl oylamaya gidiliyorsa, işçilerin hangi sendikayı seçtiklerini belirtmeleri için, oy kullanarak, yani referandum sisteminin uygulanması şarttır ve demokratik rejimin kaçınılmaz bir zorluğudur. Bu hak tanınince, hangi iş yerinde hangi sendikanın toplu sözleşme yetkisi olduğu açıklanacağından, bundan sonraki işlemler bu temele oturtulur. Böylece, hem Anayasa ilkeleri gerçek hayata geçirilmiş ve gerçekleştirilmiş, hem de çalışma hayatındaki çekimlere son verilmiş olur. İşçiler, sendika seçme özgürlüğünü en iyi şekilde kullanınca, sözleşme yapma ve gerekirse grev hakkını kullanma ilkesi de yerine getirilmiş olur ve Anayasaya uyumluluk kazanmış olur. Buna aykırı bir gidis, anarşiyi bilerek davet etmek olacaktır. Bu iki tasarının tasıdört antideokratik hükümleri böylece özet olarak belirttikten sonra, açıkça sıralayalım.

Bu tasarıya göre, işçilerin sendika kurma ve istedikleri sendikaya serbestçe girme ve çıkma hak ve özgürlükleri kısıtlanmakta ve ancak Türk - İş konfederasyonuna üye olan sendikalara hayat hakkı tanınmaktadır. Asıl önemli olan, toplu sözleşme ve grev yapma hak ve özgürlüklerini kısıtlayan hükümlerdir. Sendika kurma ve istediği sendikaya işçinin serbestçe girme ve çıkma hakkından bahsedilince, önemli olan böylece bir sendikanın işçinin çıkarlarını korumak için toplu sözleşme ve grev imkânlarıyla donatılmış olması lâzımdır. Böyle bir durum mevcut değilse, sendika kurma ve sendika seçme hak ve özgürlüğü de fiilen yok olur. İşte, adı geçen tasarının asıl amacı da budur. Rey çoğunluğuna sahibolduğu gerekçesi ile Türk - İş'e ona bağlı sendikalara toplu sözleşme ve grev yapma hakları alanlarında tasarı bir tekel tanınmakta. Türk - İş'in dışında kalan sendikaları ise, toplu iş sözleşmesi, grev yapma imkânlarından mahrum bırakılmaktadır. Aynı tasarı, Türk - İş'in gerek malî alanda, gerekse yönetim alanında sade kendisine üye olan sendikaları değil, Türkiye'deki tüm sendikaları denetleyebileceği hükmünü getirmektedir.

Bizim sendikalarla ilgili antidemokratik bir davranış karşısındaki tutumumuz açıktır. Gerek işyeri, gerekse işkolu çapındaki hangi sendikanın işçiyi temsil kabiliyetine haiz olduğunu tesbit etmenin tek yolu, referandumdur; yani işçilerin gizli oy, açık tasnif yolu ile kendilerini temsil edecek sendikayı diledikleri gibi seçmesidir.

Tasarılar Anayasaya aykırılıklarıyla temel bir ilkeyi, kanunların Anayasaya aykırı olamayacakları ilkesini açıkça çiğnemektedir. Böyle olunca, Anayasa ilkelerini işlemez duruma getirecek bu tasarlara karşı devrimci işçiler ve sendikaları ve bu sendikaların kurduğu DiSK, Anayasal haklarını kullanarak sonuna kadar direnecektir. Bu tasarılar, bu nitelikleriyle kanunlaştıkları takdirde, yine devrimci işçiler direnme haklarını sonuna kadar en etkin şekilde kullandıkları zaman, doğacak sorumluluk bu kanunu çıkartanlara aidolacaktır.

Türk demokratik ve sosyal hayatı dar boğazlara sokulmak istenmektedir. DiSK, Türk işçilerinin gerçek çıkarlarını savunanlar, vahim duruma dikkatinizi çekmeyi bir görev sayar, adı geçen bu kanunun çıkmamasının savunulmasını dileriz.

Sayın milletvekilleri; işçilerin temel haklarını yok etmeyi amaç bilen girişimler, gençliğe yönelmiş saldırılar, devrimci öğretmenlere ve tüm devrimci güçlere karşı uygulanan baskılar, uzun süredir plânlanan Anayasayı rafa kaldırma çabalarının son örnekleridir. Sendikalar Kanunu ile, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt kanunlarını değiştirmek ile, daha geriye götürmek için Hükümetin bazı sömürücü ve işbirlikçi çevrelerle yaptığı pazarlık sonunda gerçekleştirilirse, Anayasanın özgür sendikacılık ilkesi ve bu ilkeyi perçinliyen öteki hükümler tamamen tahribedilmiş olacaktır. Toplumumuz yerli ve yabancı sömürücülerin ve de işbirlikçilerin bu kör ihtirası yüzünden yeni bunalımlara itilmiş olacaktır. Çünkü, DiSK ve tüm devrimci sendikaları görevlerini yapamaz hale getirmek için atılacak her adım, açıkça ortadan kaldıramadıkları, Anayasaya dolaylı olarak yapılmış birer tecavüz hareketinden başka bir anlam taşımayacaktır.

Sömürü çevreler, Anayasanın birgün devrimciler eli ile hayata uygulanmasından ve kendi çıkarlarının sona ermesinden korkuyorlar. Bu ne-

denle iktidar ellerinde iken, tüm devrimcileri örgütsüz bırakmaya çalışıyorlar. Bizi örgütsüz bırakmak istemeleri, toprağı olmıyan köylüye toprak, herkese iş, her aileye mesken verilmesini istememizdir. Bizi hedef seçmeleri, dış ticareti, bankacılığı, sigortacılığı devletleştirecek, vurguna, soyguna son verecek dememizden ileri gelmektedir. Bizi susturmaya kalkışmaları, memleketin bütün doğal kaynaklarının yabancıların ve de yerli işbirlikçilerin ipoteğinden kurtarılmasını istememizden ileri gelmektedir. Bizi, işçi sınıfının devrimci temsilcisi olmaktan çıkarmak ve ezilen, horlanan işçileri örgütsüz yakalamak için giriştikleri Anayasa dışı tasarımlar, Türkiye'yi yabancı çıkarlar uğruna sömürülen, geri bir tarım ülkesi olarak bırakılmasına göz yumacağız. Sanayileşmenin Devlet eli ile yapılmasını, kalkınmayı gerçekleştirmeyi bu yönde istediğimizden ileri gelmektedir. Bunları, bütün işçilere duyurarak, işçileri uyardırmaya çalışmamızdan ileri gelmektedir ve de bütün bunları gerçekleştirmesi için sürekli, açık, kesin bir mücadele vermemizden ileri gelmektedir.

Örgütlerimizin, kanun zoru ile tasfiye edilmeleri hep Anayasadan korkmalarından ve bizim Anayasaya sahip çıkmamızdandır; ama ne yapılsa boştur. Devlet, mutlaka halkın hizmetinde işler hale getirilecek, emekçi halk ve Atatürk'çüler mutlaka iktidara gelecektir. Türkiye'de emekten yana, halka dönük, Anayasa doğrultusunda bir düzen kurulacaktır. Çünkü, Atatürk ilkeleri ve devamı olan 27 Mayıs Anayasası bunu öngörmektedir.

Sayın milletvekilleri; 1946 da çok partili döneme geçtik. 1946 senesinde Demokrat Parti çıktı. Demokrat Partiye bütün halk oy verdi. Bizim bu getirilen kanuna benzer bir benzerlik. O zamanki tek parti devri; oraya girmiyorum, jandarma devri, dipçik devri, bunların hepsini yaşadık. Bir kanun çıkarabilirdi; çoğunluk partisinin dışında başka parti olmayacak, hiçbir yetki ona verilmeyecek. Zaman geldi, öyle bir kanun çıkmadı, o parti gitti, Demokrat Parti geldi. Demokrat Partisi gitti, şimdi Adalet Partisi iktidarda. Öyle bir kanun getiriliyor ki, çoğunluk olan, yani Türk - i Konfederasyonunun dışında hiçbir sendika Türkiye'de kalmıyacaktır.

Muhterem arkadaşlarım; dünyanın hiçbir ülkesinde yoktur. Dünyanın hiçbir ülkesinde

böyle kanunla imtiyaz tanınan sendika yoktur. Sendikalar var; güçlü sendikaların kuruluşunun, güçlenişinin yolları başka. Biraz evvel saydığım gibi. Gerek Türk - İş, gerek Türk - İş'in dışındaki başka sendikalar, varsa hodri meydan; referandum. Mademki sandıktan çıktık, geldik; «Biz sandıktan çıkıp geldik, istediğimizi yaparız» diyorsunuz, dönelim bakalım sandığa, işçi sınıfının referandumuna. Niçin ona yanaşılmıyor da, kanunla illâ Türk - İş'in diktasını kurmak istiyorsunuz? Dünyanın hiçbir yerinde yoktur. Almanya'da 16 sendika vardır, kanunla sendika sayısı sınırlandırılmış değildir. Fransa'da, İtalya'da sendika sayısı kanunla sınırlanmış değildir. İşçiler zamanla güçlenerek, kendi kafalarını çalıştırarak, istedikleri sendikaları seçmek suretiyle, güçlendirmek suretiyle güçlenmişlerdir. Yoksa, faşist kanunlarla bir sendika etrafında işçileri toplamak, dünyanın hiçbir yerinde mümkün olmamıştır. Türkiye'de de olamayacaktır. Geçici bir dönem için bu böyle oluyor sanılacak. Reşit Ülker hukukçu gözü ile kısaca dokunmak istedi, ama pek dokunamadı, grubunun görüşü öyle idi. Geçici bir dönem için bu başarılmış gibi görünecekti, ama gelecek günler tersine tepecektir.

Anayasanın 46 ncı maddesini kısaca hatırlatmakta yarar var, tekrarlamakta yarar var : «Çalışanlar ve işverenler önceden izin almaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler. Getirilen kanun tasarıusunda Sendikalar Birliği kaldırılıyor.

Rıza Kuas olarak Sendikalar Birliğinin devamına, yaşamasına taraftar olan bir kişi olarak konuşmuyorum. Bu, Anayasaya aykırıdır, sendikacılar bunu böyle bilir. Sendikaların işine geliyor, Sendikalar Birliğini kaldıralım diye Anayasaya aykırı kanunları buradan çıkaramayız. Anayasa gayet açık yazmış : (Sendika birlikleri kurulur ve işçiler sendikalara serbestçe girer, serbestçe çıkar.) Getirilen kanun tasarısında, sendikalardan istifade edebilmek için noter mecburiyetini koyuyoruz. Paralı bir iş de üstelik. Zavallı işçi haftada 70 - 80 lira alıyor, 20 - 30 lira götürüp notere para verecek ve sendikadan istifade edecek. Girişi de yazılı belgeye bağlıyor kanun.

Anayasanın gayet açık olarak, (İşçiler sendikalarına serbestçe girerler ve serbestçe çıkarlar) demesine rağmen, getirilen kanun tasarısında istida ile sendikaya girecek olan işçi, çıkarken de noterden yine 15 - 20 lira masraf yapacak ve öylece çıkacaktır.

Gelelim, Türkiye Cumhuriyeti ile yapılan milletlerarası anlaşmaların birkaç maddesine. Sendika hürriyetine ve sendika haklarının korunmasına dair 87 sayılı Sözleşmenin 2 nci maddesi, «İşçilerle işverenler hiçbir tefrik yapılmıyarak evvelden müsaade almaksızın, istedikleri teşekkülleri kurmak ve yalnız bu teşekküllerin statülerine uymak şartıyla bunlara üye olmak hakkını haizdirler.»

Muhterem arkadaşlarım, beynelmilel sözleşmedir bu, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti de altına imza atmış.

Madde 3 : «İşçi ve işveren teşekkülleri statülerini, idari tüzüklerini tanzim etmek, temsilcilerini serbestçe seçmek, idarecilerini ve faaliyetlerini düzenlemek ve iş programlarını tesbit etmek hakkını haizdirler.»

Ben iş programını yapamıyorum şimdi. Benimle hiç ilgisi olmıyan Türk - İş Konfederasyonu ikinci Başkanı Sayın Hasan Türkay arkadaşımız, Türk - İş Yönetim Kurulu Üyesi Osman Soğukpınar falan karar verecekler. Lâstik İş Sendikasının milyonları var, yatırım yapacak, kanunen % 30 yatırım yapacak; Türk - İş Konfederasyonu müsaade ederse yatırım yapabileceğim ben...

ŞEVKET YILMAZ (Adana) — Doğru dürüst bir oku da ondan sonra konuş.

RIZA KUAS (Devamla) — Komisyon müzakerelerinde saatlerce zatiâlinizle münakaşasını yaptık bunların. Maddeler gelince de tekrar görüşeceğiz.

BAŞKAN — Sayın Yılmaz. lütfen müdahale etmeyiniz. Bu kürsüden mutlaka ve mutlaka doğru şeyler söylenmeyebilir.

RIZA KUAS (Devamla) — Beynelmilel sözleşmelerle benim hürriyetlerim tasdik ediliyor. Şu anda Genevre'de toplantı var ve Türk - İş in yetkilileri de orada. Şimdi orada hürriyetten, anayasadan ve demokrasiden bahsediyorlar.

Madde 5. — «İşçi ve işveren teşekkülleri, konfederasyonlar kurmak ve bunlara üye olmak

ve her türlü teşekkül, federasyon veya konfederasyon, milletlerarası işçi ve işveren teşekküllerine üye olma hakkını haizdirler.»

Madde 7. — «İşçi ve işveren konfederasyonları ve federasyonlarının tüzük, kişilik iktisabı yukardaki 3 ve 4 nci maddeler hükümlerinin uygulanmasını ihlâl edecek mahiyette şartlara tabi tutulamaz.»

Milletlerarası sözleşmeler yapılmış ve bunların dışında bir şarta tabi tutulamaz diye Türkiye Cumhuriyetini temsilen Meclisten çıkmış ve ondan sonra şartlı bir kanun tasarısı buraya getiriliyor. Bu şartlı kanun tasarısında, daha çocuk doğmadan yürümesini istiyoruz. Türkiye'de kurulacak bir sendika 1/3 ü temsil edecek, yani bir siyasi parti kurulur kurulmaz Türkiye'de, 5 milyon üye alacak, ancak o zaman Meclise gelebilecek; yani öyle bir kanun tasarısı. 1/3 ü temsil edebilirse ona toplu sözleşme ve rekabete girişme hakkı verilecek. Biz bununla doğmasına mani oluyoruz. Milletlerarası Sözleşme, Anayasa, bu çocuk ister istemez doğacak demiş, o hakkı biz almışız.

Anayasanın 47 nci maddesi sendika kurma, sendika hürriyetini, sendikalara girme çıkma hürriyetini, bize vermiş. Ne Cumhuriyet Halk Partisi, ne koalisyon hükümetleri, ne de başka bir iktidar vermiş bunu bize. 27 Mayıs Devrimi vermiştir onu bize, onu da sonradan elimizden almıştır. O da ayrı bir konu.

Anayasamızın 47 nci maddesini açıklıyalım: İşçiler grev yapabilir diyor. Türkiye'de işçiler bugün grev yapamaz. O da ayrı bir konu. «İşçiler, işverenlerle olan münasebetlerinde, iktisadi ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla toplu sözleşme ve grev haklarına sahiptirler.» Anayasamızın 47 nci maddesi bunu söylüyor. İşçiler bu hakka sahip midir bugün Türkiye'de. Bu hakka sendikalar sahiptir arkadaşlar. O yetkiler sendikalara verilmiş, işçilere verilmemiştir. Anayasaya aykırı olan ayrı bir konu o da. İşçilere grev yapma ve sendika kurma hakkını 27 Mayıs Devrimi getirmiş vermiş. Şimdi bu haklar geri alınmak isteniyor. Türk işçisine verilen hakların geri alınması pek kolay olmayacaktır. Bunun mümkün olabileceğini de sanmıyorum.

Bu konuşmalarımı komisyon toplantılarında Sayın Çalışma Bakanına ve komisyon üyelerine

anlatmaya çalıştım; fakat konuşmamın içinde söylediğim gibi, peşin pazarlıklı, Türk - İş kongresinde de açıkça ortaya konulmuş olan hâkim çevrelerce «iktidarımız zamanında her şeyi garantiye bağlayalım, sömürücüleri iyice doyuralım, onların teminatını sağlayalım,» şeklinde peşin pazarlıkla geldiği için onları ikna etmek imkânını bulamadım. Ama, Yüce Meclisten Anayasa ile verilmiş olan, Türk işçisinin aleyhine sendika kurma, sendikaya girme, sendikadan çıkma hürriyetlerini ve toplu sözleşme yapma hürriyetlerini kısıtlayan bir kanuna oy vermemenizi rica eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Hasan Türkay, buyurunuz efendim.

A. P. GRUPU ADINA HASAN TÜRKAY (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

274 sayılı Sendikalar Kanununu tadil eden tasarının tümü üzerinde yapılan müzakerelerde Adalet Partisi Grubunun görüşlerini açıklamak üzere huzurunuzda bulunuyorum.

Yüce Meclisimizin çalışanlar açısından ortaya koyduğu hizmetlerin bir yenisi ile karşı karşıya bulunuyoruz. Sosyal hayatımızın temeli saydığımız demokratik düzenin vazgeçilmez unsuru olan hür sendikacılık hareketi huzurlarınıza getirilen tasarının kabul edilmesiyle büyük bir hamle yapmış olacaktır.

Adalet Partisinin gerek seçim beyannamesinde ve gerekse Hükümet programında yurttaşlarına taahhüdü ettiği her konuda olduğu gibi, hür sendikacılığı daha etkili ve daha güçlü hale getirme yolundaki va'di bu tasarı ile hedefine ulaşacaktır. Tasarıyı getiren Hükümete ve tasarı için hizmet eden parlömanterlere bu vesile ile teşekkürlerimi arz etmek isterim.

Yüksek malûmlarımız olduğu üzere, Adalet Partisi iktidara geldiği günden bu yana devamlı olarak işlenen bir tema vardır; Adalet Partisi işçi topluluğuna karşıdır. Adalet Partisi çalışanların yanında değildir, Adalet Partisi mevcut işçi haklarını daha da geriye götürecektir ve sendikal hakları kaldıracaktır, gibi çirkin propagandalar yapılmış ve yapılmaktadır.

Yeni İş Kanunundan tutunuz da tasarruf bonolarının 1 250 liraya kadar ücret alanlardan kesilmemesini öngören kanun ve onu izliyen çeşitli kanunlarla işçi emekliliğini ilgilendiren

kanun, Adalet Partisi iktidarı zamanında Meclislerden çıkarılmıştır.

İşçi emekliliği ile ilgili tasarının seçim öncesinde çıkarılmayışı ile ilgili olarak ne demişlerdi? Daha doğrusu bunun tatil dolayısıyla Cumhuriyet Senatosunda müzakere edilemeyeceği dolayısıyla; «Adalet Partisi işçileri oyuna getirdi, seçimlerden sonra bu kanunu çıkarmıyacak ve işçileri aldatacaktır.» demişlerdi. Bu sözleri doğrudan doğruya veya dolaylı yollardan söylenen muhalefet partileri sözcülerinin pek çoğu yine buradadır. Seçimler yapıldı ve Adalet Partisi halkın büyük desteği ile yine iktidara geldi, Cumhuriyet Senatosunun ilk oturumunda Emeklilik Kanunu müzakere edilerek kabul edildi. Büyük işçi topluluğunun sempatisini kazanma gayreti içinde bulunan bâzı siyasilerimiz, sendika kongrelerinde ve çeşitli toplantılarda yeni bir iddia ile ortaya çıkmaya başladılar; Adalet Partisinin sendikal hakları ve toplu sözleşme ile grev haklarını kısıtlıyacağını, bu haklara tahammül edemeyeceğini söylemeyi itiyat haline getirdiler. Her konuda olduğu gibi iktidarın gerçek zihniyetinin ne olduğunu öğrenmenin en iyi yolu, icraatının ne olacağını beklemektir. Hükümetin icraatı ne olmuştur? 274 sayılı Sendikalar Kanunu işçilerimizin isteklerine uygun, işverenlerimizin menfaatlerini zedelemekten müzakere edilmeye ve yeni şekliyle aksaklıkların bertaraf edilmesine başlanmıştır.

Durmadan kalkınan ve sanayileşme çabası içinde bulunan ülkemizde yeni yeni ihtiyaçlar birbirini kovalayacak ve bu ihtiyaçlar nedeniyle yeni kanunlar çıkarmak zorunluğu doğacaktır. Her yeni kanun çıkarılınca siyasi çıkarlar düşünülerek Adalet Partisi iktidarı yıpratılmak istenecektir.

Huzurlarınıza getirilen tasarıyı, sadece 274 sayılı Sendikalar Kanununun aksayan taraflarını tadil etmek için getirilmiş bir tasarı olarak değerlendirmek doğru bir hareket olmayacaktır. Zira biraz sonra değineceğim pek çok konuda Sendikalar Kanununa yenilikler getirilmiş ve getirilen yeni hükümler ekonomik ve sosyal yaşantımızın şartlarına göre tasarıya monte edilmiştir.

1963 yılından bu yana gerek uygulamadaki aksaklıklar ve gerekse önceden tahmin edilmiyen bâzı hususlarda kanun maddelerindeki boş-

lukların geniş ölçüde elâstikiyet kazanması Sendikalar Kanununun yeniden ele alınmasını zaruri kılmıştır.

Bu tasarı her şeyden önce Türkiye'de dürüst sendikacılığı teşvik ettiği için değer kazanmaktadır.

Bu tasarı, 7 - 8 kişinin bir araya gelerek gecekondular kurmaya set çektiği için önemlidir.

Bu tasarı, küçük üniteler halinde yüzlerce sendikaların işi temsil ettikleri iddiasına son verip güçlü sendikacılığa yöneldiği için ehemmiyet taşımaktadır.

Yine bu tasarı Türkiye'de kanayan bir yara haline gelen işçi - memur ayırımını da düzenlediği için kıymetli haizdir.

Sayın milletvekilleri, Türkiye'de sendikal hareketlerin temelinde iyi niyet yatmaktadır. İdeal hizmet etme arzusu ile sendikacılık değer kazanabilmektedir. Bunun dışında, sendikacılığı bir geçim konusu haline getirmek isteyenler, işyerlerinde ikilik yaratmak suretiyle işçileri gruplara ayıranlar, şahsi çıkarlarına işçileri vasıta kılanlar, kıymetli oylarınızla tasarının kabulü halinde, tarihe karışacaklar ve özlenen güçlü sendikacılık ortamına ancak o zaman ulaşılmış olacaktır.

Batı - Almanya'da 6,5 milyonu aşkın işçinin toplanmış olduğu sendika sayısı sadece 16'dır. Türkiye'de ise, zaman zaman Çalışma Bakanlığı ilgililerince verilen bilgiye göre, bir milyon işçi, binden fazla sendika tarafından temsil edilmektedir. Yapılacak basit bir hesapla, Türkiye'ye bağlı, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na bağlı 36 sendikaların temsil ettiği işçi sayısı 800 000 civarında bulunduğu göre, geriye kalan 200 000 işçi, bin civarındaki sendika tarafından temsil edilmektedir.

Huzurlarınıza getirilen tasarı böylesine geniş bir sendika enflasyonunu da ortadan kaldıracı niteliktedir.

Hükümet programımızda belirtilen ve kanunla kesin çözüm yolu getireceğimizi vâdettiğimiz işçi - memur ayırımı hususu da tasarının 2 nci maddesinde yer almaktadır.

Çeşitli yargı kararları ile ne işçinin, ne de memurun sahibolduğu haklardan yararlanamayan onbinlerce hizmetlinin mağduriyetine son verilecektir.

Malûmlarınız olduğu üzere 3656, 3659 sayılı kanunlara tabi hizmetlilerin sendikalara üye olma ve toplu sözleşme, grev haklarından yararlanmaları önce bir süre devam etmiş, daha sonra Yargıtayın birbirini nakzeden kararları ile, içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Yargıtay Genel Kurulunun verdiği bir karar ile onbinlerce hizmetlinin sendikal hakları ellerinden alınmış ve bazı sendikalar maddi ve mânevi güçlüklerle karşılaşmışlardır. Ümitlerini bu kanunun tadiline bağlayan onbinlerce hizmetlinin mağduriyetleri, değerli oylarınızı müspet yolda kullanacağınıza inanarak, bu tasarı ile sona erecektir.

Muhterem milletvekilleri, kim aksini iddia ederse etsin, ülkemizde birtakım sorumsuz sendikacılığın varlığı bir vakıadır. Yasalar çerçevesinde hak arama yerine işyerlerini işgal etmek, işverenin makinalarını tahribetmek ve işverenleri ölümlü tehdit etmek gibi kanun dışı hareketleri meslek edinen sendikacılar vardır. Türkiye'de çok cüzi olan bu sendikacılar, ideolojik tasavvurlarını sendikal alanda tahakkuk ettirmenin çabası içindedirler. Adalet Partisi olarak, hür sendikacılık düzenini, başkalarının hürriyetlerini ve Anayasa çerçevesindeki haklarını yok etmek eğilimindeki bu sendikacıların davranışlarıyla kabili telif görmüyoruz.

Demokratik düzene bağlılık, sendikacılığın ancak bu düzen içinde var olabileceğine inanan gerçek sendikaların mesuliyetli davranışlarıyla bu tahrikçiler azınlıkta kalmaktadır. Sorumsuz sendikacıların tahrik ve tehditlerinden yılan bazı işverenlerin toplu sözleşmelerde bu sendikalara taviz vermeleri ve üstün haklar tanımaları, mesuliyetli sendikacıları haklı olarak isyana teşvik etmektedir.

Gerçek sendikacılar soruyorlar, kanunlara saygının cezasını mı çekiyoruz? Bizde mi aynı kanunsuz hareketleri yapalım ve hakkımızı alalım?

Sayın milletvekilleri, getirilen tasarı bu açıdan da ele alınsa, başlıbaşına bir zaruretten doğduğu kolaylıkla anlaşılır.

Muhterem milletvekilleri,

Sendikalar bünyelerindeki pürüzleri bertaraf edip sendikacılık hareketini güçlü kılabilecek olan bu tasarı, bir iş kolunda faaliyet gösterecek sendika veya federasyonun ancak o iş kolunda çalışacak işçilerin % 30 unu temsil etmesi şartı-

nı getirmektedir. Bâzı çevrelerce bu değişiklik üzerinde ortaya atılan iddialar samimiyetten uzaktır. İşçilerin istemedikleri sendikalara üye olması gibi bir görüşün geçerli olmasına imkân yoktur. Zira güçsüz sendikalar tarafından temsil edilme ve bizzat işçilerin istismarına bu tasarı ile son verilmektedir. Güçlü sendikacılık felsefesi tabana kadar indirilmektedir. Bu tasarrımın kabulü ile sarı sendikalar kurulması ve paravan sendikalarla işçi haklarının yok edilmesi önlenmiş olacaktır.

Tasarımın getirdikleri, özet olarak, şöyle sıralanabilir:

Adalet Partisi, bir taahhüdünü daha, bu tasarıyı huzurlarınıza getirmekle, hedefine ulaştırmıştır. 1963 yılından bu yana geçen süre zarfında tesbit edilen 274 sayılı Sendikalar Kanununun aksaklıkları bu tasarı ile bertaraf edilmekte, günün şartlarına uygun yeni hükümler sendikalar lehine getirilmektedir. Türkiye'de sendika enflasyonu bu tasarı ile sona ermekte, güçlü sendikacılığın temeli bu tasarrımın kabulü halinde atılmış olmaktadır.

On binlerce hizmetlinin yıllardan beri süren ıstırabı ve kısaca işçi - memur ayırımı dediğimiz yara bu tasarı ile şifa bulmaktadır.

Sorumsuz davranışların cezai müeyyideleri artırılmakta, kanuna saygı teşvik görmektedir.

İşçinin istismar edilmesine, sendikacılığın geçim kapısı haline getirilmesini bu tasarı ile son verilmektedir.

Sayın milletvekilleri, yukarda açıkladığım nedenlerle çalışma hayatımıza yeni bir yön vereceğine, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal şartlarına uygun olduğuna inandığımız bu tasarıya Adalet Partisi olarak beyaz oy vereceğiz. Tasarıyı getiren Hükümete, tasarrımın hazırlanmasında emeği geçen parlömanterlere huzurlarınızda tekrar teşekkür eder, tasarrımın kabulü yolunda oy kullanacağınıza inanarak saygılarımı sunarım.

Muhterem arkadaşlarım;

İşçi Partisinin bir milletvekili arkadaşımız, gerçi grup adına konuşmadı, ama konuşmalarında bâzı ithamlarda bulundu. Anladım ki, kulaktan dolma sözlerle buraya gelmiş, tasarıyı incelemeyen, birisi de bir metin hazırlayıp eline vermiş, burada o metni yarım yamalak okumaya çalıştı.

Şimdi diyor ki, «Hükümetin getirdiği tasarılar Türk işçisi ve memleketimiz için büyük hüsrana olacaktır.» Kuşlar bile güler buna Türkiye'de.

1963 yılından beri gerçek Türk işçisini temsil eden Türk sendikacıları, kanunlarda bu boşlukların doldurulması ve güçlü sendikacılığın hâkim kılınması için mücadele etmişlerdir. «Tasarılar Anayasaya aykırıdır, 931 sayılı İş Kanunu görüşülürken bunu söyledik, Adalet partililere anlatamadık, nitekim Anayasa Mahkemesi 931 sayılı İş Kanununu iptal etti.» Yalan!.. 931 sayılı İş Kanunu Anayasaya aykırılığından iptal edilmedi.

RIZA KUAS (İstanbul) — Esasına girip iptal edecek.

A. P. GRUPU ADINA HASAN TÜRKAY (Devamla) — Anayasa Mahkemesi şekil yönünden, komisyon dört kişi olacağına beş olmuş, beş kişi olacağına dört olmuş, bu bakımdan iade etti.

«Tasarılar, sendika seçme hakkını ortadan kaldırıyor. TÜRK - İŞ diktası kuruluyor. Sözleşme özgürlüğünü ortadan kaldırıyor. Devrimci işçiler direnecektir.» diyorlar.

Arkadaşlar, bu ifadeleri kullanan arkadaşımız daha düne kadar TÜRK - İŞ bünyesinde, TÜRK - İŞ Yönetim Kurulunda güçlü sendikacılığı savunmuştur, bizimle beraber. Fakat, bir tarih gelmiştir ki, tamamen bir siyasi partinin uydusu haline gelmiş ve o siyasi partinin patenti altında kendi sendikalarını TÜRK - İŞ'in bünyesinden çekmişlerdir. Hattâ çekmemişlerdir, TÜRK - İŞ anamızın aykırı hareket ettiklerinden dolayı, politika ile meşgul olduklarından dolayı ihraç edilmişlerdir.

Şimdi nasıl olur da benimle beraber 15 - 20 seneden beri güçlü sendikacılığın hâkim kılınması için mücadele eden ve bunun için nutuk atan ve ancak Türk işçisinin güçlü sendikacılık ile refaha kavuşacağını iddia eden bu zat, buraya çıkıyor ve aksini iddia ediyor? Edecek, çünkü partisinin programı bu, partisinden aldığı talimat bu.

TÜRK - İŞ diktası hiçbir aman kurulmayacaktır. TÜRK - İŞ, bu tasarılarla, dikta kurmak isteyenlerin karşısına çıkacaktır, gaye bu.

«Devrimci işçiler...» Benim bildiğim devrimci işçiler değil, benim bildiğim, milliyetçi işçilerdir. Rıza Kuas'ın bugün mensubu olduğu sendikanın üyesinin % 90 ı milliyetçi işçilerdir, devrimci işçiler değildir. Onun için ben, vatanperver, milliyetçi Türk işçisine bu devrimci kelimesini yakıştıran arkadaşşıma teessüflerimi sunarım.

Diyor ki, «Tasarıda bir hüküm var, Türk - iş'e bağlı olmıyan sendikaları da Türk - iş denetliyecek.» Kulaktan dolma sözlerle buraya geldiğinin bariz bir delili. Tasarıda böyle bir hüküm yok. Tasarıda Türk - iş, ancak Türk - iş'e bağlı olan kendi üyelerini denetliyecek, onu da biz denetliyeceğiz. Onun içindir ki, böyle başkasının hazırlayıp da kulaktan dolma yanlış ifadelerle arkadaşlarımı yanlış bir istikamete sevk etmek isteyen Rıza Kuas, esasında kendi partisinin programını okudu burada, kendi partisinin propagandasını yaptı.

Türk işçisinin mutlak çoğunluğu Türk - iş'in yanındadır, görüşü budur, kararı budur.

Saygılar sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Sayın Vefa Tanır, Güven Partisi adına.

G. P. GRUPU ADINA VEFA TANIR (Konya) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Önder sektör kabul ettiğimiz sanayiimizin anaunsuru işçiyi gerçek yerine oturtacak bir kanun üzerinde Güven Partisi Grubunun görüşlerini bildireceğim.

Büyük çoğunluğunu demokratik rejime bağlı, sınıf kavgasını hedef tutmayan, kanunlara saygılı, kanunlara saygı çerçevesi içinde haklarını arayan milliyetçi kuruluşlar etrafında toplanmasını başarmış Türk işçisine faydası dokunacak her türlü kanun tasarısı ve teklifi ni hangi gruptan gelirse gelsin, Güven Partisi olumlu karşılayacaktır.

Türk - iş, demokratik rejime bağlı, Türk - iş milliyetçi bir topluluktur. Türk - iş, milletlerarası fesat merkezlerinin emrinde değildir, Türk işçisinin hizmetindedir.

Yayınladıkları raporlarda Sovyet Rusya'ya ve peyklerini Türkiye'ye örnek diye gösteren Marks'cı, Lenin'ci kuruluşlar bu tasarıya elbette itiraz edecekler. Komünistlerin itirazları, komünist düşüncelilerin itirazları tasarının isabetsiz değil, isabetli olduğunun delili olacaktır.

Bu tasarılar, sınıf kavgasını, zorbalığı, işgali, tahribi metodolarak kabul edenleri elbette memnun etmeyecektir. Fakat sosyal barış isteyenleri memnun edecektir.

T. İ. P. sözcüsü, bu kanun üzerinde görüşlerini bildirirken Atatürk'ten bahsediyor. T. İ. P., Marks'cı ve Lenin'cidir, Atatürk'çü değildir, Atatürk'ü maske olarak kullanıyor.

Ulu Önder Atatürk, «Bizim takibini muvafık gördüğümüz prensip, sosyalizm prensibine müstenit kolektivizm yahut komünizm gibi hususi ve ferdî iktisadi teşebbüslere ve faaliyete meydan bırakmıyan bir prensip değildir.» diye kendi el yazısı ile kaydeder. Bu Atatürk'ün el yazısı olacak, Atatürk'ün düşüncesi olacak ve Sayın Rıza Kuas ve partisi Atatürk'ün yanında olacak... Bu, olmaz sayın arkadaşlarım.

Biz Güven Partisi olarak anarşiye ve zorbalığa karşıyız. Fabrika işgallerine, tahribe, sabotaj ve kanunsuz greve karşıyız. Türkiye İşçi Partisi ve DİSK şiddet ve zorbalıktan yanadır.

Sayın milletvekilleri; DİSK derken, hedefi Moskova olan bir avuç idareciden bahsediyoruz. Her hangi bir yanlışlıkla bir başka düşünce ile araya girmiş milliyetçi Türk işçisi bizim hedefimiz değildir.

T. İ. P. sözcüsü bu konuşmaları arasında Fransa'dan ve İtalya'dan bahsetti. Bu ülkelerde hür sendikacılık vardır. DİSK ve TİP ise Türkiye'yi sendika hürriyetinin yok olduğu bir sosyalist esaret nizamına götürmek ister.

Şu anda üzerinde konuştuğumuz 274 sayılı Kanunun bazı maddelerini değiştiren tasarı ve teklifler, yedi yıldan beri uygulamalarla ortaya çıkan birtakım eksiklikleri düzeltmiş olacaktır. Yıllardır, karmakarışık bir halde devam eden ve kazai mercilerde türlü görüşler sağlıyan işçi - memur ayırımına açıklık getirecektir. Yetki kargaşalıklarını ortadan kaldıracaktır. Bu yönleriyle, Türk işçisine faydası dokunacak bu değişikliklere müspet oy vereceğiz.

Milliyetçi ve hürriyetçi Türk işçisine ve millî sendikalara başarılar diler, saygılar sunarım. (G. P. ve A. P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Sayın Çalışma Bakanı, buyurunuz, efendim.

ÇALIŞMA BAKANI SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Müzakere mevzuu yaptığımız Sendikalar Kanununun bâzı maddelerini tadil maksadiyle sevk edilmiş olan tasarı ve ekli teklifler üzerinde grupları ve şahısları adına arkadaşlarımız değerli fikir ve mütalâa beyan ettiler.

Türkiye İşçi Partisi sözcüsü hariç, Millet Meclisimizde bulunan bütün siyasi teşekküllerin, grubu bulunan teşekküllerin tasarının anaçizgisinde görüş birliği içinde bulunması Türk demokrasisinin gücünü ispatlayan en önemli hâdiselerden birisidir.

Gerçekten, hiçbir hususi bir maksat taşımayan ve siyasi partiler olarak seçim beyannamelerimize aldığımız, bilâhara iktidar olarak Hükümet programında sarıh bir şekilde tesbit ettiğimiz espri hüviyeti içinde hazırlanmış bir tasarı sevk edilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, 7 senelik bir tatbikat devresi içinde her kanun gibi sosyo - ekonomik gelişmeler muvacehesinde meri bulunan 274 sayılı Kanun, gerçekten ihtiyaçları kapsama bakımından yeterli olmaktan çıkmıştır. Yeni ihtiyaçlar belirlemiştir ve tabikatta da bâzı ihtilâfların haline medar olmayacak hüküm noksanlıkları veya gelişkenlikleri bulunduğu görülp anlaşılmıştır.

Kanun, genel olarak Hükümet programında ifade ettiğimiz gibi, işçi bütünlüğünü sağlayan güçlü sendikacılığı önplânda tutan bir anlayış içinde yeni bir düzenleme getirmektedir. Bu, neden böyle olmaktadır? Tabiatıyla değerli arkadaşlar, hatip arkadaşlar bunun üzerinde durdular. Türkiyede bine yakın sendika mevcuttur. Dünyanın hiçbir yerinde enflasyon derecesinde, bu ölçüde bir sendikal faaliyet yok. Meselâ sendika ahlâkının tesisi, işçi bütünlüğünün ve sendika gücünün artırılması ve bunun yanı sıra da hürriyetlerin istimalinde mesuliyetlerin tarsin edilmesi keyfiyettir. «Tabelâ sendikacılık» diye tavsif edilen ve sendikacı arkadaşlarımızın zaman zaman dile getirdikleri, mesuliyetsiz ve ölçüsüz hareketleri hak alma ve hak arama hürriyeti zanneden birtakım faaliyetler demokratik nizam içerisinde hukukî sınırlar dahiline sokulmaktadır. Bu genel espri, kanunun maddeleri geldiği zaman açıklıkla görülecektir.

Sendikaların kontrol ve murakabesi meselesi derpiş olunmuştur. Sendikaların alacağı ücret ve maaş meselesi bir esasa bağlanmıştır. Sen-

dikaya girmek serbesttir, çıkmak ise noter tasdikine bağlı olarak bir istifa müessesesi getirilmektedir. Sebebi; grev oylamalarında seyyar birtakım üyelere raslanmaktadır. (A) Sendikasında kayıtlı, (B) sendikasında kayıtlı, tekrar (A) sendikasından istifa etmiştir, ertesi sabah (B) sendikasına geçmiştir. Bütün bunlar, tabikattaki mahzurları izale için bir hukukî esas olarak kanunla getirilmiştir.

Bundan daha önemlisi; bugüne kadar gerek Yargıtay içtihatlarında vuzuha varamamış olan işçi - memur ayırımı hususu, ikinci maddenin tadili ile yeni bir sarahata kavuşturulmuş olmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, bu tasarıda bir başka yenilik ise yavru vatan Kıbrısta sendikal faaliyette bulunan milli kuruluşlarımız var, işçi ve işveren teşekkülleri. Bunları, en çok bünyesinde üye bulduran konfederasyonun, Türk - İş'in üyesi olma hakkını kanunla tesbit etmiş oluyoruz. Böylece, yavru vatanda çalışanların hukuku bakımından da bir ittisal, bir irtibat tesis ediyoruz. Bu da bir yenilik olarak getirilmiştir.

Ayrıca sendikaların mameleklerinden bir miktarını ayırıp yatırımlara yöneltmelerini teminen kanun yeni bir müessese getirmektedir. Aynı zamanda murakabe sistemini bağlı bulunduğu konfederasyona bırakmıştır.

Muhterem arkadaşlarım, tabiatıyla haklar, hürriyetler ve mesuliyetler rejimi olarak tanımladığımız bugünkü nizam içinde hür sendikacılık büyük değer taşımaktadır. Geçen yedi yıllık tatbikat devresinde kaynağını Anayasadan alan ve Anayasaya dayalı olarak tanzim edilmiş olan çalışma hayatımız, her sene her kademe toplu sözleşme dönemlerinde biraz daha ileriye giderek barışçı ve müzakere yolu ile meseleleri halletme yolunda davranışlarında memleket menfaatlerini hâkim kılan bir şuur içerisinde bugüne gelmiştir.

Ancak şunu teessürle ifade etmeliyim ki, Türkiyede Anayasanın getirdiği hürriyetlerden istifade ederek çatısı altında barındığı müesseseyi yıkmaya çalışan Anayasa dışı ideolojik ve tahripkâr birtakım cereyanlar ve hareketler vardır. Hükümetin mesul âzası olarak beyana mecburum. Türkiye İşçi Partisi sözcüsünün ilk cümleleri calibi dikkattir. Zapta geçmesini fay-

dalı buluyorum. Dediler ki: «Kanlı çatışmalar olacaktır.»

Muhterem arkadaşlarım, bundan 15 gün evvel bu partinin mesul âzaları da «Eğer bu kanun çıkarsa en az 300 yerde direnişe geçeceğiz, tahripler yapacağız, işgaller yapacağız, kanlı olaylara sebeb olacağız.» demişlerdir.

Şimdi hâdiseyi bu şekilde ihdas ve tahrik edeceksiniz, sonra da 10 gün sonra falan yerde hâdiseye oldumu, «gel bakalım Hükümet, bu kanlı hâdisenin hesabını ver» Muhterem arkadaşlarım, Türkiye'de kanun dışı olayların temel mihrağı belli olmuştur. Bu, bir itham değildir, yakıştırma değildir. Bunu, kendi sözleriyle beyanlarıyla burada ikrar ve kabul etmişlerdir.

Gerçekten, bu tasarıda hür sendikacılığı kısıtlayan her hangi bir hüküm yoktur. Ancak, kanun dışı hareketleri önliyen, ahlâka sığmayan birtakım davranışları önliyen daha sarih hükümler taşımak suretiyle hür sendikacılığın kadrini, kıymetini bilmeyenlerin bilmelerini temin edecek müeyyideler getirilmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, kanunu neden ideolojik açıdan tetkik ve mütalâa ediyorlar? Ben anlayamadım. Ashında bu kanun gerçekçi açıdan hazırlanmış, ideolojik açıdan hazırlanmamıştır. Binaenaleyh, memleket gerçeklerini görmek, anlamak ve ona göre mütalâa etmek lâzımdır.

RIZA KUAS (İstanbul) — Anayasa açısından.

ÇALIŞMA BAKANI SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Anayasa açısından da bu kanun yine gerçeklere uygundur. Anayasanın 46 ncı maddesindeki hükümlerin hiç birisi ihlâl edilmiştir. Anayasanın 11 ncı maddesindeki hüküm dikkate alınmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, siyasi partiler bakımından da Anayasamız aynı liberal görüşü ihtiva eder. Siyasi parti kurmak serbesttir. Partilere girmek veya çıkmak da serbesttir. Türkiye'de hatırlayabildiğim 13 tane siyasi parti vardır. Ama siyasi parti grubu olabilmek için muayyen miktarda temsilciye sahibolmak lâzımdır. Milletvekili ve Senatör olabilmek için muayyen rey almaya lâzımdır. Radyoda konuşmak hakkını elde edebilmek için muayyen kanuni şartları iktisabetmiş olmak lâzımdır. Hazinesinden yardım alabilmek için de kanunda gösterilen yine muayyen şartları iktisabetmiş olmak lâ-

zımdır. Kanunların tâyin ettiği bu şekil ve şartlar, hakkın özünü ortadan kaldırmıyor. Biz burada federasyonların, Türkiye çapındaki sendikaların hangi şartlarla kurulabileceğini tesbit ediyoruz. Bu şartlar içerisinde Türkiye İşçi Partisi sözcüsünün fikirlerini temsil eden sendikalar olabilir, olmayabilir.

BAŞKAN — Türkiye İşçi Partisinin sözcüsü değil, efendim, Türkiye İşçi Partisi milletvekili. Sözcüsü olabilmek için grup olması lâzım, beyanlarınıza uygun olması bakımından söylüyorum.

ÇALIŞMA BAKANI SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan, Türkiye İşçi Partisi milletvekilinin görüşleri, aynı zamanda İşçi Partisinin de görüşü olduğu için iltibasa meydan vermemek bakımından böylece ifade etmiş oluyorum.

Her hangi bir şekilde sendikal faaliyeti ortadan kaldıracı hüküm ihtiva etmemektedir. Şartlarını tesbit ediyor; bu şartlar, şu veya bu sendika için değil, memleketin gerçekleri nazara alınarak tesbit edilmiştir ve bu seçim beyannameimizde de, Hükümet Programımızda da çok evvelden tâyin edilmiş bir husustur.

Sayın sözcü tehditkâr bir ifade ile, «Bu kanun hüsrana ve zarara yol açacaktır.» dedi. Bilmiyorum, vatandaşları kanunsuz yola tahrik etmenin faydası nedir? Şu Mecliste bizzat sendikacı olarak faaliyette bulunan değerli milletvekillerimiz var, her partiye mensup. Ve nihayet Türkiye'de milyonlarca insan meşru nizama bağlı, nizam sever olarak bir hayat tarzının içerisinde. Kimse hüsrana içinde değildir. Ama hâdiseleri hüsrana doğru tahrik ve teşvik etmek, elbette bu çatının altında oturmanın mânasını idrak etmemek olur, bunu ifadeye mecburum. (A. P. sıralarından alkışlar.)

931 sayılı Kanun hakkındaki görüşler yerinde değildir. Zannediyorum kısa zaman sonra o kanun huzuruza gelecektir. Bir şekil noksanlığı sebebiyledir, esastan değildir. Esas üzerinde çok emek çekilmiş, iyi hazırlanmış bir tasarıdır, kanunlaşmıştır. Şimdi, yeni tasarı olarak yine aynı metin Yüksek Meclisin huzuruna getirilecektir.

TÜRK - İŞ diktasına bu tasarıнын alet olduğunu ifade ettiler. Değerli arkadaşlarım, gayri şahsi düşünce ve fikirlerle, objektif olarak ka-

nunlar hazırlanmaktadır. Zaruretler ve ihtiyaçlar tadillere, yeni tasarılar imkân veriyor. Böyle bir yakıştırma hiç bir şekilde gerçeklere uygun düşmez. Sendikalar faaliyetinde de, sendikalarımızın birbirlerine karşı bu tarzda üthamkâr davranmalarını ben bilhassa sendika mücadelesi bakımından doğru bulmuyorum. Kaldı ki, **TÜRK - İŞ**, Sayın Türkay'ın da ifade ettiği gibi, dikta heveslisi idarecilerin ve mensuplarının bir karargâhı değil; dikta istiyen, «kızıl dikta» istiyen, şer kuvvetlerin karşısında demokrasimizin güçlü teminatıdır. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar.)

Muhterem arkadaşlarım, **DİSK**'in kapatılmak istendiğine dair Çalışma Bakanının Erzurum'daki beyanından bahsettiler. Zannederim mevzuatı tetkik etmemişler. Siyasi partiler gibi derneklerin ve sendikaların kimler tarafından nasıl kapatılacağı belli. Kanunlarımız bunu tâyin etmiştir, mahkemeler kapatır. Her hangi bir şekilde kanunla kapatma mevzuubahis değildir. Ancak, kanunun tâyin ve tesbit ettiği şekle mutlaka uymak zarureti var. Uyulmadığı takdirde de inkışaf bahis mevzuudur. Bu bir icraî eylem değildir. Bu, doğrudan doğruya meselenin tabiatından doğan bir neticedir.

Değerli arkadaşlarım, bunun dışında, hakların geri alındığına, dair iddiaları olmuştur. Maddeler geldiği zaman üzerinde görüşeceğiz, hangi hakkın ne suretle geri alındığına dair sarıh iddialar olursa, onun üzerinde de hiç şüphesiz gerek Komisyon Başkanı ve sözcüsü arkadaşlarım, gerek Hükümet adına ben gerekli cevapları vereceğim.

Sözlerimi hulâsa ederek şu noktada toplamak istiyorum. Bu kanun, memleketimize yepyeni bir çalışma nizamı getirecektir. Mevcut nizamı bir merhale daha öteye götürecektir, iş hayatında emekle sermaye münasebetinin dostça ve âhenk içinde çalışmasını temin edecektir. Emegi sermayeye düşman yapan, sınıf tahrikçiliği yoluyla sermayeyi emeğe karşı gösteren zihniyetler, bu kanunun meriyetinden itibaren hiçbir tesir ve hüküm ifade edemeyecek bir noktaya geleceklerdir.

Bu itibarla, tasarı kanunlaşır, Yüce Meclisiniz kabul buyurursa bütün iş hayatımız bundan hüsrana değil, huzur ve güven duyacaktır. Memleketin iş hayatına emniyet geti-

recektir ve bilhassa işçi vatandaşlarımız, vatanperver hüviyetleri ve şuurlarıyla demokratik rejimin bekçisi olmak karakteri içerisinde bu kanunda daha ileri haklar temini yolunda âzami şekilde istifade etme imkânlarına kavuşacaklardır.

İşverenlerimiz de, birçok ihtilâfların hallinde yeni kolaylıklara sahibolacaklardır. İhtilâfları azaltan bir tasarıdır. Sendikalar faaliyetinde bugün en büyük şikâyet, kanun dışı hareketlerdir. Kanun dışı hareketleri ortadan kaldıran bir tasarıdır. Kısaca, mesuliyeti, hakkı, hürriyeti barış ve ekmek meselesini hep beraber mütalâa eden, fakat her halü kârda vatanperverliği, emniyeti, millî menfaati ve hür rejimi üstün tutan bir anlayışın tasarısı olarak takdir edilmiştir.

Saygılar sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Ali Naili Erdem, buyurunuz.

ALİ NAILİ ERDEM (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Tümü üzerindeki müzakeresini yapmış olduğumuz kanun, gerçekte Türk sosyal hayatını bütünüyle etkileyecek büyüklükte, ehemmiyetli bir kanundur. Sadece Türk sosyal hayatını etkilemekle kalmıyacak, bir diğer yönüyle ekonomik hayatımızı etkileyecektir.

Kanunu, demokrasinin unsurları içerisinde, o objektifin altında tetkik ettiğiniz zaman size aydınlık bir metin halinde görünecektir. Ama, kanunu demokratik nizamın unsurları dışındaki rejimlerin ölçüleri içerisinde mütalâa etmeye kalktığınız zaman, size bu kanun karanlık gelecektir.

Kanun, uzun bir çalışmanın mahsulüdür. Gerçekte bir vakiadır ki, 1963 senesinde uygulanmasına başlanan 274 ve 275 sayılı kanunlar, o tarihte Hükümet edenlerin ve Parlâmentoda çalışan arkadaşların büyük gayretleriyle meydana getirilmiştir.

Ancak, kanun münasebetiyle teklif sahiplerinden birisi olarak, Sayın Hayrettin Uysal'ın konuşmasına yer vermiş olduğu bir hususa iştirak etmek mümkün değildir. O da şu: **Kanun C. H. P. Hükümeti** zamanında yürürlüğe girmiştir, bu bir realitedir. Ama, esasında kanun, Anayasanın âmir hükmü içerisinde, iki sene içe-

risinde çıkması lâzımgelen kanunlardan biridir. Bu itibarla, bu kanunu munhasıran C. H. P. nin eseri şeklinde göstermek, Parlâmentonun üstünlüğü prensibini, zannediyorum ki, ihlâl eder. Buradan kanunlar çıkar, hazırlayan Hükümetler olur, ama müsaade ederseniz o kanun Parlâmentonun malı olur.

Bu itibarla, bugün müzakeresini yapmakta olduğumuz kanun, mensubu bulunduğum siyasi teşekkülün, siyasal iktidarı tarafından hazırlanmıştır. Mükemmel halde burada tetkik edildikten, çıktıktan sonra Parlâmentonun malıdır.

Kanun neler getirmektedir? Konuşmada bulunan arkadaşlar güzel şeyler söylediler. Kanunu muhtelif yönlerden, projektörlerini tutmak suretiyle tetkik konusu yaptılar. Sayın Bakan, gayet net ifadeleri içerisinde kanunun ne olduğunu, ne olmadığını beyan ettiler.

Zannediyorum ki, kanunu munsif gözlerle tetkik ettiğiniz zaman kanun, iyi bir çalışmanın, dikkatli bir çalışmanın eseridir. Güçlü sendikacılık esprisini hâkim kılmayı esas aldığınız zaman, bunda bir tahdidatın, takyidatın var olup olmadığını tetkik ettiğiniz anda, Anayasanın ikinci maddesi, Anayasanın sekizinci maddesi, Anayasamızın 11 nci maddesi, Anayasamızın 46 ncı maddesinin neresinden ihlâl edildiğini tetkik ettiğiniz zaman, ortaya çıkan şey, bu tarz ihlâl edildiği beyanlarının doğrulukla hiçbir şekilde ilgisi olmadığı anlaşılacaktır.

Ne getiriyor bu kanun? Bu kanun diyor ki; demokratik nizamın müesseselerinden birisi olan sendikaların Türk sosyal hayatında güçlü, Türk ekonomisinde etken olabilmesi için bunları güçlü hale getirdiniz. Kanun esprisi bu, güçlü sendikacılık yönünden. Nasıl yapacaksınız bunu? Tabii bir oluşumun içerisinde mi teşekkül ettireceksiniz, bâzı kanunlar getirmek suretiyle zamandan istifade etmenin yollarını mı arıyacaksınız? Meseleyi sadece «bırakınız zamanın içerisinde tekâmül etsin» dediğiniz zaman, Türk sosyal hayatının, Türk sendikacılık hayatının buna müsaid olup olmadığını tetkik etmek mecburiyetindediniz.

Zannediyorum ki, kanunu hazırlayan arkadaşlar ve bu kanunun komisyonda müzakeresine iştirak eden bütün arkadaşlar, Anayasa hudutları içerisinde kalmanın terbiyesine, şuuruna varmış arkadaşlar olup, bu idrakin içerisinde, bu metinleri tanzim etmişlerdir.

İşçi - memur ayırımı: Muhterem arkadaşlarım, Türk Devlet hayatımızda bugüne kadar uygulanmakta olan idare hukuku, Fransız idare hukukunu esas almıştır, mehz odur. Modern Fransız idare hukukunu bugünkü ölçüler içerisinde tetkik ettiğiniz zaman, ortaya çıkan tablo şudur; modern Fransız idare hukukunda tablo, işçi lehine genişlemekte, memur aleyhine daralmaktadır ve espri, bir konuşmada bulunan Sayın Hayrettin Uysal'ın belirttiği gibi, iş yapan şahsın, işçinin ne yaptığını, ne gördüğünü ve onun niteliğini ölçü olarak almıştır. Bu kanun da bunu getiriyor. Modern Devletlerin klâsik hudutların dışına çıktığı, günün sosyal akımları istikametinde inkişaf kazanmış olan demokrasilerde, işçi lehine çerçevenin genişletilmesi şekli benimsenmiştir. Bu kanun da bunu getirmektedir.

Bu itibarla kanunda, zannediyorum ki, üzerinde hassasiyetle durulacak ve başlı başına bir reform diye kabul edilecek noktalardan birisi de budur.

Sendika fonlarının Türk sanayi hayatına, Türk kalkınmasına katkıda bulunmak için muayyen bir nisbette intikal ettirilmesi keyfiyeti, aklın icabıdır.

Hâfızam beni yanıltmıyorsa, Sosyal Sigortalar Kurumu kongrelerinde, sendikaların mahalli kongrelerinde, federasyonların ve konfederasyonların kongrelerinde fonların ölü yatırımlar yerine, gelir getiren yatırımlara intikal ettirilmesi keyfiyeti uzun zamanlardır devam eden bir temennidir. Bu temenni bugün, sayanı şükranıdır, bir madde haline getirilmiştir.

Bunda «icazet keyfiyeti bir kuvvetli el olarak Türk - İş'in icazetine bağlanıyor» şeklindeki bir beyanın madde metni içerisinde doğruluğunu bulmaya imkân yok.

Yapılmak istenen şey şu :

«Efendiler, Türk sanayi hayatını kalkındırmak istiyorsunuz. Bu birikmiş fonlarınızı ölü yatırımlardan koparınız, geliniz gelir getiren yatırımlara intikal ettiriniz.» Kanunun getirdiği yeniliklerden birisi bu. Bu gelecek fonlar, Türk işçisinin ekonomik ve sosyal hayatına intikal edecektir.

Denetim; neden kaçınıyorsunuz, korkunuz mu var, gayrikanuni işlemlerin içinde misiniz, ahlâk duygularınızı mı yitirdiniz, namustan uzak mı kaldınız ki, denetimden ürküyorsunuz? Ka-

nunlara saygılı iseniz, vicdan muhasebesini yapabiliyorsanız ve alnınız aksa denetimden korkmayın. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar.) Kanunun esprisi o.

Sendikacılık hayatımız yeni. Bir başlangıç devresindeyiz. Ama, bu başlangıç devresinde keyfiyet bakımından kazanılan zaman, kemiyet-teki zamandan çok fazla değildir.

Bununla neyi demek istiyorum? Sendikacılar Türk millî terbiyesine uygun bir anlayışın içerisinde, Türk işçisine hizmette seferber olmuştur. Bu seferber oluştta, kendi kafalarındaki fikrî gelişmeleri, emeklerini birer güc olarak hizmetlerine teksif etmişlerdir. Bu çalışmaların içerisinde eğer naehil eller çıkarsa, eğer kanunlara ters dönük eller çıkarsa, eğer çarpık zihniyeter çıkarda işçinin alın teriyle biriktirmiş olduğu meblâğları keyfi tasarrufları için veyahut hatalı yollardan bir başka kanala intikal ettirirse, müsaade ediniz de orada denetim işlesin.

Burada Sayın Rıza Kuas'ın konuşmasında yer verdiği bir hususa katiyen iştirak edemiyeceğim. A. P. kuruluş felsefesinde kuvvetlinin sırtını okşayan bir siyasi teşekkül değildir. A. P. hakkın elini, haklılığın elini sıkıyan bir siyasi teşekküldür. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Eğer Türk - İş'in elini sıkıyorsak, Türk - İş'de Türk milliyetçiliğinin gerçek temsilini gördüğümüz içindir.

Milliyetçilik derken, emperyalizmden bahsetmiyorum. Milliyetçilik derken, Anadolu hudutlarının dışında yeni dünyalar aramanın sevdası içinde de değilim. Milliyetçilik derken, Türk vatandaşında insanlığın saadetini arıyorum. Türk insanının huzurunu aramaktayım. (A. P. sıralarından alkışlar.)

Ha! Bir endişe daha var, aziz arkadaşım. Dedik ki, grev müessesesi... Evet, eğer grev müessesesini Lenin'in dediği gibi, ihtilâl denemelerinin yapıldığı bir ortam olarak mütalâa ediyorsanız bu kanun kısıtlar, ama grevi Anayasanın âmir hükmü içerisinde ekonomik hakların alınması için bir vasıta olarak kullanıyorsanız bu kanun o alınmayı kolaylaştırır. O itibarla endişeniz olmasın.

Kanun, bütünüyle objektif ölçüler içerisinde, Türkiye'nin gerçek ölçülerini göz önünde tutmak suretiyle hazırlanmıştır. Bu hazırlıkta hizmet-

leri geçen arkadaşlarımı şükranla anar, Heyetinizi hürmetlerimle selâmlarım. (A. P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, rapor üzerindeki görüşmelerin yeterli olduğuna dair önerge gelmiştir, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Tasarının tümü üzerinde görüşmeler kâfidir. Kifayeti müzakere teklif ediyorum.

Hasan Türkay
İstanbul

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Maddelere geçilmesi hususunu oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Tasarının ivediklikle görüşülme teklifi vardır; ivediliği oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeleri okutuyorum :

274 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve 31 nci maddesine bir fıkra ile bu kanuna 2 geçici madde eklenmesi hakkında Kanun

Madde 1. — 1, 2, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 29 ve 32 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

İşçi ve işveren meslekî teşekkülleri :

Madde 1. — 1. Sendika, Federasyon ve konfederasyonlar, bu kanuna göre işçi sayılanların ve işverenlerin müşterek iktisadi, sosyal ve kültürel yararlarını korumak ve geliştirmek için kurulan meslekî teşekküllerdir.

2. Birinci bentte zikredilen meslekî teşekküllerin kurulması serbest ve ihtiyaridir.

3. Bu teşekküllerin kuruculuğunda, üyeliğinde, teşekküldeki görevlere seçilmekte veya görevlerde yararlanmada cins, aile, ırk, renk, dil, din, mezhep, inanç, siyasi düşünce ve siyasi parti ayrımı gözetilemez.

BAŞKAN — 1 nci madde üzerinde söz isteyen?.. Buyurun Sayın Kuas.

RIZA KUAS (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; biraz evvelki yaptığım konuşmanın sonuçları yavaş yavaş huzuruza gelmeye başladı.

Anayasamızın 46 ncı maddesini tekrar okumaya mecburuz. Ne diyor bakalım 46 ncı madde ve getirilen 1 nci madde ne diyor, bakalım :

«Madde 46. — Çalışanlar ve işverenler, önceden izin almaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler.»

Ne yaptık 1 nci maddede Bismillâh; sendika birliklerini kaldırıyoruz. Anayasanın açık hükmü var, biraz evvelki konuşmamda söyledim. Hani Anayasaya aykırı değilmi?.. A. P. sözcüsü arkadaşlarım konuştular; biz Anayasaya aykırı kanun getirmeyiz, işte, haktan yanayız, hukuktan yanayız...

Arkadaşlarım, Türkiye Lâstik - İş Sendikasının Genel Başkanıyım. Lâstik - İş Sendikası 1948 senesinde kuruldu. Kurulduğu günden beri, kendileri de ifade ettiler, Türk - İş'in üyesiydi ve Türkiye'de tek temsilcidir. Bütün Türkiye'de çalışan işçilerin; lâstik, kauçuk, plâstik iş kolunda çalışan işçilerin % 95 ini bünyesinde toplamıştır. Bunu ne Türk - İş, ne de başka bir kimse bir kuruluş inkâr edemez. Bütün her şey evrakı müsbitıyla sabittir.

Arkadaşlar, Türk - İş Konfederasyonu, benim karşımda güçlü sendikacılığı savunan Türk - İş Konfederasyonu karşımda işverenlerin adamlarına, müdürlere, müdür muavinlerine, işverenlere bir sendika kurdurdu, 250 bin lira da...

AHMET BULDANLI (Muğla) — Dedikodu-yu bırak, dedikodu yapma...

RIZA KUAS (Devamla) — 250 bin lira da kasasından para verdi.

ORHAN DEMİR SORGUÇ (İzmir) — Yalan söylüyorsun.

RIZA KUAS (Devamla) — Türk - İş'in raporlarında var. Öyle, yalan söylüyorsun demekle geçmiyor. Türk - İş'in çalışma raporlarına bakarsınız.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim.

RIZA KUAS (Devamla) — 250 bin lira da para verdi; güçlü sendikacılığı savunan konfederasyon...

HASAN TÜRKAY (İstanbul) — Burada Türk - İş'in çekişmesini mi yapacağız?

RIZA KUAS (Devamla) — Devamı var daha. Haktan hukuktan bahseden Sayın eski Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, bütün çalışanların % 95 ini temsil etmeme, evrakı müsbitelerimle gitmiş olmama rağmen, Türkiye çapında toplu sözleşme yapma yetkisini Türk - İş'in

kurdurduğu suni kuruluşa verdi. Danıştaya gittik anlatamadık. Danıştay karar vermiş; daha evraklar Çalışma Bakanlığından gelmeden 15 gün evvel karar vermiş, «Evraklar üzerinde yapılan inceleme sonunda çoğunluğun Türk - İş'in kurdurduğu sendikadır» diye karar vermiş. O kararı veren Dokuzuncu Daire Reisini üç ay primle Amerika'ya göndermiştir..

AHMET BULDANLI (Muğla) — Mahkemelere saygılı ol..

RIZA KUAS (Devamla) — Bunların hepsi Türk siyasi tarihinde vardır.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Mahkemelere saygılı ol biraz..

BAŞKAN — Sayın Buldanlı, siz dinliyorsunuz, biz de dinliyoruz. Bu Meclisi ben idare ediyorum, rica ederim efendim.

RIZA KUAS (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, 274 sayılı Sendikalar Kanununun 1 nci maddesi Anayasaya aykırıdır.

BAŞKAN — Sayın Kuas, 1 nci maddeyle ilgili olarak konuşacaksınız. Meseleleri başka taraflara intikal ettirmeyin. 1 nci madde ne diyor; lehinde, aleyhinde ne şekilde konuşacaksınız, beyanınızı ona göre yapın.

RIZA KUAS (Devamla) — 274 sayılı Kanunun 1 nci maddesinde yer alan «Birlik» kelimesinin yeni metinde yer almamış olması, her şeyden evvel Anayasanın 46 ncı maddesine tamamen aykırıdır. «Çalışanların önceden izin almadan teşkilâtlanmalarını öngören bir Anayasa ortamında teşkilâtlanacaksınız, ama benim koyduğum şeklin dışına çıkmamak şartıyla» diyen bir kayıt koymak hakkın özüne dokunan bir davranıştır. Anayasa, 46 ncı maddesinde sendika kurmayı sadece demokratik esaslara aykırı olmamak kaydıyla tahdidetmiştir; bunun dışında, sendikaların kurulmasına şu veya bu şekilde müdahaleyi caiz görmemiştir.

Keza, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının sendika hürriyeti ve sendika hakkının kanunlaşması bu hükümlere bağlanmıştır. Milletlerarası 87 numaralı Sözleşmenin 2 nci maddesini biraz evvel okudum, tekrar okumaya lüzum görmüyorum.

İşçi ve işveren teşekkülleri statülerini, idari tüzüklerini tanzim etmek, temsilcilerini serbestçe seçmek, idarecilerini ve faaliyetlerini düzenlemek ve iş programlarını tesbit etmek hakkını haizdirler.

BAŞKAN — Sayın Kuas, bir dakikanızı rica edeceğim.

1 nci maddeyi iyice okursak, bu vukubulan beyanlarınızla 1 nci maddeyi irtibatlandırmak mümkün olmuyor. Çünkü 1 nci madde, sendikaların kurulmasını serbest ve ihtiyari olarak düzenliyor.

RIZA KUAS (Devamla) — Yeni metin «Birlik» kelimesini çıkarıyor...

BAŞKAN — Onları lütfen işaret ediniz; yani bu husus iyice anlaşılın, konuşacaksınız, o noktaları daha ziyade işleyiniz.

RIZA KUAS (Devamla) — Sayın Başkan, eski maddede «Birlik» var, yeni metinde «Birlik» çıkartılmıştır.

BAŞKAN — Ama sizin Türk - İşle alâkalı konuşmalarınız buna müessir olmuyor.

RIZA KUAS (Devamla) — Ben, yeni metinde «Birlik» kelimesi çıkartılmıştır, bu, Anayasaya aykırıdır, diyorum ve eski metnin kalmasını savunuyorum.

BAŞKAN — Şimdi oluyor.

RIZA KUAS (Devamla) — Yine Milletlerarası Sözleşmenin 5 nci maddesi, «İşçi ve işveren teşekkülleri, federasyon ve konfederasyon kurma ve bunlara üye olma ve her teşekkül, federasyon veya konfederasyon milletlerarası işçi ve işveren teşekküllerine üye olma hakkını haizdir» der. 7 nci maddesi falan, sıralanıyor.

Sendika birlikleri, Anayasanın 46 ncı maddesinde yer almıştır ve örgütlenmenin bir şekli olarak gösterilmiştir. Bu yer alış, kanun koyucu için bir emirdir. Bunun dışına çıkılamaz.

Maddeden «Birlik» kelimesinin çıkarılışı aynı zamanda Sendikalar Kanununun sosyal esprisine de aykırı düşer. Çünkü Sendikalar Kanununun genel esprisi, işçilerin güçlü örgütler içinde toplanmaları ve haklarını kuvvetle savunma olanağına kavuşmaları mihrakı etrafında toplanmıştır. Bu amacı sağlamak için yasa koyucu, sendikalar, iş yeri, iş kolu diye kademelendirildiği gibi, işi bununla da bırakmamış, sendikaların bir araya gelmesiyle kurulabilecek federasyon, birlik ve konfederasyonları da düzenlemiştir. Sendikalara nazaran üst kuruluşlar olan bu örgütler içerisinde kurulma şartları en kolay ve sahası en geniş olan birliklerdir. Sendika birliklerini maddeden çıkarmak, işçilerin sahibolabilecekleri güçlü bir örgütten

mahrum bırakılmalarına yol açar. Bu bakımdan maddenin eski halini muhafaza etmesi şarttır.

Saygılar sunarım.

ŞEVKET YILMAZ (Adana) — Sayın Başkan, kendi sahtekârlıklarını ortadan kaldırmak için, şerefli bir Türk hâkimi hakkında sarfettiği sözü kürsüden inmeden tasrih etsin..

BAŞKAN — Sayın Yılmaz, milletvekili, milletvekilline sual soramaz.

RIZA KUAS (Devamla) — Sen kimsin ki bana sual soruyorsun..

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

ŞEVKET YILMAZ (Adana) — Sözüni geri alsın... (Gürültüler).

RIZA KUAS (İstanbul) — Sen kimsin de bana sual soruyorsun..

BAŞKAN — Bu gibi münakaşa ve mütearifelere dışarıda yapmanız çok daha faydalı olacak..

ÇALIŞMA BAKANI SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım,

Sayın sözcünün iddiası Anayasa bakımından tutarlı değildir. Anayasamızın 46 ncı maddesi sendikalar ve sendika birlikleri kurma hakkını vermiştir. Sendika birlikleri nedir? İşte getirdiğimiz kanunda federasyon ve konfederasyondur. Bunun dışında bir sendika birliği yok. Bu itibarla Anayasaya aykırı her hangi bir durum mevcut değildir.

İkinci husus, sayın sözcü burada mevzuun dışında çıkarak, zannediyorum 275 sayılı Kanunun müzakeresi sırasında, yetki meselesi olarak (Müzakeresi belki mümkün olabilir; o konuya ayrıca temas ederiz) onunla ilgili bir konuyu 274 sayılı Kanunun müzakeresi vesilesiyle ortaya attılar. Bizleri müteessir eden husus şudur: İki müessesemize dil uzatılmıştır, bunlardan birisi Yargıtaydır.

Yüce Yargıtay, burada sayın sözcüye karşı kendisini savunma imkânına sahip değildir, ama Hükümetin bir âzası olarak, Yüce Meclisin bir âzası olarak Yargıtaya müteveccih olan bu işnadı nefretle reddediyorum ve yüce hâkimlerimizi bu gibi isnatlardan da tenzih ediyorum. (A. P. sıralarından alkışlar).

İkincisi Türk - İş...

Türk - İş ve Cumhuriyet Hükümeti, ki o Hükümetin bir âzası olan Çalışma Bakanlığı bütün muamelelerinde, faaliyetlerinde kanun-

ları her şeyin üstünde tutmuştur ve tutmaya devam edecektir.

Bizim bir tek prensibimiz var, millî kuruluşumuz olan Türk - İş'te bu prensibi her vesile ile tekrar eder, millî partilerimiz de tekrar eder: Biz, meşruiyetçiler ve milliyetçiler, hem kızıl sendikacılığın hem sarı sendikacılığın karşısındayız.

Hürmetler sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, rica edeceğim, maddelere geçildi, konu artık teknik mahiyettedir. Tümü üzerinde lâzımgelen konuşmalar yapıldı. Bundan sonra «müzakere bu madde doğru yapılmıştır, yanlış yapılmıştır, şöyle olmalıdır, burasına şu ilâve yapılmalıdır» şeklinde cereyan etsin...

C. H. P. Grubu adına Sayın Asutay, buyurunuz.

C. H. P. GRUPU ADINA BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Yüce Meclis, tüm milletin bugünün, yarının her türlü dardını, ıstırabını, arzularını ve ihtiyaçlarını dile getirerek onu tüm yönetmek üzere kanun çıkaracak bir yer. Burası sendika kongresi salonu değil ki, falanca sandika böyle yaptı, falanca sendika şöyle yaptı diye bunun münakaşasını burada yapalım. Şimdi biz de kalkıp, «Hayır, öyle olmadı da, sen de falanca mensucat iş kolunda şu sendikayı kurdurdun» desek; bu şekilde konuşma bu Meclisin adabına yakışmaz, erkânına yakışmaz.

RIZA KUAS (İstanbul) — Sendikalar Kanunu var...

BURHANETTİN ASUTAY (Devamla) — Sayın milletvekilleri, 5018 sayılı Sendika ve Sendikalar Birliği Kanunu çıktığı zaman işçilerin nasıl teşkilâtlanabileceği düşünülmüş; kanun gerekçesinde, işçileri tüm yetenek ve dayanıklı bir hale getirmeyi sağlamak, mahallen kurulmuş küçük teşkilâtları bir araya getirmek ve bir kuvvet birliği sağlayabilmelerini temin etmek maksadiyle «sendika birlikleri» ifadesi konmuştur. Sendikalar birlikleri ifadesinin konulma sebebi bu. Sendikalar birlikleri tâbirinin kanunda yer almaması sebebiyle, kanunun Anayasaya aykırı olacağı ve yarın da Anayasa Mahkemesince bozulacağı iddiası kabule şayan bir görüş değil.

Anayasanın 46 ncı maddesinde, «sendika ve sendika birlikleri kurulumu» diyor. E, federasyonun kurulacağına dair bir hüküm yok, ama yıllardan beri federasyon teşekkül ettirmişiz. Konfederasyon kelimesi yok, konfederasyonu kurmuşuz. Türkiye tipi millî sendika kurulacaktır diye ayrı bir fonksiyon içinde bir kuruluş varken, Anayasanın bu maddesinde yer almamış...

Şimdi sendikalar birliği, muhtelif iş kollarında birbiriyle dayanışmayı sağlayacak, fikir birliği yapmalarını temin edecek, muhtelif iş kollarının bir araya gelmesiyle teşekkül eden bir kuruluştur. Türkiye'de 1963 yılından bu yana tek sendikalar birliği yoktur, hepsi kendi kendini feshetmiştir. Çünkü Türkiye çapında bir iş kolunda, bütün vilâyetlerde ve kazalarda işyerlerinde işçiyi temsil edecek mesleki federasyonlar kurulmuştur. Mesleki federasyonları bir araya getirecek konfederasyonlar kurulmuştur. E, bu kadar açıklık karşısında bir «birlik» kelimesinin çıkarılmış olduğunu ileriye sürerek bu kanunun Anayasaya aykırı olduğunu söylemek, Yüce Meclisi bir kongres gibi bir çelişmeye, çekişmeye, kavga-gaya döndürmek yetersiz bir davranıştır.

Teşekkür ederim. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

RIZA KUAS (İstanbul) — Yakında Adalet Partisi kaydedecek seni.

BAŞKAN — Sayın Kuas, Türkiye Millet Meclisi toplantı halinde, bu gibi esprilerinizi dışarda yaparsanız daha memnuniyet verici olur.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, ben «Türkiye İşçi Partisine kayıt olmuyacağım» demiyorum, çünkü yeri değil burası bunun...

BAŞKAN — Dışarıda efendim, bunların hepsi dışarıda. Meclis resmî toplantı halinde, kanun görüşüyoruz ve 1 ncı maddeyi müzakere ediyoruz, rica ederim.

Buyurun Sayın Feyzioğlu.

G. P. GRUPU ADINA TURHAN FEYZİ-OĞLU (Kayseri) — Değerli arkadaşlarım, beni huzuruza getiren sebep, bu kürsiye gelip «Lâstik - İş Başkanım» diyerek söze başlamış olan Rıza Kuas'ın bazı ifadeleridir.

Kendisi T. İ. P. in bir mensubudur. T. İ. P. bugün hangi çizgidedir, o çizginin Rıza Kuas neresindedir, bunları anlamak da bir hayli güçleşti, çünkü hepisi Marksist - Leninist ama kimi Stalin'dedir, kimi Mao'dadır, kimi Brejnev'dedir, kimi ne çeşit sosyalizmedir, bunu takibetmekte bir hayli güçlük çekmekteyiz; fakat izin verirseniz ben size burada bir vesika okuyacağım, eğer bu gerçek dışı ise tasrihinden kıvanç duyacağım.

Okuyacağım vesika, bizzat başkanı olduğunu ifade ettiği Lastik - İş Sendikasının, DiSK'e bağlı Lastik - İş Sendikasının 10 - 12 Şubat 1970 tarihleri arasında İstanbul'da toplanan 16 ncı Genel Kurul toplantısı münasebetiyle hazırlanan çalışma raporundan alınmış bir parçadır. Burada, baştan sona kadar Marksçı, Leninci bir tahlil yapılarak, sendikaların faaliyeti ve işçi sınıfının görevi komünist ideoloji açısından tahlil edilmiştir, çırtl çıplak baştan sona kadar bu tahliller yapılmıştır. Raporun sadece bir kısmını okumak, «Türkiye İşçi Partisi» adını taşıyan ama Türk işçisini, vatanperver, milliyetçi, hürriyetçi Türk işçisini temsil etmek hakkını hiçbir mânada taşımayan, bir Marksist - Leninist siyasi parti olan Türkiye İşçi Partisinin ve onun yan örgütü halinde çalışan DiSK'in Türkiye'de nasıl bir düzen kurmak istediklerini açıkça gösterecektir.

«Dünyada sömürüden kurtulmuş toplumlar vardır.» diyor, anlatıyor ne olacak, nereye varılacak izah ediyor: «Sovyet Rusya'sı ile, Çin'i ile, Yugoslavya'sı, Bulgaristan'ı, Macaristan'ı, Polonya'sı, Çekoslovakya'sı, Arnavutluğu, Küba'sı ile sosyalist toplumlar... İnsanlar oralarda ne dışardan, ne içerden sömürülemiyor artık.»

Bu getirilen hükümlere itiraz ediyor - devrimci (Bunu «ihtilâlcı» diye tercüme etmek lâzım) ihtilâlcı sosyalist sendika.

İtiraz ediyor, çünkü şu götürmek istediği düzene Türkiye'nin gütmesini bir ölçüde engelleyecek bazı kanun maddeleridir bugün görülmüşen maddeler.

İtiraz ediyor, çünkü Türkiye'yi bir Çekoslovakya, bir Romanya, bir Macaristan haline getirmek istemiyen büyük işçi kuruluşumuzun, gerçek milliyetçi ve hürriyetçi işçi kuruluşumuzun, Türk - İş'in kuvvetlenmesi ve ihtilâlcı,

yıkıcı örgütün zayıflaması sonucunu doğurur diye endişe ediyorlar.

Mesele meydanda; Çekoslovakya'da insanlar içten ve dıştan sömürülmüyormuş. Çekoslovakya'da fabrika kapılarında işçileri Rus askeri aramaktadır bugün. İki gün evvel gelen Le Monde gazetesini okuyunuz, Brejnev geliyor diye, hava meydanına giden yollarda, kız - erkek gençleri Rus üniformalı askerler otobüslerinden indirip birer birer aramışlardır.

RIZA KUAS (İstanbul) — Sayın Başkan, 1 nci madde mi bu?

BAŞKAN — İşte Sayın Kuas, zatiâliniz bir «Lâstik - İş başkanım.» diye hitapda bulunmasaydınız...

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Bir dakika Sayın Başkan, onun da cevabı var.

BAŞKAN — Sayın Feyzioğlu, bir dakikanızı rica ediyorum efendim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Söyleneceksiniz, cevapsız kalacak; böyle bir usul yoktur.

RIZA KUAS (İstanbul) — Ben 1 nci maddeden bahsettim, Çekoslovakya'dan değil...

BAŞKAN — Sayın Kuas, bir kere yerinizden müdahale ediyorsunuz. Başkanlık olarak yerden müdahalelere ne kadar sınırlendiğimizi, üzüldüğümüzü biliyorsunuz.

İkincisi; sizi sadede onun için davet ettim, «Lâstik - İş Sendikası, Federasyonu Başkanım» diye buradan beyanda bulununca işler bu mecraya giriyor. Halbuki burada her şeyden evvel Türk Milletvekili olarak konuşacaksınız. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri) Mühim olanı o. Mevzu dağılıyor, rica ederim. Sebebiyet veriyorsunuz, hiç lüzum yokken. 1 nci madde teknik madde iken, lehindeyim, aleyhindeyim demek varken siz, «Ben Lâstik - İş Federasyonu Başkanım» diyerek işi karıştırınız.

RIZA KUAS (İstanbul) — Ben de cevap vereceğim.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Feyzioğlu.

G. P. GRUPU ADINA TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Bugün Türkiye'yi götürmek istedikleri bu esaret ve zulüm düzeni altında inim inim inliyen, milletlerin arzusu ile değil, Kızılordu çizmesiyle komünist zulmü altında yaşatılan bu ülkelerde insanlar hem içte sömürülüyor, hem dıştan sömürülüyor. İçte

sömürülüyor; zalim bir Devlet mekanizmasının, gizli polise dayanan, şiddete dayanan, hür sendikacılığı kabul etmeyen, hür seçimi kabul etmeyen, hür basını kabul etmeyen, idareci ve fabrikadaki siyasi komiser aleyhinde en küçük tenkidi kabul etmeyen, insanları Ortaçağ köleliğinden daha beter bir iptidai köleliğin zincirlerine vurmuş olan bu esaret düzenini Türkiye'de «Sömürüden kurtarma düzeni» diye yutturmaya çalışan görüş bilimsel değildir, bilim dışıdır, insanlık dışıdır, milliyetçilik dışıdır. (A. P. ve G. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Bu görüşü yaşatmıyacağız. Türk işçisi kendi sinesinde bu sapık görüşleri boğmaya muktedirdir, boğacaktır, mutlaka boğacaktır! (A. P. ve G. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Bütün Türk Milleti, köylüsüyle, işçisiyle, aydınıyla, sivilıyla, askeriyle, Türkiye'nin yalnız hürriyetlerini değil millet olarak varlığını bile ortadan kaldırmak hedefini güden, milletimizi tarihten silmek, ezelden gelen, ebede giden bağımsız varlığımızı yok etmek hedefini güden bu komünist fesadını mutlaka boğacaktır. Bunun böylece bilinmesi lâzımdır. Tarih hürriyeti boğmak isteyenlerin zaferini değil, hürriyetin zaferini kaydedecektir. Tarih; çarpık, Londra'da bir mezarda çoktan küflenmiş olan fikirleri değil, çağdaş ilmin zaferini kaydedecektir.

Komünizm bilimsel geçiniyor, bilim dışıdır. Sömürüden kurtulmak diyor; bugüne kadar dünyanın gördüğü en zalim, en insafsız sömürü düzenidir. Sömürü düzeni olmasa, Çekoslovakya'da dış görünüşü itibarıyla selâmlamaya mecbur oldukları insanların yanından geçince işçiler yere tükürmezler; hepsinin içinden suratına tükürmek arzusu gelen insanların isimlerini atelyeye asmaya mecbur olmazlar.

Neden bahsediyorsunuz? Bu esaret düzeni gelse imha edeceği insanların arasında sesini yükselten herkes vardır ve merak etmeyin evvelâ bu esaret düzeninin gelmesine hizmet edenleri, sizleri imha edecektir, siz de imha edileceksiniz. (A. P. ve G. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Ama biz sizin de hürriyetinizi, sizin de insan gibi yaşama hakkınızı korumak için komünizme karşı bu yiğit mücadelemize devam edeceğiz ve burada millî sözü, demokra-

tik sözü, Atatürkçülük sözü altında, bu maskeler altında yürütmek istediğiniz asıl fesadı daima teşhir edeceğiz, ortaya koyacağız.

Emperyalizmin düşmanı olmak, her türlü emperyalizmin düşmanı olmaktır. Kızıl emperyalizmin hizmetinde olan Marksist - Leninistler, Çekoslovakya'yı örnek göstermeye kalkın kızıl emperyalizm müttefikleri, emperyalizme karşı olmaktan bahsedemezler. Emperyalizmin her türlüşüne, kapitalistüne de, kızılına da - Biraz evvel söylenen sözü daha evvel ben de söylemişim bir vesileyle - sarı sendikacılığa da, kızıl sendikacılığa da karşıyız.

Türk - İş, kendi kurdurduğu, kurduğu bir milliyetçi ve hürriyetçi sendikaya yardımda bulunmuş. Bulunur ya. Türk - İş, bir milliyetçi ve hürriyetçi sendikanın gelişmesine yardım etmek istemiş. Nereden, Çekoslovakya'dan mı, Brejnev'den mi para almış? Kendi bağlı olduğu teşkilâtle bir malî münasebet içinde bulunmuş, teşhir edilecek ne var? Patronlardan mı para almış? Bunu Türk - İş'e söyleyemezsiniz; Türk işçisinin bugüne kadar kavuştuğu hakların elde edilmesinde büyük hizmetler yapmış olan, tarihi hizmet yapmış olan sendikadır. Ne patron emrinde sendika istiyoruz, ne de Brejnev yoldaşın emrinde sendika istiyoruz, anlıyormusunuz? (A. P. ve G. P. sıralarından şiddetli alkışlar.) Ne patron emrinde sarı sendika, ne kızıl emperyalizm emrinde komünist sendika, bunu istemiyoruz, hürriyetçi ve milliyetçi sendika istiyoruz. Bu kanun bunun için hazırlanmıştır ve bu kanunu bunun için destekliyeceğiz.

Çekoslovakya'yı inceleyiniz, model diye gösterdiğiniz Sovyet Rusya'yı inceleyiniz, bu esaret diyarlarını inceleyiniz ve işçilerin orada ücretlerini tartışmak imkânına, çalışma saatlerini tartışmak imkânına, sendika liderlerini seçmek imkânına sahibolmadığına, herşeyin Komünist Partisi emrinde, Komünist Partisinin de Merkez Komitesindeki bir avuç insanın emrinde, o bir avuç insanın da o sırada diktatör mevkinde olan bir şahsın emrinde olduğunu görürsünüz. Şahıs diktası gibi iptidai ve insanlık dışı bir usulü Türkiye'ye kabul ettiremezsiniz.

İnsana yaraşan nizam hürriyet nizamıdır. Türk işçisi hür yaşıyacaktır ve hür yaşıyacağı içindir ki, sizin istediğiniz şekilde sınıf kavgası değil, ama hak arayacaktır; demokratik düzen içinde hak arayacaktır, barış içinde arayacaktır.

Türkiye'nin iktisadi varlığını fabrika işgal-leriyle tahribedip, makina tahribedip, yangın çıkarıp sabotaj yapıp, işçiye değil bir yabancı ideolojiye hizmet etmek için işçiye alet diye Fullanıp çalışanlara bu Meclis ve bu millet fırsat vermiyecektir.

Bu kürsüye gelip, hürriyetten bahsediyor. Hürriyeti boğmak için, hürriyeti basamak yaptırmıyacağız. Hürriyet, bu hürriyeti boğmak isteyenlerin vasıtası değildir. Hürriyet, sizin istibdadınıza giden yol olmayacaktır. Hürriyet yolu, istibdat batağına batmak için açılmamıştır. Sonuna kadar hürriyet içinde bu milleti götürmek için bu Anayasa yapılmıştır ve bu Anayasada milli hâkimiyet vardır. Biraz evvel okuduğum raporunuzda ise işçi sınıfının diktası vardır, açıkca yazmışsınız. Hayır!.. Millet hâkim olacaktır. Sınıf, zümre hâkimiyetini kabul etmeyen bir Anayasa vardır ve işçi sınıfının diktasından bahsedenler, proleter ihtilâlden bahsedenler, bu Anayasasının içinde değil, dışındadırlar. Anayasaya siz sığınamazsınız, milliyetçi Mustafa Kemal'in ardına siz sığınamazsınız. Mustafa Suphi'sinden, daha sonra gelmiş geçmiş fesat başlarına kadar cümlesiyle mücadele etmiş olan Mustafa Kemal elbetteki büyük bir milliyetçiydi ve Marksist - Leninistlerin karşısındaydı.

«Biz bu milleti bolşevik yapmıyacağız, çünkü Türk Milleti hür yaşamak istiyor, mesut yaşamak istiyor» diyen insanı bolşevik'lerin ağzına almaya hakkı yoktur. Siz onun yolunda değilsiniz, açıkca yazdığınız gibi, Marksın ve Lenin'in yolundasınız. Baklayı ağzımızdan çıkarınız, hiç değilse mertçe, «Evet, biz Marksistiz. Leninistiz» demek cesaretini gösteriniz, kongrede söyleyip burada Atatürk'cü geçinmeyiniz kongrede söylediklerinizi geliniz tekrar ediniz ve «Biz Marks'ın yolunda yürüyoruz» diye orada yazdığınız gibi burada da ifade ediniz; o zaman herkes niçin bu kanunun karşısına çıktığınızı çok iyi anlayacaktır ve herkes bizim niçin bu kanunun yanında olduğumuzu anlayacaktır.

Saygılar sunarım. (A. P. ve G. P. sıralarından «Bravo» sesleri, şiddetli alkışlar.)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım; 274 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi için milletvekili arkadaşlarımız düşünmüşler, çalışmışlar, teklif hazırlamışlar; Hükümet de

bunun yanında tasarı getirmiş, komisyon toplanmış ve «Bu maddelerin hangisini nasıl değiştirelim, Türk işçisine nasıl daha iyi bir yol, ortam, vasat temin edilir» diye düşünmüş, bir rapor getirmiş, maddeleri de bu ara getirmiş.

Şimdi, Millet Meclisi olarak bunu müzakere ediyoruz. Herkesin, dağarcığında olan bilgiyi buna katmak suretiyle Türk işçisine daha iyi, daha olumlu, faydalı olabilmenin çabasına girmesi gerekir.

Burada milletvekilleri konuşur, milletvekili sıfatı olmayan hiçbir kimse bu kürsüye çıkıp konuşma hakkını haiz değildir ve aslında tabii, konuşmaları milletin mümessili olarak âm ve şâmil mânasiyle bütün her şeyi kapsar.

Bu arada, meseleleri diğer sıfatlarımızı da bahis konusu ederek, ezcümle milletvekili doktora doktorluğundan bahsederek, avukatsa avukatlığundan bahsederek, sendika başkanysa sendika başkanlığından bahsederek karşılıklı birtakım yarışmalar içine girerse, o zaman Mecliste müzakereler zor olur.

Sayın Kuas, siz de bu lâzimeye riayet ederek hür kürsüde düşüncelerinizi ve fikirlerinizi serbetçe beyan etmek hakkını haiz olduğunuza göre, o sıfatla, milletvekili sıfatınızla görüşünüz, lütfen madde dışına çıkmayınız, istirham ediyorum.

Buyurunuz, söz veriyorum zatiâlinize.

RIZA KUAS (İstanbul) — 1 nci madde üzerinde konuşma yapacağım.

BAŞKAN — Buyurun.

Yalnız müsaade ederseniz 1 nci maddeyi bir defa daha okuyalım, madde tekniktir.

1. «Sendika, federasyon ve konfederasyonlar bu kanuna göre işçi sayılanların ve işverenlerin müşterek iktisadi, sosyal ve kültürel yararlarını korumak ve geliştirmek için kurulan meslekî teşekküllerdir.

2. 1 nci bendde zikredilen meslekî teşekküllerin kurulması serbest ve ihtiyaridir.

3. Bu teşekküllerin kuruculuğunda, üyeliğinde, teşekküldeki görevlere seçilmekte veya görevlerden yararlanmada, cins, aile, ırk, renk, dil, din, meshep, inanç, siyasi düşünce ve siyasi parti ayırımı gözetilmez.»

Mesele bu; bunun beğendiğiniz veya beğenmediğiniz tarafını söylüyeceksiniz.

RIZA KUAS (İstanbul) — Sayın Başkan, bu madde üzerinde konuşmamı yaptım.

Sayın Feyzioğlu yaptığı konuşmada bâzi karıştırmalar yapmıştır; Türkiye İşçi Partisi ayrıdır, Lâstik - İş Sendikası ayrıdır, sayın genel başkanı ayrıdır. Yani...

BAŞKAN — Siz işçi Partisi milletvekili olduğunuz için...

RIZA KUAS (Devamla) — O bakımdan bir açıklama yapacağım.

BAŞKAN — Yapın, hakkınız. Yalnız tekrar yeni bir hedef teşkil edecek mahiyette beyanda bulunmayınız. Şu maddeye içine girmek imkânlarını araştıralım, yoksa kanunun dışına çıkarız.

RIZA KUAS (Devamla) — Sayın milletvekilleri;

Ben Türkiye İşçi Partisinin kurucusuyum, bir milletvekiliyim, doğru, ama bir de sendika başkanımı.

Sendikanın genel yönetim kurulu ayrıdır, bütün herkesce malûm, sendikanın hazırladığı raporlar ayrıdır, sendikanın kongresi ayrıdır, sendikanın görüşü ayrıdır, DİSK Konfederasyonu ayrıdır, TÜRK - İŞ Konfederasyonu her hangi bir siyasi partiden emir almaz, her hangi bir siyasi partinin direktifi altında çalışmaz, DİSK Konfederasyonu, sendikalar böyledir, bağımsızdır; bağımlı şekilde çalışmaz.

Ama, Sayın Turhan Feyzioğlu, kendisi profesördür, çok okumuş işçi sınıfını sömürmek için yetiştirilmiş bir eleman olarak, hattâ ve hattâ...

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Yalan söyleme.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Ne alâkası var?

BAŞKAN — Sayın Kuas bir dakika, bir dakika beyler.

RIZA KUAS (Devamla) — Ne alâkası var? Demir...

BAŞKAN — Sayın Kuas, Sayın Kuas, bir dakika.

RIZA KUAS (Devamla) — Demir - Çelik fabrikalarında çalışan işçilerin haklarını korumak, onların...

BAŞKAN — Sayın Rıza Kuas, bir dakika. Sayın Kuas beni dinlemiyorsunuz ki...

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Yalan söylüyorsun.

RIZA KUAS (Devamla) — Daha çok şeyler söyleyeceğim.

BAŞKAN — Beni dinlemiyorsunuz ki...

RIZA KUAS (Devamla) — Peki, söylemeyeceğim Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Kuas.

RIZA KUAS (Devamla) — Sendikanın raporuyla...

(Başkan tarafından hitabet kürsüsünün mikrofonu kapatıldı.)

BAŞKAN — Sizin de şunu bilmeniz gerekir ki, bu Meclise milletvekili sıfatı içine girmiş olan milletvekillerinin sırası geldiği zaman, her zaman söz isteme hakları vardır, Başkanlık olarak uygulamaya mecburuz.

Sayın Kuas, size rica ettim, yeni hedef teşkil edecek beyanda bulunmayın dedim. Şu 1 nci maddeye geliniz...

RIZA KUAS (Devamla) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Kuas, beni dinleyiniz, noktayı koyayım, ondan sonra... İki kişi bir arada konuşamaz.

RIZA KUAS (Devamla) — Peki.

BAŞKAN — Birisi konuşur, sonra öteki konusur, bu böyledir.

Siz konuşurken, meseleleri müdafaa ederken, DİSK başkadır, parti başkadır, konfederasyon başkadır, sendika başkadır... Evet, bunları hep başkadır diye mi cevaplandıracaksınız? Güzel...

Bu arada. Feyzioğlu profesördür, ailesi bilmem ne yetiştirmiştir, filân gibi sözlere lüzum yoktur. Bunları söylediniz mi, o da çıkacak size cevap verecek. Burada biz 1 nci maddeyi müzakere edeceğiz. Bu böyle devam edemez Sayın Kuas.

RIZA KUAS (Devamla) — Peki Sayın Başkan.

BAŞKAN — Rica ederim, mukabil taarruza geçmeyiniz, yeni bir sataşma meselesi yapmayınız. Siz bunları bilirsiniz, bilmemezlikten gelmeviniz rica ederim.

RIZA KUAS (Devamla) — Sayın Başkan, Sayın Feyzioğlu'nun konuşması başından sonuna kadar ithamkâr sözlerle doluydu, hiç müdahale etmediniz. Yaptığı ithamkâr konuşmaların hiçbirini kabul etmiyoruz. Biz ne Kızıl Çin'den, ne Mao'dan talimat almıyoruz; biz işçi sınıfının emrindeyiz, işçi sınıfının hak ve hukukunu savunuyoruz.

1 nci maddedeki Sendikalar Birliğinin kaldırılmasına karşı çıkışındaki gaye gayet samimî, açık. Benim sendikal hürriyetime bir darbe ineceğine inandığım için karşısına çıkıyorum. Sendika birliklerinin kurulmasını 1 nci madde kaldırıyor. Benim bu hürriyetimi niçin bu kanun maddesi kaldırsın? Ben bunu söylemiş, bunu savunmuşum.

Sayın Turhan Feyzioğlu, Çin'den başladı, Makedonya'dan çıktı. Benim bununla hiç alâkam yok. Ben işçi sınıfının hizmetindeyim, işçi sınıfının, emekçi halkın, ezilen halkın Türkiye'de iktidara gelmesi için savaş veriyorum. Bu savaşım ömrümün sonuna kadar devam edecektir, kim nasıl tefsir ederse etsin.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — 1 nci madde üzerinde başka söz istiyen?

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Madde üzerinde fikirlerimi iki kelime ile ifade edeceğim.

BAŞKAN — Lütfen çok kısa olsun. Size hangi şekilde atıfta bulunduğunu bendeniz tesbit ettim, o sebeple lütfen onun dışına çıkmayınız.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Sayın arkadaşlarım; vesika okumanın ve gerçekleri ortaya koymanın ne kadar faydalı olduğunu görüyorsunuz, böylece bâzı gerçekler aydınlığa kavuştu.

Biraz evvel konuşan zat, Türkiye İşçi Partisi mensubu ve Lâstik - İş Genel Başkanı, benim Moskova'dan, Çekoslovakya'dan, Makedonya'dan bahsettiğimi, kendisinin bu konularla hiç alâkası olmadığını söylüyor. Benim, biraz evvel burada okuduğum ve bunları örnek gösteren belgedeki cümleler kendisinin genel başkanını bulduğu sendikamızın genel yönetim kurulunun, yani kendisinin yönetim kuruluna sunduğu çalışma raporundan alınmış cümlelerdir.

Yönetim kurulunun...

RIZA KUAS (İstanbul) — Rapora yazmak başka şey, orada söylemek başka şey...

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Ha, rapora yazmak başka şey, burada söylemek başka şeymiş...

Demek ki, siz buraya gelince Marksist olmayan bir maske ile çıkacaksınız, sonra sendikamızın karşısına çıkıp imzanızla, «Biz Türki-

ye'yi Çekoslovakya'ya, Sovyet Rusya'ya benzetmek istiyoruz» diye yazacaksınız ve bu gerçeği ortaya koyunca ve «Açıkça gelin buraya söyleyin, Marksist misiniz, değil misiniz? Marksist - Leninist ihtilâlcî bir komünist görüşü benimsiyor musunuz, benimsemiyor musunuz, görüşünüz bu mu?» diye sorunca, «Hayır, ben bunları benimsiyemiyorum? diyemiyorsunuz, diyemezsiniz; çünkü üst mercileriniz var. Sonra azar işitirsiniz, tevbih edilirsiniz, ceza görürsünüz, hem de çok şiddetli ceza görürsünüz. Onun içindir ki bunu göze alıp söyleyemezsiniz. Size sorulan soruların cevabı verilmedi; imzanızı taşıyan, mesuliyetiniz altında sunulmuş olan bir resmî belgeyi, Devletin elinde de bulunan bir resmî belgeyi...

RIZA KUAS (İstanbul) — Oradan emir almak başka, rapora yazmak başka şeydir.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Çalışma raporu bu, basılmış, sayfası var. Çıkıp burada; benim bununla ne alâkam var, lâfını edersiniz. Sizin burada savunduğunuz fikirler işte oradaki fikirlerinizin tabîkâtıdır.

İşçi sınıfının dostu olmaya gelince; işçi sınıfının büyük düşmanları, onların omuzuna binerek bir zulüm ve esaret rejimi kurmaya çalışan Marksist, Leninistlerdir.

Türkiye Cumhuriyetinin Kurucu Meclisine ilk defa Türk işçi sendikalarından temsilci gelmesi için şu eliyle madde yazmış olan insan, bu Parlâmentoda, Türk işçisinin temsilcisinin bu çatı altında Türk - İş temsilcisi olarak şu kürsüde konuşmasını ve Anayasaya işçi haklarının girmesi için mücadele etmesini mümkün kılan maddeyi yapmış olan insan, şu 274 ve 275 sayılı kanun tasarılarının altında imzası olan insan, bırakınız iktidar devrini, muhalefet devrinde, daha 1959 da, - burada bulunan Bahir Ersoy'u işhadedirim, başka sendikacıları işhadedirim - hür sendikacılığın gelişmesi için Sendikalar Kanunu projesi, toplu sözleşme hakları için...

OSMAN SOĞUKPINAR (Ankara) — O sizin görüşünüz değil, Cumhuriyet Halk Partisinin görüşü...

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Toplu sözleşme hakları için kanun tasarısı imzalamış olan insan burada işçi sınıfının dostu olarak gösterilir.

Sayın Soğukpınar da neden böyle Rıza Kuş'un imdadına yetişmek istiyor, bilmiyorum. İttirazına gelince; bu kanunlarda Turhan Feyzioğlu'nun emeğini, bağlı bulunduğu bâzi zevata sorsun, söylerler.

Teşekkür ederim. (A. P. ve G. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Birinci madde üzerinde başka söz isteyen? Yok. Birinci madde üzerinde değişiklik önergesi yok. Birinci maddeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Birinci madde aynen kabul edilmiştir.

İkinci maddeyi okutuyorum.

İşçi sendikası üyeliği :

Madde 2. — 1. Hizmet akdine göre çalışmayı veya nakliye mukavelesine göre esas itibarıyla bedeni hizmet arzı suretiyle çalışmayı yahut neşir mukavelesine göre eserini naşire terk etmeyi meslek edinmiş bulunanlar ve âdi şirket mukavelesine göre ortaklık payı olarak esas itibarıyla fiziki veya fıkri emek arzı suretiyle bir işyerinde çalışanlar bu mukavelenin aynı durumdaki herkese fiilen açık olması kaydıyla bu kanun bakımından işçi sayılırlar. Bu kanun bakımından işçi sayılan kimseler, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

Bu maddenin kapsamına girip de kooperatif şirketlerde ortak olanlar ile anonim şirket hissedarlarındaki her hangi bir suretle imtiyazlı hisse sahibi olmıyanların işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklıdır.

Millî Savunma Bakanlığına ve İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına bağlı işyerlerinde çalışıp askerlik yükümünü yerine getirmekte olanlar dışında kalanların, işçi sendikası kurma ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklıdır.

2. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanların, birinci bendde yazılı vasıfları kaybetmiş olsalar dahi, o göreve getirildikleri anda üye oldukları sendikalardaki üyelik sıfatları devam eder.

3. Bu maddeye dayanarak sendika kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkına sahipolan-

lardan mevzuat veya toplu iş sözleşmesi gereğince bir işletmenin yönetim kurullarında veya benzeri kurullarda işçi temsilcisi sıfatiyle bulunanlar bu kanun bakımından işçi vasfını muhafaza ederler.

4. Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerince yürütülen kamu hizmetlerinde istihdam edilenlerden 3656 sayılı Kanununun 19, 3659 sayılı Kanununun 10 ncu maddelerine göre çalıştırılan hizmetliler, (müteferrik müstahdemler) ve 854 sayılı Kanuna tabi kimseler hakkında (doktorlar, avukatlar eczacılar, kimyagerler, mühendisler, ücretli ve aidatlı tahsilatlar, 5434 sayılı Kanuna tabi daktilolar, stonolar, mekanograflar, 3656 ve 3659 sayılı kanunlara tabi olmaları gerektiği halde bu kanunların 19 ve 10 cu maddelerine göre çalıştırılan memurlar ve 15.4.1958 tarih 4/10195 sayılı Kararnameye tabi olanlar hariç) bu kanunla 275 ve iş kanunları hükümleri uygulanır.

Bu bend hükmüne tabi kimselerden resmî dairede çalışanlar 275 sayılı Kanununun 20 nci maddesi hükmüne tabidirler.

Bir kimsenin 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa tabi olması veya kadro karşılığı ücret alması, hakkında bu kanunla 275 ve iş kanunları hükümlerinin uygulanmasına engel olmaz.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, ikinci maddeyi okuttum. Bu maddede ve diğer maddeler üzerinde görüşmelerin beşer dakika ile kayıtlanmasını öngören bir önerge, bir de onar dakika ile kayıtlanmasını öngören bir önerge var. İşin süratle çıkabilmesini temin için arkadaşlarımız gayret sarfediyorlar. İki önergeyi de okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Konuşmaların 10 dakika ile sınırlandırılmasını arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Nevşehir

Hüsamettin Başer

Yüksek Başkanlığa

Maddeler üzerindeki görüşmelerin âzami beş dakika olarak tesbitini dilerim.

İzmir

Orhan Demir Sorguç

BAŞKAN — En aykırısı beş dakika ile kayıtlanma önergesidir. Maddeler üzerinde gö-

rüşmelerin beşer dakika ile kayıtlanması önermesini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir, beşer dakika ile kayıtlanmıştır.

İkinci madde üzerinde A. P. Grubu adına Sayın Hasan Türkay, buyurunuz.

HASAN TÜRKAY (İstanbul) — Konuşmıyacağım, çünkü önerge verdim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen... C. H. P. Grubu adına Sayın Abdullah Baştürk, buyurunuz.

C. H. P. GRUPO ADINA ABDULLAH BAŞTÜRK (Yozgat) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Çalışma hayatımızı ilgilendiren temel kanunların en önemlilerinden biri olan 274 sayılı Kanunun 7 yıllık tatbikatı içerisinde üzerinde en çok tartışılan; dolayısıyla işçi, işveren ve Hükümet edenleri lüzumundan fazla güçlüklerle karşı karşıya bırakan bu ikinci maddenin tadil şekli Komisyondan geçmiş ve huzurunuzda gelmiştir.

Şimdi bu kanunda yapılmak istenen tadilatla, çalışma hayatımızın işçi - memur ayırımından doğan huzursuzluğunu giderecek nitelikte ölçüleri olmasına rağmen, bunun yanında Komisyondan gelen şekli ile Meclisimizden geçmesi halinde bir başka problemi de beraberinde getirmektedir. O da şu :

Bugün çeşitli iş kollarına mensubolan işçilerin grev haklarının kullanılmasında 275 sayılı Yasada mevcut tahditlere, 274 sayılı Kanunun ikinci maddesiyle bir tahdit getiriyor ve diyor ki, ikinci maddenin dördüncü bendinin bir yerine koyduğumuz hükümlerle, (D) cetveline tabi olan ve kadro karşılığı maaş alan işçiler her ne kadar sendikali olabiliyorlar ise de hangi iş koluna mensubolursa olsun, bunlar grev dışı olacaktır.

Biran için düşünelim; 35 000 kişinin çalıştığı Devlet Demiryolları câmiasında 5 000 işçi (D) cetveli mensubu olup, hareket halinde olan demiryolları şimendiferlerinin ateşçisi, makinisti, kondüktörü, biletçisidir. 35 000 kişinin çalıştığı bu iş kolunda 5 000 kişinin çalışması ile - ki, hüküm öyledir - 30 000 kişinin yaptığı grev etkisiz olacaktır. O bakımdan arkadaşlarımızın vermiş olduğu bir önerge var. Bu önergenin içerisinde daha vazih işçi tanımı ve bunun yanında da bu gibi mahzurları giderecek ve aslında

grev yapma hakkına sahibolmakla beraber, oraya konan hükümlerle grev dışı tutulmak istenen birtakım işçilerin bu haklarının kendilerine tanınmasını sağlıyan bir önergedir. Yüce Heyetiniz bu önergeyi kabul eder ise bu mahzur ortadan kalkacak ve bugüne kadar işçi ayırımı sebebiyle doğan ihtilâflar bir noktada bitecek ve işçi bu konuda barışa, huzura varacaktır. Ricamız Parlâmento üyelerimizin bu önergeye iltifat göstermeleridir. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın İşgüzar, buyurunuz.

HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Memleketimizdeki işçilerin hak ve hukukunu korumaya mâtuf olarak ele alınan ve bugün buraya getirilmiş bulunan 274 sayılı Kanunun ikinci maddesi üzerinde bendeniz de kısaca bir iki noktaya dokunmak istiyorum.

Bilhassa ikinci maddenin birinci fıkrasında yer alan işçinin tarifi konusunun dar tutulmuş olduğunu ifade etmek için söz aldım. Hepinizin de malûmu olduğu üzere, burada bu kanuna göre işçi sayılan kimselerin işçi sendikası üyeliğine girebileceği hususu tarif yapılmak suretiyle işaret edilmiştir, ama bu kanunun dışında bir de iş kanunlarına göre işçi sayılanların bulunduğunu da gözden uzak tutmamak lâzım. Bu yönü ile de, bu ikinci maddede işçilerin tarifi yapılırken iş kanunlarına göre işçi sayılanlarla, bu kanunun tarifine giren işçilerin her ikisinin de bir araya getirilmek suretiyle tarifinin yapılmasında büyük fayda olacağı kanaatini taşımaktayız. Eğer böyle olmaz ise, ilerde iş kanunlarına göre işçi sayılan kimseler ile, 274 sayılı Kanunun ikinci maddesinin tarifine giren işçiler arasında bazı ayrıntıların olacağı pek tabiidir. Bunu burada işaret etmek isterim bir.

Bir de benden önce konuşan arkadaşımızın da beyan ettiği üzere, (D) cetvelinde yer alan ve memur olup da işçi olarak nitelendirilen kişilerin de - ki, sayın Komisyon bu hususa katılacaklarını beyan ettiklerine göre, zamanınızı almadan sözlerimi bağlamak istiyorum. - diğer işçiler gibi iş kanunlarına ve bu kanuna göre işçi sayılan kişilerin tüm haklarına sahibolmalarını temin etmenin sosyal adalet bakımından olduğu kadar, bilhassa bu kanunun esprisinde yer alan iktisadi, sosyal ve kültürel bakımdan da işçilerimizin kalkınması yönünden faydalı olacaktır. Saygıları sunarım.

BAŞKAN — İkinci madde üzerinde başka söz istiyen.. Yok.

İkinci madde üzerinde verilmiş bulunan üç önerge var. Önergeleri tetkik ettirdim; üç önerge de noktası noktasına, harfi harfine aynıdır. Sayın Hasan Türkay, Sayın Orhan Sorguç'la beraber bir önerge vermişlerdir; Sayın Asutay siz de bir önerge vermişsiniz, Sayın Osman Soğukpınar, Kemal Önder ve Emir Postacı beraber imzalamış bir önerge vermişsiniz. Önergenin birisini göndereyim, hepiniz imzanızı atın, onu muameleye koyayım, üçü birleşsin.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Üçü birleşsin efendim. İsterseniz gönderiniz imzalıyalım.

BAŞKAN — Efendim, üçünü tetkik ettirdim, aynı makinadan çıkmış gibi motamo aynı.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Katılıyoruz efendim.

KEMAL ÖNDER (İzmir) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Verilmiş bulunan değişiklik önergesini okutuyorum. Diğerleri de aynı mahiyette olduğu için imzalarını buraya vazettireceğim ve yalnızca bunun üzerinde muamele yapacağım.

Sayın Başkanlığa

274 sayılı Sendikalar Kanununun 2 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

İstanbul	İzmir
Hasan Türkay	Orhan Sorguç
İzmir	Ankara
Burhanettin Asutay	Osman Soğukpınar
İzmir	Adana
Kemal Önder	Emir H. Postacı

İşçi sendikası üyeliği :

Madde 2. — 1. İş kanunlarına göre işçi sayılanlarla, hizmet akdine göre çalışmayı veya nakliye mukavelesine göre esas itibarıyla bedeni hizmet arzı suretiyle çalışmayı yahut neşir mukavelesine göre eserini naşire terk etmeyi meslek edinmiş bulunanlar ve âdi şirket mukavelesine göre ortaklık payı olarak esas itibarıyla fiziki veya fikri emek arzı suretiyle bir

işyerinde çalışanlar - bu mukavelenin aynı durumdaki herkese fiilen açık olması kaydıyla - bu kanun bakımından işçi sayılırlar. Bu kanun bakımından işçi sayılan kimseler, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

Bu maddenin kapsamına girip de kooperatif şirketlerde ortak olanlar ile anonim şirket hissedarlarından her hangi bir suretle imtiyazlı hisse sahibi olmyanların işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklıdır.

Millî Savunma Bakanlığına ve İçişleri Bakanlığında Jandarma Genel Komutanlığına bağlı işyerlerinde çalışıp askerlik yükümünü yerine getirmekte olanlar dışında kalanların, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklıdır.

2. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanların birinci bendde yazılı vasıfları kaybetmiş olanlar dahi, o göreve getirildikleri anda üye oldukları sendikalarındaki üyelik sıfatları devam eder.

3. Bu maddeye dayanarak sendika kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkına sahibolardan mevzuat veya toplu iş sözleşmesi gereğince bir işletmenin yönetim kurullarında veya benzeri kurullarda işçi temsilcisi sıfatıyla bulunanlar bu kanun bakımından işçi vasfını muafaza ederler.

4. Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerin ce yürütülen hizmetlerde yahut İktisadi Devlet Teşekkülleri ile müesseseleri ve iştiraklerinde veya özel kanunlarla kurulmuş kurum, müessese ve işyerlerinde bedenen veyahut bedenen ve fikren çalışanlardan bedeni çalışmaları fikri çalışmalarına galip olan kimseler de bu kanun bakımından işçi sayılırlar ve haklarında iş kanunları ile 275 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

Dördüncü bend gereğince işçi niteliğinin tesbitinden doğacak uyuşmazlıkları Yüksek Hakem Kurulu kesin olarak karara bağlar.

5. Bir kimsenin 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa tabi olması veya kanunlara göre kadro karşılığı ücret alması, hakkında bu kanunla 275 sayılı Kanun ve iş kanunları hükümlerinin uygulanmasına engel olmaz.

BAŞKAN — Verilmiş bulunan müşterek değişiklik önergesini okuttum. Komisyon olarak katılıyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI H. TURGUT TOKER (Ankara) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Hükümet katılıyor mu efendim?

ÇALIŞMA BAKANI SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Sayın Başkanım, 275 sayılı Kanunda grev yasağı hakkını tahdidedeceğimiz için tasarıda onu çıkaran bir hüküm var. Bu beyanımı zapta geçirmek suretiyle Hükümet olarak katılıyoruz.

BAŞKAN — Değişiklik önergesini Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon olarak filhal de kabul edilmektedir. O halde maddeyi okutmuş olduğum bu değişik şekliyle oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... İkinci madde bu değişik şekli ile kabul edilmiştir.

Beşinci maddeyi okutuyorum.

Üyelğin kazanılması :

Madde 5. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllere üye olmak ihtiyaridir. Üyelik üye kayıt fişinin veya kayıt defterinin imzalanması ve meslekî teşekkülün yetkili organın kabulü ile kazanılır.

2. İşçi sendikalarına üye olmak için bu kanuna göre işçi sıfatını taşıyan kimsenin onaltı yaşını doldurması gerekir, onaltı yaşından küçük olanlar kanuni temsilcilerinin yazılı muvafakatiyle üye olabilirler. Ancak onaltı yaşından küçük olanlar, sendika genel kurulunda oy kullanamazlar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen? Sayın Ocakçıoğlu, zatiâliniz isminizi yazdırmışsınız, buyurun efendim.

MEVLÛT OCAKÇIOĞLU (Niğde) — Sayın başkan, muhterem arkadaşlarım;

Beşinci maddenin birinci fıkrasının eski şekli «Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllere üye olmak ihtiyaridir. Üye olmak yazılı müracaata bağlıdır» demektedir. Yeni şeklinde ise birinci cümle aynı, ikinci cümle ayrıdır. Eski şeklinde, üye olmak sadece bir müracaata, alelâde bir müracaata bağlıdır. Yeni şeklinde, «Üyelik üye kayıt fişinin veya kayıt defterinin imzalanması ve meslekî teşekkülün yetkili organının kabulü ile kazanılır» demektedir. Bu yeni şekil doğrudur. Önemli teşekküllere üye ol-

mak, yer almak ciddi bir şekle bağlanmalıdır, karışıklık önlenmelidir. Ciddi teşebbüslerin tüm tüzüklerinde bu vardır, yazılı beyanda bulunulur, hattâ matbu beyannameler vardır, el yazısı ile doldurulur ve idare kuruluna, yani yetkili organa verilir, orada da, evsafı haiz ise kabul olunur. Bu, meseleye bir ciddiyet veriyor, karışıklığı, nizamsızlığı önüyor. Geçici Komisyonunda yapılan tertibin kabulüne taraftarım.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz isteyen? Olmadığına göre beşinci maddeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Beşinci madde aynen kabul edilmiştir.

HASAN TÜRKAY (İstanbul) — Sayın Başkan, «yetkili organının» olacaktır, tabı hatası olarak «yetkili organın» yazılmıştır, düzeltilmesi icabeder.

BAŞKAN — Tabı hatası ise onu daha sonra düzeltebiliriz. Belki bunun gibi tabı hataları çıkabilir, kanunu tümü itibariyle oya koymadan evvel bu hataları düzeltiriz, o zaman işaret edin düzeltelim.

6 ncı maddeyi okutuyorum.

Üyelikten ayrılmak :

Madde 6. — 1. Her üye, istediği zaman, üyesi bulunduğu meslekî teşekkülden çekilebilir. Çekilme noter huzurunda münferiden kimliğin tesbiti ve istifa edecek kişinin imzasının tasdiğiyle olur.

Teşekkülden ayrılan veya çıkarılan üyenin ayrılış veya çıkarılış tarihi üye kayıt fişlerine veya defterine kaydedilir.

2. Bir teşekkülden çekilen üyenin aidatının üç aydan fazla ödemeye devam edeceğine dair teşekkül tüzüğüne hüküm konamaz.

İşini eski işyerinin bulunduğu belediye veya köy sınırları dışında başka bir yere nakleden veya eski işinin dâhil olduğu işkolunun veyahut onunla ilgili işkollarının dışında başka bir işkoluna aktaran yahut kendisine ihtiyarlık veya daimî mâlûliyet aylığı bağlanan üye için bu bend hükmü tatbik olunmaz.

3. İşçi veya işveren teşekkülü üyeliği vasfı kalkan şahıs aidat ödemiş veya topyekün ödemede bulunmuş olduğu her nevi yardımlaşma veya ihtiyarlık sandıklarındaki üyelik hakkını, sandığa yapmış olduğu ödemeler nisbetinde muhafaza eder.

Bu haktan istifade edebilmesi için yapılması lüzumlu ödemelerin yekûnu teşekkül tüzüklerince tesbit edilir. Ancak, bu miktar beş yüz liradan fazla olamaz. Teşekkül tüzükleri, bu hakkında kullanılması için gerekli yazılı talebin üyelikten çekilme tarihinden itibaren ne kadar müddet içinde yapılması gerektiğini de tesbit eder. Bu müddet onbeş günden az ve iki aydan fazla olamaz.

BAŞKAN — Altıncı madde üzerinde Sayın Ocakçıoğlu daha evvel söz istemiş, şimdi de Sayın Kuas, Sayın İşgüzar istemişlerdir.

Buyurunuz Sayın Ocakçıoğlu.

MEVLÛT OCAKÇIOĞLU (Niğde) — Efendim, bu madde üzerinde, noter masrafı filân diye biraz didiklendiği için konuşmak zarureti ni hissettim.

Yine bu maddenin de eski şekli «Her üye istediği zaman üyesi bulunduğu meslekî teşekkülden çekilebilir, çekilme yazı ile olur» şeklinde idi. Yeni şeklinde ise birinci cümle değişmemiş, ikinci cümle, «Çekilmeyi noter huzurunda münferiden kimliğin tesbiti ve istifa edecek kişinin imzasının tasdikiyle olur» şeklinde getirmiştir. Doğrudur, işe bir ciddiyet verecektir. Kanunu getirenler bu teşekküllere ve faaliyetlerine önem tanımaktadırlar ve ciddiyet vermektedirler. Takdir görmesi gerekir. Nedir? Bir veya beş kişi çıkar, teşkilâtına taklit üçyüz imzalı bir beyan yollar, «Biz üçyüz kişi topluca ya da teker teker teşkilâtтан ayrıldık» der. İsmi yazılanların haberi dahi yoktur, ya da ayrılmak istemedikleri halde ani bir heyecana sürüklenip iradeler selbedilmiştir. Bununla iradelerin ani ihlalleri önlenmektedir. Doğrudur, ciddiyet ve ehemmiyet izafe edilmektedir. Kabûfüne taraf tarım.

BAŞKAN — Sayın Kuas buyurunuz.

RIZA KUAS (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, tümü üzerinde yaptığım konuşmalar tamamen, harfiyen yerini bulmaktadır. Eski kanunun altıncı maddesinin birinci paragrafının, birinci fıkrası «Her üye istediği zaman üyesi bulunduğu meslekî teşekkülden çekilebilir, çekilme yazı ile olur» demektedir. Yeni getirilen kanun tasarısında altıncı maddenin birinci paragrafı «her üye istediği zaman üyesi bulunduğu meslekî teşekkülden çekilebilir. Çekilme noter huzurunda münferiden kimliğin tesbiti ve

istifa edecek kişinin imzasının tasdiki ile olur.» demektedir.

Diğer paragraflarına bir diyeceğim yok. Yalnız birinci paragrafta istifanın noter aracılığı ile olması Anayasamızın serbestçe üyelikten ayrılma esasına aykırı düşmektedir. Biraz evvel yaptığım konuşmamda da söyledim, noter yolu ile istifa işçiyeye malî bir külfet tahmil ettiği gibi, onun istifa etme hürriyetinin de özüne dokunacak şekilde kısıtlanmış olur. Dâvaları bile bir dereceye kadar parasız görülen işçilerin sendikadan istifalarının paralı kılınması sosyal adalet ilkele-ri ile bağdaşamaz. Cemiyetler Kanunu ile Medeni Kanunun umumi esasları da istifa konusunda, âdi yazılı şekli kâfi saymıştır.

Kanunun, sendikalaşma hakkını Anayasamızın deyimi ile «düzenlemesi» gerekir. Düzenlemeden ileri giden tedbirler Anayasa karşısında mesnetsiz kalır. Üyelikten serbestçe ayrılma esasını zedeliyecek nitelikte olan noter şartı esas itibarıyla kabul edilmemelidir ve edilemez. Şu kadar ki, istifasını bizzat getirme olanaklarından yoksun bulunduğu için, istifasının yerine varıp varmadığı, kabul edilip edilmediği yolunda endişesi bulunan işçi, istifasını noter aracılığı ile gönderebilir. Ancak bunun bir şekil şartı olarak kanuna konulması, yukarıda da belirttiğimiz, gibi Anayasamızın 46 ncı maddesindeki (Serbestçe üye olma ve ayrılma) esasına aykırı düşer. İşçiyeye fuzuli malî külfetlerden kurtarmak, keza bu durumdan yararlanacak kötü niyetli sendikaların konuyu suiistimal etmesine de meydan vermemek için maddenin, mahkeme aracılığı, savcılık kanalı ile yapılması şeklindeki benim teklifimin kabul edilmesinde yarar vardır. İstifasını gönderen işçinin sendika kayıtlarından düşmesi halinde, hiçbir harc ve masrafa tabi olmadan sulh hukuk mahkemesine baş vurarak istifasını geçerli kıldırması da mümkündür. Bugün gerek yetki ve gerekse aidat meselelerinde çıkan ve iş mahkemesini asli görevlerinden uzaklaştırma durumu yaratan, meşgul eden ihtilâfları azaltacak bir hal şeklidir.

Bu bakımdan noter şartının tasarıdan çıkarılması, âdi yazılı şekli esas olmak üzere ihtilâfların tesbiti ve beyan zaptı şeklinde sulh hukuk mahkemelerinde çözülmesi ve parasız şekle getirilmesinin işçi yararına olacağı kanaatindeyiz.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Bir önergeden bahsettiniz, benim dediğim olsun diye, bu hususta önergeniz var mı Sayın Kuas?..

RIZA KUAS (İstanbul) — Kanun teklifim var Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Nerede var efendim

RIZA KUAS (İstanbul) — Görüştüğümüz üç tane kanun teklifi var, benim de teklifim var, o tekliflerin arasında var efendim.

BAŞKAN — Hayır efendim, o şekilde muamele olmaz, o ayrı bir husustur.

RIZA KUAS (İstanbul) — Peki efendim önerge halinde getireyim. Evvelki kaâle alınmıyor mu?

BAŞKAN — Alınmaz efendim, usulen alınmaz. Komisyonun getirdiği son tasarı üzerinde müzakere ediyoruz.

Sayın İşgüzar, buyurunuz.

HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, 274 sayılı Sendikalar Kanununun 6 ncı maddesi üzerinde bendeniz de görüşlerimi arz ediyorum.

Bu madde, bilhassa üyelikten ayrılmayı bâzi şart ve şekillere bağlamıştır. Anayasanın sendika ve sendika birliklerinin kolayca, hiç bir formaliteye lüzum kalmaksızın kurulabileceğine ve buraya üyelerin gireceğine ve hiç bir formaliteye tabi olmadan da buradan çekilmesine dair olan 46 ncı maddesi karşısında bendeniz, 6 ncı maddenin, bilhassa üyelikten çekilen kişilere notere gitmek suretiyle kimliğini tesbit ettirmesinin yerinde olmadığı kanaatini taşımaktayım.

Esasında istifa tek taraflı bir müessesedir. İstifayı yapmanın kimliğinin tesbiti, işveren yerinde bulunan ve onu tanıyan kişiler tarafından resmî formalite isteniyor ise bu, masrafsız ve kolay olarak yerine getirilebilir.

Biz bunu kabul ettiğimiz takdirde, bağlı bulunduğu sendikadan ayrılmak isteyen üyeyi formalite ve masraf yönü ile, belki de zaman bulamama gibi bir durumla karşı karşıya bırakmak suretiyle onu zorlamak şekline gireriz. Bu bakımdan, bu tamamen yersiz bir maddedir.

Sadece Yüksek Seçim kurullarının adaylıktan istifa eden kişilerden istediği durumun dışında, böyle bir formalitenin olduğunu ben bilmiyorum. İlk defa burada, işçi sendikalarından çekilmek isteyen bir işçinin hüviyetini tesbit et-

tirme gibi zorlayıcı formalite getiren bir yöne gidilmektedir. Bu bakımdan biz, sendikaların hedef ve amaçlarıyla de bunu bağdaştıramıyoruz. Sendikaları, esasında üyelerinin her türlü sosyal, ekonomik, kültürel gelişmesini sağlamakla beraber onlara yardım elini uzatan bir müessese olarak kabul ediyoruz. Buradan ayrılan bir üyenin bir başka sendikaya gideceğini de düşünmek suretiyle, bu üyeye kolaylık getirmek zorundayız.

İkinci bir nokta da şu:

Maddenin 2 nci fıkrasında, «Bir teşekkülün çekilen üyenin aidatını üç aydan fazla ödemeye devam edeceğine dair teşekkül tüzüğüne hüküm konamaz.» kaydı vardır.

Esasında bugün sendika üyelerinin en çok ıstırap çektiği ve en çok şikâyet ettiği bu maddedir. Tatbikatta, kolayca istediği sendikaya gitmek için, mensubu olduğu sendikadan istifa eden üyelerin üç ay daha fazla aidatı kesildiği için o işçiler bundan ıstırap çekmekte ve bunu şikâyet konusu olarak sendikalara intikal ettirmektedir.

Bu bakımdan bunun bir ay olarak kabul edilmesinde zaruret vardır. Hiç değilse çekildikten sonra yani istifa ettikten sonra gelen ilk ayda, bir ayı geçmemek üzere, çekilse bile aidatını ödemeli ve ondan sonra ödememeli.

BAŞKAN — Sayın İşgüzar, tamamlayınız lütfen.

HİLMİ İŞGÜZAR (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Bu bakımdan da, işçiden yana olan, işçilerin haklarını korumak durumunda olan kişilerin, sendikacıların bu konu üzerinde eğilimleri ve bunı bir ay olarak kabul etmelerini bendeniz bilhassa ıstırham ediyorum.

BAŞKAN — Başka söz istiyen olmadığına göre verilmiş bulunan değişiklik önermeleri vardır...

ORHAN DEMİR SORGUÇ (İzmir) — Müsaade eder misiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun efendim; Sayın Sorguç, beş dakika ile kayıtlıdır. sözüünüz.

ORHAN DEMİR SORGUÇ (İzmir) — Sayın Başkanım, muhterem milletvekilleri, işçilerin sendikalara serbestçe girmeleri ve sendikalardan serbestçe çıkmaları hakkındaki Anayasa maddesi, işçilerin bir sendikaya her

hangi bir teşekkül zoruyla, her hangi bir zorlama ile üye yapılmamasına veya o sendikalardan yine zorlamalarla çıkarılmamasına teminat sağlamak için getirilmiş bir maddedir. Yoksa işçiler her hangi bir kuruluşa, her hangi bir sendikaya elini kolunu sallaya sallaya girerler, hiçbir kayda lüzum yoktur ve istedikleri zaman belge bile vermeden çıkar giderler mânasında bu maddeyi yorumlamak, zannediyorum ki, yasonun maksadına aykırı gibidir.

Şimdi tatbikatta, bilhassa işçilerden aldığınız ve sendikalardan gelen şikâyetlere değineceğim.

Sendikalı işçilerin, bu kanunun arkasında çalışma şartlarını ve ücret durumlarını tanzim eden 275 sayılı Yasa gereğince, sözleşmelerini yapma hakkı oradaki çalışanların çoğunluğuna vâbestedir. Bu çoğunluğun tesbitinde, elbette ki, üyeler sayılacaktır. İşte sendikalara üye olan işçinin haberi yokken tatbikatta maalesef bir kısım sendikalardan tanzim edilmiş istifanemeler diğer rakip sendikalara gönderilmektedir. Bunlar, mahkeme kapılarında halen sürüncemededir. İşçilerin haberi yokken bir kısım sendikalara üye kaydedilmektedir. Adı ve soyadı işyerlerinden alınmış, adı ve soyadı alınmaların ismine göre bir kısım üye beyannameleri doldurulmuş ve bu beyannamelerin altına lâlet-tayin kimseler tarafından, işçinin haberi olmadan imza konulmuş, bu suretle bir üyelik muamelesi ile bir istifa muamelesi tekemmül ettirilmeye çalışılmıştır.

Bu madde ile getirilmek istenilen amaç, işçilerin zorla sendikalara sokulması veya zorla sendikalarda tutulması değil, işçilerin serbestçe çıkmalarını tevsik etmesi meselesidir. Çünkü, tatbikat zorlamakta ve mağdur etmektedir.

Birçok emsalleri vardır. İzmir'de bazı bünyede olmuş ve halen mahkemeleri işgal etmektedir. E, mahkeme yolu ile bu işi göndersek işçinin yevmiye kaybı vardır. Bu da işçiye bir malî külfet yükler. Kendi başına bırakarak sendikalara girip çıkmak serbest desek, bu defa işçinin iş hayatını, çalışma şartını, ücretini tanzimde yani, toplu sözleşme yapmadaki tesbite bu çok mühim bir maddedir.

Onun için madde, işçi lehine tanzim edilmiştir. Bir önemli boşluğu kapatmak amacına mâ-

tuftur. Bu şekliyle kabulü, çalışanlar için mutlak faydalı olacaktır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Başka söz isteyen olmadığına göre madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önermelerini okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

274 sayılı kanunu tadil eden tasarının 6 ncı maddesine, «ihtiyarlık aylığı almak suretiyle işten ayrılan işçilerin isteği halinde sendikadaki azalığı devam eder.» Hükmünün ilâvesini arz ve teklif ederim

Burhanettin Asutay
İzmir Milletvekili

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan 274 sayılı kanunun 6 ncı maddesine şu fıkranın ilâvesini arz ve teklif ederiz.

Hüsamettin Başer Osman Soğukpınar
Nevşehir Milletvekili Ankara Milletvekili
«Noter vasıtasıyla yapılan istifada harç ve yazma parası alınmaz yalnız posta masrafı alınır»

Sayın Başkanlığa

274 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini teklif ederim.

Rıza Kuas
İstanbul Milletvekili

«Madde 6. — Her üye istediği zaman üyesi bulunduğu mesleki teşekkülden çekilebilir. Çekilme âdi yazılı şekilde olur. İstifalar şüphe uyandırıcı olursa sulh mahkemesince tevsik edilir.»

BAŞKAN — En aykırı olduğu için bu önergeyi evvelâ muameleye koyacağım.

Komisyon olarak katılıyorsunuz?

ÇALIŞMA KOMİSYONU BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Önergeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler. Kabul etmeyenler. Kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(İzmir Milletvekili Burhanettin Asutayın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyormu?

ÇALIŞMA KOMİSYONU BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — Katılmıyoruz sayın Başkanım.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Önergeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler. Kabul etmeyenler. Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Ankara Milletvekili Osman Soğukpınar ve Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in önergesi tekrar okundu.)

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Tashih var Sayın Başkanım. Yazma parası demiştik ama bunu tashih ediyoruz yalnız harc alınmaz, posta masrafı alınır şeklinde düzeltmek istiyoruz.

BAŞKAN — Düzeltilen bu şekliyle uyuyormusunuz.

ÇALIŞMA KOMİSYONU BAŞKANI TURGUT TOKER (Ankara) — Sayın Başkan, Noter Kanunu hükümleri caridir, katılmak mümkün değildir.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Önergeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler. Kabul etmeyenler. Önerge kabul edilmemiştir.

6 ncı maddeyi metinde yazılı olduğu şekilde oyunuz sunuyorum. Kabul edenler. Kabul etmeyenler. 6 ncı madde aynen kabul edilmiştir.

Sendika, federasyon ve konfederasyonların kuruluş şartları :

Madde 9. — 1. İşçi sendikaları, aynı işyerinde veya aynı işkolundaki işyerlerinde çalışan işçiler veyahut birbirleriyle ilgili işkollarında çalışan işçileri içine alır.

İşveren sendikaları, aynı işkolunda veyahut birbirleriyle ilgili işkollarında çalışan işverenleri içine alır.

2. a) Bir işçi sendikasının Türkiye çapında faaliyet gösterebilmesi için kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin en az (1/3) ünü,

b) İşçi federasyonlarının aynı işkolunda mevcut sendikalardan en az 2 sinin bir araya gelmeleri ve o işkolunda çalışan işçilerin en az 1/3 ünü temsil etmeleri gerekir.

c) İşçi konfederasyonları, (a) ve (b) fıkralarına göre sendika ve federasyonlardan en az 1/3 ünü ve Türkiye'deki sendikalı işçilerin en az 1/3 ünün üye sınıfsıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulurlar.

3. İşveren federasyonları aynı işkolunda mevcut Türkiye çapında faaliyette bulunmayı amaç edinmiş işveren sendikalarının en az ikisinin bir araya gelmeleri, işveren federasyonları da mevcut federasyon ve Türkiye çapında faaliyette bulunmayı amaç edinmiş işveren sendikalarının en az beşinin bir araya gelmeleri suretiyle kurulur.

4. İşkolları Çalışma Bakanlığınca yapılacak bir yönetmelikle tesbit edilir. Bu yönetmelik uluslararası normlar ve işçilerin Türkiye'de mevcut sendikalaşma durumları göz önüne alınarak hazırlanır. Çalışma Bakanlığı yönetmeliği hazırlarken Yüksek Hakem Kurulunun, en çok işçiyi temsil eden işçi konfederasyonu ile en çok işvereni temsil eden işveren konfederasyonunun iştiraki düşüncelerini alır. Bu düşüncelerin talep tarihinden itibaren en geç 10 gün içinde verilmesi gereklidir.

İşkolları Yönetmeliğinde yer almamış olup da bu kanuna göre sendika kurmak ve kurulan bu sendikalara üye olmak hakkına sahip olanlar Genel Hizmet İş Koluna dâhil sayılırlar. Ayrıca belediye hizmetlerinden hangilerinin bu işkoluna gireceği İşkolları Yönetmeliği ile tesbit edilir.

Bu yönetmelik veya yönetmeliğin uygulanmasıyla ilgili işlemler aleyhinde Danıştayda açılacak iptal davaları 2 ay içinde karara bağlanır.

5. Sendikalar temsil ettikleri üyelerin sayılarını her yıl başına Çalışma Bakanlığına bildirmek zorundadırlar.

6. İşkollarında çalışan sendikalı işçilerin sayısı her yıl Çalışma Bakanlığınca çıkartılacak sendikalı işçi istatistiklerinde gösterilir.

BAŞKAN — Dokuzuncu madde üzerinde söz alan arkadaşlarıma sırasıyla söz vereceğim.

Muhterem arkadaşlarım, yalnız saat 19,00 a geldi, normal Meclis mesaimiz saat 19,00 da sona ermektedir.

HASAN TÜRKAY (İstanbul) — Kanun bitene kadar müzakerelerin devamı hakkında önerge veriyorum, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Beyefendi, meseleyi önerge ile halledemeyiz. Önergeniz Meclisin kararını suiistimal eder. Eğer bu önerge kabul edilir de, her madde üzerinde 4 - 5 kişi konuşursa, bu kanun gece yarısına kadar devam ederse, o zaman Meclisin almış olduğu kararı biz suiistimal etmiş

oluruz. O bakımdan müsaade ederseniz, bir saatlik bir uzatmaya gidelim ve kanunun çıkabilmesini kolaylaştıralım. Çünkü, öteki türlü mün-tehası belli değil, bu kanunun kaç saatte çıkacağı belli değil, yani gece yarısına kadar burada, bilhassa söz almış bulunan arkadaşlarımızı tutmaya mecbur bırakmayın, Meclisin çalışma saati var. O bakımdan bir saat müddetle, Türk işçisine yararlı olacağını tahmin ettiğimiz bu kanun için, mesaimizi devam ettirelim, yarına kalırsa, çok kısa bir kısım kalmış olur, onu da bitiririz. Çünkü, daha 18 madde var, her madde üzerinde de altı arkadaşımız konuşabilir.

Bu arz ettiğim şekli Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Mesai bir saat daha uzatılmıştır.

Şimdi, Sayın Ülker, buyurunuz. 9 ncu madde üzerinde.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarımız, kanunun tümü üzerinde fikirlerimi ifade ederken 9 ncu maddeye de temas etmiştim.

Şimdi, şunu söylemek istiyorum :

Gerçekten düşündükçe ve tetkik ettikçe durumu daha aydınlık bir şekilde görmek mümkün oluyor. Bu 9 ncu madde ile aslında belki sendikacı arkadaşlarımız iyi bir şey yaptıkları düşüncesindedirler ve kendi açılarından haklı olabilirler, fakat biz Millet Meclisi olarak daha geniş açıdan ve ileriki yılları da hesaba katarak karar vermek zorundayız.

Bu getirilen hükümlerle sendikaların birbirleriyle rekabeti ve iyi sendikanın öne geçmesi, sendikaları hizmet yarışı içine koyması ve demokratik bir denetlemenin sağlanacağı bir denge kurulmuş olması lâzım. Sendikacılıkta öyle bir dengenin kurulmuş olması lâzımgelir ki, sendika kendini başı boş hissetmesin, daima diğer sendikalar tarafından murakabe edilsin ve tıpkı siyaset hayatında siyasi partiler, nasıl, «ben bugün iktidardayım, ama iyi çalışmazsam yarın iktidarı kaybedebilirim, benim yerime azınlıkta olan başka bir siyasi teşekkül geçebilir» diye düşünürse, sendikacı da böyle düşünsün. Yarın ben bu işleri iyi tutmazsam, sıkı tutmazsam, işçinin haklarını iyi korumazsam benim yerime azınlıkta olan başka bir sendika gelir, bu yeri alabilir, desin.

Bizim de bu dengeyi koruyucu bir şekilde kanun çıkarmamız lâzım. Bu getirilen kanunun iyi niyetlerle getirilmiş olduğundan şüphem

yok. En iyi niyetlerle getirilmiş olsa bile, eğer bu dengeyi muhafaza etmiyor, bu dengeyi ortadan kaldırıyor, yahut kaldırmak ihtimali olabiliyorsa, o zaman böyle bir maddenin Türk sendikacılığına faydalı olabileceğini söylemek mümkün olmaz.

Değerli arkadaşlarımız, Anayasanın hükümleri açık, sendikacılığın demokratik ilkeler içerisinde yapılacağı ifade edilmektedir. Bugünkü kanunda mevcut olan sistem, genellikle, fena bir sistem olarak görülemez, belki geliştirilebilir, ama bu hali, şu getirilmiş bulunan hali kabul etmeye imkân olamaz.

Eski 9 ncu maddenin müzakereleri sırasındaki zabıtlar tetkik edilirse görülecektir ki, buna benzer düşünceler o zaman da ortaya atılmış ve üzerinde derinlemesine tartışmalar yapılmış, fakat bugünkü madde şeklinde gelmiştir. Onun için ben, kanunun bugünkü şeklinin uygun olduğu inancına varmış bulunuyorum ve bunu burada ifade etmekle Türk sendikacılığına da hizmet ettiğimi sanıyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — A. P. Grubu adına Sayın Hasan Türkây, buyurunuz.

A. P. GRUPU ADINA HASAN TÜRKÂY (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Sayın Reşit Ülker arkadaşımız, «sendika rekabetini ortadan kaldırmamak lâzımdır, sendikalar birbirini muakabe etmelidir, çalışan ve çalışmayan sendikalar belli olsun» dediler.

Esasında sendikaları murakabe edecek olanlar üyeleridir. Eğer bir sendikanın yöneticisi kendi üyelerine yararlı olamıyorsa elbette üyeleri, tüzüğüne göre yapacağı kongrelerde veya fevkalâde kongrelerde o yöneticileri pekâlâ değiştirebilir.

Şimdi, benim anlıyamadığım bir nokta var: Bir taraftan güçlü sendikacılığı savunur gibi gözüküyoruz, «güçlü sendikacılık, sendika enfâsyonunu ortadan kaldırmakla mümkün olabilir» diyoruz ve bu kanun tasarısını kendi gruplarından geçirmek suretiyle komisyona getiren arkadaşlarımıza iltifat ediyoruz, bir taraftan da aynı partiye mensup bir milletvekili çıkıyor, bunun aleyhinde bulunuyor. Olmaz, böyle. Eğer, Reşit Ülker'in ileri sürdüğü tez kabul edilecek olursa, o zaman 1 000 sendikayı 1 500 e çıkarmak lâzımgelcek.

O itibardır ki, bu madde çok düşünülmüş, taşınılmış, Türk sendikacılığının istikbalini de göz önünde tutmak suretiyle namuslu sendikacılığı Türkiye'de yerleştirmek için kaleme alınmıştır. Madde yerindedir. Kabulünü rica ederim. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın İşgüzar, buyurunuz.

HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Muhterem arkadaşlarım, 9 ncu madde sendika, federasyon ve konfederasyonların kuruluş şartlarını ortaya atmış durumdadır.

Memleketimizde 1961 den bilhassa 1963 ten sonra çalışma hayatında meydana gelen değişikliğe paralel olarak yurdumuzda sendikacılık oldukça ilerlemiş ve bugün burada konuşan muhterem milletvekillerinin de ifade ettiği gibi, olgun bir seviyeye gelmiştir.

Sendikaların miktarının çokluğu ve sendikalar arasındaki çeşitli rekabeti ortadan kaldırmak ve güçlü sendikayı meydana getirebilmek için bu kanun tasarisının bu şekliyle buraya getirildiğini yine benden önce A. P. Grubu adına konuşan arkadaşımız beyan etti. Bu da doğru. Yalnız güçlü sendikaları meydana geirebilmek için o sendikaların bünyesinde o sendikalara bağlı olan işçilerin tüm haklarının en iyi bir şekilde Sendikalar Kanunu ve Anayasal müesseselerin de ileri sürdükleri görüşler içerisinde kıymetlendirilmesi icabeder.

275 sayılı bir Kanunla da, burada müzakeresi yapılırken görüleceği veçhile, toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili müesseselerin başında, şimdi bu 9 ncu maddede yer alan, bilhassa sendika, federasyon, konfederasyonların yetkili olduğunu göreceğiz.

Hepimizin bildiği üzere, sendikaları güçlü kılabilmek, sendikaların mensuplarının haklarını iyi bir şekilde koruyabilmek için dev sendikayı yaratırken, patron sendikayı yaratırken, yani, süütün kaymağını bunlara değil, esas tabanda bulunan sendikalara ve o sendikaların mensuplarına doğru götürmek mecburiyetindeyiz.

Bendeniz, bu maddenin gerek birinci ve gerek ikinci fıkrasında yer alan, bir iş sendikasının Türkiye çapında faaliyet gösterebilmesi için, kurulu bulunduğu iş kolunda çalışan işçilerin en az üçte birini, işçi federasyonlarının da aynı şekilde teşekkül edebilmeleri için

aynı iş kolunda mevcut sendikalarından en az ikisinin bir araya gelmeleri ve o iş kolunda çalışan işçilerin en az üçte birini temsil etmeleri şartını ileri sürmüştüm.

Şimdi, bu durum karşısında yüzde 30 unu teşkil eden sendikalar nasıl olur da toplu iş sözleşmesi yaparken yüzde 70'i dışarda kalan işçilerin haklarını nasıl, ne şekilde teminat altına alır, ne şekilde bunlar hakkında toplu iş sözleşmesi yapabilir? Bendeniz bu konu üzerinde mütereddidim.

Maddenin bilhassa son fıkrasında yönetmenlikle ilgili yapılan müracaatların Danıştay tarafından iki ay içinde karara bağlanmasına dair olan hükmünü çok yerinde görüyorum. Çünkü, Danıştay maalesef bazı konularda çalışmamaktadır, iş görememektedir. Siyasal konular olduğu zaman bir günde karar vermekte, işçi davaları uzamaktadır. Halkın istiralarını teşkil eden davalar uzamaktadır. Bu kaydın buraya getirilmiş olmasını biz çok yerinde görüyoruz. Yalnız diğer konuların, yani 9 ncu maddenin ikinci fıkrasında yer alan a, b, c bölümlerinin yerinde olmadığını burada beyan etmeye mecburum.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Asutay, buyurunuz.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; 9 ncu madde üzerinde söz alan arkadaşlar, maddenin esas mânasını ve temelini derinliğine inceliyemiyorlar.

Anayasanın 46 ncı maddesinde sendika kurma hürriyeti var. Bugün Türkiye'de üç kişi bir araya gelirse sendika kurabilir. Bir işkolunda sendika kurabilmek için, o işkolunda çalışan arkadaşların yüzde 30 unu temsil etme şartı yok. Anayasada böyle bir hüküm olmadığı gibi, bu kanunda da böyle bir hüküm yok. Üç kişi bir araya gelir sendika kurar, bu sendika mahallî sendikadır. Bu işkolunda kurulmuş olan sendikanın Türkiye çapında faaliyet göstereceğini, bu sendikanın bir tabelâ sendikası halinde kalmasını, efkârı umumiye ve işçilere ilân edersek, o işkolunda çalışan işçilerin 1/3 ünü kapsar ise, millî bir sendika haline gelmesini şart koşuyoruz, bunda sakıncalı taraf yok ki. İsterse bir işyerinde 50 işçi çalışsın, o işkolunda sendika kurarsınız ve o işyerinde çalışan işçileri temsil ederseniz. Aynı işkolundan muh-

tefif sendikaların bir araya gelmesiyle bir federasyon kuruyoruz. Federasyon kurmak için de bunun muhakkak ki, bir kökü, bir hükmü olacak.

Anayasada parti kurmak yasak değil. Yarın üç kişi bir araya gelir bir parti kurar, bir tüzük hazırlar, ama o parti seçime giremez. Seçime girebilmesi için kanunlar bazı şartlar getirmiş.

Kaldı ki, Anayasanın 46 ncı maddesi sendikaların kurulmasını serbest bırakmış ama 117 nci maddesinde veya 46 ncı maddenin 2 nci paragrafında derpiş edilen, memurlara tatbik edilen «memur hakları ayrıca bir kanunla düzenlenir» şeklinde bir hükmü getirmemiş. Anayasa, memurlar için getirmiş, işçiler için yeniden bir sendikalar kanunu getirmeyi hüküm altına almamış.

Şimdi, Türkiye çapında bir teşkilât kuracaksınız, işçinin 1/3 ünü temsil etme zorunlunuz var. Federasyon kuracaksınız, onda da zorunlunuz var. Konfederasyon kuracaksınız, hem Türkiye'deki tüm işçilere hita/bedeceksiniz hem de, dünyadaki işçilere hita/bedeceksiniz ve ondan sonra da Türkiye'de çalışan işçilerin 1/3 ünü temsil etmiyeceksiniz. Bazı arkadaşlarımız, «bu, sendika hürriyetini zedeler ve tahd deder» diyorlar. Yüzün içinde üç tane otuz var. Aynı işkolunda üç tane Türkiye tipi sendika kurulabilir, üç tane federasyon kurulabilir, üç tane konfederasyon kurulabilir. Demek ki, bu kanun birden fazla Türkiye tipi sendikanın kurulmasını, federasyon kurulmasını, konfederasyon kurulmasını sağlamıştır.

Şimdi, bir sendika ve bu sendika idarecisinin de seçimi kaybettiğini düşününüz. Sonra ne olacak? Ertesi gün seçimde beraber olduğu kişileri yanına alır ve derhal bir sendika kurar.

Ankara Belediyesinde beş tane temizlik işçileri sendikası var. Beş tane temizlik işçileri sendikasında beşer tane idareci var. Aldıkları para ancak idarecilere yetecektir.

Biz, güçlü bir sendika meydana getireceğiz, sendikaları geçim vasıtası olmaktan kurtaracağız, tabela olmaktan kurtaracağız. 5018 sayılı Kanun varken, sendika adedi mahdut idi, işkolları Yönetmeliğinde 36 sendika tesbit edilmiş olmasına rağmen, bugün Türkiye'de 1 600 tane sendika var. Sendika, işçinin ihtiyacından doğ-

mamıştır, seçimi kaybeden, yanbaşındakine darılan, kalkmış bir sendika kurmuştur. Binaenaleyh, bu madde böyle bir enflasyona mani olabilecek hükmü getirmektedir. Sendika hürriyetini zedelediği gibi, Anayasayada hiç bir aykırılığı yoktur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Kuas, buyurunuz.

RIZA KUAS (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; yeni hazırlanan tasarının 9 ncu maddesinde yer alan işkolu sendikalarıyla federasyon ve konfederasyonların kurulmasını yeni ve daha ağır şartlara bağlayan Hükümet görüşü, hukuk mantığı ve genel mantık kurallarıyla bağdaşmadığı gibi, uygulaması da madde ten imkânsız ve Anayasaya aykırıdır.

Komisyunun, işçi sınıfının hangi çıkarlarını göz önünde tutarak bu maddeyi getirdiğini anlamak mümkün olmamakla beraber, bir husus açıkça ortadadır. O da, işçi sınıfının zararına işlediği gün gibi aşikâr olan bir düzeni muhafaza arzusu; halen mevcut Türk - İş Konfederasyonu ile ona bağlı işçiden kopmuş birtakım sendikaları ve federasyonları, kanun zoriyle ayakta tutma eğilimidir. Arkadaşlarımız tarafından hazırlanan kanun tasarısı; Türk işçi sınıfının değil, kendilerini Türk işçi sınıfının temsilcisi olarak tanıtan, gerçekte bu niteliklerini çoktan yitirmiş, süslü birer kalıptan ibaret Türk - İş Konfederasyonu ile ona bağlı sendikaların çıkarlarını savunmaktan başka bir işe yaramaz.

Hazırlanan tasarıya göre kanunlaşacak metin, işçileri arzu etmedikleri suni ve şüpheli örgütlerde toplamak, gerçek işçi kuruluşlarından uzlaştırmak amacını gütmektedir. Keza, tasarının bu şekli, Anayasanın «Serbestçe sendikalaşma» ilkesine aykırı düştüğü gibi, gerçek işçi kuruluşlarının zayıflatılmasına, ortadan kaldırılmasına, yenilerinin kurulmasının önlenmesine mâtuf olarak hzırlandırmıştır. Bu haliyle bu kanunu kabul etmek maddeten imkânsızdır. Zira, bir işkolu sendikasında veya federasyonunda, daha kuruluş halindeyken, 1/3 oranında bir üye çoğunluğu aramak, sağduyunun kabul edebileceği bir istek, bir mantık değildir. Bir tüzel işçi kuruluşundan evvel, onun üyesinden söz edilemez. Ancak, kurulduktan sonradır ki, üyesinden, azalığından ve çoklu-

ğundan söz edilebilir. Tasarı metninde ise, 1/3 çoğunluk bir kuruluş şartı olarak öne sürülmüştür. İmkânsızlık aşikârdır. Bunun için maddeden 1/3 kaydının çıkarılması ve eski maddenin aynen muhafazası, Türk sendikacılığı bakımından yararlıdır.

İşkollarının tesbit ve tâyini, 274 sayılı Kanunun bir maddesinin uygulanmasından ibaret olmadığına göre, hukuk mantığı ve kanun tekniği bakımından bu tatbikatın şeklini gösterebilen belge, ancak bir tüzük olabilir. Zira, idare hukuku mevzuatında, «tüzükler bir kanunun sureti tatbikini gösterir» diye yazar. İşkollarının tesbit ve tâyini, aynı zamanda ilmi ölçülere ve objektif esaslara göre hiçbir etki altında kalmadan başvurulması gereken bir iştir. Çalışma Bakanlığının bünyesi ise, buna müsait değildir. Zira, Bakanlık, iktidarın politik eğilimine göre işliyen bir ünitedir. Tamamiyle umumi, objektif, ilmi ölçülere göre yapılması gereken işkolu tesbitinin bakanlığa bırakılması halinde iktidarın ve iktidara yakın sendikaların işine gelebilecek ve onların ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir yönetmeliğin hazırlanmasına sebebiyet vermiş oluruz. Yönetmelikler, bir bakanlığın işlerini tenvir etmek için çıkarılır. İşkollarının tesbiti ise, bakanlığın işi olmayıp, bunun dışında başlıbaşına onu da etkileyen bir iştir. Bu bakımdan bu yönetmeliğin tesbiti işinin de Çalışma Bakanlığından alınması lâzımdır.

BAŞKAN — Sayın Kuas lütfen beyanlarınızı bağlayınız.

RIZA KUAS (Devamla) — Bu bakımdan işkollarının tâyin ve tesbiti işinin Çalışma Bakanlığından alınarak, Danıştaya verilmesinde son derece fayda vardır. Danıştay, politik mülahazaların dışında uluslararası normlarla, ilmin verilerini ve ülkemizin çalışma şartlarını göz önünde tutmak suretiyle bu işi en iyi şekilde yapabilecek bir mercidir.

Sendikaların üye adedinin Çalışma Bakanlığına bildirilmesi, o sendikanın güçlü veya güçsüz olduğu konusundaki sırrın ortadan kaldırılması demektir ki, bu teklif tümüyle işçi sınıfının aleyhinedir. Sendikanın üye adedini bilen bir işverenin, işçi sendikası karşısındaki rahatlığıyla, sendikanın gücü ve üye sayısı hakkında her hangi bir fikir sahibi olmayan işve-

renin tedirginliği göz önünde tutulursa, üye sayısının Çalışma Bakanlığına bildirilmesini öngören bu bendin, hangi amaçlarla hazırlandığı bellidir. Bu bakımdan 9 ncu maddenin eski metinde olduğu gibi kalmasında, Türk sendikacılığı açısından yarar vardır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Dokuzuncu madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önermelerini okutuyorum.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına
Dokuzuncu maddenin reddini arz ve teklif ederim.

Reşit Ülker
İstanbul

BAŞKAN — Sayın Ülker, «reddini» derken metinden çıkarılmasını mı düşünmektesiniz?

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Evet efendim, «metinden çıkarılmasını» demek istiyorum.

BAŞKAN — O halde, müsaade ederseniz «reddi» demiyelim de, «9 ncu maddenin metinden çıkarılmasını talebediyorum» şeklinde anlayalım.

Sayın Başkanlığa

274 sayılı Kanununun madde 9 daki «bu yönetmelik veya yönetmeliğin uygulanmasıyla ilgili işlemler aleyhinde Danıştayda açılacak iptal dâvaları iki ay içinde karara bağlanır» fıkrasının maddeden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Nevşehir
Hüsamettin Başer

BAŞKAN — Sayın Ülker'in önergesi aykırıdır, onu muameleye koyacağız.

Sayın Ülker, 9 ncu maddenin metinden çıkarılmasını talebetmektedir. Komisyon olarak katılıyor musunuz?

ÇALIŞMA KOMİSYONU BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — Sayın Başkan, katılmak mümkün değil.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılmıyor. Önergeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Sayın Hüsamettin Başer'in önergesini...

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, ben önergemi geri alıyorum.

BAŞKAN — Önerge, talep üzerine gerive-rilmıştır.

Başkaca yapılacak muamele yoktur, 9 ncu maddeyi...

ÇALIŞMA BAKANI SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Sayın Başkan, metinde 9 ncu maddenin iki numaralı paragrafında «çalışandan» sonra, sigortalı «işçilerin» tâbirinin araya girmesi gerekiyor.

BAŞKAN — Dokuzuncu maddenin ikinci bendinin (b) paragrafında mı efendim?

ÇALIŞMA BAKANI SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — (a) ve (b) paragrafında efendim.

BAŞKAN — «İşkolunda çalışan sigortalı işçilerin..» öyle mi efendim?

ÇALIŞMA BAKANI SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Evet efendim.

BAŞKAN — Bir itiraz var mı? Bu, bir ilâvedir. Onun için bir düzeltme mahiyetinde telâkki edemeyiz.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz bir hususu arz etmek istiyorum.

İkinci maddeyi tadil eden öneride, 5434 sayılı Kanuna tabi olup, Emekli Sandığıyla ilgili olanların da bu kanun kapsamı içinde olacağını kabul ettik. Yalnız, «sigortalı» terimi, İşçi Sigortaları Kurumunu kapsar, Emekli Sandığıyla bir ilgisi bulunmaz. Tereddüdü mucip bir hal olabilir. Bu noktayı Yüce Komisyonun dikkatine arz ediyorum.

ÇALIŞMA BAKANI SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Sayın Başkanım, o mevzu tamamen ayrıdır. Biz, 1/3 hesabına baz olarak, sigortalı işçiyi aldık. Bu bakımdan (a) ve (b) fıkrasına «sigortalı» deyimini koymak lâzımdır.

BAŞKAN — O halde, bu nevama bir değişiklik talebidir. Değişiklik talebi olarak oya koymam gerekir.

ÇALIŞMA KOMİSYONU BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — Sayın Başkan, bu, bir değişiklikten ziyade, bir tabii hatası. Komisyon bu şekilde kabul etmiştir, ama...

BAŞKAN — Ben bunu bir değişiklik olarak telâkki ediyorum.

Komisyon olarak katılıyor musunuz?

ÇALIŞMA KOMİSYONU BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — «Çalışan sigortalı işçiler» olarak düzeltilmesi hususunu komisyon kabul ediyor.

Bunu Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

O halde, ikinci maddenin (a) ve (b) paragrafında mevcut «çalışan işçiler» tâbiri, «çalışan sigortalı işçiler» olarak değiştirilmiştir.

Dokuzuncu maddeyi bu değişiklikle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 9 ncu madde bu değişik şekliyle kabul edilmiştir.

Kuruculuk - yöneticilik

Madde 11. — 1. Bu kanuna göre işçi sendikası kurabilmek için sendikanın kurulacağı işkolunda en az üç yıldan beri fiilen çalışır olmak şarttır.

2. Meslekî kuruluşların yönetim, denetim ve onur kurulları ile diğer işlerinde görev alacak üyelerin reşid, medeni hakları kullanmaya ehil, kamu hizmetlerinden mahrum edilmemiş, Türkçe okur - yazar ve Türk vatandaşı olması gerekir.

3. Türkiye'de en çok işçiyi temsil eden işçi konfederasyonu veya konfederasyona bağlı sendikalar uluslararası meslekî teşekkül kurabilirler.

Kıbrıs'taki Türk işçi ve işveren teşekküllerinin Türkiye'de kurulu konfederasyona üye olmak hakları vardır.

BAŞKAN — 11 nci madde üzerinde söz isteyen? Yok Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler. Kabul etmeyenler. Aynen kabul edilmiştir.

Madde 12. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin kurucuları, ilk genel kurul toplantısına kadar sevk ve idare ile görevli kimselerin ad ve soyadlarını, meslek ve sanatlarını ikametgâhlarını belirtmek suretiyle meslekî teşekkülün tüzüğünü mahallin en büyük mülki âmirine makbuz karşılığında tevdi etmeye mecburdurlar.

Tevdi ile birlikte, teşekkül tüzel kişilik kazanır.

2. Teşekkül tüzel kişilik kazanır kazanmaz, kurucular teşekkülün tüzüğüne ve teşekkülü genel kurul toplantısına kadar sevk ve idare ile görevli kimselerin ad ve soyadlarını meslek ve sanatlarını ve ikametgâhlarını o mahalde

yayınlanan bir gazete, o mahalde gazete yayınlanmıyorsa, en yakın yerde yayınlanan bir gazetede ilân ederler. Kurucular, gazetede ilân, sadece teşekkülün adına ve merkezine inhisar ettirebilirler; bu takdirde, bu bendde zikri geçen vesikaların birer örneği mahallin en büyük mülkî âmirliğinin ve bölge çalışma müdürlüğünün ilân tabelasında bir ay süre ile asılır. Ve basılmış nüshaları masrafı karşılığında, ilgililere tevzi edilir. Bu tevzi resme tabi değildir.

3. Bölge çalışma müdürlükleri, işçi ve işveren teşekkülleri için Çalışma Bakanlığınca tesbit edilecek esaslar dairesinde birer sicil tutarlar. Bu sicillerin birer örneği Çalışma Bakanlığına gönderilir.

4. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, tüzel kişilik kazanmalarından başlayarak bir yıl içinde ilk genel kurul toplantısını yapmak zorundadırlar.

5. Genel kurul tarafından seçilen yönetim kurulu ve haysiyet divanı üyelerinin ve denetçilerin ad ve soyadlarının, meslek ve sanatlarının, ikametgâhlarını ve tüzük değişikliklerinin ve tüzüğe göre şubelerin açılmasının resmî makamlara bildirilmesinde ve ilânında da bu madde hükümleri uygulanır.

6. Federasyon ve konfederasyonlara katılma ve teşekküllerden çekilme kararları da, bu maddenin 1, 2 ve 3 ncü bendleri hükümlerine tabidir.

BAŞKAN — 12. nci madde üzerinde söz isteyen? Yok. Maddeyi metinde yazılı şekliyle oyunuz sunuyorum. Kabul edenler. Kabul etmeyenler. Aynen kabul edilmiştir.

Toplantı nısbı, üye olma, birleşme, çekilme:

Madde 13. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin genel kurullarının ve bu teşekküllerin şubelerinin kongrelerinin toplantı nısbı, üye veya delege tamsayısının salt çoğunluğudur. Meslekî teşekkül tüzüğünde daha yüksek bir nısbat tesbit edilebilir. Nısbat sağlanamazsa, ikinci toplantı birinci toplantı gününden en çok 15 gün sonraya bırakılır.

Yukarıdaki fıkrada zikrolunan delegeler meslekî teşekkül genel kurullarınca seçilirler. Genel kurul bu yetkisini bir başka kurula devredemez.

Delegelerin seçim usulleriyle sayıları meslekî teşekküllerin tüzüklerinde tesbit edilir.

2. Belli bir federasyon ve konfederasyona üye olmak genel kurul kararına bağlıdır. Bu karar meslekî teşekkülün üye veya delege tamsayısının salt çoğunluğu ile alınır. Meslekî teşekkül tüzüğünde daha yüksek bir nisab tesbit edilebilir.

3. Federasyon ve konfederasyonların kurulmasında da ikinci bend hükmü uygulanır.

4. Bir sendikanın üye olduğu federasyon veya konfederasyondan, veya federasyonun da üyesi olduğu konfederasyondan çekilmesi hususunda da ikinci bend hükmü uygulanır.

5. Milletlerarası teşekküllere üye olma ve çekilmede de ikinci bend hükmü uygulanır.

6. Sendikaların kendi aralarında, federasyonların kendi aralarında ve konfederasyonların kendi aralarında birleşmesi hususunda da, ikinci bend hükmü uygulanır.

Birleşme ile ilgili usul ve merasim konusunda, 12 nci maddenin 1, 2 ve 3 ncü bendleri uygulanır.

9 ncu madde hükümleri saklıdır.

Meslekî teşekküllerin birleşmeleri halinde, teşekküllerden birinin tüzel kişiliği devam ediyorsa, bu tüzel kişilik ile birleşen teşekkül veya teşekküllerin bütün hak, borç yetki ve menfaatleri birleştiği kuruluşa geçer.

Birleşen meslekî teşekküllerin tüzel kişiliklerini kaybederek yeni bir tüzel kişilik haline geldikleri takdirde, tüzel kişiliklerini kaybeden tüzel kişiliğe intikal eder.

Bu madde hükümleri gereğince birleşen meslekî teşekküllerin üyeleri; ayrıca bir işleme tabi tutulmaksızın birleşilen veya yeni teşekkül eden kuruluşun üyesi olurlar.

BAŞKAN — 13 ncü madde üzerinde söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler...

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI H. TURGUT TOKER (Ankara) — Sayın Başkanım burada bir yanlışlık var. Evvelce işaret ettim fakat görmediniz. Burada yine bir hata var;

BAŞKAN — Maddi hata ise sonra düzeltebiliriz. Tabii hatası ise..

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI H. TURGUT TOKER (Ankara) — Tabii hatası Sayın Başkan.

Efendim, 13 ncü maddenin 1 nci bendinin sonunda; «yukarıdaki fıkrada zikrolunan delegeler, meslekî teşekkül genel kurullarınca seçi-

lirler» burada bendin bitmesi lâzım. «genel kurul bu yetkisini bir başka kurula devredemez» şeklindeki ibare fazladır.

BAŞKAN — Haşiv olarak mı görüyorsunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI H. TURGUT TOKER (Ankara) — Evet.

BAŞKAN — Haşiv olmasının, kanunun esasına, esprisine bir aykırılığı oluyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI H. TURGUT TOKER (Ankara) — Oluyor Sayın Başkanım. Komisyonunda yaptığımız müzakereler sonunda kabul ettiğimiz metinde bir fazlalık meydana getiriyor. Tabii, orada gerek işverenler konfederasyonunun, gerek işçi teşekküllerinin ve gerekse Komisyon üyelerinin bu madde üzerindeki uzun boylu müzakereleri sonunda kabul edilmiş bir metindir. Haşiv olarak bu ibare girmiş bulunuyor.

BAŞKAN — O zaman bunu da bir haşiv olarak telâkki etmeme imkân yok. Çünkü ana metinde var, müzakere de yapılmış. Bunu da bu paragrafın çıkarılması talebi olarak karşılayabilirim. Komisyon olarak bu paragrafın haşiv mahiyetinde telâkki edilmesi suretiyle çıkarılmasını talebediyorsunuz.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI H. TURGUT TOKER (Ankara) — Evet Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Bu hususta beyanda bulunmak istiyen arkadaşımız var mı? Yok. Bu talebi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi değişik bu şekliyle oyunuzaya sunuyorum Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde değişik bu şekliyle kabul edilmiştir.

Meslekî teşekküllerin faaliyetleri :

Madde 14. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, tüzel kişi olarak genel hükümlere göre sahiboldukları yetkililerden başka aşağıda zikredilen faaliyetlerde bulunabilirler.

- a) Toplulukla iş uyuzmazlığı çıkarmak,
- b) Toplu iş sözleşmesi akdetmek;
- c) İş anlaşmazlıklarında ilgili makam ve sair yargı, uzlaştırma ve hakem kurullarına, iş mahkemelerine ve sair yargı mercilerine, kanun hükümlerine göre başvurmak veya mütalâa bildirmek ve onlardan talepte bulunmak;
- d) Çalıştırmayı doğuran hukukî münasebetle ilgili hususlarda sosyal sigortalar, emek-

lilik ve benzeri hakların kullanılmasiyle ilgili olarak üyelerin ve mirasçalarına adli müzaharete bulunmak;

e) Çalışma hayatından, mevzuattan, toplu iş sözleşmesinden, örf ve âdetten veya meslekin müşterek menfaatlerinden doğan hususlarda çalışanları temsilen veyahut - yazılı müracaatları üzerine-- 2 nci maddenin birinci bendinde zikredilen aktitlerden doğan haklariyle sigorta haklarında üyelerini ve mirasçılarını temsilen dâvaya ve bu münasebetle açtığı dâvadan ötürü husumete ehil olmak,

f) Kanun veya Milletlerarası Andlaşma hükümlerine göre toplanan kurullara temsilci göndermek,

g) Evlenme, doğum, hastalık, sakatlık, ihtiyarlık, ölüm, işsizlik, grev, eğitim ve sair sosyal ve kültürel maksatlar için tesis veya dernek şeklinde yahut meslekî teşekkülün bir kolu halinde yardımlaşma sandıkları kurmak; üyeleri yararına sigorta mukaveleleri akdetmek,

h) Grev veya lokavta karar vermek ve idare etmek,

i) İşçilerin veya işverenlerin meslekî bilgilerini artıracak, millî tasarruf ve yatırımın gelişmesine ve reel verimliliğin çoğalmasına hizmet edecek veya genel kültürlerini genişletecek kurs ve konferanslar tertiplemek; sağlık ve spor tesisleri, kütüphane, basımevi benzeri kültürel tesisleri kurmak işçilerin boş zamanlarını iyi ve nezih şekilde geçirmeleri için imkânlar sağlamak,

j) Üyeleri için kooperatifler kurulmasına çalışmak veya bu gibi teşebbüslere yardım etmek, veyahut bizzat kooperatifler kurmak, veyahut nakit mevcudunun % 30 undan fazla olmamak ve ilgisine göre en çok üyesi bulunan işçi veya işveren konfederasyonunun muvafakatini almak kaydiyle sınaî ve iktisadi teşebbüslere yatırımlar yapmak,

k) Mesleklerinin icrası için gerekli her türlü ham veya yarı mamul madde, eşya, alet, edevat ve makinaları üyelerine kiralamak ödünç vermek veya hibe etmek,

1) Üyelerinin refah ve meslekî menfaatlerini her hangi bir şekilde ilgilendirebilecek her konu hakkında inceleme ve araştırmalar yapmak ve gaye ve fikirlerinin gerçekleştirilmesi

için her türlü kanuni yollardan faaliyet sarf etmek;

2. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, hizmetlerinde üyeleri arasında tam eşitliğe uymak zorundadırlar.

3. Bu kanuna göre kurulan işçi teşekkülleri, gelirlerinin en az yüzde beşini, üyelerinin bilgi ve kültür seviyelerini yükseltmek için kullanmak zorundadırlar.

4. Toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt Kanunu hükümleri saklıdır.

BAŞKAN — 14 ncü madde üzerinde söz istiyen? Yok. Maddeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

Ticaret yapma yasağı :

Madde 15. — Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller ticaretle uğraşamazlar.

14 ncü maddenin (j) fıkrası hükmü saklıdır.

14 ncü maddenni 1 nci bendinin (I) ve (I) fıkraları gereğince bu meslekî teşekküllerin kurdukları tesislerin işletilmesinde, - üyelerinin bu tesislerden istifadesi hali hariç - kâr, bu teşekküllerin üyeleri ve mensupları arasında risturn şeklinde de olsa dağıtılamaz. 14 ncü maddenin 1 nci bendinin (j) fıkrası dağıtılacak risturn bu hükme tabi değildir.

BAŞKAN — 15 nci madde üzerinde söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

Fesih veya infisah halinde malların devri:

Madde 18. — Feshedilen veya infisah eden sendika, federasyon ve konfederasyon bir işveren teşekkülü ise malları, bu kanun veya sair kanunlar gereğince, kurulmuş başka bir işveren teşekkülüne devredilir.

Feshedilen veya infisah eden sendika, federasyon veya konfederasyonun tüzüklerinde bir sarahat bulunmadığı takdirde malları :

a) Türkiye çapında faaliyet gösteren bir sendika ise, üyesi bulunduğu konfederasyona,

b) Federasyon üyesi bir sendika ise bağlı bulunduğu federasyona,

c) Federasyon ise, bağlı bulunduğu konfederasyona, konfederasyon yoksa onu meydana getiren teşekküllere,

d) Konfederasyon ise, diğer bir konfederasyona,

e) Hiçbir teşekküle bağlı olmayan bir sendika ise, aynı işkolunda kurulu en çok üyeye sahip sendikaya veya federasyona bu tip bir sendika ve federasyon yoksa en çok üyeye sahip konfederasyona

Devredilir.

Her türlü devir ilgili teşekkülün kabulüne bağlıdır.

Malların bunlardan gayri gerçek veya tüzel her hangi bir şahsa veya teşekküle veya müesseseye devri veyahut feshedilen teşekkülün üyeleri arasında paylaşılması yasaktır.

BAŞKAN — 18 nci madde üzerinde söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum... Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

İşçi teşekkülü idareciliği ve temsilciliğinin teminatı :

Madde 20. — 1. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev alarak kendi talepleri ile işyerlerinden ayrılan işçiler teşekküllerdeki görevlerini seçime girmek, seçilmemek veya çekilmek suretiyle son bulması üzerine işe alınmalarını, istedikleri takdirde işveren talep tarihinden itibaren en geç bir ay içinde o andaki şartlarla eski işlerine veyahut eski işlerine uygun bir diğer işe diğer isteklilere tercih ederek almaya mecburdur. Bu takdirde ücret ve işten çıkarılmada işçinin eski kıdem hakları saklıdır.

Bu hakkın kullanılması teşekküldeki görevin sona ermesinden başlayarak üç ay içinde geçerlidir. Özel nitelikteki mevzuat ve toplu iş sözleşmesi hükümleri saklı kalmak şartıyla işten ayrılma tarihinden başlayarak idarecilik süresince bu hak devam eder.

Yönetim kurulundaki ve başkanlıktaki görevleriyle ilgili fiillerinden dolayı hüküm giymiş olanlar, bu haktan istifade edemezler.

2. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almalarından dolayı kendi rızaları ile işlerinden ayrılan işçiler Sosyal Sigorta primlerini veya T. C. Emekli Sandığı aidatlarını işverene düşen payla birlikte ödemeye devam ederek eski işyerlerindeki sigortalılık ve emeklilik haklarını devam ettirebilirler.

3. 1 ve 2 nci bendlerde gösterilen haklardan teşekküllerin şube ve mahallî sendika yönetim kurulu üyeleri ile başkanları da istifade ederler.

4. Bir işyerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinde taraf işçi federasyonun üyesi işçi sendikası veya o toplu iş sözleşmesinde taraf işçi sendikası, toplu iş sözleşmesi yoksa işkolunda yetkili sendika :

İşyerinde işçi sayısı 50 yi aşmıyorsa en çok 2; 50 ilâ 200 arasında ise en çok 4; 200 ilâ 1 000 arasında ise en çok 6; 1 000 den fazla ise en çok 8, birisi baştemsilci olmak üzere, işyeri sendika temsilcisi tâyin eder.

5. İşyeri sendika temsilcisinin akdi işveren tarafından feshedilirse temsilcinin talebi üzerine ilgili bölge çalışma müdürlüğü temsilcisiyle işvereni uzlaştırmaya teşebbüs eder. Uzlaşma olmadığı takdirde durum tutanakla tesbit edilerek bu yer için yetkili il hakem kuruluna sunulur. Kurul temsilcisinin işine iadesine karar verirse işinden çıkarıldığı tarihten başlamak üzere ve sendika tüzüğünde belirtilen temsilcilik süresinin devamınca iş gördürülmemiş olsa bile ücreti ve diğer bütün hakları işveren tarafından ödenir. Bu hüküm yeniden temsilcilğe atanma halinde de uygulanır.

Bölge çalışma müdürlüğü temsilcinin veya üyesi bulunduğu sendikanın başvurma tarihinden itibaren en geç 6 iş günü içerisinde uzlaştırmaya teşebbüs eder.

Taraflar uzlaşamaz veya uzlaştırma çabası akamete uğrarsa durum 3 iş günü içerisinde Bölge Çalışma Müdürlüğü tarafından il hakem kuruluna bildirilir.

İl hakem kurulu uzlaşmaya varılamadığını gösteren tutanağın alınmasından itibaren en geç 15 işgünü içerisinde gerekli incelemeyi yaparak kararını verir. Kurulun bu konudaki kararı kesin olmakla beraber işçinin kanundan ve toplu iş sözleşmesinden doğan haklarından dolayı mahkemeye başvurmak hakkı saklıdır.

BAŞKAN — 20 nci madde üzerinde söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 20 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Meslekî teşekküllerin bağladığı haklardan istifade :

Madde 21. — Bu kanuna göre kurulan işçi veya işveren teşekkülünün kendi faaliyetleri sayesinde mensuplarına sağladığı hak ve menfaatlerin o teşekkülün mensubu olmayanlara teşmili bahse konu teşekkülün yazılı muvafakatine bağlıdır.

275 sayılı Kanun hükümleri saklıdır.

Toplu iş sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun 8 nci maddesi uyarınca Bakanlar Kurulunun bir toplu iş sözleşmesini teşmil etmesi halinde, yukardaki fıkra hükmü uygulanmaz.

BAŞKAN — 21 nci maddenin başlığında, Sayın Turgut Toker «Meslekî teşekküllerin bağladığı haklardan istifade:» denmiş, aslında Türkçede böyle bir tâbir olmaz.

«Sağladığı» olması lâzım, değil mi efendim? «Sağladığı» mı, «bağladığı» mı?

ÇALIŞMA KOMİSYONU BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — «Sağladığı» Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Toker, 21 nci maddenin son kısmında müşahadeyi mucip bir hal var; «Toplu iş sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun 8 nci maddesi uyarınca Bakanlar Kurulunun bir toplu iş sözleşmesini teşmil etmesi halinde..»

ÇALIŞMA KOMİSYONU BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — Doğrudur, Sayın Başkan. «Teşmil etmesi halinde..» oluyor.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkanım, eski Kanunda aynen var.

BAŞKAN — Efendim, anladım, aynen var ama, Türkçeye uygun bir ifade tarzı değil. O bakımdan, bunun yerine daha uygun bir kelime bulunamaz mı diyorum, daha anlaşılabilir mahiyet arz etsin diye. Türkçe olarak, insana ters geliyor.

Neyse, tabii Reis olarak biz ona karışmayız.

EMİR HALİL POSTACI (Adana) — Bunda bir kusur var mı?

BAŞKAN — «Teşmil» in yerine öz Türkçe modası için yapmıyorum da, yani, aslında o heves uğruna değil de, cümlede «Teşmil» pek uygun olmuyor. Onun için dikkati celbetmek istiyordum.

21 nci madde üzerinde söz istiyen? Yok.

Komisyon olarak, başka bir beyanımız? Yok.

21 nci maddeyi Yüce Meclisin oyuna sunu-

yorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Aynen kabul edilmiştir.

Aidat :

Madde 23. — 1. Meslekî teşekküllere üyelerince ödenecek aidatların miktarı Cemiyetler Kanunundaki kayıtlara bağlı kalmaksızın kuruluşun merkez genel kurulunca tesbit edilir, azaltılır veya çoğaltılır.

2. Kurulu bulunduğu işkolunda yetki almış sendikanın veya yetki alınmamış ise işyerinde çalışan işçilerin 1/4 ini temsil ettiğini ispat eden sendikanın yazılı talebi ve aidatları kesilecek sendika üyesi işçilerin listesini vermesi üzerine işveren sendika tüzüğü uyarınca üyelerin sendikaya ödemeyi kabul ettikleri aidatları ve toplu sözleşmesi grev ve Lokavt Kanunu gereğince sendikaya veya sendikanın bağlı bulunduğu federasyona ödenmesi gerekli dayanışma aidatını, işçilere yapacağı ücret ödenmesinden kesmeye ve kestigi aidatların nevi ile tutarını ilgili sendikaya vermeye ve kesinti listesini sendikaya göndermeye mecburdur.

Sendikanın üyesi bulunduğu federasyon veya konfederasyon tüzüğüne göre sendikaya üst kuruluşa verilmesi gerekli aidatı, üst kuruluşun talebi üzerine işveren üst kuruluş aidatlarını sendika aidatlarından keserek federasyon veya konfederasyona gönderir.

Bu bend gereğince sendika tüzüğüne uygun olarak kesilmesi istenilen aidatları kesmiyen işveren ilgili sendika, federasyon ve konfederasyona karşı kesmediği veya kesmesine rağmen bir ay içerisinde ilgili kuruluşa göstermediği miktar tutarınca sorumlu olmaktan başka aidatları sendikaya verinceye kadar aidat toplamı üzerinden kanuni faizi ödeme zorundadır.

Sendika, aidatlarını kesiminden doğacak masrafları işverenin talebi üzerine ödemek zorundadır.

3. Aidat kesimi için işverene başvuran sendika veya sendikaların ikinci bendde gösterilen nitelikte olup olmadıkları konusunda işverenle sendika veya sendikaların kendi aralarında anlaşmazlık çıkarsa işverenin veyahut sendika veya sendikaların yazılı istemi üzerine anlaşmazlık talep tarihinden itibaren üç işgünü içerisinde ilgili Bölge Çalışma Müdürlüğünce çözülür. Bölge Çalışma Müdürlüğünün bu konudaki ka-

rarlarına, kararın tebliği tarihinden itibaren üç işgünü içinde iş dâvalarına bakmakla görevli mahalli mahkemeye itiraz edilebilir. Bu itiraz tarihinden itibaren üç işgünü içinde kesin olarak karara bağlanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

Genel kurul ve şube kongreleri :

Madde 25. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller genel kurullarının ve şube kongrelerinin en geç üç yılda bir toplanması :

2. Genel kurullarda ve şube kongrelerinde, başkanlık divanı ve komisyon seçimleri hariç, bütün seçimlerin gizli oyla yapılması;

3. İki genel kurul toplantısı ve şube kongresi arasındaki devreye ait hesap raporu ile denetçi raporunun ve gelecek devreye ait bütçe teklifinin genel kurul ve şube kongresi üyelerine toplantıdan önce dağıtılması;

Mecburidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

Mal bildirimini :

Madde 27. — Sendikaların başkan ve yönetim kurulu üyeleri göreve seçildikten sonra üç ay içerisinde kendilerinin, eşlerinin ve velâyetleri altındaki çocuklarının sahip oldukları malları ve gelirleri gösterir yazılı bildirim notere vermek zorundadırlar. Bu bildirim verilmediğini gösteren noterlikten alınacak belgeler teşekkül denetçilerine verilir. Bu belgeler sendika yönetim kurulunun karar defterinin özel bir sayfasına yazılarak bu sayfa denetçiler tarafından imza edilir.

Mal bildiriminde bulunan kişiler tekrar seçilsinler veya seçilmesinler görev sürelerinin sonunda yukardaki esaslara göre yeniden bildirimde bulunmak zorundadırlar.

Bu zorunluğa uymıyanlara meslekî teşekküldeki idarecilik sıfatları bildirimde esas olan tarihten itibaren bir ay sonra sona erer.

Mal bildirimleri bir defaya mahsus verilir. Ve yöneticilerin görev süresi sonuna kadar noterde saklanır.

Bu madde uyarınca bildirimde bulunan yönetici başka bir göreve seçilirse ikinci bir bildiri vermek zorunda değildir.

Şube yönetim kurulu üyelerinin mal bildiriminde bulunmaları ihtiyaridir.

Mal bildirimlerinde yazılı olanlar açıklanamaz. Ancak talep uyarınca yargı mercilerine denetleme veya inceleme yetkisine sahip diğer makam ve mercilere iade edilmek üzere verilir.

BAŞKAN — 27 nci madde üzerinde söz istiyen?.. Yok. 27 nci maddeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

Sendikalarca tutulacak defter ve kayıtlar :

Madde 28. — Bu kanuna göre kurulan mesleki teşekküller aşağıda yazılı fiş, defter ve kayıtları tutarlar.

a) (Üye kayıt defteri ve üye kayıt fişleri) sendika üyeliği üye kayıt fişleri ve üye kayıt defteri ile tevsik olunur.

Bu defter ve fişlere üyelerinin kimlik adresleri, çalıştıkları işyerleri, sendikaya giriş ve çıkış tarihleri kaydedilir.

b) Yönetim kurulunun tarih sırasıyla ve müteselsil numaralarla kayıtlanmış ve altı imza edilmiş kararların yazılmasına mahsus karar defteri,

c) Gelen ve giden evrakın tarih ve numara sırasıyla kaydedileceği gelen ve giden (evrak kayıt defterleri),

d) Gelen evrakın aslı giden evrakın suretlerinin saklanacağı gelen ve giden evrak dosyaları,

e) Zimmet defteri,

f) Gelir ve gider defterleri,

g) Demirbaş defteri,

h) Yönetim kurulunun bir zabıtla tesbit edeceği numaralanmış ve idare heyetince mühürlenmiş varidata ait kopyalı makbuzlarla sarfiyatın fatura, evrak kaydiyesinin muhafazasına mahsus dosyalar,

i) Bilânço, demirbaş, envanter ve kesinhesap defteri ile üye kayıt, karar, aidat, kongre divan başkan ve kâtiplerinin imza edecekleri genel kurul kararlarının yazılmasına mahsus defterlerin kullanılmadan önce noterlikçe tasdikli olması mecburidir.

BAŞKAN — 28 nci madde üzerinde söz istiyen?.. Yok. Maddeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

Bilânço ve çalışma raporu ve sendikaların denetimi :

Madde 29. — Bu kanuna göre kurulan mesleki teşekküller her hesap veya bütçe devresine ait bilânço ve hesaplarını ve çalışma raporlarını aiddolduğu devreyi takiben üç ay içinde Çalışma Bakanlığına ve bağlı buldukları konfederasyona gönderirler. Bu bilânço ve hesaplar meyanında, teşekkülün o devre içindeki :

1. Gelirleri ve gelir menbaları,
2. Giderleri ve sarf yerleri,
3. Başkana ve idarecilere verilen ücretlerle memur ve müstahdemlere ödenen meblâğlar,
4. Para mevcudu,
5. Demirbaş mevcudu,
6. Gayrimenkul mevcudu,
7. Üyelerinin mevcudu,
8. Çalışma Bakanlığınca sendikaların mali durumu ile ilgili olarak istenecek sair bilgiler de bulunur.

9. Ayrıca bu teşekküllerin gelir ve giderlerini, giderlerinin sarf yerlerini ve her türlü faaliyetlerini bağlı buldukları konfederasyon denetliyebilir.

BAŞKAN — 29 ncu madde üzerinde söz istiyen? Yok. Maddeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

Diğer kanunların uygulanması :

Madde 32. — İşçi ve işveren sendikaları, federasyonları ve konfederasyonları, Medeni Kanun ve Cemiyetler Kanununun işbu kanuna aykırı olmıyan hükümlerine tabidirler.

BAŞKAN — 32 nci madde üzerinde söz istiyen? Yok. 32 nci maddeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

Çerçeve maddesi olarak, 1 numaralı maddedir, hepsini kapsar mahiyette. 1 numaralı maddeyi, şimdiye kadar kabul etmiş olduğumuz bütün diğer maddelerle birlikte Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

Madde 2. — 274 sayılı Kanunun 31 nci maddesine aşağıdaki bend eklenmiştir:

13. 9 ncu maddenin 5 nci bendinde yazılı mecburiyete uymayanlarla, 23 ncu madde gereğince kesilen üye aidatını süresi içinde ilgili meslekî teşekküle yatırmıyan işverenler ve 6 ve 28 nci madde gereğince teşekkülden ayrılan üyeyi deftere kaydetmeyenler hakkında 500 liradan 2 000 liraya kadar ağır para cezası hükmedilir.

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 2 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Geçici 1 nci maddeyi okutuyorum:

İşkolları Yönetmeliğinin yürürlüğe girişi :

Geçici Madde 1. — Bu kanunda sözü geçen işkolları Yönetmeliği bu kanunun yayımı tarihinden itibaren en çok 30 gün içinde yürürlüğe girecek şekilde hazırlanır.

BAŞKAN — Geçici 1 nci madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok. Geçici 1 nci maddeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

Geçici 2 nci maddeyi okutuyorum.

Geçici Madde 2. — Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller en geç ilk genel kurulunda tüzüklerini bu kanunun hükümlerine uydurmak zorundadırlar.

BAŞKAN — Geçici 2 nci madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — Sayın Başkan, 9 ncu maddede düzeltilecek bir husus var efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Toker.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — 9 ncu maddenin 4 ncu bendinin sonuna doğru, «Yüksek Hakem Kurulunun, en çok işçiyi temsil eden işçi konfederasyonu ile en çok işvereni temsil eden işveren konfederasyonunun istişari düşüncelerini alır» denilecektir. Buradaki «istişari» kelimesi, metinde «iştiraki» olarak yanlış yazılmış bulunmaktadır. «İstişari» olarak düzeltilmesini rica ediyoruz.

BAŞKAN — Evet, o kelime «istişari» olarak düzeltilecektir; bir tabı hatasıdır, anlam hatası şeklinde olmaktadır. «İstişari» olarak düzeltilmesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Düzeltme kabul edilmiştir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — Sayın Başkanım, düzeltilmesi gereken bir iki nokta daha var efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim. Elbette bu gibi tertip, tensik ve ibare hataları varsa içtüzüğün 109 ncu maddesine göre hepsi birden düzeltilebilir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — Efendim, Yüce Meclisin kabul buyurduğu 14 ncu maddenin (j) fıkrasının işliyebilmesi için «1163 No. lu Kooperatifler Kanununun 1 nci maddesindeki hükmün saklı kalmasını» metne derc etmek mecburiyetindeyiz. Eğer, bu hususta önerge verilmişse buna iştirakimiz var; önerge verilmemişse bunu önerge ile tashih etmek istiyoruz.

ÇALIŞMA BAKANI SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Sayın Başkanım, Kooperatifler Kanununun 1 nci maddesi, sendikaların kooperatif kurma hususunu derpiş etmemiştir. Biz burada derpiş ediyoruz. Onun için bu hususu saklı tutarsak madde işler hale gelir.

BAŞKAN — Sayın Bakan, görüşünüzde haklısınız. Ancak, biz tekriri müzakere imkânından mahrum bulunduğumuz için bunu, şimdi yapacağımız müzakerede ilâve etmek imkânından mahrumuz. Bunu, ayrıca bir geçici madde olarak ilâve ederseniz, belki kanun, kodifikasyon, tedvin bakımından müşkül olur ama, o zaman olabilir. (A. P. sıralarından «Bunun için bir önerge verelim» sesleri)

Bir kanunun tümü müzakere edildi, bitmedi, yürürlük maddeleri kaldı. Geçici 2 nci maddeyi kabul ettik. Bu 14 ncu maddeyi, yeni baştan müzakereye alıp da, ona birtakım ilâveler yapmak imkânından mahrumuz. Bunu bir âdet haline getirirsek, bundan sonra Mecliste kanun çıkarmakta müşkülât çekeriz. Geçici 3 ncu madde olarak koyabiliriz, belki biraz tedvinde zorlukla karşılaşırız.

Buyurun Sayın Bakan.

ÇALIŞMA BAKANI SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Sayın Başkanım, geçici 3 ncu madde olarak kabul edilmesi için bir önerge veriyorum.

BAŞKAN — Geçici 3 ncu madde olarak ilâvesi öngörülen husus hakkında müzakere açacağım ve ona göre meseleyi halledeceğim. Önergenizi hemen hazırlayıp veriniz efendim.

Geçici 3 ncu madde olarak tasarı metnine ilâvesi öngörülen hususu okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Geçici madde 3. — 1163 No. lu Kooperatifler Kanununun 1 nci maddesi hükmü saklıdır.

Geçici Komisyon Başkanı
Ankara

H. Turgut Toker

BAŞKAN — Bunu, önerge mahiyetinde teklâki ediyoruz.

Söz isteyen var mı? Yok. Komisyon tarafından verilmiş olduğu cihetle, bu önergenin filhal kabulü mutazammın bulunmaktadır. Bu sebeple önergeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde olarak tasarı metnine ithali hususunu oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Geçici madde 3 olarak tasarı metnine ithal edilmiştir.

Buyurunuz Sayın Toker.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — Sayın Başkan, 14 ncu maddenin 44 ncu sayfaya intikal eden 3 ncu bendi, «Bu kanuna göre» diye başlıyor; bend bitiyor, tekrar «Bu kanuna göre» diye diğer bir bend başlıyor. Burada bir tabii hatası vardır, yani bu ibareler fazladandır.

BAŞKAN — Biz zaten onu öyle okumadık. Kendi okuduğumuz metinde bunu çıkarmıştık. Sizin o beyan buyurduğunuz hususu, elimizdeki metinde düzeltmiştik ve okurken de «Bu kanuna göre» tekrar ilâveyi okumadık.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — Çok teşekkür ederim sayın Başkan.

Bir de, 46 ncı sayfada 23 ncu maddenin 2 nci bendinin üçüncü paragrafında bulunan satırda «ilgili kuruluşa göstermediği miktar» diye yazılmıştır. Bu «göstermediği» deyimini «göndermediği» şeklinde olacaktır. Yanlış yazılmıştır, düzeltilmesini talebediyoruz.

BAŞKAN — «Göstermediği» deyimini, «göndermediği» olarak düzeltilecektir. İhtüüzüğün 109 ncu maddesi uyarınca, bu düzeltmeyi Yüce Meclisin oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Başka düzeltilecek veya ilâve edilecek husus var mı efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI H. TURGUT TOKER (Ankara) — Hepsi bu kadar efendim.

BAŞKAN — Yürürlük maddesini okutuyorum efendim.

Yürürlük :

Madde 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

BAŞKAN — Madde 4 ü okutuyorum.

Yürütme :

Madde 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

Kanunun tümü üzerinde lehte, aleyhte söz isteyen var mı? Yok. (A. P. sıralarından «önerge verdik, lehinde söz istiyoruz» sesleri.)

O halde yarın konuşalım efendim.

Kanun, tümü itibarıyla açık oylamaya tabidir. O bakımdan müsaade ederseniz açık oylama işlemini de yarın yapacağız.

12 Haziran 1970 Cuma günü saat 15,00 te toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 20,10

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

101 NCI BİRLEŞİM

11 . 6 . 1970 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL
KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK
İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL
GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTI-
RILAN İŞLER

× 1. — Türkiye Elektrik Kurumu kanunu tasarısı ve Bayındırlık, İmar ve İskân, İçişleri, Maliye, Enerji, ve Tabii Kaynaklar ve Plân komisyonlarından 3 er üyeden kurulu 11 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/154) (S. Sayısı : 121) (Dağıtma tarihi : 18 . 4 . 1970)

2. — İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan'ın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 23 . 2 . 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesine, İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa bazı maddeler eklenmesine ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 15 . 1 . 1943 gün ve 4379 sayılı Maaş Kanununa ek Kanunun 10 . 3 . 1950 gün ve 5585 sayılı Kanunla değişik birinci maddesine bir fıkra ile kanuna bir geçici madde eklenmesine dair kanun teklifleri ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/176, 2/215, 2/245) (S. Sayısı : 127) (Dağıtma tarihi : 7 . 5 . 1970)

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI
VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA
GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Hendek kazası Kemaliye Mahallesi nüfusunda kayıtlı Mustafaoğlu 1329 doğumlu Faik Özer'in bakiye cezasının affı hakkındaki

kanun ile Cumhurbaşkanlığı geri gönderme tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (1/149) (S. Sayısı : 24) (Dağıtma tarihi : 2 . 2 . 1970) (M. Meclisi Dönem II : 1/244, S. Sayısı : 172) (C. Senatosu : 1/594, S. Sayısı : 714)

2. — Kayseri Milletvekili Turhan Feyzioğlu ve iki arkadaşının petrolle ilgili 8957 numaralı Kararnamenin meydana getirdiği tesirleri tesbit etmek üzere bir Meclis araştırması yapılmasına dair önergesi ve Meclis Araştırma Komisyonu raporu. (10/2) (S. Sayısı : 156) (Dağıtma tarihi : 16 . 5 . 1970)

3. — Su Ürünleri kanunu tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Plân Komisyonu raporu. (1/174) (S. Sayısı : 157) (Dağıtma tarihi : 20 . 5 . 1970)

4. — 930 sayılı Tasarruf bonoları ihracı hakkındaki Kanunun geçici 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Plân Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/199; Cumhuriyet Senatosu 1/109) (Millet Meclisi S. Sayısı : 104 e 1 nci ek; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1411) (Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970)

5. — Eski Siirt Milletvekili Süreyya Öner, eski Amasya Milletvekili Reşat Arpacıoğlu, eski Diyarbakır Milletvekili Hilmi Güldoğan ve İstanbul Milletvekili İlhami Sancar'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12.3.1964 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1316 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergeleri ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Millet Meclisi 5/3; Cumhuriyet Senatosu 4/66) (Millet Meclisi S. Sayısı : 171, Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 442) (Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970)

6. — Eski Amasya Milletvekili Nevzat Şener'in, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 7 . 1963 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 399 sayılı Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Millet Meclisi 5/2; Cumhuriyet Senatosu 4/68) (Millet Meclisi S. Sayısı : 172) (Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 523) (Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970)

7. — Eski Mardin Milletvekili Talât Oğuz'un, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 4 . 1964 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 1494 sayılı Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Millet Meclisi 5/4; Cumhuriyet Senatosu 4/69) (Millet Meclisi S. Sayısı : 173, Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 522) (Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970)

8. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Vehbi Ersü ve 3 arkadaşının, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22.5.1961 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2538 sayılı Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu. (Millet Meclisi 5/6; Cumhuriyet Senatosu 4/74) (Millet Meclisi S. Sayısı : 174, Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 784, 784 e 1 nci, 784 e 2 nci ek) (Dağıtma tarihi : 28 . 5 . 1970)

9. — İzmir Milletvekili İhsan Gürsan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 9 . 7 . 1965 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 3659 sayılı Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Millet Meclisi 5/5; Cumhuriyet Senatosu 4/76) (Millet Meclisi S. Sayısı : 175) (Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 898) (Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970)

10. — 27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve 3 geçici maddede eklenmesine dair kanun tasarıma dair Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonlarından 3 er üyeden kurulu 13 No. lu Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 1/162; Cumhuriyet Senatosu 1/1117) (M. Meclisi S. Sayısı : 125 e 1 nci ek; C. Senatosu S. Sayısı : 1435) (Dağıtma tarihi : 9 . 6 . 1970)

- V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

1. — Salihli İlçesinin Eskiçami mahallesi 1028 hanesinde naklen kaydedilen Ali Nacioğlu, Ayşe'den doğma 20.10.1945 doğumlu Kâmil Akman'ın, ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/46) (S. Sayısı : 30) (Dağıtma tarihi : 3 . 2 . 1970)

2. — 654 sayılı Toplum zabıtası kurulması hakkında Kanunun 1 ve 3 ncü maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/78) (S. Sayısı : 27) (Dağıtma tarihi : 3 . 2 . 1970)

3. — Van'ın Gürpınar ilçesi Hoşap bucağı Işıkpınar Köyü hane 37, cilt 5, sayfa 52 de kayıtlı Neemettinoğlu, Emine'den olma 1 . 1 . 1947 doğumlu Nurettin Kahraman'ın, ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/45) (S. Sayısı : 46) (Dağıtma tarihi : 7 . 2 . 1970)

4. — Akyazı ilçesi Merkez Yeniköy'ü hane 18, cilt 8, sayfa 125 te nüfusa kayıtlı Hüseyinoğlu, Fatma'dan olma 13 . 3 . 1940 doğumlu Kemal Uluköylü'nün, ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/47) (S. Sayısı : 47) (Dağıtma tarihi : 7 . 2 . 1970)

5. — 1076 sayılı Yedek Subay ve Yedek Askerî Memurlar Kanununun 3 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici maddeler ilâvesine dair 97 sayılı Kanuna geçici bir maddede ilâve edilmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/27) (S. Sayısı : 72) (Dağıtma tarihi : 27 . 2 . 1970)

6. — İzmir iline bağlı Çeşme ilçesinin Merkez Çiftlik köyü nüfusunun 101 hane, 7 cilt ve 45 nci sayfasında kayıtlı Şükrüoğlu, Zehra'dan doğma 10 . 8 . 1929 doğumlu Mahmut Yel'in, ölüm cezasına çarptırılmasına dair Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/51) (S. Sayısı : 77) (Dağıtma tarihi : 4 . 3 . 1970)

7. — Yalvaç'ın Tokmakçık köyü hane 90 cilt 22 sayfa 146 da nüfusa kayıtlı, Ali Osman-oğlu Ayşe'den doğma 9 . 11 . 1948 doğumlu Hüseyin Sesli'nin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/159) (S. Sayısı : 78) (Dağıtma tarihi : 4 . 3 . 1970)

8. — Tekel Genel Müdürlüğü kuruluş ve görevleri hakkındaki 4036 sayılı Kanunun bazı maddeleri ile 4896 sayılı Kanuna bağlı (2) ve 6939 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvellerin değiştirilmesi ve 4036 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonları raporları (1/147) (S. Sayısı : 103) (Dağıtma tarihi : 7 . 4 . 1970)

9. — Harb okulları kanunu tasarısı ile İstanbul Milletvekili İlhami Sancar ve 15 arkadaşının, Harb okulları kanunu teklifi ve Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonlarından üçer üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/160, 2/142) (S. Sayısı : 107) (Dağıtma tarihi : 7 . 4 . 1970)

10. — Erzurum Milletvekili Cevat Önder ve 9 arkadaşının, 4926 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvele kadrolar eklenmesi ve Atatürk Üniversitesinde kurulacak Teknoloji ve Ev Ekonomisi Araştırma ve Yayın Enstitüsü ile Kürk Hayvanları Yetiştirme ve Yayın Çiftliği İşletmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/54) (S. Sayısı : 109) (Dağıtma tarihi : 8 . 4 . 1970)

11. — Gümrük ve Tekel Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki 2825 sayılı Kanunun bazı maddelerinde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine, 2825 sayılı Kanunda değişiklik yapan 6851 ve 6410 sayılı kanunların bazı maddelerinin değiştirilmesine, Gümrük muhafaza ve muamele sınıfı memurları teşkilâtı hakkındaki 3944 sayılı Kanuna bazı maddeler eklenmesine ve bazı maddelerinde değişiklik yapılmasına, Tekel Genel Müdürlüğü'nün kuruluş ve görevleri hakkındaki 4037 sayılı Kanunla, bu kanuna bağlı cetvellerde değişiklik yapan 6939 sayılı Kanunun bazı maddeleriyle bazı kadrolarının kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonları raporları (1/139) (S. Sayısı : 110) (Dağıtma tarihi : 9 . 4 . 1970)

× 12. — Vatandaşlarla vatandaş olmayan kimselere sosyal güvenlik konusunda eşit muamele yapılması hakkındaki Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Çalışma komisyonları raporları (1/105) (S. Sayısı : 111) (Dağıtma tarihi : 9 . 4 . 1970)

× 13. — Sosyal güvenliğin asgari normları hakkındaki Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Çalışma komisyonları raporları (1/153) (S. Sayısı : 112) (Dağıtma tarihi : 10 . 4 . 1970)

14. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair 8 . 8 . 1961 tarihli ve 341 sayılı Kanun ile 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununa geçici üç madde eklenmesine dair 8 . 8 . 1961 tarihli ve 342 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Millî Savunma ve İçişleri komisyonları raporları (1/184) (S. Sayısı : 113) (Dağıtma tarihi : 11 . 4 . 1970)

15. — 22 . 3 . 1926 tarih ve 789 sayılı Maarif Teşkilâtına dair Kanunun 21 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ile Uşak Milletvekili M. Fahri Uğrasızoğlu'nun teklifi ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (1/227, 2/178) (S. Sayısı : 119) (Dağıtma tarihi : 15 . 4 . 1970)

16. — C. Senatosu Tabii Üyesi Mehmet Öz-güneş ve 2 arkadaşının, Millî Hâkimiyetin Kuruluşunun 50 nci yılı münasebetiyle Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi memur ve hizmetlileri ile görevlilerine birer maaş tutarında ikramiye verilmesine dair ve Ankara Milletvekili Kemal Ataman'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 50 nci yıl münasebetiyle C. Senatosu ve M. Meclisi personeline ikramiye verilmesi hakkında Kanun teklifleri ve Plân Komisyonu raporu (2/327; 2/329) (S. Sayısı : 122) (Dağıtma tarihi : 18 . 4 . 1970)

17. — Asayişe müessir bazı fiillerin önlenmesi hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve İçişleri komisyonları raporları (1/80) (S. Sayısı : 123) (Dağıtma tarihi : 21 . 4 . 1970)

18. — Bursa Milletvekili Kasım Önadım'ın, Çırak, kalfa ve ustalık kanun teklifi ve Sanayi, Ticaret, Adalet, Millî Eğitim, Çalışma ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 7 numaralı Geçici Komisyon raporu (2/14) (S. Sayısı : 126) (Dağıtma tarihi : 22 . 4 . 1970)

19. — Toprak Mahsulleri Ofisi Kanununun 3 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/234) (S. Sayısı : 129) (Dağıtma tarihi : 12 . 5 . 1970)

20. — Genelkurmay Başkanının görev ve yetkilerine ait kanun tasarısı ve Anayasa, Millî Savunma ve Plân komisyonlarından 3 er üyeden kurulu 20 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/181) (S. Sayısı : 132) (Dağıtma tarihi : 8 . 5 . 1970)

× 21. — Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü kuruluşu hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/157) (S. Sayısı : 134) (Dağıtma tarihi : 9 . 5 . 1970)

× 22. — 5441 sayılı Devlet Tiyatrosu Kuruluşu hakkındaki Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine bir maddesinin kaldırılmasına ve bu kanuna bâzı maddelerin eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/83) (S. Sayısı : 135) (Dağıtma tarihi : 11 . 5 . 1970)

23. — Millî Savunma Bakanlığı görev, yetki ve teşkilâtı hakkında kanun tasarısı ve Anayasa, Millî Savunma ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 20 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/182) (S. Sayısı : 131) (Dağıtma tarihi : 11 . 5 . 1970)

24. — Bursa Milletvekili Kasım Önadım'ın, Ticari işletme rehni kanun teklifi ve Ticaret ve Adalet komisyonları raporları (2/17) (S. Sayısı : 128) (Dağıtma tarihi : 11 . 5 . 1970)

× 25. — Sendikalar Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile 31 nci maddesine bir bend eklenmesi hakkında kanun tasarısı ile Sakarya Milletvekili Hayrettin Üysal ve 16 arkadaşının, 274 sayılı Sendikalar Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesi, Yozgat Milletvekili Abdullah Baştürk ile 4 arkadaşının, 274 sayılı Sendikalar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 ncü maddesinin (c) bendinin kaldırılması, İstanbul Milletvekili Rıza Kuas'ın, 274 sayılı Sendikalar Kanununun bir kısım maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet, Çalışma ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 23 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/194,

2/84, 2/140, 2/287) (S. Sayısı : 133) (Dağıtma tarihi : 12 . 5 . 1970)

× 26. Noterlik kanunu tasarısı ve Çalışma, Adalet, Maliye ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulan 9 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/92) (S. Sayısı : 130) (Dağıtma tarihi : 14 . 5 . 1970)

27. — 6785 sayılı İmar Kanununda bâzı değişiklikler yapılması hakkında kanun tasarısı ve İmar ve İskân, İçişleri ve Plân komisyonlarından 4 er üye seçilerek kurulan 17 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/161) (S. Sayısı : 137) (Dağıtma tarihi : 14 . 5 . 1970)

28. — Ankara Üniversitesi kuruluş kadroları hakkındaki 5239 ve 1054 sayılı kanunlara ek kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/273) (S. Sayısı : 138) (Dağıtma tarihi : 14 . 5 . 1970)

29. — Sakarya iline bağlı Akyazı kazasının Kanlıçay köyü 48 hane, 34/67 cilt ve sayfa numarasında nüfusa kayıtlı Nurioğlu Selfinaz'dan doğma 1927 Şavşat doğumlu Mevlüt Balcı ile Sakarya ilinin Erenler köyü 581 hane, 88/107 cilt ve sayfa numarasında nüfusa kayıtlı Nurioğlu, Selfinaz'dan doğma 1939 Şavşat doğumlu Zekeriya Balcı'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu. (3/44) (S. Sayısı : 159) (Dağıtma tarihi : 18 . 5 . 1970)

30. — Turgutlu'nun Hamidiye Mahallesi 846 hane, cilt 27 ve sayfa 20 de nüfusa kayıtlı olup, Kurtuluş Mahallesi, Yasemin Sokak 8 numarada oturur Yakupoğlu Yaşa'dan doğma 1.9.1936 doğumlu Faik Vartekli, Turgutlu Hamidiye Mahallesi 846 hane, cilt 27, sayfa 20 de nüfusa kayıtlı olup, evlilik dolayısıyla Hamidiye Mahallesi 295 haneye gitmiş Kurtuluş Mahallesi, Yasemin Sokak 8 numarada oturur Yakup kızı Yaşa'dan doğma 1 . 4 . 1947 doğumlu Kadriye Partici'nin ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu. (3/204) (S. Sayısı : 160) (Dağıtma tarihi : 18 . 5 . 1970)

31. — Nevşehir Milletvekili Esat Kırathoğlu ve 15 arkadaşının, Mehmet Tefvikoğlu Hatice'den doğma 1339 doğumlu Nevşehir Yenimahalle 10 hanede kayıtlı Mustafa Parmaksız'ın affı

hakkında kanun teklifi ve **Adalet Komisyonu** raporu. (2/196) (S. Sayısı : 161) (Dağıtma tarihi : 18 . 5 . 1970)

32. — Fazla fiyatla bilet satanların cezalandırılmaları hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/113) (S. Sayısı : 158) (Dağıtma tarihi : 18 . 5 . 1970)

× 33. — Bursa Milletvekili Kasım Önadım'ın, 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bâzı maddelerine fıkralar eklenmesine dair kanun teklifi ve Adalet, İçişleri, Ticaret, Sanayi ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 8 numaralı Geçici Komisyon raporu. (2/15) (S. Sayısı : 136) (Dağıtma tarihi : 20 . 5 . 1970)

× 34. — Kara Avcılığı kanunu tasarısı ile Bursa Milletvekili Kasım Önadım ve 12 arkadaşının Kara Avcılığı kanun teklifi ve İçişleri, Turizm ve Tanıtma, Adalet, Tarım ve Plân komisyonlarından seçilen 2 şer üyeden kurulan 4 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/118, 2/53) (S. Sayısı : 163) (Dağıtma tarihi : 25 . 5 . 1970)

35. — Cumhuriyet Senatosu Samsun Üyesi Fethi Tevetoğlu'nun, Tamtekoğlu Kâzım Kap'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/48) (S. Sayısı : 164) (Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970)

36. — Osman Salbankurt'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/204) (S. Sayısı : 165) (Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970)

37. — İzmir Milletvekili Şükrü Akkan ve 9 arkadaşının, Şabanoglu İslâm Kulaç'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/87) (S. Sayısı : 166) (Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970)

38. — Makbule kızı Ferdiye Demiroğlu'na vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/212) (S. Sayısı : 167) (Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970)

× 39. — 13 . 5 . 1961 tarihinde 299 sayılı Kanunla yürürlüğe giren «Nükleer Enerji alanında hukukî mesuliyete dair Sözleşme» de yer almadığı anlaşılan 11 nei maddenin tasdiki hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/121) (S. Sayısı : 170) (Dağıtma tarihi 26 . 5 . 1970)

× 40. — Gümrük kanunu tasarısı ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley ve 10 arkadaşının, hastaların memleket içinde bulamadıkları ilâçları dış memleketlerden getirtmeleri ve dış memleketlerden getirtecekleri ilâçlar için yapılacak işlemler hakkında kanun teklifi ve Ticaret, Sanayi, Millî Savunma, Ulaştırma, Adalet, Maliye, Gümrük ve Tekel, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 16 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/155, 2/43) (S. Sayısı : 162) (Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970)

× 41. — 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Maliye, İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/263) (S. Sayısı : 169) (Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970)

42. — İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Tekinel'in, Türk Ceza Kanunununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bâzı maddelerine fıkralar ilâvesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/357) (S. Sayısı : 177) (Dağıtma tarihi : 4 . 6 . 1970)

43. — Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 282 nei maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna iki ek madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve 25 Nolu Geçici Komisyon raporu (1/103) (S. Sayısı : 179) (Dağıtma tarihi : 5 . 6 . 1970)

Dönem : 3

Toplantı : 1 MİLLET MECLİSİ S. Sayısı :

104 e | nci ek

930 sayılı Tasarruf bonoları ihracı hakkındaki Kanunun geçici 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarisına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Plân Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/199; Cumhuriyet Senatosu 1/1096)

(Not : Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1411)

*Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 10482 - 1/1096*

9 . 5 . 1970

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 29 . 4 . 1970 gün ve 1111 sayılı yazınız.

930 sayılı Tasarruf bonoları ihracı hakkındaki Kanunun geçici 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarisının Millet Meclisince kabul olunan metni, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1970 tarihli 66 ncı Birleşiminde değiştirilerek ve açık oyla kabul edilmiş dosya ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

*Ibrahim Şevki Atasagun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı*

Açık oy neticesi : 98
Kabul : 96
Ret : 2
Çekinser : —

Bütçe Plân Komisyonu raporu

*Millet Meclisi
Bütçe Plân Komisyonu
Karar No. : 1/199
Esas No. : 46*

18 . 5 . 1970

Millet Meclisi Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1970 tarihli 66 ncı Birleşiminde değiştirilerek kabul edilen (930 sayılı Tasarruf bonoları ihracı Hakkındaki Kanunun geçici 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkındaki kanun tasarisı);

Üzerinde yapılan değişiklik, ilgili Hükümet temsilcilerinin de hazır buldukları oturumda görüşüldü,

27 Temmuz 1967 tarihli ve 930 sayılı Kanununun 1 nci maddesine eklenecek fıkrada Ordu Yardımlaşma Kurumu Kanununun aslında «205» sayılı olması gerekirken, tasarıda zuhulen «223» olarak yazılmıştır.

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunca yapılan değişiklik bu düzeltmeye inhisar etmektedir. Komisyonumuz yapılan değişikliği benimsemiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Sakarya <i>N. Bayar</i>	Sözcü Ankara <i>M. K. Yılmaz</i>	Kâtip Erzurum <i>R. Danışman</i>	Adana <i>M. K. Küçüktepepınar</i>
Bolu <i>H. İ. Cop</i>	Bolu Söz hakkım mahfuz <i>K. Demir</i>	Edirne <i>M. Harmancıoğlu</i>	Eskişehir <i>M. İ. Anı</i>
İçel <i>C. Okyayuz</i>	İstanbul <i>O. C. Fersoy</i>	İzmir <i>A. Akan</i>	Kastamonu <i>H. Tosyalı</i>
Manisa <i>H. Okçu</i>	Maras <i>A. İmamoğlu</i>	Tokat <i>i. H. Balcı</i>	

MİLLET MECLİSİNİN KABUL
ETTİĞİ METİN

930 sayılı Tasarruf bonoları ihracı hakkındaki
Kanunun geçici 1 nci maddesine bir fıkra
eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 27 Temmuz 1967 tarihli ve 930
sayılı Tasarruf bonoları hakkındaki Kanunun
geçici 1 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklen-
miştir :

Ek fıkra — Ordu Yardımlaşma Kurumunun,
3 Ocak 1961 tarih ve 223 sayılı Kanunun geçici
2 nci maddesi gereğince, geçmiş yıllar hizmet
borçlanması karşılığı aidatı borçlanan üyelere
bu borçlarına mahsuben 5 Ocak 1961 tarihli ve
223 sayılı Kanuna göre maaş ve ücretlerinden
kesilerek başabaş değerden temellük ettiği Ta-
sarruf bonoları doğrudan doğruya Hazine-
den iktisabedilmiş sayılır ve vergisiz olarak de-
ğiştirilir.

CUMHURİYET SENATOSUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

930 sayılı Tasarruf bonoları ihracı hakkındaki
Kanunun geçici 1 nci maddesine bir fıkra
eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 27 Temmuz 1967 tarihli ve 930
sayılı Tasarruf bonoları hakkındaki Kanunun
geçici 1 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklen-
miştir :

Ek fıkra — Ordu Yardımlaşma Kurumunun,
3 Ocak 1961 tarih ve 205 sayılı Kanunun geçici
2 nci maddesi gereğince, geçmiş yıllar hizmet
borçlanması karşılığı aidatı borçlanan üyelere
bu borçlarına mahsuben 5 Ocak 1961 tarihli ve
223 sayılı Kanuna göre maaş ve ücretlerinden
kesilerek başabaş değerden temellük ettiği Ta-
sarruf bonoları doğrudan doğruya Hazine-
den iktisabedilmiş sayılır ve vergisiz olarak de-
ğiştirilir.

BÜTÇE PLÂN KOMİSYONUNUN
TAVSİYELERİ

930 sayılı Tasarruf bonoları ihracı hakkındaki
Kanunun geçici 1 nci maddesine bir fıkra
eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Değişiklik benimsenmiştir.

MADDE 2. — Kesinleşmiştir.

MADDE 3. — Kesinleşmiştir.

Dönem : 3

Toplantı : 1 MİLLET MECLİSİ S. Sayısı :

125 e | nci ek

27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve 3 geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonlarından 3 er üyeden kurulu 13 nolu Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 1/162; Cumhuriyet Senatosu 1/1117)

(Not: C. Senatosu S. Sayısı: 1435)

*Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 10533 - 1/1117*

22 . 5 . 1970

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 8 . 5 . 1970 gün ve 804 sayılı yazınız :

27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna üç geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısının, Millet Meclisince kabul olunan metni, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 21 . 5 . 1970 tarihli 74 ncü Birleşiminde değiştirilerek ve açık oyla kabul edilmiş, dosya ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

*İbrahim Şevki Atasâğun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı*

Açık oy neticesi : 101

Kabul	: 99
Ret	: 1
Çekinser	: 1

Geçici Komisyon raporu

*Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No. : 1/162
Karar No. : 5*

5 . 6 . 1970

Yüksek Başkanlığa

27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna üç geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı, C. Senatosu Genel Kurulunun 21 . 5 . 1970 tarihli 74 ncü Birleşiminde değiştirilerek kabul edilmesi hasebiyle yeniden sevk edildiği Geçici Komisyonumuzda ilgili bakanlık temsilcilerinin de iştirakiyle tetkik ve müzakere olundu.

Geçici Komisyonumuzca, emekli olan general ve amiraller matlahı altındaki tasarrım geçici 27 nci maddesinde, birinci görüşmesinde yaptığı değişiklikle, birinci cümledeki, tasarıda olduğu gibi, «sonra» olması iktiza eden kelimenin sehven «önce» olarak yazılmış bulunması ve bunun Yüce Meclisin dikkatlerinden kaçması neticesi bu yanlışlığı düzelterek C. Senatosu değişikliği Geçici Komisyonumuzca benimsenmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip	
Denizli	Muğla	Kastamonu	Hatay
<i>M. Emin Durul</i>	<i>Ahmet Buldanlı</i>	<i>Hasan Tosyalı</i>	<i>Hüsnü Özkan</i>
	Konya	Uşak	
	<i>Baha Müderrisoğlu</i>	<i>Orhan Dengiz</i>	

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna üç geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı

Emekli olan general ve amiraller

GEÇİCİ MADDE 27. — 10 Ağustos 1967 tarihinden önce 49 neu madde hükümlerine göre kadrosuzluk sebebiyle emekli edilmiş olan general ve amirallere de bu kanunla değiştirilen 49 neu madde (f) bendi hükümleri uygulanır. Şu kadar ki; bu hükümlerden yararlanmak isteginde bulunan general ve amirallerin daha önce bu bend hükümlerine göre almış oldukları tazminat, bu kanuna göre ödenecek miktardan düşülür.

CUMHURİYET SENATOSUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna üç geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı

Emekli olan general ve amiraller

GEÇİCİ MADDE 27. — 10 Ağustos 1967 tarihinden sonra 49 neu madde hükümlerine göre kadrosuzluk sebebiyle emekli edilmiş olan general ve amirallere de bu kanunla değiştirilen 49 neu madde (f) bendi hükümleri uygulanır. Şu kadar ki; bu hükümlerden yararlanmak isteginde bulunan general ve amirallerin daha önce bu bend hükümlerine göre almış oldukları tazminat, bu kanuna göre ödenecek miktardan düşülür.

MİLLET MECLİSİ GEÇİCİ KOMİSYONUNUN
TAVSİYELERİ

27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna üç geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Kesinleşmiştir.

MADDE 2. — Kesinleşmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Kesinleşmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Kesinleşmiştir.

GEÇİCİ MADDE 9. — Kesinleşmiştir.

MADDE 3. — Kesinleşmiştir.

MADDE 4. — Kesinleşmiştir.

MADDE 5. — Kesinleşmiştir.

GEÇİCİ MADDE 26. — Kesinleşmiştir.

GEÇİCİ MADDE 27. — Cumhuriyet Senatosuna yapılan değişiklik Geçici Komisyonumuzca aynen benimsenmiştir.

MADDE 6. — Kesinleşmiştir.

MADDE 7. — Kesinleşmiştir.

Sendikalar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile 31 nci maddesine bir bend eklenmesi hakkında kanun tasarısı ile Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal ve 16 arkadaşının, 274 sayılı Sendikalar Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesi, Yozgat Milletvekili Abdullah Baştürk ile 4 arkadaşının, 274 sayılı Sendikalar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 ncü maddesinin (c) bendinin kaldırılması, İstanbul Milletvekili Rıza Kuas'ın, 274 sayılı Sendikalar Kanununun bir kısım maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet, Çalışma ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 23 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/194, 2/84, 2/140, 2/287)

Sendikalar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile 31 nci maddesine bir bend eklenmesi hakkında kanun tasarısı (1/194)

T. C.

Başbakanlık

3 . 2 . 1970

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 974/993

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 3 . 2 . 1970 tarihinde kararlaştırılan «Sendikalar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile 31 nci maddesine bir bend eklenmesi hakkında kanun tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

Sendikalar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile 31 nci maddesine bir bend eklenmesi hakkındaki kanun tasarısı gerekçesi

Tatbikatta kanunun yürürlüğe girdiği tarihten bugüne kadar geçen devre zarfında görülen aksaklıkları gidermek ve bilhassa memur ve işçi tarifinin tefsiri dolayısıyla çıkan uyumsuzlukları bertaraf etmek maksadıyla bu kanunun hazırlanması zarureti hâsıl olmuştur. Değişikliği gerektiren gerekçeler-her maddede ayrı ayrı gösterilmiştir.

Madde 5. — Bilhassa toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili sendikada kayıtlı bulunup bulunmadıklarının anlaşmazlıklara sebebiyet vermiyecek şekilde ortaya çıkmasını temin için sendika üyeliğinin iktisabında müracaat kâfi görülmemiş, üyeliğin ancak yazılı müracaat ve üye kayıt defterinin imzalanması suretiyle iktisabolunacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 6. — Keza yine yetki tesbitinde çeşitli karışıklıklara sebebiyet vermesi dolayısıyla üyelikten çekilmenin ilgili teşekküle noter vasıtasıyla bildirilmesi suretiyle mümkün olacağı hususu maddenin 1 nci fıkrasına eklenmiştir.

Madde 9. — Mevcut metinde her hangi bir işkoluna dâhil olmayıp bu kanuna göre sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakkına sahibolanlar ayrı bir işkolu olarak tavsif edilmiş ve diğer bütün işkolları ile ilgili sayılmıştır.

Tatbikatta genel hizmet işkolunun bütün işkolları ile ilgili sayılması çeşitli karışıklıklara ve aksaklıklara sebeb olduğundan, maddede bu işkolunun diğer bütün işkolları ile ilgili sayılacağı hususundaki hüküm çıkarılmıştır.

Madde 13. — İşkolu esasına göre kurulan sendikaların genel kurullarının üye sayısı esasına göre toplanması ve toplantı oranını teşkil etmeleri fiilen imkânsız olduğundan, gerek sendikalar ve gerekse federasyon ve konfederasyonların genel kurullarında bugün tatbik edilmekte olan delege usulünün maddede yer alması sağlanmıştır.

Madde 18. — Feshedilen veya infisah eden sendika, birlik, federasyon veya konfederasyonun tüzüklerinde bir sarahat bulunmadığı ahvalde mallarının nerelece devredileceği hususunun ayrıca tasrihinde fayda mülâhaza edilmiş ve maddeye gerekli ilâve yapılmıştır.

Madde 21. — 275 sayılı Kanunun 6 nci maddesinde yapılan değişiklikle sendika tarafından verilen izin yalnız bir hususa inhisar ettirildiğinden, dengeyi sağlamak ve gelişikliği ortadan kaldırmak gayesiyle, bu maddede bahis konusu edilen izin keyfiyetinin toplu iş sözleşmesi dışındaki haklara aid olduğu açıklanmıştır.

Madde 23. — İşverenler tarafından kesilen sendika üye aidatının, yine işveren tarafından ilgili sendikaya bir ay içerisinde yatırılması mecburiyeti konulmuştur.

Madde 25. — Genel kurul kongrelerinin en geç iki yılda bir toplanma müddeti tatbikatta çeşitli güçlüklerle, malî külfetlere meydan verdiğinden ve sendika faaliyetlerinin verimli bir hal almasına engel teşkil ettiğinden, bu müddetin 3 yıla çıkarılması uygun ve faydalı görülmüştür.

Madde 31 e eklenen bend — Sendika aidatını süresi içinde yatırmıyan işverenlere uygulanacak müeyyide konmuştur.

Ek madde — İş kanunları ile 274 ve 275 sayılı kanunların âhmed sektöründeki tatbikatında çıkan uyumsuzluklar, işçi ve memur tariflerinin mevcut bulunmamasından değil, çeşitli kanunlardaki işçi - memur kavramına çeşitli mânalar verilmesinden doğmaktadır. Bu itibarla, aksaklığın giderilmesi yeni bir tarifile değil, aksaklığa sebebiyet veren tefsire müsait hususların önlenmesine bağlı görülmüştür. Bu sebeple kamu sektöründe çalışan kimselerin müktesep özlük, malî ve sosyal haklarına hâle getirilmeden, bunlardan hangilerinin İş kanunları ile 274 ve 275 sayılı kanunlara tabi tutulmaları gerekeceği hususu üzerinde durulmuştur.

Bilindiği üzere, 7244 sayılı Kanunun şümülü içinde bulunan kimseler, esasen İş kanunları ile 274 ve 275 sayılı kanunların uygulama alanı dışında bulunmaktadır. Bu husus kazai mercilerin mustakar kararları ile teyyüdetmiştir.

Ancak personeli 7244 sayılı Kanuna tabi bulunan müesseselerce işletilen işletmelerde çalışan kimselerin iş kanunları ile 274 ve 275 sayılı kanunların uygulama alanı dışında bırakılması, statü hukuku ile ilgisi bulunmıyan ve tipik işçi niteliğini taşıyan bu kimselerin, Anayasa ile teminat altına alınmış bulunan haklarının zedelenmesini mucibolmaktadır. Bu bakımdan kanunda gerekli tadilât yapılmış ve esas itibariyle bu işletmelerin bürolarında çalışanlar hariç tutularak diğer personeli hakkında İş kanunları ile 274 ve 275 sayılı kanunların uygulanması hükme bağlanmıştır. Bu arada, özel kanunlarla kurulmuş olan müesseselerce işletilen işletmelerde çalışanların durumları ile 4/10195 sayılı Kararnameye göre çalışanların özellikleri de göz önünde tutulmuş ve bunlar için istisnai hükümler konmuştur. Keza hastane ve okullar ile belediyelerin işletme mahiyetinde olmıyan hizmetlerinde çalışanlar hakkında ayrı hükümler öngörülmüştür.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Sendikalar Kanununun bâzı maddelerinin de- ğiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile 31 nci maddesine bir bend eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 274 sayılı Kanunun 5, 6, 9, 13, 18, 21, 23 ve 25 nei maddeleri aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir.

Üyeliğin kazanılması

Madde 5. — Bu Kanuna göre kurulan meslekî teşekküllere üye olmak ihtiyaridir. Üyelik yazılı müracaat ve üye kayıt defterinin imzalanması suretiyle iktisab olunur.

2. İşçi sendikalarına üye olmak için bu kanuna göre işçi sıfatını taşıyan kimsenin onaltı yaşını doldurması gerekir; onaltı yaşından küçük olanlar, kanuni temsilcilerinin yazılı muvafakatiyle üye olabilirler. Ancak onaltı yaşından küçük olanlar, sendika genel kurulunda oy kullanamazlar.

Üyelikten ayrılma

Madde 6. — 1. Her üye, istediği zaman, üyesi bulunduğu meslekî teşekkülden çekilebilir. Çekilme noter vasıtasıyla bildirilir.

2. Bir teşekkülden çekilen üyenin aidatını üç aylık fazla ödemeye devam edeceğine dair teşekkül tüzüğüne hükmün konamaz.

İşini eski işyerinin bulunduğu Belödiye veya köy sınırları dışında başka bir yere nakleden veya eski işinin dâhil olduğu işkolunun veya hut onunla ilgili işkollarının dışında başka bir işkoluna aktaran yahut kendisine ihtiyarlık veya daimi mâlûliyet aylığı bağlanan üye için bu bend hükmü tatbik olunmaz.

3. İşçi veya işveren teşekkülli üyeliği vasfı kalkan şahıs aidat ödemiş veya topyekûn ödemede bulunmuş olduğu her nevi yardımlaşma veya ihtiyarlık sandıklarındaki üyelik hakkını, o sandığa yapmış olduğu ödemeler nisbetinde muhafaza eder.

Bu haktan istifade edebilmesi için yapılması lüzumlu ödemelerin yekûnu teşekkül tüzüklerince tesbit edilir. Ancak, bu miktar beşyüz liradan fazla olamaz. Teşekkül tüzükleri, bu halde kullanılması için gerekli yazılı talebin, üyelikten çekilme tarihinden itibaren ne kadar

müddet içinde yapılması gerektiğini de tesbit eder. Bu müddet onbeş günden az ve iki aydan fazla olamaz.

Sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonların kuruluş şartları

Madde 9. — 1. İşçi sendikaları, aynı işyerinde veya aynı işkolundaki işyerlerinde çalışan işçilere veyahut birbirleriyle ilgili işkollarında çalışan işçileri içine alır.

İşveren Sendikaları, aynı işkolunda veyahut birbirleriyle ilgili işkollarında çalışan işverenleri içine alır.

2. a) Sendika birlikleri, belirli bir mahal veya bölge sınırları içinde, birbirleriyle ilgili olmayan çeşitli işkollarında dahi olsa, mevcut sendikaların en az ikisinin;

b) Federasyonlar, aynı işkolunda ve o işkolunda ve o işkolu ile ilgili işkollarında mevcut sendikalardan en az ikisinin;

c) Konfederasyonlar, mevcut birlik, federasyon ve - Türkiye çapında faaliyette bulunmayı hedef tutmak şartıyla - işkolu esasına göre kurulu sendikalardan en az ikisinin;

Üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurularlar.

3. İşkolları ve bunların birbirleriyle ilgili olanları, Çalışma Bakanlığınca yapılacak bir yönetmelikle tesbit olunur. Bu yönetmelik, milletlerarası normlar dikkate alınarak hazırlanır. Çalışma Bakanlığı, yönetmeliği hazırlarken, Yüksek Hakem Kurulunun, en çok işçi mensubu olan işçi konfederasyonu ile en çok işveren mensubu olan işveren konfederasyonunun - yoksa - Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin istişari mütalâalarını alır. Bu mütalâaların, talep tarihinden itibaren en geç on gün içinde verilmesi gereklidir.

Bu Yönetmeliğe göre her hangi bir işkoluna dâhil olmayıp bu Kanuna göre sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakkına sahibolanlar, genel hizmet işkoluna dâhil sayılırlar. Genel hizmet işkolu, ayrı bir işkolu sayılır.

Bu Yönetmelik aleyhinde veya bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili işlemler aleyhinde Danıştayda açılacak iptal dâvaları iki ay içinde karara bağlanır.

Toplantı nisabı; katılma ve çekilme

Madde 13. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin genel kurullarının ve teşekküllerin şubelerinin kongrelerinin toplantı nisabı, üye veya delege tamsayısının salt çoğunluğudur. Meslekî teşekkül tüzüğünde daha yüksek bir nisap tesbit edilebilir. Nisap sağlanmazsa, ikinci toplantı, birinci toplantı gününden en çok 15 gün sonraya bırakılır. İkinci toplantıda nisap aranmaz, gelenlerin ekseriyetiyle seçim yapılır.

Yukardaki fıkrada zikrolunan delegeler meslekî teşekkül genel kurullarına seçilirler. Genel Kurul bu yetkisini bir başka kurula devredemez.

Delegelerin seçim usulleriyle sayıları meslekî teşekküllerin tüzüklerinde tesbit edilir.

2. Belli bir birlik veya federasyona üye olmak, sendika genel kurulunun toplantı nisabına göre toplanan genel kurulun salt çoğunluğunun kararıyla mümkündür. Belli bir konfederasyona üye olmada da; 9 ncu maddenin 2 nci bendinin (c) fıkrasında zikri geçen sendikaların, birliklerin ve federasyonların genel kurulları için aynı hüküm uygulanır.

3. Birlik, federasyon ve konfederasyonların kurulmasında da 2 nci bend hükmü uygulanır.

4. Bir sendikanın üyesi olduğu birlik, federasyon veya konfederasyondan; birlik veya federasyonun da üyesi olduğu konfederasyondan çekilmesi hususunda da, 2 nci bend hükmü uygulanır.

5. Milletlerarası teşekküllere katılma ve çekilme de 2 nci bend hükmü uygulanır.

6. Sendikaların kendi aralarında, birliklerin kendi aralarında, federasyonların kendi aralarında ve konfederasyonların kendi aralarında birleşmesi hususunda da, 2 nci bend hükmü uygulanır.

Birleşme ile ilgili usul ve merasim konusunda, 12 nci maddenin 1, 2 ve 3 ncu bendleri uygulanır.

9 ncu madde hükümleri saklıdır.

Fesih veya infisah halinde malların devri

Madde 18. — Feshedilen veya infisah eden sendika, birlik, federasyon ve konfederasyon bir işveren teşekkülü ile malları, bu Kanun veya sair kanunlar gereğince kurulmuş başka bir işveren teşekkülüne; bir işçi teşekkülü ise, bu Kanuna göre kurulmuş diğer bir işçi teşekkülüne devredebilir.

Feshedilen veya infisah eden sendika, birlik, federasyon veya konfederasyonun tüzüklerinde bir sarahat bulunmadığı takdirde malları :

a) Türkiye çapında faaliyet gösteren bir sendika ise, üyesi bulunduğu konfederasyona,

b) Federasyon üyesi bir sendika ise bağlı bulunduğu federasyona,

c) Birlik üyesi bir sendika ise, bağlı bulunduğu birliğe,

d) Federasyon ise, bağlı bulunduğu konfederasyona,

e) Birlik ise, kurulu bulunduğu mahallin en çok üyeye sahibolan sendikaya,

f) Konfederasyon ise, diğer bir konfederasyona,

g) Hiçbir teşekküle bağlı olmıyan bir sendika ise, aynı işkolunda kurulu en çok üyeye sahip sendikaya veya federasyona, bu tip bir sendika ve federasyon yoksa en çok üyeye sahip konfederasyona, devredilir.

Malların bunlardan gayrı gerçek veya tüzel her hangi bir şahsa veya teşekküle veya müesseseye devri veyahut feshedilen teşekkülün üyeleri arasında paylaşılması yasaktır.

Meslekî teşekküllerin sağladıkları haklardan istifade

Madde 21. — Bu Kanuna göre kurulan işçi veya işveren teşekkülünün kedi faaliyetleri sayesinde mensuplarına toplu iş sözleşmesi ile getirilen haklar dışında sağladığı menfaatlerin, o teşekkülün mensubu olmıyanlara teşmili, bahse konu teşekkülün yazılı muvafakatine bağlıdır.

Toplu iş sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 8 nci maddesi uyarınca Bakanlar Kurulunun bir toplu iş sözleşmesini teşmül etmesi halinde, yukardaki fıkra hükmü uygulanmaz.

Aidat

Madde 23. — 1. — Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, üyelerince ödenecek aidat miktarını, Cemiyetler Kanunundaki kayıtlara bağlı kalmaksızın tesbit edilebilirler.

2. — Aidatın tesbiti, azaltılması veya çoğaltılması Genel Kurul kararı ile olur.

3. — Belli bir işyerinde çalışan işçilerin en az dörtte birinin belli bir sendikaya veya bir arada hareket eden muhtelif sendikalara mensubolması halinde, bu işçileri temsil ettiğini tevsik eden sendika veya sendikaların yazılı müracaatı ve aidatı kesilecek sendika veya işçilerin listesini vermesi üzerine, işveren, üyelik aidatını ve Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu gereğince o sendikaya veya onun mensubolduğu federasyona ödenmediği gerekli dayanışma aidatını, işçilere yapacağı ücret tediyeatından kesmeye ve hangi işçilerin üyelik veya dayanışma aidatını kestğini bir liste halinde ilgili sendikaya bildirmeye ve kesilen aidatı en geç ertesi ayın sonuna kadar sendikaya yatırmaya mecburdur. Bu hükme göre üyelik veya dayanışma aidatını kesmiyen, ilgili sendika veya sendikalara karşı, kesmediği aidat tutarınca sorumludur.

Sendika bu hizmeti karşılığında işverenin masraflarını, işverenin talebi üzerine, ödemeye mecburdur.

Genel Kurul ve şube kongreleri

Madde 25. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller genel kurullarının ve şube kongrelerinin engeç üç yılda bir toplanması;

2. — Genel kurullarda ve şube kongrelerinde, başkanlık divanı ve komisyon seçimleri hariç, bütün seçimlerin gizli oyla yapılması;

3. — İki genel kurul toplantısı ve şube kongresi arasındaki devreye ait hesap raporu ile denetçi raporunun ve gelecek devreye ait bütçe teklifinin genel kurul ve şube kongresi üyelerine toplantıdan önce dağıtılması mecburidir.

MADDE 2. — 274 sayılı Kanunun 31 nci maddesine aşağıdaki bend eklenmiştir.

13, 23 ncü madde gereğince kesilen üye aidatını süresi içinde sendikaya yatırmıyan iş-

verene, beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezası hükmedilir.

MADDE 3. — 274 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

EK MADDE — 7244 sayılı Kanuna tabi kimselerle özel kanunlarla kurulu müesseselerde çalışan kimseler ve 15 . 4 . 1958 gün ve 4/10195 sayılı Kararname ile yürürlüğe konulmuş bulunan muayyen ve muvakkat müddetli hizmetlerde çalıştırılacak yevmiyeli personel talimatnamesi hükümleri uyarınca görevlendirilen kimseler hakkında iş kanunları ile 274 ve 275 sayılı kanunlar uygulanmaz.

Ancak personeli 7244 sayılı Kanuna tabi bulunan idarelerle özel kanunlarla kurulmuş olan müesseselere bağlı işletme ve atölyelerde ve belediyelerin ve özel idarelerin işletme şeklinde olmıyan su, elektrik, havagazı, otobüs hizmetlerinde çalışan kimseler hakkında (fiilen büroda çalışanlar, 4/10195 sayılı Kararnameye tabi olanlar, hastane ve okullar hariç) iş kanunları ile 274 ve 275 sayılı kanunlar uygulanır.

Bu kimseler 7244 sayılı Kanuna göre çalıştırılmaz.

Şu kadar ki, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte 1 nci fıkra hükümlerine tabi olmamakla beraber büroda çalışanlardan haklarında iş kanunları ile 274 ve 275 sayılı kanunlar uygulanmakta olanlara (4/10195 sayılı Kararnameye tabi olanlarla hastane ve okullarda çalışanlar hariç) bu kanunların uygulanmasına devam olunur.

Bu maddede belirtilen kimselerin 5434 ve 506 sayılı kanunlarla olan ilgileri devam eder.

Yürürlük

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 5. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

3 . 2 . 1970

Başbakan	Devlet Bakanı
S. Demirel	R. Sezgin
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
H. Atabeyli	T. Bilgin

Adalet Bakanı <i>Y. Z. Önder</i>	Millî Savunma Bakanı <i>A. Topaloğlu</i>	Tarım Bakanı <i>İ. Ertem</i>	Ulaştırma Bakanı <i>N. Menteşe</i>
İçişleri Bakanı <i>H. Menteşeoğlu</i>	Dışişleri Bakanı <i>İ. S. Çağlayangil</i>	Çalışma Bakanı <i>S. Öztürk</i>	Sanayi Bakanı <i>S. Kılıç</i>
Maliye Bakanı <i>M. Erez</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>O. Oğuz</i>	En. ve Ta. Kay. Bakanı <i>S. O. Avcı</i>	Turizm ve Ta. Bakanı <i>N. Cevheri</i>
Bayındırlık Bakanı <i>T. Gülez</i>	Ticaret Bakanı <i>G. Titrek</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>H. Nakiboğlu</i>	Köy İşleri Bakanı <i>T. Kapanlı</i>
Sağ. ve Sos. Y. Bakanı <i>V. A. Özkan</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>A. İ. Birincioğlu</i>	Orman Bakanı <i>H. Özalp</i>	Gençlik ve Spor Bakanı <i>İ. Sezgin</i>

Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal ve 16 arkadaşının, 274 sayılı Sendikalar Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi (2/84)

Ankara, 14 Kasım 1969

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal tarafından verilen ve Çalışma Komisyonu 2/832 numara da kayıtlı «274 sayılı Sendikalar Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair» kanun teklifi İçtüzüğün 69 ncu maddesi gereğince hükümsüz kalmıştır.

Adı geçen kanun tekliflerinin yenilenmesini ve işleme konulmasını saygılarımızla arz ederiz.

Sakarya <i>H. Uysal</i>	Yozgat <i>A. Baştürk</i>	Kırşehir <i>M. Aksoy</i>	Sakarya <i>T. Boztepe</i>
Muğla <i>A. Döğertli</i>	Aydın <i>M. Çelik</i>	İzmir <i>K. Önder</i>	Konya <i>M. Üstündağ</i>
Sinop <i>F. Övet</i>	Ankara <i>C. Yorulmaz</i>	Ankara <i>S. Hiçerimez</i>	İçel <i>Ç. Yılmaz</i>
İçel <i>T. Özgüner</i>	Çanakkale <i>M. Çalkoğlu</i>	Kastamonu <i>M. Seydibeyoğlu</i>	Ankara <i>Y. Z. Yağcı</i>

Kayseri

T. D. Avcıoğlu

Yüksek Başkanlığa

Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal ve 13 arkadaşının, 274 sayılı Sendikalar Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair olan kanun teklifine imzalarımızı koyuyoruz, gereğinin yapılmasını rica ederiz.

4 . 12 . 1969

İzmir Milletvekili
Kemal Önder

Aydın Milletvekili
Mehmet Çelik

Muğla Milletvekili
Ali Döğertli

30 . 1 . 1969

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

«274 sayılı Sendikalar Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi» ve «Gerekçesi» ilişikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Hayrettin Uysal
Sakarya Milletvekili

274 sayılı Sendikalar Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi gerekçesi

274 sayılı Kanunun tatbikatında en çok problem yaratan husus, anılan kanunun 2 nci maddesi olmuştur. Şöyle ki,

Özellikle ikinci maddenin işçi sendikası üyeliğini düzenliyen bölümü uygulamada büyük problemler yaratmış ve bilhassa son zamanlarda yargı organları tarafından verilen bâzı kararlar, işçiye Anayasa ile sağlanmış sendikalara girme ve toplu sözleşme yapmak hak ve hürriyetini ortadan kaldıracı bir mahiyet arz etmiştir. Halbuki Anayasanın 46 nci maddesi gayet açık ve seçiktir. Kanunların da Anayasada düzenlenen hak ve hürriyetlere paralel olarak tedvini zarureti mevcuttur.

Her ne kadar 274 sayılı Sendikalar Kanununda «hizmet akdi» tanımına yer verilerek eski 3008 sayılı Kanundaki işçi tarifi çok genişletilmek istenmiş ise de, uygulamada 3008 sayılı Kanundaki işçi tarifinin de gerisinde bir daralma istikâmeti gösterilmiştir. Diğer taraftan uygulamada bu daralmaya 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 ncü maddesi gerekçe olarak gösterilmek istenmektedir. Halbuki bu madde Anayasanın 117 nci maddesiyle tam bir çelişme halindedir.

Artık 20 nci asırda Devletin iktisadi hayata müdahalesi ve bu müdahalenin devamlılığı üzerinde kimsenin münakaşa etmesine imkân yoktur. Daha açık bir ifade ile, Devlet iktisadi faaliyetlerde bulunacak, bâzı ahvalde fabrikalar işletecek ve burda işçi istihdam edilecektir. Kaldı ki Anayasanın 117 nci maddesi genel idare esaslarına göre Devletin yükümlü olduğu hizmetlerin memurlar eliyle yapılmasını öngörmektedir. Yoksa, Devletin genel idare esaslarına göre asli ve sürekli görevleri arasında yer almayan iktisadi faaliyetlerinin tümünde istihdam edilenlerin memur sayılması gibi, bugünün personel ve sosyal anlayışına taban tabana zıt bir görüşe yer vermeye imkân yoktur.

Bugün işçi niteliğinde olmakla beraber sadece ücreti kanunla düzenlenmiş bir büyük kütle işçi hukukundan istifade ettirilmemektedir. Halbuki iş hukuku alanında Devlet çıkardığı bâzı kanun, tüzük veya yönetmeliklerle hizmet akdinin muhtevasını bazan işçiyi korumak, bazan iktisadi düzeni sağlamak gibi amaçlarla, bir statü ile düzenlenmektedir.

Bu suretle hizmeti, kanun tarafından düzenlenmiş bir hizmet statüsüne girmekle bu statüde düzenlenen hususlar üzerinde zımnî bir anlaşma akdetmiş sayılmaktadır. Aksi düşünce halen uygulamadaki çelişmeyi kabul anlamını taşır. Gerçekten bugün aynı nitelikte aynı işi gören iki personelden birisi (D) diğeri (E) cetvellerinden ücret almalarına göre ayrı statüye tabi tutulmaktadır. Bu garipliğe son vererek, sendika kurma hak ve hürriyeti ile toplu sözleşme ve grev yapma hak ve hürriyeti Anayasa teminatı altına alınmadığı bir dönemde dahi işçinin tarifi bugünkü uygulamadan daha geniş bir mahiyet arz ederken, bu hakların Anayasa ile teminata kavuşturulduğu bir dönemde işçinin haklarının kısıtlanması sonucunu doğuran hizmet akdi tâbirine bir vuzuh vererek, işçi niteliğindeki yüzbinlerce çalışanı kanunun kapsamına kesin olarak almak zarureti ile karşı karşıya bulunmaktayız. Nitekim Anayasa Mahkemesinin 274 sayılı Kanunun bir maddesinin iptali ile ilgili açılan bir dâvayı karara bağlayan, 27 . 9 . 1967 tarih ve E. 963/336 K. 967/29 sayılı son kararı gerekçesinde de hizmet akdi anlayışımıza uygun bir görüş görmekteyiz.

Bu suretle;

a) Mer'î metnin birinci fıkrasının ikinci bendinde 274 sayılı Kanun yürürlüğe girerken istikbalde çıkacak bir yasaya atıfta bulunulduğunda ve işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin kuracakları sendikalar 624 sayılı yasa ile düzenlendiğinden bu bend metninden çıkartılmış,

b) İşçi niteliğinde olan hizmetlilerden kadro karşılığı aylık ve ücret alanların bu kanuna göre işçi sayılacakları kabul olunmuş ve bunların hizmet statülerini tanzim eden yasaların 274 sayılı Kanuna aykırı hükümlerinin bu kanunun yürürlüğe girişinden itibaren hükümsüz sayılacağı gösterilmiştir.

c) Mer'î metnin üçüncü bendi de sendikacılık espirisine uymadığından metinden çıkartılmıştır. Zira, bu bend ile işçilik vasfını kaybeden ve uzun seneler işçilikten uzak kalanların sendika organlarında görev almaları sağlanmaktadır. Toplumun problemlerinden uzak olanların, hele o teşekkülün üyesi dahi olmadan, aynı topluluğu temsile hak kazandırılması düşünülemez. Yapılan değişiklik bu mahzuru önlemeye mâtuftur.

SAKARYA MİLLETVEKİLİ HAYRETTİN UYSAL VE 16 ARKADAŞININ TEKLİFİ

274 sayılı Sendikalar Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi

İşçi sendikası üyeliği :

MADDE 1. — 274 sayılı Sendikalar Kanununun 2 nci maddesi, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

1. Hizmet akdine göre çalışmayı veya nakliye mukavelesine göre esas itibariyle bedeni hizmet arzı suretiyle çalışmayı yahut neşir mukavelesine göre eserini naşire terk etmeyi meslek edinmiş bulunanlar âdi şirket mukavelesine göre ortaklık payı olan esas itibariyle fiziki emek arzı suretiyle bir işyerinde çalışanlar - bu mukavelelerin aynı durumdaki herkese fiilen açık olması kaydıyla - bu kanun bakımından işçi sayılırlar. Bu kanun bakımından işçi sayılan kimseler, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler. Bu maddenin kapsamına girip de kooperatif şirketlerde ortak olanlar ile anonim şirket hissedarlarından her hangi bir surette imtiyazlı hisse sahibi olmayanların işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklıdır.

Birinci fıkra kapsamına giren kimselerden genel, katma ve özel bütçelere bağlı kuruluşlardan veya belediye bütçelerinden kadro karşılığı aylık veya ücret alan hizmetliler, sosyal güvenlik ve emeklilikleri bakımından tabi buldukları kanunlara, bu gibi personelin hizmete alınmasında başvurulan atama işlemine, idare ile olan hizmet ilişkisine ve hizmet karşılığında yapılan ödeme şekline bakılmaksızın bu kanun hükümlerine göre işçi sayılırlar.

Bu kabûl hizmetlilerin statülerini tanzim eden 3659, 3656, 5434 ve 7244 sayılı kanunlar ile genel, katma ve ayrıca teşekküllerin kuruluş kanunlarında yukarıda anılan hizmetliler için konulmuş özel hükümlerden bu kanuna aykırı bulunanları bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hükümsüzdür.

Birinci fıkra kapsamına giren kimselerden Millî Savunma Bakanlığına ve İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına bağlı işyerinde çalışıp askerlik yükümünü yerine getirmekte olanlar dışında kalanların işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklıdır.

2. Yukarıdaki bendde sayılan kimseler, çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalkmış ise söz konusu benddeki tariflere uygun her hangi bir iş veya mesleki, daha önce, değişik zamanlarda da olsa en az üç yıl süre ile yapmışlarsa, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

3. Bu maddeye dayanarak sendika kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkına sahibolanlardan mevzuat veya toplu iş sözleşmesi gereğince bir işletmenin yönetim kurullarında veya benzeri kurullarda işçi temsilcisi sıfatıyla bulunanlar, bu kanun bakımından, işçi vasfını muhafaza ederler.

MADDE 2. — Bu kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini, Bakanlar Kurulu yürütür.

Yozyat Milletvekili Abdullah Baştürk ile 4 arkadaşının, 274 sayılı Sendikalar Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 ncü maddesinin (c) bendinin kaldırılması hakkında kanun teklifi. (2/140)

Millet Meclisi Başkanlığına

274 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesini öngören teklif ve gerekçeleri ekte takdim edilmiştir.

Gerekli işlemin yapılmasını rica ederim.

Saygılarımla.

24 . 11 . 1969

Yozgat Milletvekili

A. Baştürk

İzmir Milletvekili

B. Asutay

Ankara Milletvekili

O. Soğukpınar

İstanbul Milletvekili

B. Ersoy

Adana Milletvekili

E. Postacı

274 sayılı Sendikalar Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi gerekçesi

İşçilerin ekonomik ve sosyal haklarının korunması ve çalışma barışı içerisinde işçi - işveren ilişkilerinin devamı amacını taşıyan 274 sayılı Kanunun beş yıllık uygulaması sonucunda, görülen aksaklıklar nedeniyle değişiklikler yapılması ve daha mükemmel bir kanun haline getirilmesi zarureti doğmuştur.

Zira, toplum hayatında büyük yenilikler yaratan ve hür sendikacılığı düzenliyen 274 sayılı Kanun iledir ki, yurdumuzda sendikalar teşkilatlanma hızla gelişmiş ve bu gelişmeye paralel olarak da kanunun boşlukları kuvvetle hissedilmiştir.

Kanun teklifinin gerekçesinde etraflıca belirtilen ve ıslahına çalışılan aksaklıkları iki kısımda mütalâa etmek mümkündür.

1. Hukukî yönden :

a) Kanun yürürlüğe girmeden mevcut tatbikat nazara alınarak bazı maddelerde bunlara yer verilmiş ancak, kanunla getirilen yeni düzende bunlar tatbik kabiliyetini yitirmiştir. (Birlikler gibi)

b) Yine kanun hazırlığında veya yürürlüğe girdiği tarihte mevcudolmayan, fakat çıkartılması gereken bazı kanunlara atıf yapılmıştır. (Devlet Personeli Sendikaları Kanunu gibi)

2. Uygulama yönünden :

Kanunun çıkarıldığı sırada kapsamına giren konularda daha önce bir tatbikat olmamış ve yeni bir düzen getirilmiş olduğundan kanunlaşan bazı hükümler uygulamada,

a) Bâzi maddeler tatbik edilmeyecek kadar aykırı düşmüş, (madde 13 gibi)

b) Bâzi yanlış anlaşılmalara, farklı tefsirlere ve bâzi ihtilâflara yol açmış, (madde 6, 13, 27 gibi)

c) Diğer bir aksamada kanunda bulunmayan ve fakat eksiklik hissedilen bazı konulardan doğmuştur.

Halbuki 274 sayılı Yasa ile Türk toplumuna getirilen hür sendikacılık müessesesi, demokratik nizamın ve insan haklarına saygıyı, işçilere daha güçlü ve bilinçli olmayı sağlıyan yeni Anayasamızın temel unsurlarından birisidir. Ayrıca sosyal adalet içerisinde yürütülecek bir kalkınmanın hür ve demokratik sendikacılık sayesinde çabuklaşacağı bugün değişmez bir kural olarak benimsenmektedir. Bu sebeple 274 sayılı Kanundaki eksikliklerin tamamlanması ve bu işlemin süratlendirilmesi zorunludur.

274 sayılı Kanunun noksanlıklarının giderilmesi ve yurt yararına daha faydalı işleyip, gelişmesi amacıyla kanunda değişiklik yapılmış ve her maddenin gerekçesi ayrıca belirtilmiştir.

MADDE 1. — Birlikler, 5018 sayılı Kanunla tanzim edilmiş, fakat 1960 tan itibaren birlikler kalmamıştır. Ayrıca 274 ve 275 sayılı kanunlara göre işkolu esaslı kabul edildiğinden, fonksiyonlarını kaybetmişlerdir.

Şu anda Türk Sendikacılık Hareketi içinde «birlik» adı altında bir işçi teşkilâtı yoktur. Ancak 274 sayılı Kanunda birlik adı geçmesiyle, sendikacılık hareketini parçalamak isteyenlere yardımcı olmak imkânı tanınmış olacaktır. İşçileri istismar edecek bu tip kuruluşlara açık kapı bırakılmaması amacıyla metinden birlik kelimesi çıkartılmıştır.

MADDE 2. — 274 sayılı Kanunun tatbikatında en çok problem yaratan husus anılan kanunun 2 nci maddesi olmuştur. Şöyle ki;

Özellikle ikinci maddenin işçi sendikası üyeliğini düzenleyen bölümü uygulamada büyük problemler yaratmış ve bilhassa son zamanlarda yargı organları tarafından verilen bâzı kararlar, işçiye Anayasa ile sağlanmış sendikalara girme ve toplu sözleşme yapma hak ve hürriyetini ortadan kaldıran bir mahiyet arz etmiştir. Halbuki Anayasanın 46 nci maddesi gayet açık ve seçiktir. Kanunların da Anayasada düzenlenen hak ve hürriyetlere paralel olarak tedvini zarureti mevcuttur.

Her ne kadar 274 sayılı Sendikalar Kanununda «hizmet akdi» tanımına yer verilerek eski 3008 sayılı Kanundaki işçi tarifi çok genişletilmek istenilmiş ise de, uygulamada 3008 sayılı Kanundaki işçi tarifinin de gerisinde bir daralma istikameti göstermiştir. Diğer taraftan uygulamada bu daralmaya 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 ncu maddesi gerekçe olarak gösterilmek istenmektedir. Halbuki bu madde Anayasanın 117 nci maddesiyle tam bir çelişme halindedir.

Artık 20 nci Asırda devletin iktisadi hayata müdahalesi ve bu müdahalenin devamlılığı üzerinde kimsenin münakaşa etmesine imkân yoktur. Daha açık bir ifade ile devlet iktisadi faaliyetlerde bulunacak, bâzı ahvalde fabrikalar işletecek ve burda işçi istihdam edilecektir. Kaldı ki Anayasanın 117 nci maddesi genel idare esaslarına göre devletin yükümlü olduğu hizmetlerin memurlar eliyle yapılmasını öngörmektedir. Yoksa devletin genel idare esaslarına göre aslı ve sürekli görevleri arasında yer almayan iktisadi faaliyetlerinin tümünde istihdam edilenlerin memur sayılması gibi, bugünün personel ve sosyal anlayışına taban tabana zıt bir görüşe yer vermeye imkân yoktur.

Bugün işçi niteliğinde olmakla beraber sadece ücreti kanunla düzenlenmiş bir büyük kütle işçi hukukundan istifade ettirilmemektedir. Halbuki işhukuku alanında Devlet çıkardığı bâzı kanun, tüzük veya yönetmeliklerle hizmet akdinin muhtevasını bazen işçiyi korumak, bazen iktisadi düzeni sağlamak gibi amaçlarla, bir statü ile düzenlemektedir. Bu suretle hizmetli, kanun tarafından düzenlenmiş bir hizmet statüsüne girmekle bu statüde düzenlenen hususlar üzerinde zimni bir anlaşma aktetmiş sayılmaktadır.

Aksi düşünce halen uygulamadaki çelişmeyi kabul anlamını taşır. Gerçekten bugün aynı nitelikte aynı işi gören iki personelden birisi (D) diğeri (E) cetvellerinden ücret almalarına göre ayrı statüye tabi tutulmaktadırlar. Bu garipliğe son vererek, sendika kurma hak ve hürriyeti ile toplu sözleşme ve grev yapma hak ve hürriyeti Anayasa teminatı altına alınmadığı bir dönemde dahi işçinin tarifi bugünkü uygulamadan daha geniş bir mahiyet arz ederken, bu hakların Anayasa ile teminata kavuşturulduğu bir dönemde işçinin haklarının kısıtlanması sonucunu doğuran hizmet akdi tâbirine bir vuzuh vererek, işçi niteliğindeki yüzbinlerce çalışanın Kanunun kapsamına kesin olarak alma zarureti ile karşılıklıya bulunmaktayız. Nitekim Anayasa Mahkemesinin 274 sayılı Kanunun bir maddesinin iptali ile ilgili açılan bir dâvayı karara bağlayan 27.9.1967 tarih ve E. 963/336 K. 967/29 sayılı son kararı gerekçesinde de hizmet akdi anlayışımıza uygun bir görüş görmekteyiz. Bu suretle;

a) Mer'i metnin birinci fıkrasının ikinci bendinde 274 sayılı Kanun yürürlüğe girerken istikbalde çıkacak bir yasaya atıfta bulunulduğundan ve işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin kuracakları sendikalar 624 sayılı Yasa ile düzenlendiğinden bu bend metinden çıkartılmış,

b) İşçi niteliğinde olan hizmetlilerden kadro karşılığı aylık ve ücret alanların bu kanuna göre işçi sayılacakları kabul olunmuş ve bunların hizmet statülerini tanzim eden yasalarda 274 sayılı Kanuna aykırı hükümlerinin bu kanunun yürürlüğe girişinden itibaren hükümsüz sayılacağı gösterilmiştir.

c) Mer'î metnin 3 ncü bendi de sendikacılık esprisine uymadığından metinden çıkartılmıştır. Zira, bu bend ile işçilik vasfını kaybeden ve uzun seneler işçilikten uzak kalanların sendika organlarında görev almaları sağlanmaktadır. Toplumun problemlerinden uzak olanların, hele o teşekkülün üyesi dahi olmadan, aynı topluluğu temsile hak kazandırılması düşünülemez. Yapılan değişiklik bu mahzuru önlemeye mâtuftur.

Madde 6. — 274 sayılı Yasanın 6 ncü maddesinde sendika üyeliğinden çekilmenin yazı ile yapılacağı gösterilmiştir. Bilâhara bâzı sendikalar anatzüklerinde istifaların noter kanalıyla yapılacağını kabul etmişler ve yüksek mahkeme olan Yargıtay kararlarında anılan hükümlerin geçerliliği kabul olunmuştur. Bu usul şekil yönünden işçilerin sendikadan ayrılmasını güçleştirmekle beraber, hem sendikalar ve hem de işçiler menfaatine olacağı şimdiye kadar ki, tatbikatta açıkça görülmüş ve bu sayede sendikalar arasındaki ihtilâfların büyük çapta önlenmesi mümkün olabilmıştır. Bu tip istifaların sıhhat şartı yönünden de mükemmeliyeti anılan görüşleri doğrulamaktadır. Bu suretle maddede yulkarda zikredilen hususlara uygun bir düzenleme yapılmıştır.

Madde 9. — Sendikaların birbirleriyle ilgili işkollarında çalışan işçileri kapsamına alması uygulamada büyük problemler yarattığından değişiklik teklifinde bir sendikanın bir tek işkolunda faaliyet göstereceği öngörülmüştür. Buna göre de işkolları yönetmeliğinin yeniden hazırlanacağına işaret olunmuştur. Yapılan değişiklik işçi teşekkülleri arasındaki çekişmelere son verme amacını taşımaktadır.

Daha önce yapılan düzenlemeye uygun olarak «sendika birlikleri» deyimini metinden çıkartılmıştır.

Tasarıda getirilen bir diğer yenilik, işçi teşekküllerinin kuruluş şartlarını düzenliyen 2 ncü bendin (a), (b) ve (c) fıkralarıdır. Zira uygulamada bölge sendikası hüviyetini taşıyan bir sendika, isminin başına Türkiye ilâvesi, ile, Türkiye çapında faaliyet gösteren bir sendika hüviyetinde olduğunu iddia etmektedir. Bu durum hem 274, hem de 275 sayılı kanunların uygulanışı bakımından birçok problemler doğurmaktadır.

İşçilerin çok sayıda bir araya gelerek kuvvetli sendika esprisi içerisinde haklarını korumaları amacını taşıyan bu değişiklik ile, meslekî teşekküllerin kuruluşları belli bir işçi sayısını kapsaması şartıyla sınırlandırılmış ve her işkolunda çalışan sendikalı işçilerin sayılarının, Çalışma Bakanlığınca çıkartılacak istatistiklerde gösterileceği öngörülmüştür.

Madde 11. — İşçi ve işveren teşekküllerinin milletlerarası teşekküllere üye olabilmelerini düzenliyen işbu maddeye ufak bir ilâvede bulunularak Kıbrıs'ta kurulu Türk İşçi Birliklerinin de Türkiye'de kurulu konfederasyonlara üye olabilmeleri sağlanmıştır. Zira, Kıbrıs'ta kurulu Rum işçi teşekkülleri Yunan İşçi Sendikaları Konfederasyonunun üyesidirler. Aynı hakkın Türk İşçi Teşekküllerine de tanınması gerekmektedir.

Madde 12. — Madde metninin 6 ncü bendinden birlik kelimesi çıkartılmış ve eski hali ile aynen muhafaza edilmiştir.

Madde 13. — 274 sayılı Kanununun 13 ncü maddesine göre, işçi teşekküllerinin genel kurullarında toplantı oranı sağlamak mümkün değildir. Büyük sendikalar ve Türkiye çapında faaliyet gösteren sendikalar için üye tam sayısının salt çoğunluğunu bir araya getirmek ne yer temini bakımından ne de işkollarında faaliyette bulunan işyerlerinin işe devamını sağlamak bakımından mümkün olamamaktadır.

Bu aksaklık tatbikatta delege usulüyle halledilmektedir. Bu kanunla kurulu üst teşekküller genel kurullarına üye sendikalarının veya şube sendikalarının kongrelerinde üst teşekkül genel kuruluna katılacak olan delegeler seçim usulüyle ve belli bir işçi sayısı adına bir belge olmak üzere

tesbit edilmekte ve bütün işçiler ancak bu suretle temsil edilmektedir. Tatbikatta bu usulün kanunlaştırılmasında zaruret vardır. Maddede yapılan değişiklik, bu zaruretin ifadesidir.

Bunun yanı sıra delegelerin mutlaka genel kurulda seçilmeleri öngörülerek istikbalde meydana gelebilecek ihtilâtlara mâni olunmuştur.

Tasarıda getirilen bir diğer yenilik birleşme veya katılmalarda katılan teşekkülün hak ve vebelerinin süresi sonuna kadar katılan veya birleşilen teşekkülde devam etmesidir.

Zira uygulamada birleşilmesi kabil olduğu ve iki tarafta bu konuda arzulu bulunduğu halde, her iki sendika yapmış oldukları sözleşmelerde taraf olma hakkını kaybetmek zorunda kaldıklarından birleşmeleri mümkün olamamaktadır. Bu sebeple maddenin tatbikatta iyi işler hale gelebilmesi için, iki tarafın birleşmesi veya katılma sonucunda bunlardan her hangi birinin yaptığı toplu iş sözleşmesine birleşilen veya katılan sendikanın taraf olmasını sağlamak olmalıdır.

Ayrıca 8 nci bendin ikinci fıkrasında katılma veya birleşmelerde üye işçilerin durumları açıklığa kavuşturulmaktadır. Gerçekten karar verme yetkisi üyeye veya onun temsilcisi delegelere ait olduğuna göre, ayrıca sendikaya yeniden üye olmanın mânası kalmamaktadır.

Maddedeki bütün birlik kelimeleri de çıkartılmıştır.

Madde 14. — Meslekî teşekküllerin faaliyetlerinin düzenlendiği bu maddenin (d) ve (e) bendleri uygulamada bâzı tereddütlere yol açmakta ve sendikaların dâva açma ehliyeti ile husumete ehil olmasının sınırı kesinlikle tesbit olunamamaktadır. Bu sebeple sendikaların üyeleri adına dâva açma ehliyetleri tereddüde mahal kalmıyacak şekilde açıklığa kavuşturulmuş ve (d) bendinde sendikaların, çalışma ile ilgili her konuda dâva ehliyeti bulunduğu gösterilmiştir.

Madde 18. — 274 sayılı Kanunun bu maddesinde sendikaların fesih veya infisahı halinde mallarının hangi işçi teşekkülüne devredileceğine dair sarih bir hükme raslanamamaktadır. Uygulamada bu yüzden büyük problemler doğmakta ve fesholunan veya infisah eden bir işçi teşekkülünün mallarının kanundaki deyimini ile diğer bir işçi teşekkülüne devri gerektiğinden bu teşekkülün tesbiti mümkün olamamaktadır. Bu sebeple madde yeniden düzenlenerek fesholunan veya infisah eden işçi teşekkülü ile malların devredileceği teşekkül arasında tam bir irtibat kurularak tereddütlerin izalesine çalışılmıştır.

Ayrıca madde metninden birlik kelimesi çıkartılmıştır.

Madde 20. — 274 sayılı Yasa 3008 sayılı Kanunun meriyette bulunduğu devrede yürürlüğe girmediğinden bu kanunun 78 nci maddesinin işyeri sendika temsilcilerini teminata kavuşturan hükümlerine bir tekrerrür halinde yer verilmemiştir. Fakat bilâhara yürürlüğe giren 931 sayılı Yasada anılan hükme yer verilmediğinden sendika temsilcilerinin durumları eskisinden daha geriye götürülmüş ve 20 nci maddede 3008 sayılı Yasanın 78 nci maddesinin (B) bendinin ikinci paragrafına yer verilerek bu teminatın yeniden ihyasına çalışılmıştır. Keza toplu iş sözleşmesi yapıldığı hallerde toplu iş sözleşmesine taraf olmayan sendikanın temsilei tâyin etmesinin önlenilmesi için de maddeye yeni bir ilâvede bulunulmuş, ayrıca temsilcilerin sayılarının artırılarak işçi işveren ilişkilerinde çalışma barışının daha sağlam esaslarla idamesi gayesinin tahakkukuna çalışılmıştır.

Ayrıca işçi teşekkülü idarecilerinin müktesep haklarının 5 yıl süre ile sınırlandırılması metinden çıkartılarak, bu hakkın yöneticilik süresince devamı öngörülmüştür.

Madde 22. — Maddenin 4 nci bendi tatbikatta ihtilâflara konu olup sendikaların menkul ve gayrimenkul malları haczedildiğinden bu mallarının ilgili alacaklar hariç hiçbir surette haczedilemeyeceği, vergiye tabi tutulamıyacağı açıklığa kavuşturulmuştur.

Madde 23. — Tadil tasarısında kuvvetli sendika esprisine uygun düzenlemeye geçilmiş ve öncelikle toplu sözleşme yapan sendikaya aidat kesilmesi öngörülmüştür.

Ayrıca, işverenin sendika tüzüğünde gösterilen her türlü aidat kesme zorunluluğu açıklığa kavuşturulmuştur. Zira işverenler, Yargıtay kararlarında aksi hüküm altına alınmakla beraber anatüzük hükümleri ile bağlı olmadıklarını beyan ile bu vebeye uymamaktadırlar.

Uygulamada kolaylık sağlamaya mâtûf bir diğer hükme tasarıda yer verilerek, federasyon ve konfederasyon aidatlarının da işyerinde kesilip ilgili teşekküle ödenmesi imkânı sağlanmıştır. Keza işverenin bu iş için yapacağı masraflar suüstimale fırsat vermemek için sınırlı olarak tesbit edilmiştir.

Madde 25. — Sendikaların genel kurullarının 2 yılda bir toplanması normal olmakla beraber bunların bağlı olduğu üst teşekküller (federasyon, Türkiye çapında faaliyet gösteren sendikalar ve konfederasyonlar) genel kurulları için bu sürenin 3 yıla çıkarılması çok faydalı olacaktır.

Çünkü bu çeşit geniş çapta faaliyette bulunan teşekküllerin genel kurulları memleketin her tarafından gelecek delegelerin belli bir yerde toplanmasını gerektirdiği gibi genel kurulu yapılacak teşkilât için de masraflı olmaktadır. Ayrıca yeni seçilen organlar için bu çeşit uzun süreli kuruluşların faaliyetlerine intıbak belli bir zaman içinde olabilmekte ve böylece mevzuun içine girip faydalı olma süresi kısaltılmış olmaktadır. Kaldı ki, o teşekküllerin hayatları ile kıyaslama yapılırsa 3 yıl bile çok kısa bir süredir.

Madde 26. — Sendikal hareket bir bütündür. Bu bütün içerisinde birliğin sağlanması ve eşit mesuliyet prensibine uyulması hedef olmalıdır.

274 sayılı Kanunun 5 yıllık uygulamasında sendika yöneticilerinin ücret, yolluk ve ödeneklerinde kısmen de olsa yakınlık sağlanamamıştır. Bu sebeple değişiklik teklifinde en çok üyeye sahip konfederasyona görev yükletilerek tüm sendikaların verilecek müşterek karara uymaları sağlanmıştır. Tadil teklifi bir diğer yönü ile, Türk sendikal hareketinin ulaştığı noktayı göstermesi ve sendika yöneticilerinin mânevi değerlere verdiği kıymeti belirtmesi açısından özel bir önem taşımaktadır.

Madde 27. — Bugünkü tatbikat nazara alınırsa bir mahallî sendikanın başkanı veya yönetim kurulu üyelerinden biri veya birkaçı o sendikanın bağlı olduğu üst teşekkülde de görev almaktadırlar. Hal böyle olunca birden fazla görev alanlar için bir maddede mükerrer bir mal bildirimini öngörülmüştür. Maddede değişiklik yapılarak bu aksaklığın giderilmesi gerekmektedir.

Madde 28. — 274 sayılı Kanunun Meclis müzakerelerinde üye kayıt defterlerinin kartodeks usulüne göre tutulmasının mümkün olacağı veya fişler halinde tanzim edilebileceği belirtilmekle beraber uygulamada bunun sadece defteri ihtiva ettiği kabul olunmuş ve büyük çapta ihtilâfların doğmasına yol açılmıştır.

Tadil teklifi ile sendika üyeliğini tevsik eden üye kayıt defteri veya üye kayıt fişleri arasında tercih yapma yetkisi sendika yönetim kurullarına bırakılarak mutlaka üye kayıt defteri tutma mecburiyeti bertaraf olunmuştur. Buna göre üye kayıt fişleri tutan bir sendikanın ayrıca üye kayıt defteri tutmasına lüzum kalmıyacaktır.

Madde 29. — Sendika hesaplarının en çok üyeye sahip konfederasyon tarafından denetlenmesi imkânını sağlayan bu madde ile anılan hesapların düzgün bir şekilde tutulması ve eksikliklerinin üst teşekküle ikaz olunarak düzeltilmesi sağlanmıştır. Ayrıca hesap ve bilânço durumlarının Çalışma Bakanlığına da duyurulması ilgili bakanlığın sendikal hareketi yakından takibetmesini temine mâtuftur.

Madde 30. — Tasarının daha önceki maddelerinde yapılan değişikliğe uygun olarak 8 nci bende ilâvelerde bulunulmuştur.

Madde 31. — 9 ncu maddenin 4 ncü bendi 2 nci fıkrasında yazılı vecibeye uymıyanlara verilecek ceza miktarı gösterilmiştir.

Madde 32. — Metinden birlik kelimeleri çıkartılmıştır.

Madde 33. — Anayasanın 46 ncü maddelerinde çalışanların sendikalar kurabilecekleri ve 47 ncü maddelerinde ise işçilerin toplu sözleşme ve grev hakkına sahib oldukları gösterilmiştir.

Anayasa ile işçilere sağlanan bu haklar mutlak olup Anayasaya uygun düzenlenmiyen konular ile işçi tanımının daraltılması ve işçi niteliğindeki büyük bir kütlenin bu hakların dışına itilmesi mümkün değildir.

Bu sebeple işçi tanımının yer alacağı kanun ile muhtevasının tâyini önem kazanmaktadır.

İşçi tanımı 931 ve 274 sayılı yasalarda müşterek unsur olarak hizmet akdi ile çalışanları kapsamaktadır. Buna mukabil değişik bir işçi tarifi 657 sayılı yasada yapılmaktadır. 4 ncü maddenin (c) fıkrasında bedenen, belirli ve geçici süre ile çalışanların işçi sayılacakları gösterilerek hem 274 ve 931 sayılı yasalarla, hem de Anayasa ile çelişmeye düşülmektedir. Zira bedenen - fikren çalışma ayırımı 274 ve 931 sayılı yasalarla kaldırılmış ve hizmet akdi unsuru getirilmiştir. Kaldı ki Anayasanın 117 nei maddelerinde memur tanımı yapılarak bu tanım dışında kalacakların memur sayılmayacakları ve 46 nei maddeleri ile de bu tanım dışında kalanların işçi sendikalarına üye olabilecekleri sarahaten belirtilmiştir. Bu suretle 657 sayılı yasanın 4 ncü maddesi (c) bendi işçi tanımını daraltırken memur tarifini genişletmekte ve işçilere Anayasa ile sağlanmış hakların gaspına yol açmaktadır.

Ayrıca 657 sayılı Kanun Devlet memurlarının haklarını düzenlemektedir. Bu kanunda işçi tanımına yer verme kanun tekniğine de uymamaktadır. Zira temel kanunlar olan 274 ve 931 sayılı yasalarda işçi tanımı mevcud olup bu kanunlardakinin aksine hükümler sevk etmek düşünülemez. Nasıl ki 274 veya 931 sayılı yasalarda memur tarifi yapılamaz ise aynı usule 657 sayılı Kanun açısından da uyulmak zorunludur.

Bu suretle kanun tekniğine uymayan ve işçi tanımını Anayasaya aykırı olarak daraltan 657 sayılı Kanunun 4 ncü maddesi (c) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

(YOZGAT MİLLETVEKİLİ ABDULLAH BAŞ-
TÜRK VE 4 ARKADAŞININ TEKLİFİ)

274 sayılı Sandikalar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 ncü maddesinin (C) bendinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifi

MADDE 1. — 274 sayılı Kanunun 1, 2, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 18, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 ncü maddeleri aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir.

İşçi ve işveren meslekî teşekkülleri

Madde 1. — 1. Sendika, federasyon ve konfederasyonlar, bu kanuna göre işçi sayılanların ve işverenlerin, müşterek iktisadi, sosyal ve kültürel menfaatlerini korumak ve geliştirmek için kurdukları meslekî teşekküllerdir.

2. Yukardaki bendde zikredilen meslekî teşekküllerin kurulması serbest ve ihtiyaridir.

3. Bu teşekküllerin kuruculuğunda, üyeliğinde, teşekküldeki görevlere seçilmekte ve görevlerde kullanılmakta ve teşekkül hizmetlerinden istifadede cins, aile, ırk, renk, dil, din, mezhep, inanç, siyasi kanaat ve siyasi parti farkı gözetilemez.

İşçi sendikası üyeliği

Madde 2. — 1. Hizmet akdine göre çalışmayı veya nakliye mukavelesine göre esas it-

bariyle bedeni hizmet arzı suretiyle çalışmayı yahut neşir mukavelesine göre eserini nâşire terk etmeyi meslek edinmiş bulunanlar ve âdi şirket mukavelesine göre ortaklık payı olan esas itibariyle fizikî emek arzı suretiyle bir işyerinde çalışanlar - bu mukavelelerin aynı durumdaki herkese fiilen açık olması kaydıyla - bu kanun bakımından işçi sayılırlar. Bu kanun bakımından işçi sayılan kimselere, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

Bu maddenin kapsamına girip de kooperatif şirketlerde ortak olanlar ile Anonim Şirket hissedarlarından her hangi bir suretle intiyazlı hisse sahibi olmıyanların işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklıdır.

Birinci fıkra kapsamına giren kimselerden genel, katma ve özel bütçelere bağlı kuruluşlardan veya belediye bütçelerinden kadro karşılığı aylık veya ücret alan hizmetliler, sosyal güvenlik ve emeklilikleri bakımından tabi buldukları kanunlara, bu gibi personelin hizmete

alınmasında başvuru atama işlemine, idare ile olan hizmet ilişkisine ve hizmet karşılığında yapılan ödeme şekline bakılmaksızın bu kanun hükümlerine göre işçi sayılırlar.

Bu kabil hizmetlilerin statülerini tanzim eden 3659, 3656, 5434, ve 7244 sayılı kanunlar ile genel, katma, ve ayrıca teşekküllerin kuruluş kanunlarında yukarıda anılan hizmetliler için konulmuş özel hükümlerden bu kanuna aykırı bulunanları bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hükümsüzdür.

Birinci fıkra kapsamına giren kimselerden Millî Savunma Bakanlığına ve İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına bağlı işyerinde çalışıp askerlik yükümünü yerine getirmekte olanlar dışında kalanların işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklıdır.

2. Yukarıdaki bendde sayılan kimseler, çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalkmış ise söz konusu benddeki tariflere uygun her hangi bir iş veya meslekî, daha önce, - değişik zamanlarda da olsa - en az üç yıl süre ile yapmışlarsa, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

3. Bu maddeye dayanarak sendika kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkına sahip olanlardan mevzuat veya Toplu İş Sözleşmesi gereğince bir işletmenin yönetim kurullarında veya benzeri kurullarda işçi temsilcisi sıfatıyla bulunanlar, bu kanun bakımından, işçi vasfını muhafaza ederler.

Üyelikten ayrılma

Madde 6. — 1. Her üye, istediği zaman, üyesi bulunduğu meslekî teşekkülden çekilebilir. Çekilme, noterlik kanalıyla yapılır.

2. Bir teşekkülden çekilen üyenin aidatını üç aydan fazla ödemeye devam edeceğine dair teşekkül tüzüğüne hüküm konamaz.

İşini eski işyerinin bulunduğu belediye veya köy sınırları dışında başka bir yere nakleder. Eski işinin dâhil olduğu işkolunun veya hut onunla ilgili işkollarının dışında başka bir işkoluna aktaran yahut kendisine ihtiyarlık veya daimî mâlûliyet aylığı bağlanan üye için bu bend hükmü tatbik olunmaz.

3. İşçi veya işveren teşekkülü üyeliği vasfı kalkan şahıs aidat ödemiş veya topyekûn ödemede bulunmuş olduğu her nevi yardımlaşma veya ihtiyarlık sandıklarındaki üyelik hakkını o sandığa yapmış olduğu ödemeler nisbetinde muhafaza eder.

Bu haktan istifade edilebilmesi için yapılması lüzumlu ödemelerin yekûnu teşekkül tüzüklerince tesbit edilir. Ancak, bu miktar beş yüz liradan fazla olamaz. Teşekkül tüzükleri, bu hakkın kullanılması için gerekli yazılı talebin, üyelikten çekilme tarihinden itibaren ne kadar müddet içinde yapılması gerektiğini de tesbit eder. Bu müddet onbeş günden az ve iki aydan fazla olamaz.

Sendika, federasyon ve konfederasyonların kuruluş şartları

Madde 9. — 1. İşçi sendikaları, aynı işyerinde veya aynı işkolundaki işyerlerinde çalışan işçileri içine alır.

İşveren sendikaları aynı işkolunda çalışan işverenleri içine alır.

2. a) Türkiye çapında faaliyet gösteren sendikaların kurulu bulunduğu işkolunda çalışan sendikalı işçilerin en az 1/3 ünü temsil etmesi gerekir.

b) Federasyonların aynı işkolunda mevcut sendikalardan en az ikisinin bir araya gelmeleri ve o işkolunda çalışan sendikalı işçilerin en az 1/3 ünü temsil etmesi gerekir.

c) Konfederasyonlar, mevcut federasyon ve Türkiye çapında faaliyette bulunan işkolu esasına göre kurulu sendikalardan en az beşinin ve Türkiye'deki sendikalı işçilerin en az 1/3 ünü üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulurlar.

3. İşkolları, Çalışma Bakanlığınca yapılan bir yönetmelikle tesbit olunur. Bu yönetmelik, milletlerarası normlar ve işçilerin Türkiye'de mevcut sendikalaşma durumları dikkate alınarak hazırlanır. Çalışma Bakanlığı yönetmeliği hazırlanırken, Yüksek Hakem Kurulunun, en çok işçi mensubu olan işçi konfederasyonu ile en çok işveren mensubu olan işveren konfederasyonunun istişari mütalâalarını alır. Bu mütalâaların talep tarihinden itibaren en geç 10 gün içinde verilmesi gereklidir.

Bu yönetmeliğe göre, her hangi bir işkoluna dâhil olmayıp bu kanuna göre sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakkına sahip olanlar genel hizmet işkoluna dâhil sayılırlar. Genel hizmet işkolu ayrı bir işkolu olarak itibar olunup diğer bütün işkollariyle ilgili sayılır.

Bu yönetmelik aleyhinde veya bu yönetmeliğin uygulanması ile ilgili işlemler aleyhinde Danıştayda açılacak iptal dâvaları iki ay içinde karara bağlanır.

4. 2 ve 3 ncü bendler gereğince işkolunda çalışan sendikalı işçilerin sayısı, her yıl Çalışma Bakanlığınca çıkartılacak sendikalı işçi istatistiklerinde gösterilir.

Bu bend uyarınca meslekî teşekküller temsil ettikleri üye işçilerin sayısını her yılbaşında Çalışma Bakanlığına bildirmeye mecburdurlar.

Kuruculuk, idarecilik

Madde 11. — 1. Sendika kurmak ve işbu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve bu teşekküllerin idaresi, temsili ve denetlemesi ile ilgili sair işlerde görev alabilmek için sendika üyeliğinden kanunen aranan şartlardan başka, reşidolmak, medeni hakları kullanmaya ehil olmak, kamu hizmetlerinden mahrum edilmiş olmamak, Türkçe okur - yazar olmak ve Türk vatandaşı olmak şarttır.

2. Türkiye'de federasyon ve konfederasyonları kuran veya bunlara katılan meslekî teşekküllerin Türk teşekkülleri olması şarttır.

Kıbrıs'ta kurulu Türk işçi teşekküllerinin Türkiye'de kurulu konfederasyonlara üye olma hakları saklıdır.

Kurulus

Madde 12. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin kurucuları, ilk genel kurul toplantısına kadar sevk ve idare ile görevli kimselerin ad ve soyadlarını, meslek ve sanatlarını ikâmetgâhlarını belirtmek suretiyle meslekî teşekkülün tüzüğünü mahallin en büyük mülki âmirine makbuz karşılığında tevdi etmeye mecburdurlar.

Tevdi ile birlikte, teşekkül tüzel kişilik kazanır.

2. Teşekkül tüzel kişilik kazanır kazanmaz, kurucular teşekkülün tüzüğüne ve teşekkülü genel kurul toplantısına kadar sevk ve idare ile görevli kimselerin ad ve soyadlarını, meslek ve sanatlarını ve ikâmetgâhlarını o mahalde yayımlanan bir gazete; o mahalde gazete yayınlanmıyorsa, en yakın yerde yayınlanan bir gazetede ilân ederler. Kurucular, gazetede ilânı, sadece teşekkülün adına ve merkezine inhisar ettirebilirler; bu takdirde, bu bendde zikri geçen vesikaların birer örneği mahallin en büyük mülki âmirliğinin ve bölge çalışma müdürlüğünün ilân tabelâsına bir ay süre ile asılır. Ve basılmış nüshaları masrafı karşılığında, ilgililere tevzi edilir. Bu tevzi resme tabi değildir.

3. Bölge çalışma müdürlükleri, işçi ve işveren teşekkülleri için Çalışma Bakanlığınca tesbit edilecek esaslar dairesinde birer sicil tutarlar. Bu sicillerin birer örneği Çalışma Bakanlığına gönderilir.

4. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, tüzel kişilik kazanmalarından başlayarak bir yıl içinde ilk genel kurul toplantısını yapmak zorundadırlar.

5. Genel Kurul tarafından seçilen yönetim kurulu ve haysiyet divanı üyelerinin ve denetçilerin ad ve soyadlarının, meslek ve sanatlarının, ikâmetgâhlarının ve tüzük değişikliklerinin ve tüzüğe göre şubelerin açılmasının resmî makamlara bildirilmesinde ve ilânında da bu madde hükümleri uygulanır.

6. Federasyon ve konfederasyonlara katılma ve teşekküllerden çekilme kararları da, bu maddenin 1, 2, ve 3 ncü bendleri hükümlerine tabidir.

Oran, katılma ve çekilme

Madde 13. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin genel kurullarının ve bu teşekküllerin şubelerinin, kongrelerinin toplantı oranı, üye veya delege tamsayısının salt çoğunluğudur. Meslekî teşekkül tüzüğünde daha yüksek bir oran tesbit edilebilir, oran sağlanmazsa, ikinci toplantı, birinci toplantı gününden en çok 15 gün sonraya bırakılır. İkinci toplantıda toplantı oranı aranmaz.

2. Birinci bendde zikrolunan delegeler meslekî teşekkül genel kurullarında seçilirler. Genel Kurul bu yetkisini bir başka kurula devredemez.

Delegelerin seçim tarz ve usulleriyle sayıları meslekî teşekküllerin anantüzüklerinde tesbit olunur.

3. Belli bir federasyona üye olmak, sendika genel kurulunun toplantı oramına göre toplanan genel kurul üyelerinin salt çoğunluğunun oyunun alınmasıyla mümkündür. Belli bir konfederasyona üye olmada; 9 ncu maddenin ikinci bendinin (a) ve (b) fıkrasında zikri geçen sendikaların ve federasyonların genel kurulları için aynı hüküm uygulanır.

4. Federasyon ve konfederasyonların kurulmasında 3 ncü bend hükmü uygulanır.

5. Bir sendikanın üyesi olduğu federasyon veya konfederasyondan; federasyonun da üyesi olduğu konfederasyondan çekilmesi hususunda 3 ncü bend hükmü uygulanır.

6. Milletlerarası teşekküllere katılma ve çekilmeye de üçüncü bend hükmü uygulanır.

7. Sendikaların kendi aralarında, federasyonların kendi aralarında ve konfederasyonların kendi aralarında birleşmesi hususunda üçüncü bend hükmü uygulanır.

8. Bu madde hükümleri uyarınca katılma veya birleşme halinde, birleşen veya katılan teşekkülün hak ve vebeleri katıldığı veya birleştiği meslekî teşekkülde süresi sonuna kadar devam eder.

Katılma ve birleşmelerde meslekî teşekkülün üyeleri başkaca bir işleme lüzum kalmaksızın katılınan veya birleşilen teşekküle intikal eder. Teşekkülün üyesi olurlar.

9. Birleşme ile ilgili usul ve merasim konusunda 12 nci maddenin 1, 2 ve 3 ncü bendleri uygulanır.

9 ncu madde hükümleri saklıdır.

Meslekî teşekküllerin faaliyetleri

Madde 14. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, tüzel kişi olarak genel hükümlere göre sahiboldukları yetkilerden başka, aşağıda zikredilen faaliyetlerde bulunabilirler.

- a) Toplulukla iş uyumsuzluğu çıkarmak,
- b) Toplu İş Sözleşmesi akdetmek,

c) İş anlaşmazlıklarında ilgili makam ve mercilere, uzlaştırma ve hakem kurullarına, iş mahkemelerine ve sair yargı mercilerine, kanun hükümlerine göre başvurmak veya mütalâa bildirmek ve onlardan talepte bulunmak;

d) Çalışma ile ilgili her konuda çalışanları temsilen dâvaya ve bu münasebetle açtığı dâvadan ötürü husumete ehil olmak;

e) Mevzuattan, örf ve adetten, Toplu İş Sözleşmesinden veya meslekin müşterek menfaatlerinden doğan hususlarda veyahut - yazılı müracaatları üzerine - 2 nci maddenin birinci bendinde zikredilen akitlerden doğan haklarıyla sigorta haklarında üyelerini ve mirasçılarını temsilen dâvaya ve bu münasebetle açtığı dâvadan ötürü husumete ehil olmak,

f) Kanunun ve milletlerarası andlaşma hükümlerine göre toplanan kurullara temsilei göndermek,

g) Evlenme, doğum hastalık sakatlık, ihtiyarlık, ölüm işsizlik, grev ve eğitim ve sair sosyal ve kültürel maksatlar için tesis veya dernek şeklinde yahut meslekî teşekkülün bir kolu halinde yardımlaşma sandıklarını kurmak; üyeleri yararına sigorta mukaveleleri akdetmek;

h) Grev veya lokavta karar vermek ve idare etmek,

ı) İşçilerin veya işverenlerin meslekî bilgilerinin artıracak, millî tasarruf ve yatırımın gelişmesine ve reel verimliliğin çoğalmasına hizmet edecek veya genel kültürlerini genişletecek kurs ve konferanslar tertiplemek, sağlık veya spor tesisleri kurmak, işçilerin boş zamanlarını iyi ve nezih şekilde geçirmeleri için imkânlar sağlamak,

j) Üyeleri için kooperatifler kurulmasına çalışmak veya bu gibi teşebbüslere yardım etmek, veyahut bizzat kooperatifler kurmak, sınai ve iktisadi teşebbüslere yatırımlar yapmak;

k) Mesleklerinin icrası için gerekli her türlü ham veya yarı mamul madde, eşya, alet, edevat ve makinaları üyelerine kiralamak, ödünç vermek veya hibe etmek,

l) Üyelerinin refah ve meslekî menfaatlerini her hangi bir şekilde ilgilendirebilecek her konu hakkında inceleme ve araştırmalar yapmak ve gaye ve fikirlerinin gerçekleştirilmesi için her türlü kanuni yollardan faaliyet sarf etmek,

m) Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, hizmetlerinde, üyeleri arasında tam çeşitliğe uymak zorundadırlar.

n) Bu kanuna göre kurulan işçi teşekkülleri, gelirlerinin en az yüzde beşini, üyelerinin bilgi ve kültür seviyelerini yükseltmek için kullanmak zorundadırlar.

o) Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu hükümleri saklıdır.

Fesih veya infisah halinde malların devri

Madde 18. — Feshedilen veya infisah eden işçi sendikası, federasyonu veya konfederasyonunun malları:

a) Türkiye çapında bir sendika ise üyesi bulunduğu konfederasyona,

b) Federasyon üyesi bir sendika ise bağlı bulunduğu federasyona,

c) Federasyon ise bağlı bulunduğu konfederasyona,

d) Konfederasyon ise bir diğer konfederasyona,

e) Hiçbir teşekküle bağlı olmayan bir sendika ise aynı işkolunda kurulu en çok üyeye sahip sendikaya veya federasyona, bu tip bir sendika yok ise en çok üyeye sahip konfederasyona,

Devredilir.

Feshedilen veya infisah eden işveren sendikası, federasyonu veya konfederasyonunun malları birinci bend hükümleri uyarınca diğer bir işveren teşekkülüne devredilir.

Malların bunlardan gayri gerçek veya tüzel her hangi bir şahsa veya teşekküle veya müesseseye devri veyahut feshedilen teşekkülün üyeleri arasında paylaşılması yasaktır.

İşçi teşekkülü idareciliği ve temsilciliği teminatı

Madde 20. — 1. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almaları dolayısıyla kendi rızaları ile işlerinden ayrılan işçiler; bu teşekküllerdeki görevlerini, seçime girmemek, seçilmemek veya çekilmek suretiyle son bulması üzerine işe alınmalarını istedikleri takdirde,; işveren bunları, boş yeri varsa derhal; yoksa yer boşaldığında, o andaki şartlarla, eski işlerine veyahut eski işlerine uygun diğer bir işe, sair isteklilere tercih ede-

rek almaya mecburdur. Bu takdirde, ücrette ve işten çıkarılmasında işçinin eski kıdem hakları saklıdır.

Bu hakkın kullanılması, teşekküldeki görevin sona ermesinden başlayarak üç ay içinde mümkündür. Özel nitelikteki mevzuatla Toplu İş Sözleşmesi hükümleri saklı kalmak şartıyla, işten ayrılma tarihinden başlayarak yöneticilik süresince bu hak devam eder.

Yönetim kurulundaki veya başkanlıktaki görevleri ile ilgili cürümlerden dolayı hüküm giymiş olanlar bu haktan istifade edemezler.

2. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almaları dolayısıyla kendi rızaları ile işlerinden ayrılan işçiler, sosyal sigorta primlerini işverene düşen primlerle birlikte ödemeye devam etmek şartı ile, eski işyerlerindeki sigortalılık haklarını devam ettirebilirler.

3. Bir ve ikinci bendlerde yazılı olan haklardan teşekkül şubelerinin yönetim kurulu üyeleri ile başkanları da istifade ederler.

4.a) Bir işyerinde uygulanan Toplu İş Sözleşmesinde taraf işçi federasyonu üyesi işçi sendikası veya o Toplu İş Sözleşmesinde taraf bulunan işçi sendikası, söz konusu işyerinde Toplu İş Sözleşmesinde başkaca bir hüküm yoksa:

I - İşyerindeki işçi sayısı elliyi aşmıyorsa, en çok dört;

II - İşyerindeki işçi sayısı elli ilâ ikiyüz arasında ise, en çok sekiz;

III - İşyerindeki işçi sayısı ikiyüz ilâ bin arasında ise, en çok oniki;

IV - İşyerindeki işçi sayısı binden fazla ise, en çok onaltı; temsilei gösterebilir.

Toplu İş Sözleşmesinde taraf olmayan federasyon veya sendikanın temsilei gösterme hakkı mevcut değildir. Ancak; işyerinde Toplu İş Sözleşmesi mevcut değilse o işyerinde en fazla üyeye sahibolan sendika, söz konusu işyerinde temsilei gösterebilir.

Sendika temsilcilerinin sayıları, Toplu İş Sözleşmesi ile yarıdan aşağı olarak tesbit edilemez.

Bu temsileilerden biri baştemsilei olarak atanır.

5. İşyeri sendika temsilcilerinin işveren tarafından akdinin feshi halinde sendika temsil-

çerinin şikâyeti üzerine ilgili bölge çalışma müdürlüğünce uzlaştırmaya teşebbüs olunur. Uzlaştırma kabil olmadığı takdirde keyfiyet tutanakla tesbit edilerek bu yer için yetkili il hakem kuruluna tevdi edilir. İl hakem kurulu toplantı usulüne göre inceleme yaparak karar verir. İl Hakem Kurulunun bu hususta vereceği karar kesindir. İl hakem kurulu sendika temsilcisinin çıkarılmamasına karar verirse, sendika temsilcisinin işinden çıkarıldığı tarihten başlamak üzere ve sendika anatazüğünde belirtilen sendika temsilcilik süresinin devamınca iş görürülmemiş olsa bile, sendika temsilcisi işçinin ücreti ve saire bütün hakları işveren tarafından ödenir. Tekrar temsilcilğe seçildiği takdirde yukarıdaki hüküm uygulanır.

Bu bend uyarınca Bölge Çalışma Müdürlüğü müracaat tarihinden itibaren en geç altı işgünü içerisinde uzlaştırmaya teşebbüs eder.

Taraflar uzlaşmadığı veya teşebbüs akamete uğradığı takdirde keyfiyet üç işgünü içerisinde il hakem kuruluna bildirilir.

İl Hakem Kurulu uzlaşmaya varılmadığını gösteren tutanağın tebliğini mütaakip en geç on işgünü içerisinde kararını verir.

Mamelek ve gelirler

Madde 22. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin gelirleri :

- a) Üyelerinden alacakları aidat;
- b) Kanuna göre yapabilecekleri faaliyetler ile eğlence, müsamereler ve konser gibi faaliyetlerden sağlanacak gelirler;
- c) Bağışlar;
- d) Mameleklerinin gelirlerinden ibarettir.

2. Genel ve katma bütçeli idarelerle mahalli idareler ve bunlara bağlı sabit ve döner sermayeli müesseseler, sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretiyle kurulan iktisadi teşekkül ve müesseselerle sermayelerinde Devletin iştiraki bulunan bankalar, kamu kurumu niteliğindeki meslekî teşekküllere dâhil olmak üzere özel kanunlarla kurulan bankalar ve teşekküller, bu bendde zikredilen idare, teşekkül ve bankalar tarafından ödenmiş sermayenin en az yarısına katılmak suretiyle kurulan teşekküllerle bunların aynı nisbette katılması ile kurulan müesseseler, işbu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllere her hangi bir

şekilde malî yardım ve teberruda bulunamazlar.

8 Ağustos 1961 tarihli ve 344 sayılı Kanununun geçici 1 nci maddesi hükmü saklıdır.

3. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, üyesi buldukları milletlerarası teşekküllerden ve Türkiye Cumhuriyetinin üyesi bulunduğu milletlerarası teşekküllerden gayri diğer kaynaklardan Bakanlar Kurulundan izin alınmadıkça yardım kabul edemezler.

4. Bu kanuna göre kurulu meslekî teşekküllerin (maddede belirtilen) faaliyetleri için lüzumlu bütün menkul ve gayrimenkul malları ile alacakları bu mallarla ilgili alacakları hariç haczedilemez; menkul ve gayrimenkul malları vergiye tabi tutulamaz.

Aidat

Madde 23. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, üyelerince ödenecek aidat miktarını Cemiyetler Kanunundaki kayıtlara bağlı kalmaksızın tesbit edebilirler.

2. Aidatın tesbiti, azaltılması veya çoğaltılması Genel Kurul kararı ile olur.

3. Belli bir işyerinde çalışan işçiler adına toplu iş sözleşmesi yapmış sendikanın veya toplu iş sözleşmesi yapılmamışsa işyerinde çalışan işçilerin 4/1 ini temsil ettiğini tevsik eden sendikanın yazılı müracaatı ve aidatı kesilecek sendika üyesi işçilerin listesini vermesi üzerine, işveren sendika tüzüğünde gösterilen üyelerin sendikaya karşı yükümlü buldukları her türlü aidatı ve Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu gereğince o sendikaya veya mensubu olduğu federasyona ödenmesi gerekli dayanışma aidatını, işçilere yapacağı ücret tediyesinden kesmeye ve işçilerden kestiği aidatın nevi ile miktarını veya dayanışma aidatını bir liste halinde ilgili sendikaya bildirmeye mecburdur.

İşveren kestiği bu aidatlardan sendikanın bağlı bulunduğu federasyon ve konfederasyonun tüzüğünde gösterdiği miktarda aidatı ilgili federasyon ve konfederasyona ödemeye mecburdur.

Bu bend gereğince yukarıda sayılan kesintileri yapmayan işveren, ilgili sendika, federasyon ve konfederasyona karşı kesmediği veya kesip bir ay zarfında ilgili teşekküllere ödemediği meblâğ tutarınca sorumludur,

Sendika, bu yüzden doğacak masrafları işveren talebi üzerine, ödemeye mecburdur. Sendikanın işverene bu yüzden ödiyeceği miktar kesinti yekûnunun % 5 ini geçemez.

4. İşverene başvuran işçi sendikası veya sendikalarının 3 ncü bendde gösterilen vasıfta olup olmadıkları konusunda işverene sendika veya sendikalar arasında anlaşmazlık çıktığı takdirde, işverenin veyahut sendika veya sendikaların yazılı müracaatı üzerine anlaşmazlık, müracaat tarihinden itibaren üç iş günü içinde Bölge Çalışma Müdürlüğüne çözülür. Bölge Çalışma Müdürlüğünün bu konudaki kararlarına karşı ilgililer, kendilerine yapılacak yazılı bildiri tarihinden başlayarak üç işgünü içinde iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkemeye itiraz edebilirler. Bu itiraz, üç işgünü içinde kesin olarak karara bağlanır.

Genel kurul ve şube kongreleri

Madde 25. — 1. Bu kanuna göre kurulan mahallî sendika genel kurullarının ve şube kongrelerinin en geç iki yılda bir toplanması,

2. Bu kanuna göre kurulan federasyon, Türkiye çapında faaliyet gösteren sendikalar ve konfederasyonların genel kurullarının en geç üç yılda bir toplanması,

3. Genel kurullarda ve şube kongrelerinde başkanlık divanı ve komisyon seçimleri hariç, bütün seçimlerin gizli oy ile yapılması,

4. İki genel kurul toplantısı ve şube kongresi arasındaki devreye ait hesap raporu ile denetçi raporunun ve gelecek devreye ait bütçe teklifinin genel kurul ve şube kongresi üyelerine toplantıdan önce dağıtılması, mecburidir.

Görevlilerin ücreti

Madde 26. — 1. Bu kanuna göre kurulan işçi teşekküllerinin idarecileri ve temsilcilerine verilecek ücretlerle her türlü ödenek ve yolluklar en çok üyeye sahip işçi konfederasyonunca hazırlanıp bu konfederasyonun genel kurulunun onayından geçecek ücret yönetmeliğinde gösterilir.

İşçi teşekküllerinin idareci ve temsilcilerine verilecek ücret, ödenek ve yolluklar işbu yönetmelikte tesbit olan sınırları hiçbir surette aşamaz.

İşçi teşekkülleri genel kurulları idareci ve temsilcilerine verilecek ücretlerde her türlü ödenek ve yollukları yukarıda zikrolunan sınırlar içerisinde serbestçe tâyin edebilirler.

2. İşveren teşekküllerinin idarecileri ve temsilcilerine verilecek ücretlerle her türlü ödenek ve yolluklar genel kurul tarafından tesbit olunur.

3. İdareci ve temsilcilerin her türlü ücret, ödenek ve yolluklar, idare kurulunca genel kurula sunulan faaliyet raporunda gösterilir.

Bu kimselerin, sendika üyesi olmak sıfatıyla esasen hakları olan tediyeler, bu madde hükmünün dışındadır.

Mal bildirimini

Madde 27. — Sendikaların başkan ve yönetim kurulu üyeleri, bu göreve seçildikten sonra 3 ay içinde, kendilerinin, eşlerinin ve velâyetleri altındaki çocuklarının malik buldukları malları ve gelirlerini gösteren bir bildirimini noterliğe tevdi etmek zorundadırlar. Bildirimin verildiğine dair noterlikten alınacak belgeler denetçilere verilir. Bu belgenin hangi noterlikçe verildiği, tarih ve numarası yönetim kurulu karar defterinin özel bir sayfasına kaydolunur.

Bu şahıslar, tekrar seçilsinler veya seçilmesinler, görev sürelerinin sonunda mal ve gelir durumunu gösteren bir bildirimini yine bu hükme uyarak vermek zorundadırlar.

Bu mecburiyete uymıyanların başkanlık veya yönetim kurul üyeliği sıfatları bir aylık müddetin bitiminde kendiliğinden düşer.

Mal bildirimleri bir defaya mahsus verilir ve yöneticinin görev süresi sonuna kadar noterde saklanır. Noterde saklanan mal bildiriminden dolayı ilâve ücret ödenmez.

Bu maddenin birinci bendine göre mal bildiriminde bulunan yöneticinin bir başka göreve seçilmesi halinde yeni bir bildirimde bulunma mecburiyeti aranmaz.

Bu bildirimlerde yazılı olanlar açıklanmaz.

Ancak, talep üzerine, yargı mercilerine veya denetleme ve inceleme yetkisine sahip diğer makam ve mercilere tevdi olunur.

Sendikaların defter ve kayıtları

Madde 28. — Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller aşağıda yazılı defter - fiş ve kayıtları tutarlar :

a) «Üye kayıt defteri veya üye kayıt fişleri», sendika üyeliği üye kayıt fişleri veya üye kayıt defteri ile tevsik olunur.

Üye kayıt defteri veya üye kayıt fişinden birisinin tutulması ihtiyari olup karar yetkisi teşekkül yönetim kuruluna aittir. Bu deftere veya fişlere üyelerin kimlik ve adresleri, çalıştıkları işyeri, sendikaya giriş tarihleri ve yükümlü oldukları aidat miktarı kaydedilir ve imzaları bulunur,

b) Yönetim kurulunun tarih sırasıyla, ve müteselsil numaralarla kayıtlanmış ve altı imza edilmiş kararlarının yazılmasına mahsus «Karar defteri»

c) Gelen ve giden evrakın tarih ve numara sırasıyla kaydedileceği «Gelen ve giden evrak kayıt defterleri»,

d) Gelen evrakın aşımın, giden evrakın suretinin saklanacağı «Gelen ve giden evrak dosyaları»,

e) «Zimmet defteri»,

f) «Aidat», «Gelir» ve «Gider defterleri»,

g) Yönetim kurulunun bir zabıtla tesbit edeceği ve numaralanmış ve idare heyetine mühürlenmiş varidata ait kopyalı makbuzlarla sarfiyatın fatura, evrak kaydiyesini muhafazaya mahsus dosyalar,

h) «Bilânço, envanter ve kesinhesap defteri» ile, üye kayıt, karar, aidat, kongre divan başkan ve kâtiplerinin imza edecekleri «Genel kurul kararlarının yazılmasına mahsus defterler» in kullanılmasından önce noterlikçe tasdikli olması mecburidir.

Bilânço ve çalışma raporu ve sendikaların denetimi

Madde 29. — Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller her hesap veya bütçe devresine ait bilânço ve hesaplarını ve çalışma raporlarını aidolduğu devreyi takiben üç ay içinde Çalışma Bakanlığına ve bağlı bulunduğu konfederasyonlara gönderirler. Bu bilânço ve hesaplar meyanında, teşekkülün o devre içindeki :

1. Gelirleri ve gelir membaları,
2. Giderleri ve sarf yerleri,

3. Başkana ve idarecilere verilen ücretlerle memur ve müstahdemlere ödenen meblâğlar,
4. Para mevcudu,
5. Demirbaş mevcudu,
6. Gayrimenkul mevcudu,
7. Üyelerinin mevcudu,
8. Çalışma Bakanlığınca sendikanın malî durumu ile ilgili olarak istenecek sair bilgiler de bulunur.

9. Ayrıca bu teşekküllerin gelir ve giderlerini, giderlerinin sarf yerlerini ve her türlü faaliyetlerini bağlı bulunduğu konfederasyonlar denetliyebilir.

Faaliyetten men; kapatma; teşekkül yöneticilerine işten el çektirme ve seçimlerin iptali

Madde 30. — 1. Bu kanuna göre kurulan bir meslekî teşekkülün tüzüğü kanuna aykırı ise, iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkeme :

a) Bu teşekkülün faaliyetten menini; veya

b) Tüzüğünü kanuna uygun hale getirmesi için, teşekküle altmış günü geçmiyen bir mehil verilmesini kararlaştırır.

c) (b) fıkrasının uygulanması takdirde, verilmiş olan mehil sonunda, tüzük, mahkeme kararına uyularak değiştirilmemişse, teşekkülün mahkemece faaliyetten men'ine karar verilir.

d) Meslekî teşekkül, tüzüğünü mahkeme kararına uyularak değiştirdiğini, 12 nei maddeye göre yetkili makama bildirir bildirmez, faaliyetine tekrar başlayabilir.

2. Bu kanuna göre kurulan bir meslekî teşekkül, 16 nei ve 1 nei maddenin 3 nü bendi hükümlerini ihlâl ettiği takdirde, iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkeme kararıyla üç aydan altı aya kadar faaliyetten men edilir.

3. Bu kanuna göre kurulan bir meslekî teşekkül, 22 nei maddenin 3 nü bendinde yazılı yasağa aykırı hareket ettiği takdirde, iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkeme kararıyla üç aydan altı aya kadar faaliyetten men edilir.

4. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 1 ve 2 nei maddeleri ile 3 nü maddesinin 1 nei fıkrası ve 3 nü maddesi, 19 neu maddesinin 5 nei fıkrası ve 57 nei maddesinin 1 nei fıkrasında yer alan ilkelere aykırı amaçlar gü-

den veya faaliyette bulunan meslekî teşekkül, iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkeme kararıyla kapatılır.

5. Yargılamanın her safhasında, hükümden önce dahi, işbu kanuna göre kapatmayı veya faaliyetten men'i gerektiren fiilin işlendiğine dair kuvvetli emareler bulunmak şartıyla, bu gibi teşekküller, Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine, mahkeme kararıyla faaliyetten menedilebilir.

6. Faaliyetten menedilen teşekkülün mallarının idaresi ve menfaatlerinin korunması, Medeni Kanun hükümleri gereğince tâyin olunacak bir veya üç kayyum tarafından ifa edilir.

Kapatma halinde fesih hükümleri uygulanır.

7. Bu maddede zikri geçen haller dışında, bu kanuna göre kurulmuş meslekî teşekküller faaliyetten menedilemez ve kapatılamaz.

8. 12 nei maddenin 4 neü bendi hükmü, 25 nei maddenin 1 nei bendi hükmü, 26 nei maddenin 1 nei bendi hükmü ve 29 neu madde 1 nei bendi hükmüne aykırı hareket eden meslekî teşekkülün yöneticilerine meslekî teşekkül mensuplarından birinin başvurması üzerine, iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkeme kararıyla işten el çektilir; bu takdirde, görevli mahkeme, teşekkülün genel kurulunu kanun ve tüzük hükümleri gereğince en kısa zamanda toplamak ve yeni yönetim kurulu seçilineeye kadar cari işleri yürütmekle görevli olmak üzere, Medeni Kanun hükümleri gereğince bir veya üç kayyum eder.

9. 25 nei maddenin 2 nei bendi hükmüne aykırı olarak seçim yapılması halinde, meslekî teşekkül mensuplarından birinin başvurması üzerine, iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkeme, bu seçimleri iptal eder.

İptal edilen seçim başkanlık seçimi ise, yönetim kurulu, kendi üyeleri arasından, yenisi seçilineeye kadar geçecek süre için bir geçici başkan seçer.

İptal edilen seçim yönetim kurulu seçimi ise, 8 nei bend hükmü uygulanır.

İptal edilen seçim denetçi seçimi ise, mahkeme, yenileri seçilineeye kadar denetçilik yapmak üzere yeter sayıda denetçi tâyin eder.

İptal edilen seçim haysiyet divanı seçimi ise, genel kurul yenisini seçmek üzere derhal toplantıya çağrılır.

Ceza hükümleri

Madde 31. — 1. 9 neu maddenin 4 neü bendinin 2 nei fıkrasında yazılı mecburiyete uymayanlara 2 000 liraya kadar ağır para cezası hükmedilir.

2. 17 nei maddenin 1 ve 2 nei bendlerinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlere, beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezası hükmedilir.

3. 17 nei maddenin 3 neü bendinde yazılı yasağa aykırı hareket edenler, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler. Söz konusu yasağa aykırı olarak yapılan malî yardıma el konulur ve İş Kanununun 30 neu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

4. 19 neu madde hükümlerine aykırı hareket eden işverenlere, beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezası hükmedilir.

5. 2 nei maddenin 1 nei bendi hükmüne aykırı hareket eden işveren veya işveren vekili, beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir. İşverenin veya işveren vekilinin 20 nei maddenin 1 nei bendi hükmünü aynı maddenin 3 neü bendine aykırı hareket etmek suretiyle ihlâl etmesi halinde de aynı ceza verilir.

6. 22 nei maddenin 2 nei bendinde yazılı yasağa uymayanlar ile bunların şerikleri hakkında Türk Ceza Kanununun 240 nei maddesi uygulanmakla beraber, yapılan malî yardım veya bağış kendilerine ödettirilir. Söz konusu yasağa aykırı olarak bu kanuna göre kurulmuş bir meslekî teşekküle yapılmış olan malî yardım veya bağışa el konulur ve İş Kanununun 30 neu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

7. 27 nei maddede söz konusu mal bildiriminin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi halinde, suçlu hakkında yüz liradan beşyüz liraya kadar ağır para cezasına hükümlenir.

8. 28 nei maddede yazılı defterleri tutmayan - teşekkül tüzüğüne göre - sorumlu kişiler hakkında, beşyüz liradan ikibin liraya kadar

ağır para cezasına hükmolunur. Tekerrür halinde ağır para cezasının âzami haddi verilir.

9. 29 ncu maddede yazılı bilgi ve belgeleri süresi içinde Çalışma Bakanlığına göndermeyen - teşekkülün tüzüğüne göre - sorumlu kişiler hakkında, beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

Bu bilgi ve belgeleri gerçeğe aykırı olarak verenler hakkında, ikiyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezası ile birlikte üç aydan eksik olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

10. 30 ncu maddenin 1 nci bendi gereğince faaliyetten men'ine karar verilen teşekkülün sorumluları hakkında ellışer liradan beşyüzer liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

11. 30 ncu maddenin 2 nci bendi gereğince bir teşekkülün faaliyetten men'ine karar verilmesi halinde, 16 nci madde ile 1 nci maddenin 3 ncü bendi hükümlerini ihlâl etmiş olanlar hakkında. üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

30 ncu maddenin 2 nci bendi gereğince bir teşekkülün faaliyetten men'ine karar verilmiş olması halinde, eğer 16 nci madde hükmüne aykırı olarak teşekkül tarafından bir siyasi partiye veya bir siyasi parti tarafından teşekküle ödenmiş olan bir meblâğ varsa, bu meblâğa el konulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

12. 30 ncu maddenin 3 ncü bendi gereğince teşekkülün faaliyetten men'ine karar verilmiş olması halinde, 22 nci maddenin 3 ncü bendinde yazılı yasağa uymayanlarla bunların şerikleri hakkında, eğer fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına ve malî yardım veya bağıştan bir mislinden aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

Söz konusu yasağa aykırı olarak alınmış malî yardım veya bağışa el konulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

13. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin faaliyetleriyle ilgili olarak, ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan veya taksirli suçlar haric olmak üzere altı ay veya daha fazla hapis cezasına hüküm giymiş olanlar ve aleltilak zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullan-

ma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle hüküm giymiş teşekkül yöneticileri veya mensupları, kanun hükümlerine göre haklarında uygulanacak diğer cezalar saklı kalmak kaydıyla, hükmün kesinleşmesinden itibaren bu kanuna göre kurulan teşekküllerde idare, haysiyet divanı üyeliği, denetleme veya temsil görevi almak hakkını kaybederler.

Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 55, 56, 57, 58, 59, 60 ve 61 nci maddelerine göre hüküm giymiş olanlar, kanun hükümlerine göre haklarında uygulanacak diğer cezalar saklı kalmak kaydıyla kesinleşmesinden itibaren üç yıl süreyle, bu kanuna göre kurulan teşekküllerde idare, haysiyet üyeliği, denetleme veya temsil görevi almak hakkını kaybederler.

Cezanın tecili veya af ile düşmüş olması, bu bend hükümlerinin uygulanmasına engel değildir.

Diğer kanunların uygulanması

Madde 32. — İşçi ve işveren sendikaları, federasyonları ve konfederasyonları, Medeni Kanun ve Cemiyetler Kanununun işbu kanuna aykırı olmayan hükümlerine tabidirler.

Kaldırılan hükümler

Madde 33. — 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 ncü maddesinin (c) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

İş Kolları Yönetmeliğinin yürürlüğe girişi

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunda sözü geçen İşkolları Yönetmeliği, bu kanunun yayımı tarihinden itibaren en çok otuz gün içinde yürürlüğe girecek şekilde hazırlanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — 24 Temmuz 1963 tarihli ve 274 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulmuş olan işçi ve işveren sendika, federasyon ve konfederasyonları, tüzüklerini, geçici birinci maddede bahse konu yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç altı ay içinde kanun ve tüzük hükümlerine uydurmak zorundadır.

Yürürlüğe giriş

MADDE 2. — Bu kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İstanbul Milletvekili Rıza Kuas'ın, 274 sayılı Sendikalar Kanununun bir kısım maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/287)

Millet Meclisi Başkanlığına

274 sayılı Sendikalar Kanununun bir kısım maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifimin, konu ile ilgili olarak kurulmuş olan Geçici Komisyona havale edilmesi hususunda ilgililere emir ve müsaadelerinizi rica ederim. Saygılarımla.

İstanbul Milletvekili
Rıza Kuas

1963 yılında yürürlüğe giren Sendikalar Kanunu, bu meslekî teşekküllerin gelişmesi oramında kendisine has tipik meseleler yaratılmasını bilmıştır.

Anayasanın eksiksiz uygulanması ve işçi sınıfının haklarını her türlü uzlaşma çemberinden kurtararak savunmak son yılların başlıca alternatifi olmuştur. Nitekim, bu amaçla işçilerin Anayasadan doğan bütün haklarını geniş anlamda ortaya koymak isteyen sendikalar, kendi aralarında birleşerek Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) adı altında bir ikinci konfederasyon kurmuşlardır.

Türkiye'de artık bir tek konfederasyon yoktur. İşçileri Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu «DİSK» etrafında toplanmaları Türk demokrasisinin tabii bir sonucu sayılmalıdır. Bu önemli olayın bir prensibi daha aransa, tek parti devri nin arkasından gelen çok partili demokratik devreye geçişimiz gösterilebilir. Çok partili demokrasi hayatın gerekliliğine ve zorunluğuna inanan insanlar, DİSK in varlığını da bu açıdan saygı ile karşılamaları gerekecektir.

Diğer yandan eski konfederasyon işçi önünde yetirdiği sempatisini Meclise getirdiği tasarılar ile kurtarmaya yeltenmektedir. Bütün yetkileri en çok üyesi olan ve merkezi Ankara'da bulunan bir konfederasyona bağlamak istiyerek kendi adreslerini veren konfederasyon çok partili hayatın temsileisi olan Sayın Meclisinizden tek partili günlerin havasını taşıyor tasarıların kanunlaşmasını ister gibidir. Elbette bu tip kanun teklifleri demokrasinin özüne aykırıdır. Ve Anayasada Reiscumhur olarak adını geçirten garip diktatörlerin kanun anlayışına yapılmış bir atıf sayılır.

Bugün nasıl, «en çok oyu alan ve merkezi Ankara'da bulunan bir siyasi partiye» her türlü yetkiyi kayıtsız şartsız bırakmak demokrasinin iflâsı ise, böyle bir konfederasyona da bütün sendikal yetkileri bırakmak, işçi kesiminde demokratik düzenin ve düşüncenin idam edilmesi anlamına gelecektir.

Birçok konfederasyonlar olabilir. Bu demokratik düzenin doğal bir sonucudur. Nitekim DİSK, Türk - İş Konfederasyonunun Hükümetin dümen suyunda emperyalist Amerikalılarla sıkı fıkı olmak ve onlardan dolâr yardımı almakla suçlanmaktadır. Eğer bütün sendikal temsil yetkileri en sonunda bu tip bir kuruluşa, adresi tâyin edilerek, verilecek ise bunun faşist bir yöneliş olacağını şimdiden söyleyebiliriz.

İşçi kesimine getirilecek her türlü faşist usuller ise eninde sonunda işçi patlamaları ile ortadan kaldırılmıştır. Bu tarihi bir gerçeğin taze örneklerinde ispat edilmiştir.

Türkiye'de birden fazla konfederasyon kurulmasının tabii bir sonucu, Sendikalar Kanununda öngörülecek değişiklikler kanun teklifimiz ile birlikte yeteri kadar getirilmiş bulunmaktadır.

Özellikle üyeliğe giriş ve ayrılış, uluslararası teşekküllere katılma özgürlüğü konularında bütün ülkelere benimsenmiş normlara ve Anayasamıza uygun görüşler teklif edilmiştir.

Ayrıca sendikaların siyasi partilerle ilişkilerinde demokratik bir serbestlik getirilmektedir

Sendikaların daha özgür, daha sorumluluk taşıyan bir çalışma güvenliğine kavuşabilmesi için getirilen gerekli tekliflerimizle maddeler okundukça ayrıca izah edilecektir.

Demokratik gelişmeye uygun olarak, işçilerin meslekî teşekküllerini ve özellikle konfederasyon çapında örgütlenme özgürlüğünü düzenliyen kanun teklifimize, sayın Meclisinizin gereken ilgiyi göstermesini bekler, saygılarımızı sunarız.

MADDELERİN GEREKÇESİ

Madde 4. — Din adamları ve ibadet işlerinde çalışanlar da sendika kurabilmeli, sendikalara üye olabilmelidirler. Onlar da emekleriyle geçinmekte ve bir hizmet akdi ile çalışmaktadırlar.

Yer yüzündeki tatbikat da bu yoldadır.

Madde 5. — 16 yaşından küçük olanların sendikaya girme ve oy kullanma hakkının kısıtlanması demokratik değildir.

Cemiyetler Kanununa göre reşit olmanın sınırı temyiz gücü ile tâyin edilmiştir. Bir işyerinde çalışan 16 yaşından küçük işçiler de, diğer işçiler gibi bir görev ve temyiz veeibesi yükü altındadır. Kişi yüklendiği veeibelerin getirdiği yetkilerde de ortak olmalıdır. Bu amaçla, çalışan 16 yaşından küçük işçilerin de sendikaya girmek ve genel kurul toplantılarında oy kullanmak hakkı diğer işçiler gibi mevcut olmalıdır.

Madde 6. — Madde, üyelerin sendikalardan istifasını bir düzene bağlamak ve her türlü suiistimali önlemek amacıyla teklif edilmektedir.

İstifa, hem sendika hem de üye bakımından bir kesinliğe bağlanmak istenmiştir.

Sendikalar, mevcut kanuna göre yazılı istifa ile yetinmemekte, istifanın noter kanalıyla gönderilmesini şart koşmaktadırlar. Böyle bir şart, istifayı paraya bağlamakta ve sendika üyesi, iradesini tam bağımsız olarak kullanamamak durumunda kalmaktadır. Çoğu zaman, bir işyerinde işçiler, istemedikleri, nefret ettikleri bir sendikadan, sırf gerekli parayı temin edemedikleri için istifa edememekte, böylece istedikleri sendikaya geçememektedirler. Yani metin, istifa iradesini noter kanalından kurtararak demokratik bir ölçü getirmektedir.

Ayrıca, yeni metin, sendikaları da işçinin iradesi çerçevesinde korumaktadır.

Nitekim, birçok işyerlerinden işçilerin imzalarının taklidedilerek, ya da bir baskı sonucu teksir edilmiş istifa dilekçelerinin imzalatılarak, binlercesinin birden sendikalara, işverenlerce gönderildiği görülmüştür. Hakkı olarak, sendikalar, bu tip istifaları benimsememiş, işçi iradesinin her türlü baskıdan âzade olarak ifade edilebilmesi bakımından noter kanalını tüzüklerinde şart koşmuşlardır.

Yeni metin, bu sakatlıkları da giderecek niteliktedir. Nitekim, işçi, hiçbir noter tasdiki ve masrafına lüzum olmadan, yazılı biçimde istifa edebilmekte, sendika ise bu istifaların sahte olduğu, ya da baskı sonucu gönderildiği kanaatine varırsa, sulh mahkemesinden beyanın sıhhat derecesini tâyin ettirmek imkânını tanımaktadır.

Hiçbir masrafı gerektirmiyen, ayrıca hem işçinin iradesini, hem de sandikanın tüzel kişiliğini koruyan bu metin kabul edildiği takdirde, sahte giriş belgeleri ve bu tip ihtilâfları bir kere de ortadan kalkmış olacaktır.

İşçinin iradesini, para gücü ile bağlamaksızın, en bağımsız biçimde ifade edilebilmesi, ancak bu şekilde mümkün olabilir.

Madde 9. — Madde, mevcut kanuna yeni bir bend ilâve ederek, İşkolları Tüzüğü'nün yapılması ve işlenmesine açıklık getirmektedir.

İşkolları Tüzüğü her bakımdan yetersizdir. Günün şartlarına, sanayi dallarına, aralarında yakınlıklara cevap veremeyecek durumdadır.

Bilhassa, İşkolları Tüzüğü, milletlerarası normları ihtiva etmediği için, büyük aksaklıklar ortaya çıkmıştır.

Aynı sendika etrafında toplanması şart olan sanayi dalları, mevcut tüzük ile, anlamsız bir biçimde bölümlere uğramıştır. Söz gelimi; lâstik işkolu, kimya işkolu, petrol işkolu birbirleriyle ilgili sanayi dalları olup, kolay kolay birbirlerinden ayıramazlar, milletlerarası normlarda da bu üç sanayi dalı her zaman birlikte ele alınmış ve tek sendika etrafında toplanmışlardır. Durum

böyle iken mevcut İşkolları Tüzüğü, lâstik, kimya ve petrol sanayii dallarını, sanki ayrı işkolları imiş gibi birbirlerinden kesin olarak ayırmıştır. Nitekim, yeni kurulan Pet - Kim Anonim Şirketi bu üç sanayi dalının ayrı işkollarına ayrılmasının imkânsız olduğunu bir kere daha ispat etmiştir. Pet - Kim konu olarak bu üç işkolunu içine almakta, birleştirmektedir.

Görüldüğü gibi, İşkolları Tüzüğü hayati olan, daima sanayinin hareketlerine uyması gereken bir konudur.

İşçilerin istedikleri gibi birleşebilmek, hürriyetlerine engel olmamak için, İşkolları Tüzüğü demokratik gelişmeye devamlı olarak uygun düşmelidir.

Madde 10. — Milletlerarası kuruluşlara sendikaların üye olmasında, Bakanlar Kurulunun iptal yetkisi söz konusu olmamalıdır. Bir üyelik bir hükmi şahsiyetin serbest iradesini ifade eder. Kişilerin bu yoldaki iradesini ortadan kaldıracak her hangi bir sakınca ise, tatbikatta görülememektedir.

Madde 11. — Madde, Kıbrıs ve yurt dışında kurulmuş ve kurulacak sendika veya birliklerin Türkiye'deki konfederasyonlara üye olma ve katılma prensibini mevcut maddeye ilâve olarak getirmektedir.

Kıbrıs'ta kurulu veya kurulacak Türk işçi teşekküllerinin varlığı bu madde ile Anayurttaki işçi teşekkülleri ile bir ve özdeş tutulmaktadır. Bu madde, Kıbrıs'ın siyasi muhtariyeti hakkında her hangi bir atıfta bulunmamakta, yalnızca, oradaki işçi kardeşlerimiz ile Anayurttaki işçi kardeşlerimiz arasındaki organik yakınlığı ifade etmektedir. Bu madde ile, Kıbrıs ve Anayurttaki işçi kardeşlerimizin karşılıklı yardımlaşması, birbirleri ile dayanışması mümkün olacaktır.

Ayrıca, yurt dışındaki işçi kardeşlerimiz, her türlü sendikal dayanışmaya, bugünkü işçi akımları dolayısıyla, çok fazla ihtiyaç duymaktadır. Bu madde ile, işçi yayılmaları konusunda, yeryüzündeki sendikal hareketlere yeni bir tatbikat getirmekte olduğumuzu itiraf edebiliriz. Bu yeni tatbikat her cephesiyle Türk işçilerinin sadece Türk işçilerinin yararına olacaktır.

Milletlerarası bir çerçevede gerek dikey, gerekse yatay yönde Türk işçilerinin mobilitesi en geç noktaya varmıştır. İngiltere'den Avustralya'ya kadar, hızlı yargılar Türk işçilerinin bu geniş hareketliliği, sendikal münasebetler açısından, ifadesini elbette kanunlarımızda bulacaktır.

Türk işçilerinin yayıldığı Avrupa ülkelerinde, sendikalaşma çok ileri bir seviyeye varmış olmasına rağmen, bu ülke sendikaları, Türk işçilerinin tipik ihtiyaçlarını kavrayamıyacak bir yapı ve kuruluştadırlar.

Yurt dışındaki işçilerimizin, kendi öz kuruluşlarımızdan kopmaması, ve birlik beraberlik anlayışını yurt dışında da devam ettirebilmesi için madde, gerekli imkânları getirmiş bulunmaktadır.

Madde 13. — Mevcut kanun maddesine katılma ve birleşmelerin hukukî sonuçları yönünden bir açıklık getirmek gerekmiş ve madde bu sebeple tadil edilmiştir.

Madde 14. — Maddenin (c) bendi uygulamada işçi kütlelerinin gerçekten yararlanabileceği bir şekilde değiştirilmek gerekmiştir. Zira, uygulamada aynı işverenin yüzlerce, binlerce işçiyi ilgilendiren bir tek yanlış görüşünü ve buna müstenit hak ihlâlini önleyebilmek için bunu menden emsal bir karar alınmış olsa dahi yüzlerce binlerce dâvayı ayrı ayrı açmak gerekmekte ve yıllar yılı bu dâvalar (bir kısmı bir, diğer kısmı başka bir mahkemeye taksim edilerek) sürünmekte, işçiler, hak istihsalindeki bu muazzam güçlük karşısında haklarını aramaktan ister istemez vaz geçmekte veya bu dâvalar işçilerin elinden birtakım sınırsız vasıtasıyla toplanılmaktadır. Sendikalara bunu venlemek? Ve üyelerine en ucuz ve en çabuk surette hak istihsalı yolunda müessir şekilde yardım imkânı sağlanmalıdır.

Madde 16. — Bu madde ile siyasi partiler ve sendikalar, konfederasyonlar arasındaki yardım ve işbirliği konusunda getirilmiş haksız ve sebepsiz yasaklar ortadan kaldırılmak istenilmektedir.

Bu kanuna göre kurulmuş teşekküller sınıf esası üzerine hareket ederler. İşçi ve işveren teşekküllerinin bu vasfı bizzat hayatın içinden gelmektedir. Sınıf esasına göre düşünüp hareket eden bir sendika ile gene sınıf esasına göre kurulmuş bir siyasi partinin işbirliği, karşılıklı yardımlaş-

ması demokratik hayatın en basit bir tezahürüdür. Nitekim İngiltere'de Tuc ile İşçi Partisi bu anlamda sıkı bir işbirliği ve dayanışma içinde gelişecek İngiliz demokrasisine yeni bir zindelik getirmiştir.

Durum Fransa, İtalya gibi demokratik Batı ülkelerinde de aynıdır. Sebepsiz bir yasağın bu şekilde kaldırılması demokrasimizin hayrına olacaktır.

Madde 18. — İşçi örgütleri içerisinde asıl kavgayı veren ve eylem içinde bulunan iş kolu sendikaları ile bu kademedeki sendikalar. Birlik, federasyon ve konfederasyonlar daha ziyade merkezî büro çalışması yapan üst kuruluşlardır. Bu bakımdan asıl desteklenmesi ve takviyesi gereken örgütler alt kademedekilerdir. Yukarıdaki düşünce ile teşekküllerin feshi ve infisahı halinde üstten aşağıya bir sıra izlenerek feshedilen kuruluşların, mallarının alt kademelere devri ön-görülmiştir.

Madde 20. — Kanun, sendika yöneticilerinin seçilmemek suretiyle eski işine dönmek istemesi halinde, işverenin bu işi boş yeri varsa diğer isteklilere tercihan işe almasından bahsetmektedir. Şarta muallâk bu durum, sendika yöneticisi için hiçbir zaman bir garanti teşkil etmez. Zira işveren «boş kadro yok» dediği anda, yapılacak hiçbir şey kalmamaktadır. Sendika yöneticiliği gibi yorucu, yıpratıcı ve rizikosu bol bir iş, sonunda bir tle işsiz kalmak endişesi, senelere emek verdiği işyerine dönmek korkusu ile birleşince, sendikacılık yapmak için hiç kimse bu saha-da çalışmak için istek bırakmaz.

Yöneticiden mahrum sendikaların hiçbir fonksiyon ifa edemeyeceği ise açıktır. Onun için madde, işverenin işe almasını mecbur kılaacak tarzda değiştirilmiştir.

Maddedeki diğer bir değişiklik, temsilci sayılarının artırılması yolundadır. Tadil teklifinizde temsilciler iki misline çıkarılmıştır, gerekçesi, sözleşmenin yakında uygulanmasını temin ve ihtilâfları yerinde ve zamanında hal arzusuudur.

Keza, maddenin 5 nci bendinde işyeri sendika temsilcilerinin, işveren tarafından işten çıkarılması halinde başvurulacak yeni bir yol ilâve edilmiş bulunmaktadır.

Her ne kadar eski metinde de temsilcilerin işten çıkarılması halinde bu çıkarılmanın haksızlığı mahkeme kararı ile sabit olduğu hallerde işe iadesi ve geçmiş haklarını alması düzenlenmiş ise de, bu, çok uzun bir zamana bağlı, her iki tarafı da uzun uzun uğraştırıcı bir yoldur. Teklif tasarruflarda, temsilcinin işe iadesi için, işverenin, ceza dâvası sonunda mahkûmiyeti şartı kaldırılmış, Bölge Çalışma Müdürlüğünün uzlaştırma teklifinin sonuç vermemesi halinde, görevli iş mahkemesinin konu hakkında en geç 15 gün içinde karar vermesi şekli getirilmiştir.

Kanunun eski metindeki yol, bir taraftan işçinin, diğer taraftan işverenin senelere mahkemelerle süünmesini gerektiren, masraflı, meşakkatli bir usul idi. Neticede işçi temsilcisi hakkı çıkarınca, işveren senelere birikmiş ücretler ile onların faiz ve masraflarını ödeme durumunda kalıyor, işçi ise dâvanın devam ettiği sürece yeni bir iş bulma yoluna gidemiyordu. Bu durum her iki taraf için de zararı açık olan bir haldir.

Getirdiğimiz teklif, bu mahzurları giderici niteliktedir. Şöyleki :

a) Tetkik ve karar verme süresi 15 gün gibi kısa bir zamana bağlanmıştır. Bu sürenin sonunda gerek işçi, gerek işveren yeni duruma göre hareket etme imkânlarına kavuşmaktadır.

b) Konunun incelenmesi, cezai takibat bâki kalmakla beraber, doğrudan doğruya iş mahkemelerine bırakılmıştır.

Madde her haliyle hem işverenin, hem işçinin menfaati göz önünde tutularak tedvin edilmiştir.

Söz konusu yasağa aykırı olarak alınmış malî yardım ve bağışa el konulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

12. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin faaliyetleriyle ilgili olarak, ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan veya taksirli suçlar hariç olmak üzere - altı ay veya daha fazla hapis cezasına hüküm giymiş olanlar ve alehtlak zimmet, ihtilâs, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle hüküm

giymiş teşekkül yöneticileri veya mensupları, kanun hükümlerine göre haklarında uygulanacak diğer cezalar saklı kalmak kaydıyle, hükmün kesinleşmesinden itibaren bu kanuna göre kurulan teşekküllerde idare, haysiyet divanı üyeliği, denetleme veya temsil görevi almak hakkını kaybederler.

Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 55, 56, 57, 58, 59, 60 ve 61 nei maddelerine göre hüküm giymiş olanlar, kanun hükümlerine göre haklarında uygulanacak diğer cezalar saklı kalmak kaydıyle, hükmün kesinleşmesinden itibaren üç yıl süreyle, bu kanuna göre kurulan teşekküllerde idare, haysiyet divanı üyeliği, denetleme veya temsil görevi olmak hakkını kaybederler.

Cezanın tecili veya af ile düşmüş olması, bu bend hükümlerinin uygulanmasına engel değildir.

Madde 23. — Maddeden «Lokavt» kelimesi çıkarılmıştır. (Lokavt) Anayasamızda yeri olmayan, çalışma özgürlüğüne, insan haklarına aykırı bir müessesedir. Hiçbir kimseye, mevki ve sıfatı ne olursa olsun binlerce aileyi aç bırakma hakkına sahipolamaz.

Keza maddede aidat ihtilâfı konusunda iş mahkemesinin verdiği kararın kesin olması kaldırılmış, bu karar aleyhine temyiz yolu açılmıştır.

Zira aidat konusu, sendikaların hayati konusudur.

Bir de temyizden geçmesi son derece lüzumludur.

Madde 31. — Bu madde kanuna muhalafet halinde işçi ve işverenler için uygulanacak cezaları göstermektedir.

Eski maddedeki ceza şekilleri, Ceza Hukukunun umumi prensipleri ve ceza otoritelerinin âzalar hakkındaki görüşleri ile çeliştiği için, maddenin yeniden tedvinine lüzum duyulmuştur.

Parası bol bir kimse için, karar cezasının müessir olmadığı, bir gün hapis yatmamak için binlerce lirayı gözden çıkarabileceği bir gerçektir. Fakir bir kimse için ise bu görüşün tersi geçerlidir. Şu halde işverenlerin bu kanuna aykırı davranışlarını önlemek için, işlemiş oldukları suçlar hapis ile karşılanmalıdır.

Eski kanunda ise yukarıda da değindiğimiz gibi, işverenler için, aşağı - yukarı bütün fiillerinden dolayı para cezası öngörülmüştür. Yeterli olmayan bu müeyyide yüzünden işverenler korkusuzca 274 sayılı Kanunu ihlâl etmektedirler. Bunu önlemek, kanuna hürmeti sağlamak, işçilerin Anayasadan gelen sendikalaşma ve toplu sözleşme haklarını, kanuna saygısızlıkların tasallutundan kurtarmak için, para cezası yerine, hapis cezası konması lüzumludur.

Madde 32. — Maddenin 1. nei bendi aynen muhafaza edilmekle beraber ikinci bendine, işçi kuruluşlarının hangi tür ihtilâflarının iş mahkemelerinde hangilerinin umumi mahkemelerde görülebileceğine dair açıklık getirilmiştir.

Uygulamada bir sürü ihtilâflara yol açan, mahkemelerin fuzulen işgaline sebebiyet veren uygulamadaki aksaklığı gidermek için maddenin bu şekilde tedvini gerekmektedir.

(İSTANBUL MİLLETVEKİLİ RIZA KUAS'IN TEKLİFİ)

274 sayılı Sendikalar Kanununun bir kısım maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi

MADDE 1. — 274 sayılı Sendikalar Kanununun 4, 5, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 20, 23, 31, 32 nei maddeleri aşağıda gösterilen şekilde değiştirilmiştir.

274 sayılı Kanun madde metinleri

Sendikalara üye olmak yasağı ve üyelik ten doğan hakların askıda kalması

Madde 4. — 1. a) Askerî şahıslar :

b) 22 nei maddenin 2 nei bendinde yazılı idare, teşekkül, müessese ve bankalarda çalışan müfettişler ve kontrolörler ile umum müdür yardımcısı veya buna eşit ve üst kademelerdeki görevlerde çalışanlar,

2 neî ve 3 neü maddelere göre, sendika kuramazlar ve sendikalara üye olamazlar.

2. Askerliği meslek edinmemiş bulunan askerî şahısların bu kanuna göre haiz oldukları hak ve yükümler, silâh altında buldukları süre içinde askıda kalır. Ancak, bu bend hükmü bu kimse-lerin üyesi oldukları sendikalara aidat ödemelerini ve 14 neü maddenin 1 neî bendinin (g) fıkrasında zikri geçen yardımlaşma sandıklarına ödemede bulunmalarını engellemez.

Üyelğin kazanılması

Madde 5. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllere üye olmak ihtiyaridir. Üye olmak yazılı müracaata bağlıdır.

Madde 6. — Her üye istediği zaman üyesi bulunduğu meslekî teşekkülden çekilebilir. Çekilme adı yazılı şekilde olur.

Gönderilen istifanamenin usulüne uygun olmaması, şüphe uyandıracak nitelikte bulunması hallerinde, muhatap sendikamn bir hafta içinde durumunu işçiye bildirmesi gerekir. Bir hafta içinde itiraz olunmazsa işçinin istifası kesinleşmiş olur.

İstifası, süresi içinde itiraza uğramamış olan işçi, buna rağmen Sendika kayıtlarından düşmemiş ise, durumu öğrendiği tarihten itibaren 1 ay içinde Sulh Mahkemesine başvurarak istifa etmiş olduğu yolundaki beyanını tesbit ettirir.

Sulh Hukuk Mahkemesi durumu ilgili sendikaya bildirerek müracaatçının sendika kayıtlarından düşmesini sağlar.

Bu işlem, işçinin başvurmasından itibaren en geç üç gün zarfında yerine getirilir.

İşçinin bu yoldaki başvurusu her hangi bir harç ve masrafa tabi değildir.

Madde 9. — 1. — İşçi sendikaları, aynı işyerlerinde veya aynı işkolundaki işyerlerinde çalışan işçileri veyahut birbirleriyle ilgili işkollarında çalışan işçileri içine alır.

İşveren sendikaları, aynı işkolunda veyahut birbirleriyle ilgili iş kollarında çalışan işverenleri içine alır.

2. — a) Sendika birlikleri, belirli bir mahal veya bölge sınırları içinde, birbirleriyle ilgili olmayan çeşitli işkollarında dahi olsa, mevcut sendikaların en az ikisinin;

b) Federasyonlar, aynı işkolunda ve o işkolu ile ilgili işkollarında mevcut sendikalardan en az ikisinin;

c) Konfederasyonlar, mevcut birlik, federasyon ve - Türkiye çapında faaliyette bulunmayı hedef tutmak şartıyla - işkolu esasına göre kurulu sendikalardan en az ikisinin,

Üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurularlar.

3. — İşkolları ve bunların birbirleriyle ilgili olanları, Danıştayca hazırlanacak bir tüzükle tesbit olunur.

Tüzüğün hazırlanmasında, milletlerarası normlar ile ülkemiz şartları göz önünde tutulur.

Danıştay, tüzüğü hazırlarken Yüksek Hâkem Kurulunun, mevcut işçi konfederasyonlarının, yoksa Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları Birliğinin istişari mütalâalarını alır. Bu mütalâaların talep tarihinden itibaren en geç on gün içinde verilmesi gereklidir.

Bu tüzüğe göre, her hangi bir işkoluna dâhil olmayıp, bu kanuna göre sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakkına sahibolanlar, genel hizmet işkoluna dâhil sayılırlar. Genel hizmet işkolu, ayrı bir işkolu olarak itibar olunup, diğer bütün işkolları ile ilgili sayılır.

Bu tüzük aleyhinde veya bu tüzüğün uygulanması ile ilgili işlemler aleyhinde Danıştayda açılacak iptal dâvaları, Danıştay Kanunundaki sürelerle bağlı olmaksızın, en geç iki ay içinde karara bağlanır.

Milletlerarası teşekküllere katılmak

Madde 10. — Bu kanuna göre kurulan işçi ve işveren teşekkülleri, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 1 ve 2 neî maddeleri 3 neü maddesinin 1 neî fıkrası ve 4 neü maddesi ve 19 neü maddesinin son fıkrası ile 57 neî maddesinin 1 neî fıkrasındaki ilkelere aykırı faaliyet sarf et-

miyen milletlerarası işçi ve işveren teşekküllerine serbestçe üye olabilirler ve üyelikten çekilebilirler. İlgili teşekkül, katıldığı milletlerarası teşekkülün tüzüğünü, katılma tarihini takibeden on beş gün içinde Çalışma Bakanlığına gönderir. Üyelikten ayrılma halinde de durumu ayrılma tarihini takibeden onbeş gün içinde aynı Bakanlığa bildirir.

Madde 11. — 1. — Sendika kurmak ve iş bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin Yönetim kurullarında, Haysiyet divanlarında ve bu teşekküllerin idari, temsili ve denetlenmesi ile ilgili sair işlerde görev alabilmek için, sendika üyeliğinde kanunen aranan şartlardan başka reşidolmak, medeni hakları kullanmaya ehil olmak, kamu hizmetlerinden mahkûm edilmiş olmamak, Türkçe okur - yazar olmak ve Türk vatandaşı olmak şarttır.

2. — Türkiye’de federasyon, birlik ve konfederasyonları kuran veya bunlara katılan meslekî teşekküllerin Türk teşekkülleri olması şarttır.

Kıbrıs’ta kurulu Türk işçi teşekkülleri ile yurtdışında bulunan işçilerimizin kuracağı sendika veya birliklerin Türkiye’de kurulu konfederasyonlara üye olma veya katılma hakları saklıdır.

Madde 13. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin genel kurullarının ve bu teşekküllerin şubelerinin, kongrelerin toplantı oranı, üye veya delege tamsayısının salt çoğunluğudur. Meslekî teşekkül tüzüğünde daha yüksek bir oran tesbit edilebilir. Oran sağlanmazsa, ikinci toplantı, birinci toplantı gününden en çok 15 gün seneye bırakılır. İkinci toplantıda toplantı oranı aranmaz.

2. Birinci bendde zikrolunan delegeler, meslekî teşekkül genel kurullarında seçilirler. Genel kurul bu yetkisini bir başka kurula devredemez.

Delegelerin seçim tarz ve usulleriyle sayıları meslekî teşekküllerin anafütüklerinde tesbit olunur.

3. Belirli bir birlik veya federasyona üye olmak, sendika genel kurulunun toplantı oranına göre, toplanan genel kurul üyelerinin, satıl çoğunluğunun oynanan alınması ile mümkündür.

Belli bir konfederasyona üye olmada, 9 ncü maddenin 2 ncü bendinin (c) fıkrasında belirtilen sendika, birlik ve federasyonların genel kurulları için de aynı hüküm uygulanır.

4. Birlik, federasyon ve konfederasyonun kurulmasında da 13 ncü maddenin 53 ncü bendi hükmü uygulanır.

5. Bir sendikanın, üyesi bulunduğu birlik, federasyon ve konfederasyondan, birlik ve federasyonun da üyesi bulunduğu konfederasyondan çekilmesi hususunda bu maddenin 3 ncü bendi hükümleri uygulanır.

6. Milletlerarası teşekküllere katılma ve çekilmeler de yukardaki bend hükümleri dairesinde olur.

7. Sendikaların kendi aralarında, birliklerin ve federasyonların kendi aralarında birleşmesi hususunda da bu maddenin 3 ncü bendi hükmü uygulanır.

8. Bu madde hükümleri uyarınca katılma veya birleşme halinde, birleşen veya katılan teşekkülün hükmî şahsiyeti ortadan kalkar ve katılma da kendisine katılınan teşekkülün hükmî şahsiyeti kalır, birleşmede ise, birleşen her iki teşekkülün hükmî şahsiyeti sona ererek yeni bir hükmî şahsiyet meydana getirirler. Katılma ve birleşmeden önceki hak ve borçlar, bu esasa göre intikal eder.

Katılma ve birleşmelerde meslekî teşekkülün üyeleri, başkaca bir işleme lüzum kalmaksızın katılan veya birleşilen teşekküle intikal eder. Teşekkülün üyesi olurlar.

9. Birleşme ile ilgili usul ve merasim hususunda 12 ncü maddenin 1, 2 ve 3 ncü bendleri uygulanır.

Madde 14. — 1. (Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, tüzel kişi olarak genel hükümlere sahiboldukları yetkilerden başka, aşağıda zikredilen faaliyetlerde bulunabilirler.

- a) Toplulukla iş uyusmazlığı çıkarmak,
- b) Toplu iş sözleşmesi ve umumu mukavele akdetmek,

c) İş anlaşmazlıklarında ilgili makam ve mercilere, uzlaştırma ve hakem kurullarına, iş mahkemelerine ve sair yargı mercilerine, kanun hükümlerine göre başvurmak veya mütalâa bildirmek ve onlardan talepte bulunmak;

d) Çalışan ile ilgili her konuda çalışanları temsilen dâvaya ve bu münasebetle açtığı dâvadan ötürü husumete ehil olmak;

e) Mevzuattan, örf ve âdetler, toplu iş sözleşmesinden veya meslekin müşterek menfaatlerinden doğan hususlarda veyahut - yazılı müracaatları üzerine - 2 nci maddenin 1 nci bendinde zikredilen akitlerden doğan hakları ile sigorta haklarında üyelerini ve mirasçılarını temsilen münferiden, veya aynı hukukî sebepten doğan ve aynı şahsa karşı yönetilmesi gereken dâvalarda üyeleri temsilen tek dâvada toplanarak dâva açmak ve açılan dâvalarda husumete ehil olmak.

f) Kanunun ve milletlerarası anlaşma hükümlerine göre toplanan kurullara temsileki göndermek,

g) Evlenme, doğum, hastalık, sakatlık, ihtiyarlık, ölüm, işsizlik, grev, eğitim ve sair sosyal ve kültürel maksatlar için tesis veya dernek şeklinde yahut meslekî teşekkülün bir kolu halinde yardımlaşma sandıkları kurmak; üyeleri yararına sigorta mukaveleleri akdetmek;

h) Greve karar vermek ve idare etmek,

i) İşçilerin veya işverenlerin meslekî bilgilerini artıracak, millî tasarruf ve yatırımın gelişmesine ve reel verimliliğin çoğalmasına hizmet edecek veya genel kültürlerini genişletecek, kurs ve konferanslar tertiplemek, sağlık ve spor tesisleri, kütüphane, basımevi ve benzeri kültürel tesisler kurmak, işçilerin boş zamanlarını iyi ve nezih şekilde geçirmeleri için imkânlar sağlamak,

j) Üyeleri için kooperatifler kurulmasına çalışmak veya bu gibi teşebbüslere yardım etmek, veyahut bizzat kooperatifler kurmak;

k) Mesleklerinin icrası için gerekli her türlü ham veya yarımamul madde, eşya, alet, edevat ve makinaları üyelerine kiralamak, ödünç vermek veya hibe etmek.

l) Üyelerinin refah ve meslekî menfaatlerini her hangi bir şekilde ilgilendirebilecek her konu hakkında incelemeye araştırmalar yapmak ve gaye ve fikirlerinin gerçekleştirilmesi için her türlü kanuni yollardan faaliyet sarfetmek.

m) Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, hizmetlerinde, üyeleri arasında tam eşitliğe uymak zorundadırlar.

n) Bu kanuna göre kurulan işçi teşekkülleri, gelirlerinin en az yüzde beşini üyelerinin bilgi ve kültür seviyelerini yükseltmek için kullanmak zorundadır.

İşverenler, ödemiş oldukları işçi ücretlerinin aylık mükdarı üzerinden % 1, Hükümet de, bu iş için ayrılacak fondan, tevsih edilmek şartıyla her üye için (50) kuruş eğitim ve kültür yardımı yapar.

o) Toplu iş sözleşmeleri ile işverenlerin ödiyeceği miktar artırılabilir. Toplu iş sözleşmesi ve grev kanunu hükümleri saklıdır.

Yasak siyasi faaliyetler :

Madde 16. — Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller :

Siyasi partilerden veya onlara bağlı teşekküllerden her türlü maddi yardım alabilirler ve onlara maddi yardımda bulunabilirler, ve onların teşkilâtı içinde yer alabilirler; bir siyasi partinin adı altında meslekî teşekkül kurulabilir.

Madde 18. — Peshedilen veya infisah eden işçi sendikası, birliği, federasyonu veya konfederasyonunun malıdır.

a) Konfederasyon ise, kendisini kuran, birlik, federasyon veya - Türkiye çapında faaliyette bulunmak üzere kurulmuş - işkolu sendikasına;

b) Birlik veya federasyon ise; kendisini kuran sendikalara;

c) Sendika ise, bağlı bulunduğu en yakın üst teşekküle;

Sendikanın bağlı bulunduğu üst teşekkül yok ise, genel kurultayda alınacak karar dairesinde aynı işkolunda kurulu başka bir işçi teşekkülüne, devredilir.

Feshedilen veya infisah eden işveren sendikası, federasyonu veya konfederasyonunun mallarının devri de yukardaki esaslara tabidir.

Malların bunlardan gayri gerçek veya tüzel her hangi bir şahsa veya teşekküle veya müesseseye devri veyahut feshedilen teşekkülün üyeleri arasında paylaşılması yasaktır.

Madde 30. — 1. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almaları dolayısıyla kendi rızaları ile işlerinden ayrılan işçiler; bu teşekküllerdeki görevlerini, seçime girmemek, seçilmemek veya çekilmek suretiyle son bulması üzerine işe alınmalarını istedikleri takdirde, işveren bunları o andaki şartlar ile eski işlerine uygun diğer bir işe, sair isteklere tercih ederek bir ay içinde almaya mecburdur.

Bu takdirde, ücrette ve işten çıkarılmasında işçinin eski kıdem hakları saklıdır.

Bu hakkın kullanılması, teşekküldeki görevin sona ermesinden başlayarak üç ay içinde mümkündür. Özel nitelikteki mevzuatla, toplu iş sözleşmesi hükümleri saklı kalmak şartıyla, işten ayrılma tarihinden başlayarak yöneticilik süresince bu hak devam eder.

Yönetim kurulundaki veya başkanlıktaki görevleri ile ilgili yüz kızzartıcı cürümlerinden dolayı hüküm giymiş olanlar, bu haktan istifade edemezler.

2. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almaları dolayısıyla kendi rızaları ile işlerinden ayrılan işçiler, sosyal sigorta primlerini işverene düşen primlerle birlikte ödemeye devam etmek şartı ile, eski işyerlerindeki sigortalılık haklarını devam ettirebilirler.

3. Bir de ikinci bendlerde yazılı olan haklardan teşekkül şubelerinden yönetim kurulu üyeleri ile başkanları da istifade ederler.

4. a) Bir işyerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinde taraf işçi federasyonu üyesi işçi sendikası veya o toplu iş sözleşmesinde taraf bulunan işçi sendikası, söz konusu işyerinde toplu iş sözleşmesinde başkaca bir hüküm yoksa :

I - İşyerindeki işçi sayısı elliyi aşmıyorsa ençok sekiz;

II - İşyerindeki işçi sayısı elli ilâ ikiyüz arasında ise, en çok on altı,

III - İşyerindeki işçi sayısı ikiyüz ilâ bin arasında ise, en çok yirmi dört;

IV - İşyerindeki işçi sayısı binden fazla ise, ençok yirmi sekiz temsilci gösterebilir. Toplu sözleşme ile artırılabilir.

Toplu iş sözleşmesinde taraf olmıyan federasyon veya sendikanın temsilci gösterme hakkı mevcut değildir. Ancak; işyerinde toplu iş sözleşmesi mevcut değilse o işyerinde en fazla üyeye sahibolan sendika, söz konusu işyerinde temsilci gösterebilir.

Sendika temsilcilerinin sayıları, toplu iş sözleşmesi ile yarıdan aşağı olarak tesbit edilemez.

Bu temsilcilerden biri baştamsilci olarak atanır.

5. İşyeri sendika temsilcilerinin işveren tarafından iş aktinin feshi halinde, sendika temsilcilerinin şikâyeti üzerine ilgili bölge çalışma müdürlüğünce uzlaştırmaya teşebbüs olunur. Uzlaştırma kabil olmadığı takdirde keyfiyet tutanakla tesbit ve durum yetkili iş Mahkemesine havale olunur. İş mahkemesi en geç onbeş gün içinde tarafları dâvet ile yaptığı duruşma sonunda temsilcinin işten çıkarılıp çıkarılmaması gerektiğine karar verir. İş mahkemesi temsilcinin işten çıkarıldığı tarihten başlamak üzere mahkemenin karar tarihine kadar geçen zamana ait ücretleri ve sair hakları işveren tarafından kendisine ödenir.

Keza, temsilci hiç işine son verilmemiş gibi eski işine devam eder. Temsilcinin tekrar bu göreve seçilmesi veya sendika tarafından gösterilmemesi halinde iki sene müddetle çalışma şartlarında her hangi bir değişiklik yapılamıyacağı gibi, işine de son verilemez.

Temsilcilik teminatı ile ilgili olup, toplu iş sözleşmeleri ile kabul edilen bütün hükümler saklıdır.

Bu bend uyarınca bölge çalışma müdürlüğü müracaat tarihinden itibaren en geç altı iş günü içerisinde uzlaştırmaya teşebbüs eder.

Taraflar uzlaşmadığı veya teşebbüs akamete uğradığı takdirde, keyfiyet üç iş günü içerisinde yetkili iş mahkemesine bildirilir.

İş mahkemesi, uzlaşmaya varılmadığını gösteren tutanağın tebliğini mütaakıp en geç 15 gün içinde kararını verir. Bu karar kesindir.

Madde 23. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, üyelerince ödenecek aidat miktarını cemiyetler konusundaki kayıtlara bağlı kalmaksızın tesbit edebilirler.

2. Aidatların tesbiti, azaltılması veya çoğaltılması genel kurul kararı ile olur.

3. Belli bir işyerinde çalışan işçilerin en az dörtte birinin belli bir sendikaya veya bir arada hareket eden muhtelif sendikalara mensup olması halinde, bu işçileri temsil ettiğini teşvik eden sendika veya sendikaların yazılı müracaatı ve aidatı kesilecek sendika üyesi işçilerin listesini vermesi üzerine, işveren, üyelik aidatını ve toplu iş sözleşmesi, grev Kanunu gereğince o sendikaya veya onun mensubu olduğu federasyona ödenmesi gerekli dayanışma aidatını işçilere yapacağı ücret tediyeatından kesmeye ve hangi işçilerin üyelik veya dayanışma aidatını kestiğini bir liste halinde ilgili sendikaya ve konfederasyona bildirmeye mecburdur.

Bu hükme göre üyelik ve dayanışma aidatını kesmiyen veya kestiği halde bir ay içinde sendikaya yatırmıyan işveren, ilgili sendika veya sendikalara karşı, kesmediği veya kesip de ilgili sendikaya tevdi etmediği aidat miktarının 3 mislini ödemeye mecburdur.

4. İşverene başvuran işçi sendikası veya sendikalarının 3 neü bendde gösterilen vasıfta olup olmadıkları konusunda işverenle, sendika veya sendikalar arasında anlaşmazlık çıkması takdirinde, işverenin veyahut sendika veya sendikaların yazılı müracaatı üzerine, anlaşmazlık, müracaat tarihinden itibaren üç iş günü içinde Bölge Çalışma Müdürlüğüne çözümlür. Bölge Çalışma Müdürlüğünün bu konudaki kararlarına karşı ilgililer, kendilerine yapılacak yazılı bildiri tarihinden başlayarak üç iş günü içinde mahallî iş dâvalarına bakmakla görevli mahkemeye itiraz edebilirler. Bu itiraz, üç iş günü içinde karara bağlanır. Mahkemenin bu konudaki kararı kesin değildir.

Ceza hükümleri

Madde 31. — 1. 17 nei maddenin 1 ve 2 nei bendlerinde yazılı yasaklara aykırı hareket eden işverenler 6 aydan 1 seneye kadar ağır hapis ile, işçiler ise 500 liradan 2 000 liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

2. 17 nei maddenin 3 neü bendinde yazılı yasağa aykırı hareket edenler, 6 aydan 2 seneye kadar hapis cezasına mahkûm edilirler. Söz konusu yasağa aykırı olarak yapılan malî yardıma el konulur ve İş Kanununun 30 neu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

3. 19 neu madde hükümlerine aykırı hareket eden işverenlere 6 aydan, bir seneye kadar ağır hapis cezası verilir.

4. 20 nei maddenin 1 nei bendi hükmüne aykırı hareket eden işveren veya işveren vekili hakkında, 6 aydan 1 seneye kadar ağır para cezası uygulanır. İşverenin veya işveren vekilinin, 20 nei maddenin 1 nei bendi hükmünü aynı maddenin 3 neü bendine aykırı hareket etmek suretiyle ihlâl etmesi halinde de aynı ceza verilir.

5. 22 nei maddenin 2 nei bendinde yazılı yasağa uymıyanlar ile bunların şerikleri hakkında Türk Ceza Kanununun 240 nei maddesi uygulanmakla beraber, yapılan malî yardım veya bağış kendilerine ödetilir. Söz konusu yasağa aykırı olarak bu kanuna göre kurulmuş bir meslekî teşekküle yapılmış olan malî yardım veya bağışa el konulur ve İş Kanununun 30 neu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

6. 27 nei madde de söz konusu mal bildiriminin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi halinde, suçlu hakkında sendika yöneticiliğinden mal emniyet cezası uygulanır.

7. 28 nei maddede yazılı defterleri tutmıyan - teşekkül tüzüğüne göre, sorumlu kişiler hakkında, beş yüz liradan iki bin liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur. Tekerrür halinde, ağır para cezasının âzami haddi verilir.

8. 29 neu maddede yazılı bilgi ve belgeleri süresi içinde Çalışma Bakanlığına göndermeyen - Teşekkülün tüzüğüne göre - sorumlu kişiler hakkında beş yüz liradan, iki bin liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

9. Bu bilgi ve belgeleri gerçeğe aykırı olarak verenler hakkında, iki yüz liradan, iki bin liraya kadar ağır para cezası ile birlikte üç aydan eksik olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

10. 30 neu maddenin 2 nei bendi gereğince bir teşekkülün faaliyetten men'ine karar verilmesi halinde, 16 nei madde ile 1 nei maddenin 3 neü bendi hükümlerini ihlâl etmiş olanlar hakkında, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

30 neu maddenin 2 nei bendi gereğince bir teşekkülün faaliyetten men'ine karar verilmiş olması halinde, eğer 16 nei madde hükmüne aykırı olarak teşekkül tarafından, teşekküle ödenmiş olan bir meblâğ varsa, bu meblâğa el konulur ve İş Kanununun 30 neu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

11. 30 neu maddenin 3 neü bendi gereğince teşekkülün faaliyetten men'ine karar verilmiş olması halinde, 22 nei maddenin 3 neü bendinde yazılı yasağa uymıyanlarla bunların şerikleri hakkında, eğer fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına ve malî yardım veya bağışın bir mislinden aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

274 madde metinleri

Madde 32. — İşçi ve işveren sendikaları, birlikleri, federasyonları ve konfederasyonları, Medeni Kanun ve Cemiyetler Kanununun işbu kanuna aykırı olmıyan hükümlerine tâbidirler.

Gerek bu kanun ve gerekse Cemiyetler Kanunu ile Medeni Kanunun uygulanmasından çıkıp, İş Mahkemesinin görevi içinde bulunduğu dair sarahat bulunmıyan, işçi teşekküllerinin birbiriyle veya üyeleri ile olan ihtilâflarının hal ve rüyet mercii unumi mahkemelerdir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunda sözü geçen iş kolları tüzüğü, bu kanunun yayımı tarihinden itibaren en çok otuz gün içinde yürürlüğe girecek şekilde hazırlanır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Komisyon Raporu

Millet Meclisi

Geçici Komisyonu

30 . IV . 1970

Esas No: 1/194, 2/84

2/140, 2/287

Karar No: 3

Yüksek Başkanlığa

Genel Kurulun 4 . 2 . 1970 tarihli 40 nei Birleşiminde kurulması kabul edilmiş bulunan Geçici Komisyonumuz Millet Meclisi Sayın Başkanlığının yazılı çağırısı üzerine 18 . 3 . 1970 gününde toplanmış görev taksimi yaparak vazifesine başlamıştır.

274 sayılı Sendikalar Kanununun bâzı maddelerini değiştiren ve bu kanuna yeni bâzı maddeler eklenmesini öngören Hükümet tasarısının yanında aynı mahiyette mezkûr kanunun bir kısım maddelerini değiştirmeyi ve bu kanuna bâzı yeni maddeler eklemeyi hedef tutan Yozgat Milletvekili Abdullah Baştürk ve arkadaşlarına kanunun ikinci maddesine değişiklik getiren Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal'a ve İstanbul Milletvekili Rıza Kuas'a ait kanun teklifleri de mevcudolup

Meclis Başkanlığınca Komisyonumuza havale buyrulduğu cihetle Komisyonumuzca alınan prensip kararı gereğince tasarı ve teklifleri müştereken nazara alınarak görüşülmesi uygun mütalâa ve kabul edilmiştir.

Komisyon, konunun gerek ekonomik, gerek sosyal hayatımız bakımından ve kamu düzeni ile işveren işçi münasebetlerindeki denge yönünden taşıdığı önemi nazara alarak en iyi neticeyi elde etmenin düşünce ve amacı içinde Komisyon toplantılarına Türkiye'deki en büyük işçi örgütü Türk - İş Konfederasyonu ve Türkiye İşverenler Konfederasyonu temsilcilerini gerek genel mahiyette ve gerekse maddeler üzerinde görüşlerini tesbit gayesi ile davete karar vermiştir.

Böylece Komisyonumuz, Komisyon üyeleri, Hükümeti temsilen Çalışma Bakanı ve ilgilileri, kanun teklifi sahibi Yozgat Milletvekili Abdullah Baştürk, İzmir Milletvekili Burhanettin Asutay ve İstanbul Milletvekili Rıza Kuas ile Türk - İş Konfederasyonu ve İşverenler Konfederasyonu temsilcileri, kanunun 2 nci maddesine ait değişikliğin müzakeresi sırasında Devlet Personel Dairesi Başkanı ve Maliye Bakanlığı temsilcisinin iştiraki ile çalışmalarını devam ettirmiş ve sonuçlandırmıştır.

Komisyon 12 toplantı yapmıştır. Ortalama 6 şar saatten tüm olarak 72 saatlik çalışmada bulunmuştur.

Tasarı ve tekliflerin tümünün müzakeresi ikmal edilmiş oylama sonucu maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

274 sayılı Sendikalar Kanununun 7 yıllık tatbikat görmüş bu tatbikat süresi içinde çeşitli aksaklıklar ortaya çıkmıştır. Tasarı ve kanun tekliflerinin getirmekte olduğu değişikliklerle uygulamadaki güçlükler kamu düzeni bakımından olduğu kadar işçi ve işveren münasebetlerini her iki taraf bakımından daha barışçı ve daha dengeli bir şekilde seyrini temin edecek şekilde bertaraf edilmeye çalışılmaktadır.

Genellikle birbirine uygun düşmeyen çeşitli tefsirler önlenmiş olacak kazai mercilerin kararları ile iştihatlarda daha tutarlı ve uygulamada hukukî bakımdan kökleşme imkânları sağlanmış olacaktır.

Güclü senikacılık hedef alınmıştır. İşçi hareketi ve işverenle münasebetlerde bâzı ahvalde hukuk dışına çıkan hareketleri de önleyecek lüzumsuz sendika rekabeti bertaraf edilmiş olacaktır.

Uygulamada görmekte oldukları görev ve hizmetin niteliğine paralel düşecek şekilde işçi ve memur ayrımına açıklık getirilmiş olacaktır.

Yetki ihtilâfları ve yetki ihtilâflarından doğan sürtüşmeler asgari hadde indirilecektir.

Sendikaların birikmiş fonlarının % 30 u oranında yatırıma aktarılması ekonomik büyüme ve kalkınmada yeni bir kaynak fonksiyonu ifa etmiş olacaktır.

Sendikalaşmada ahlâk ölçüleri tesisi arzu edilen geleneklerin yerleşmesi ahlâkîlik prensipleri ve genel mâkul hudutlar içinde disiplinin teccüssüsü temini üst kuruluşlara denetleme yetkisinin verilmesi suretiyle temin edilmiş olacaktır.

274 sayılı Kanuna getirilmekte olan değişiklikler Yüce Meclisin itibarına mazhar olur ve tasvip görüp kanunlaşursa yukarıda kısaca arzına çalıştığımız faydalar sağlanmış olacaktır.

1. Mer'î kanunun 1 nci maddesi ile ilgili kanun teklif sahibi Abdullah Baştürk ve arkadaşlarının getirdiği değişikliğe Hükümet de uymuş ve 1 nci maddede bulunan «Birlik» deyimini tatbikatta değer ifade etmediğinden ve sendikanın teşkilatlanmasını engelliyeceği nitelikte görüldüğünden madde metninden çıkarılmak suretiyle değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

2. Mer'î kanunun 2 nci maddesi ile ilgili olarak Hükümet tasarısında bir «ek madde» ile değişiklik öngörülmüş yine bu madde ile ilgili olarak Abdullah Baştürk ve arkadaşlarının ve Hayrettin Uysal ve arkadaşlarının tekliflerinde de değişiklik talebedilmiştir.

Hükümet tasarısı ile aynı mahiyette olan teklif sahiplerinin değişiklik öngören maddeleri tasarı hükmü esas alınmak suretiyle müştereken müzakere mevzuu yapılmıştır.

Görüşme sırasında madde kapsamına giren mevzuun tüm Devlet teşkilâtı, personel rejimi, Devlete bağlı müesseselerin kuruluş ve teşkilât kanunları ile maaş ve ücretler ve teadül kanunları ile alâkası nazara alınarak bu maddenin müzakeresini bütün maddelerin görüşülmesi sonuna ertelenmesi ve bu arada ilişkisi sebebiyle Devlet Personel Dairesi Başkanlığı ve Maliye Bakanlığına bilgi verilerek komisyonda temsilelerinin hazır bulundurulması uygun görülmüştür.

Devlet Personel Dairesi Başkanlığı ile Maliye Bakanlığının temsileisinin hazır bulunduğu mütaakıp toplantıda yapılan görüşmeler sonucu, Çalışma Bakanlığının Devlet Personel Dairesi Başkanlığı, Maliye Bakanlığının temsileisinin gerek tasarısı ve gerekse kanun tekliflerinde ikinci madde ile ilgili değişiklikleri ve bu madde ile alâkalı olarak Komisyon üyesi Şevket Yılmaz'ın verdiği önerge de nazara alınarak yeni ve tevhit edilmiş bir veya birden fazla metnin hazırlanması kararlaştırılmıştır.

Komisyona getirilen 3 değişik metinden ikisi oylama sonucu reddedilmiş 1 numaralı metnin Enver Turgut'un değişiklik talebiden önergesi nazara alınarak kabul edilmiştir.

Böylece tatbikatta işçi ve memur ayrımının gerek sendikalaşmak, gerekse işçi hakları bakımından çeşitli tefsirlere imkân veren ve güçlükler arz ederek huzursuzluğu tevlideden çeşitli teşkilât kanunları ile Devlet Personeline ait maaş, ücret, maaş ve ücretlerin teadülüne dair kanunlardaki maddelerin uygulanmasına bir açıklık vermek zarureti sonucu 274 sayılı mer'î Kanunun ikinci maddesi yerine kaim olmak üzere yeniden düzenlenmiş olan metin Komisyonumuzca kabul edilmiş, bu suretle aynı vasıftaki işleri yapan kimselerden çeşitli kanunlardaki çeşitli hükümler dolayısıyla bir kısmını işçi statüsüne bir kısmının da memur statüsüne tabi olmaları değişikliği bertaraf edilmeye çalışılmıştır. Yine yevmiye almakla beraber Devletin aslı ve sürekli görevini ifa eden ve bir nevi statü hukukuna tabi olan ve aynı zamanda Devlet teşkilâtında gördüğü görev itibarıyla işi sevk ve idare eden ve bu hali ile işveren veya işveren vekili sıfatı ile hareket eden Devlet personelinin durumunda sarahata kavuşturulmuş, Devletin kamu hizmetleri ile ilgili asli ve süreklilik nitelik ve ilkesi de muhafaza edilmiş bulunmaktadır.

Madde 4. — Mer'î kanunun 4 nci maddesiyle ilgili olarak sadece İstanbul Milletvekili Rıza Kuas'ın kanun teklifinde bir değişiklik talebolunmuştur.

Sendikalara üye olmak yasağı ve üyelikten doğan hakların askıda kalması şeklinde sendika istisnaları bakımından mer'î kanunda yer alan 4 nci maddenin 1 nci bendinin (e) fıkrasında (Din ve ibadet işlerinde çalışanlar) ı çıkarmayı bu suretle Din ve ibadet işlerinde çalışanlara sendika kurma ve sendikalara üye olma hakkını bahşetmeyi öngören değişiklik teklifi, kamu düzeni yönünden din ve ibadet işlerinde çalışanların kişiliklerin viedanları ile ilgili bir konunun hizmetlisi bulunmaları nedeniyle Komisyonumuzca reddedilmiştir.

Madde 5. — Hükümet tasarısındaki bu madde ile ilgili değişiklik, komisyon üyesi Coşkun Karagözoğlu, Abdullah Baştürk, Şevket Yılmaz ve Enver Turgut'un önergelerinin ihtiva ettiği değişikliklerle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Maddede yapılan değişiklikle, bilhassa toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili sendikamızın tesbiti sırasında, sendika üyelerinin iktisabında müracaat kâfi görülmemiş üyeliğin üye kayıt defterinin veya fişinin imzalanması ve teşekkülün yetkili organının kabulü suretiyle mümkün olacağı hükme bağlanmıştır.

Bu madde ile ilgili Rıza Kuas'ın değişiklik talebi reddedilmiştir.

Madde 6. — Rıza Kuas'ın teklifi Komisyonumuzca reddedilmiştir.

Hükümet tasarısındaki 6 nci madde esas alınmış Şevket Yılmaz tarafından verilen ve Abdullah Baştürk'ün iştirak ettiği önergenin ihtiva ettiği madde yetki tesbitinde çeşitli karışıklıklara sebebiyet verilmesi dolayısıyla üyelikten çekilmenin ilgili teşekküle noter vasıtası ile bildirilmesi suretiyle mümkün olacağı husus mer'î maddenin birinci fıkrasına eklenmek ve ayrıca teşekkülden ayrılan ve çıkarılan üyenin, ayrılış ve çıkarılış tarihinin üye kayıt fişlerine veya defterine kaydedileceği tashih olunmak şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Madde 9. — Tasarı, Abdullah Baştürk'ün bu madde ile ilgili teklifi, yine bu madde ile ilgili olarak Abdullah Baştürk ve Şevket Yılmaz tarafından verilmiş önergeler nazara alınmak kaydı

ile bakanlıkça yeni bir metnin hazırlanması uygun görülmüş, hazırlanıp getirilen metnin, iş hayatını tedirgin eden dolayısıyla işçi ve işverenleri huzursuz kılan sendikalar arasındaki olumsuz rekabetleri önlemek ve güçlü sendikacılığı temin etmek gayesi ile mer'î metnin 9 ncu maddesi yerine kaim olmak üzere yeniden düzenlenmiş şekli ile Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Rıza Kuas'ın bu madde ile ilgili teklifi reddolunmuştur.

Madde 10. — Rıza Kuas'ın kanun teklifindeki 10 ncu madde ile ilgili madde teklifi müzakere edilmiş oylanmış ve Komisyonumuzca reddolunmuştur.

Madde 11. — Bu madde ile ilgili olarak Hükümet tasarısında değiştiği itibariyle bir madde mevcudolmadığı cihetle her iki kanun teklifi sahiplerinin maddeyle ilgili teklifleri müzakere edilmiş Enver Turgut tarafından verilen önerge esas alınarak, İşçi Sendikalarının işçi miteliğine sahip olmıyan kimselerin kurmalarını önlemek ve Türk - İş kuruluşlarının da uluslararası kuruluşlara yönelmesini sağlamak, bu arada Kıbrıs'ta Türk kesimindeki işçi kuruluşlarının Türk - İşçi hareketine kazanılması amacını güdecek şekilde madde yeniden düzenlenerek Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Madde 12. — Tasarıda bu madde ile ilgili bir hüküm mevcudolmadığı cihetle Abdullah Baştürk'ün kanun teklifindeki ilgili madde aynen Komisyonumuzca kabul edilmiş ve birinci maddede yapılan değişikliği uygun şekilde mer'î metnindeki, «Birlik» kelimesi çıkarılmıştır.

Madde 13. — Abdullah Baştürk'ün teklifi müzakere edilmiş Şevket Yılmaz tarafından verilen önerge kabul edilmiştir. Bu suretle işkolu esasına göre kurulan sendikaların genel kurullarının üye sayısı esasına göre toplanması ve toplantı oranını teşkil etmeleri fiilen imkânsız olduğundan, gerek sendikalar ve gerekse federasyon ve konfederasyonların genel kurullarında bugün tatbik edilmekte olan delege usulünün maddede yer alması sağlanmış ayrıca birinci maddede yapılan değişikliğe uygun olarak metindeki, «birlik» kelimesi çıkarılmış ve meslekî teşekküllerin birleşmeleriyle ilgili hükümler getirilmiştir.

Madde 14. — Bu madde ile ilgili madde değişikliği tasarıda mevcut bulunmadığından Abdullah Baştürk'ün kanun teklifindeki ilgili madde ve madde hakkında Hamdi Hamamcıoğlu'nun, Enver Turgut ve Şevket Yılmaz'ın verdiği önergeler görüşülerek maddenin (b), (c), (e) ve (j) fıkralarında değişiklik yapılmış böylece birinci maddenin (b) fıkrasındaki «umumi mukavele» ibaresi toplu sözleşme düzeninde fonksiyonunu kaybettiği göz önünde tutularak mer'î metinden çıkarılmış uygulamaya açıklık getirmek vasıtasıyla maddenin 1 nci bendinin (e) fıkrası yeniden düzenlenmiş, ayrıca yine 1 nci bendin (j) fıkrasında yapılan değişiklikle meslekî teşekküllerin nakit mevcudunun % 30 undan fazla olmamak kaydı ile sınıai ve iktisadi teşebbüslere yatırım yapmak imkânı sağlanmış ve madde bu şekliyle komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Madde 15. — Tasarıda ve Abdullah Baştürk ve arkadaşlarının tekliflerinde bu madde ile ilgili bir teklif mevcudolmamakla beraber 14 ncu maddenin (j) fıkrasında yapılan değişikliği paralel olarak mer'î metnin 15 nci maddesine bir fıkra ilâvesi zarureti doğmuş, bu konuda verilen Şevket Yılmaz'a ait önerge madde metnine ikinci bir fıkra eklenmek şeklinde komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Madde 16. — Tasarıda ve Baştürk ve arkadaşlarının tekliflerinde her hangi bir madde teklifi olmadığı cihetle Rıza Kuas'ın bu madde ile ilgili olarak siyasi partilere paralel olarak meslekî kuruluşların teşkilâtlanmasına imkân veren madde teklifi işçi hareketi ve işçi bütünlüğü bakımından sakıncalı görüldüğü gerekçesiyle komisyonumuzca reddedilmiştir.

Madde 18. — Hükümet tasarısında bulunan madde esas alınarak önergelerin de ışığı altında maddenin yeniden düzenlenmesi komisyonumuzca uygun bulunmuş ve karara bağlanmış, feshedilen veya infisah eden sendika, federasyon veya konfederasyon tüzüklerinde bir sarahat bulunma-

diği ahvalde mallarının nerelere devredileceği hususu tashih edilerek mer'i maddeyi bu yolda gerekli ilâveler yapan ve tasarıdaki maddenin (a), (b), (c), (d) ve (e) fıkralarına değişiklik getiren ayrıca daha önceki maddelere uygun olarak «birlik» kelimesini maddeden çıkaran yeni metin komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Madde 20. — Bu madde ile ilgili olarak tasarıda bir madde kaydı bulunmadığı cihetle Rıza Kuas'ın bu madde ile ilgili teklifi müzakere edilmiş komisyonca reddolunmuştur. Abdullah Baştürk ve arkadaşlarının teklifi müzakere edildikten maddeye yeni bir düzenleme şekli veren Enver Turgut'un önergesine teklif sahibi olarak Abdullah Baştürk katılmış Hükümet uyduğunu belirtmiş ve maddenin 1, 2, 3 ve 5 nci bendleri yürürlükteki metinden doğan uyumsuzluk ve yanlış anlamları önlemek ve maddenin gayesine uygun imkânları sağlamak üzere yeniden düzenlenmiş, işçi teşekkülü idareciliği ile temsilciliğinin teminatı daha açık ve yeterli yükümlere bağlanmış değişik şekli ile komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Madde 21. — Hükümet tasarısının getirdiği hüküm, Hükümetin de katıldığı Enver Turgut'un tasarı hükmüne bir fıkra eklenmesi şeklindeki önergesi ile tasarı hükmü değişiklikle kabul edilmiştir. Komisyonumuzca kabul edilen metin gereğince 275 sayılı Kanunun 6 nci maddesinde yapılan değişiklikle sendika tarafından verilen izin yalnız bir hususa inhisar ettirildiğinden, dengesi sağlamak ve çelişikliği ortadan kaldırmak giyesiyle maddeye 2 nci fıkra eklenmiştir.

Madde 22. — Hükümet tasarısında bu madde ile ilgili her hangi bir hüküm mevcut değildir. Abdullah Baştürk ve arkadaşlarının teklifinde mevcudolan madde teklif sahibi tarafından geri alındığı için madde üzerinde görüşme yapılmamıştır.

Madde 23. — Hükümet tasarısı ile Abdullah Baştürk ve arkadaşlarının kanun teklifindeki maddeler görüşülmüş Şevket Yılmaz'ın bu madde ile ilgili olarak verdiği önergeye Hükümet ve Abdullah Baştürk katılmış önerge komisyonumuzca kabul edilmiştir. Önerge veçhile madde yeniden düzenlenmiş ve yürürlükteki metnin uygulamasından doğan aksaklıklar ve bu yüzden çıkan uyumsuzluklar göz önünde tutularak işverenler tarafından kesilecek aidatlara ait hükümler yeni esaslara bağlanmıştır.

Madde 25. — Yürürlükteki bu madde metninde değişiklik getiren Hükümet tasarısındaki madde, genel kurul kongrelerinin en geç iki yılda bir toplanma müddeti tatbikatta çeşitli güçlüklerle, mali külfetlere meydan verdiği ve sendika faaliyetlerinin verimli bir hal almasına engel teşkil ettiği mucip sebebiyle bu müddetin 3 yıla çıkarılması komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Madde 26. — Bu madde ile ilgili kanun teklifinde bulunan hüküm teklif sahibi Abdullah Baştürk tarafından geri alındığı için madde üzerinde bir görüşme yapılmamıştır.

Madde 27. — Tasarıda bu madde ile ilgili bir hüküm mevcut bulunmadığından, Abdullah Baştürk ve arkadaşlarının madde ile ilgili teklifi görüşülmüş Şevket Yılmaz'ın vermiş olduğu önergeye Abdullah Baştürk ve Hükümet katıldıklarını beyan etmişler, önerge komisyonumuzca kabul edilmiştir. Böylece yürürlükteki maddede mevcudolan şube yöneticilerinin mal bildirme mecburiyeti ihtiyari hale getirilmiş ve birden fazla mal bildirimi verilmesi önlenmiştir.

Madde 28. — Tasarıda bu madde ile ilgili her hangi bir hüküm mevcut bulunmadığından Abdullah Baştürk ve arkadaşlarının kanun teklifindeki madde üzerinde görüşme yapılmış, bu madde ile ilgili Enver Turgut'un vermiş olduğu önergeye Abdullah Baştürk katıldığını, Hükümet de önergeyi benimsediğini beyan etmiş önerge komisyonumuzca kabul edilmiştir. Kabul şekli ile yürürlükteki metin esas alınmak suretiyle uygulamaya açıklık veren yeni hükümler getirilmiş ve maddenin (a) bendinde değişiklik yapılmış ayrıca maddeye (g) bendi ile «demirbaş defteri» ibaresi eklenmiştir.

Madde 29. — Hükümet tasarısında madde ile ilgili bir hüküm mevcut bulunmadığından Abdullah Baştürk ve arkadaşlarının kanun teklifindeki madde görüşülmüş, madde ile ilgili olarak Enver Turgut tarafından verilen önergeye teklif sahibi ve Hükümet katılmış önerge komisyonumuzca kabul edilmiştir. Kabul şekli ile yürürlükteki maddeye üyelerin mevcudunun Çalışma Bakanlığına bildirilmesi kaydı ve 9 nci fıkra ile sendika ve federasyonun bağlı bulunduğu konfederasyon tarafından denetlemesi yetkisi getirilmiştir.

Madde 30. — Bu madde ile ilgili olarak kanun teklifindeki hükmü teklif sahibi Abdullah Baştürk geri aldığı bildirdiğinden madde üzerinde bir görüşme yapılmamıştır.

Madde 31. — Rıza Kuas'ın teklifi müzakere sonu komisyonumuzca reddedilmiştir. Yürürlükteki 31 nci maddeye bir fıkra eklenmesi şeklinde değişiklik öngören tasarının 2 nci maddesi ile Baştürk ve arkadaşlarının teklifi görüşülmüş tasarı hükmü esas alınarak Abdullah Baştürk'ün teklifi ile madde ve madde ile ilgili olarak verilmiş önergeler ışığı altında yeni bir metin hazırlanması kararlaştırılmıştır. Hazırlanan metin komisyonumuzca kabul edilmiştir. Kabul şekli ile yürürlükteki 31 nci maddeye, üye aidatını süresi içinde yatırmaya işveren ile teşekkürden ayrılan üyeyi üye defterine kayıt etmiyen işveren hakkında bir cezai hüküm getirilmiştir.

Madde 32. — Rıza Kuas'ın bu madde ile ilgili teklifi komisyonumuzca reddedilmiştir. Tasarıda bir hüküm bulunmadığı cihetle Abdullah Baştürk ve arkadaşlarının madde ile ilgili teklifi görüşülmüş komisyonumuzca kabul edilmiştir. Kabul şekli ile yürürlükteki maddeden «Birlik» doğımı çıkarılmıştır.

Madde 33. — Tasarıda maddeye ait bir kayıt mevcut olmadığından Abdullah Baştürk ve arkadaşlarının madde ile ilgili teklifi görüşülmüş 2 nci maddenin yeniden düzenlenmiş olması sebebiyle gereği kalmıyan madde teklif sahibi Abdullah Baştürk tarafından geri alındığı için komisyonumuzca bir karar verilmesine mahal kalmamıştır.

Geçici maddeler :

Geçici madde 1. — Abdullah Baştürk ve Rıza Kuas'ın aynı mahiyette olan teklifleri müşterek görüşme mevzuu yapılmıştır. Her iki teklif sahibinin tahassus eden mutabakatı şeklinde madde komisyonumuzca kabul edilmiş ve işkolu yönetmeliğinin 30 gün içinde yürürlüğe girecek şekilde hazırlanması hükme bağlanmıştır.

Geçici madde 2. — Abdullah Baştürk'ün bu madde ile ilgili değişiklik teklifi görüşülmüş Şevket Yılmaz tarafından verilen madde ile ilgili önerge kabul edilmiş teşekkür tüzüklerinin bu kanun hükümlerine uygun bir şekilde yeniden düzenlenmesi komisyonumuzca hükme bağlanmıştır.

Tasarının yürürlük ile ilgili 4 nci maddesi 3 nci madde olarak komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarının yürütme ile ilgili 5 nci maddesi 4 nci madde olarak komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Başkan Ankara <i>H. Turgut Toker</i>	Sözcü Kayseri <i>Enver Turgut</i>	Kâtip Adana <i>Şevket Yılmaz</i>	Yozgat Söz hakkım mahfuzdur <i>Abdullah Baştürk</i>
Çorum <i>Aslan Topçubaşı</i>	İzmir Söz hakkım mahfuzdur <i>Coşkun Karagözoğlu</i>	Kars <i>Kemal Kaya</i>	Sivas Vahit Bozatlı İmzada bulunamadı

Afyon Karahisar
Hamdi Hamamcioğlu

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

274 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve 31 nci maddesine bir fıkra ile bu kanuna 2 geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 1, 2, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 29 ve 32 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

İşçi ve işveren mesleki teşekkülleri :

Madde 1. — 1. Sendika, Federasyon ve konfederasyonlar, bu kanuna göre işçi sayılanların ve işverenlerin müşterek iktisadi, sosyal ve kültürel yararlarını korumak ve geliştirmek için kurulan mesleki teşekküllerdir.

2. Birinci bentte zikredilen mesleki teşekküllerin kurulması serbest ve ihtiyaridir.

3. Bu teşekküllerin kuruculuğunda, üyeliğinde, teşekküldeki görevlere seçilmekte veya görevlerde yararlanmada cins, aile, ırk, renk, dil, din, mezhep, inanç, siyasi düşünce ve siyasi parti ayrımı gözeltilemez.

İşçi sendikası üyeliği :

Madde 2. — 1. Hizmet akdine göre çalışmayı veya nakliye mukavelesine göre esas itibariyle bedeni hizmet arzı suretiyle çalışmayı yahut neşir mukavelesine göre eserini naşire terk etmeyi meslek edinmiş bulunanlar ve âdi şirket mukavelesine göre ortaklık payı olarak esas itibariyle fiziki veya fikri emek arzı suretiyle bir işyerinde çalışanlar bu mukavelelerin aynı durumdaki herkes fiilen açık olması kaydıyla bu kanun bakımından işçi sayılırlar. Bu kanun bakımından işçi sayılan kimseler, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

Bu maddenin kapsamına girip de kooperatif şirketlerde ortak olanlar ile anonim şirket hissedarlarındaki her hangi bir suretle imtiyazlı hisse sahibi olmayanların işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklıdır.

Millî Savunma Bakanlığına ve İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına bağlı işyerlerinde çalışıp askerlik yükümünü yerine getirmekte olanlar dışında kalanların, işçi sendikası kurma ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklıdır.

2. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanların, birinci bendde yazılı vasıfları kaybetmiş olsalar dahi, o göreve getirdikleri anda üye oldukları sendikalarındaki üyelik sıfatları devam eder.

3. Bu maddeye dayanarak sendika kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkına sahip olanlardan mevzuat veya toplu iş sözleşmesi gereğince bir işletmenin yönetim kurullarında veya benzeri kurullarda işçi temsileisi sıfatıyla bulunanlar bu kanun bakımından işçi vasfını muhafaza ederler.

4. Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinince yürütülen kamu hizmetlerinde istihdam edilenlerden 3656 sayılı Kanunun 19, 3659 sayılı Kanunun 10 ncu maddelerine göre çalıştırılan hizmetliler, (müteferrik müstahdemler) ve 854 sayılı Kanuna tabi kimseler hakkında (doktorlar, avukatlar, cezaecılar, kimyagerler, mühendisler, ücretli ve aıdatlı tahsildarlar, 5434 sayılı Kanuna tabi daktilolar, stenolar, mekanograflar, 3656 ve 3659 sayılı kanunlara tabi olmaları gerektiği halde bu kanunların 19 ve 10 ncu maddelerine göre çalıştırılan memurlar ve 15 . 4 . 1958 tarih 4/10195 sayılı Kararnameye tabi olanlar hariç) bu kanunla 275 ve iş kanunları hükümleri uygulanır.

Bu bend hükmüne tabi kimselerden resmî dairede çalışanlar 275 sayılı Kanunun 20 nci maddesi hükmüne tabidirler.

Bir kimsenin 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa tabi olması veya kadro karşılığı ücret alması, hakkında bu kanunla 275 ve iş kanunları hükümlerinin uygulanmasına engel olmaz.

Üyelik kazanılması :

Madde 5. — 1. Bu kanuna göre kurulan mesleki teşekküllere üye olmak ihtiyaridir. Üyelik üye kayıt fişinin veya kayıt defterinin imzalanması ve mesleki teşekkülün yetkili organın kabulü ile kazanılır.

2. İşçi sendikalarına üye olmak için bu kanuna göre işçi sıfatını taşıyan kimsenin onaltı yaşını doldurması gerekir; onaltı yaşından küçük olanlar kanuni temsilcilerinin yazılı muvafakatiyle üye olabilirler. Ancak onaltı yaşından küçük olanlar, sendika genel kurulunda oy kullanamazlar.

Üyelikten ayrılma :

Madde 6. — 1. Her üye, istediği zaman, üyesi bulunduğu mesleki teşekkülden çekilebilir. Çekilme noter huzurunda münferiden kimliğin tesbiti ve istifa edecek kişinin imzasının tasdikıyla olur.

Teşekkülden ayrılan veya çıkarılan üyenin ayrılış veya çıkarılış tarihi üye kayıt fişlerine veya defterlerine kaydedilir.

2. Bir teşekkülden çekilen üyenin aidatını üç aydan fazla ödemeye devam edeceğine dair teşekkül tüzüğüne hüküm konamaz.

İşini eski işyerinin bulunduğu belediye veya köy sınırları dışında başka bir yere nakleden veya eski işinin dâhil olduğu işkolunun veyahut onunla ilgili işkollarının dışında başka bir işkoluna aktaran yahut kendisine ihtiyarlık veya daimî mâlûliyet aylığı bağlanan üye için bu bend hükümü tatbik olunmaz.

3. İşçi veya işveren teşekkülü üyeliği vasfı kalkan şahıs aidat ödemiş veya topyekûn ödemede bulunmuş olduğu her nevi yardımlaşma veya ihtiyarlık sandıklarındaki üyelik hakkını, o sandığa yapmış olduğu ödemeler nisbetinde muhafaza eder.

Bu haktan istifade edebilmesi için yapılması lüzumlu ödemelerin yekûnu teşekkül tüzükleriyle tesbit edilir. Ancak, bu miktar beşyüz liradan fazla olamaz. Teşekkül tüzükleri, bu hakkın kullanılması için gerekli yazılı talebin üyelikten çekilme tarihinden itibaren ne kadar müddet içinde yapılması gerektiğini de tesbit eder. Bu müddet onbeş günden az ve iki aydan fazla olamaz.

Sendika, federasyon ve konfederasyonların kuruluş şartları :

Madde 9. — 1. İşçi sendikaları, aynı işyerinde veya aynı işkolundaki işyerlerinde çalışan işçiler veyahut birbirleriyle ilgili işkollarında çalışan işçileri içine alır.

İşveren sendikaları, aynı işkolunda veyahut birbirleriyle ilgili işkollarında çalışan işverenleri içine alır.

2. a) Bir işçi sendikasının Türkiye çapında faaliyet gösterebilmesi için kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin en az (1/3) ünü,

b) İşçi federasyonlarının aynı işkolunda mevcut sendikalardan en az 2 sinin bir araya gelmeleri ve o işkolunda çalışan işçilerin en az 1/3 ünü temsil etmeleri gerekir.

c) İşçi konfederasyonları, (a) ve (b) fıkralarına göre sendika ve federasyonlardan en az 1/3 ünü ve Türkiye'deki sendikalı işçilerin en az 1/3 ünü üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulurlar.

3. İşveren federasyonları aynı işkolunda mevcut Türkiye çapında faaliyette bulunmayı amaç edinmiş işveren sendikalarının en az ikisinin bir araya gelmeleri, işveren konfederasyonları da mevcut federasyon veya Türkiye çapında faaliyette bulunmayı amaç edinmiş işveren sendikalarının en az beşinin bir araya gelmeleri suretiyle kurulur.

4. İşkolları Çalışma Bakanlığınca yapılacak bir yönetmelikle tesbit edilir. Bu yönetmelik uluslararası normlar ve işçilerin Türkiye'de mevcut sendikalaşma durumları göz önüne alınarak hazırlanır. Çalışma Bakanlığı yönetmeliği hazırlarken Yüksek Hakem Kurulunun, en çok işçiyi tem-

sil eden işçi konfederasyonu ile en çok işvereni temsil eden işveren konfederasyonunun iştiraki düşüncelerini ahr. Bu düşüncelerin talep tarihinden itibaren en geç 10 gün içinde verilmesi gereklidir.

İşkolları Yönetmeliğinde yer almamış olup da bu kanuna göre sendika kurmak ve kurulan bu sendikalara üye olmak hakkına sahibolanlar Genel Hizmet İş Koluna dâhil sayılırlar. Ayrıca belediye hizmetlerinden hangilerinin bu işkoluna gireceği İşkolları Yönetmeliği ile tesbit edilir.

Bu yönetmelik veya yönetmeliğin uygulanmasıyla ilgili işlemler aleyhinde Danıştayda açılacak iptal dâvaları 2 ay içinde karara bağlanır.

5. Sendikalar temsil ettikleri üyelerin sayılarını her yıl başında Çalışma Bakanlığına bildirmek zorundadırlar.

6. İşkollarında çalışan sendikalı işçilerin sayısı her yıl Çalışma Bakanlığınca çıkartılacak sendikalı işçi istatistiklerinde gösterilir.

Kuruculuk - yöneticilik :

Madde 11. — 1. Bu kanuna göre işçi sendikası kurabilmek için sendikanın kurulacağı işkolunda en az üç yıldan beri fiilen çalışır olmak şarttır.

2. Meslekî kuruluşların yönetim, denetim ve onur kurulları ile diğer işlerinde görev alacak üyelerin reşid, medeni hakları kullanmaya ehil, kamu hizmetlerinden mahrum edilmemiş, Türkçe okur - yazar ve Türk vatandaşı olması gerekir.

3. Türkiye'de en çok işçiyi temsil eden işçi konfederasyonu veya konfederasyona bağlı sendikalar uluslararası meslekî teşekkül kurabilirler.

Kıbrıs'taki Türk işçi ve işveren teşekküllerinin Türkiye'de kurulu konfederasyona üye olmak hakları vardır.

Madde 12. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin kurucuları, ilk genel kurul toplantısına kadar sevk ve idare ile görevli kimselerin ad ve soyadlarını, meslek ve sanatlarını ikametgâhlarını belirtmek suretiyle meslekî teşekkülün tüzüğünü mahallin en büyük mülki âmirine makbuz karşılığında tevdi etmeye mecburdurlar.

Tevdi ile birlikte, teşekkül tüzel kişilik kazanır.

2. Teşekkül tüzel kişilik kazanır kazanmaz, kurucular teşekkülün tüzüğüne ve teşekkülü genel kurul toplantısına kadar sevk ve idare ile görevli kimselerin ad ve soyadlarını, meslek ve sanatlarını ve ikametgâhlarını o mahalde yayınlanan bir gazete, o mahalde gazete yayımlanmıyorsa, en yakın yerde yayımlanan bir gazetede ilân ederler. Kurucular, gazetede ilânı, sadece teşekkülün adına ve merkezine inhisar ettirebilirler; bu takdirde, bu bendde zikri geçen vesikaların birer örneği mahallin en büyük mülki âmirliğinin ve bölge çalışma müdürlüğünün ilân tabelasında bir ay süre ile asılır. Ve basılmış nüshaları masrafı karşılığında, ilgililere tevzi edilir. Bu tevzi resme tabi değildir.

3. Bölge çalışma müdürlükleri, işçi ve işveren teşekkülleri için Çalışma Bakanlığınca tesbit edilecek esaslar dairesinde birer sicil tutarlar. Bu sicillerin birer örneği Çalışma Bakanlığına gönderilir.

4. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, tüzel kişilik kazanmalarından başlayarak bir yıl içinde ilk genel kurul toplantısını yapmak zorundadırlar.

5. Genel kurul tarafından seçilen yönetim kurulu ve haysiyet divanı üyelerinin ve denetçilerin ad ve soyadlarının, meslek ve sanatlarının, ikametgâhlarını ve tüzük değişikliklerinin ve tüzüğe göre şubelerin açılmasının resmî makamlara bildirilmesinde ve ilânında da bu madde hükümleri uygulanır.

6. Federasyon ve konfederasyonlara katılma ve teşekküllerden çekilme kararları da, bu maddenin 1, 2 ve 3 nci bendleri hükümlerine tabidir.

Toplantı nisabı, üye olma birleşme, çekilme :

Madde 13. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin genel kurullarının ve bu teşekküllerin şubelerinin kongrelerinin toplantı nisabı, üye veya delege tamsayısının salt çoğunluğudur. Mes-

lekî teşekkül tüzüğünde daha yüksek bir nisap tesbit edilebilir. Nisap sağlanamazsa, ikinci toplantı birinci toplantı gününden en çok 15 gün sonraya bırakılır.

Yukarıdaki fıkrada zikrolunan delegeler meslekî teşekkül genel kurullarınca seçilirler. Genel kurul bu yetkisini bir başka kurula devredemez.

Delegelerin seçim usulleriyle sayıları meslekî teşekküllerin tüzüklerinde tesbit edilir.

2. Belli bir federasyon ve konfederasyona üye olmak genel kurul kararına bağlıdır. Bu karar meslekî teşekkülün üye veya delege tamsayısının salt çoğunluğu ile alınır. Meslekî teşekkül tüzüğünde daha yüksek bir nisap tesbit edilebilir.

3. Federasyon ve konfederasyonların kurulmasında da ikinci bend hükmü uygulanır.

4. Bir sendikanın üye olduğu federasyon veya konfederasyondan, veya federasyonun da üyesi olduğu konfederasyondan çekilmesi hususunda da ikinci bend hükmü uygulanır.

5. Milletlerarası teşekküllere üye olma ve çekilmede de ikinci bend hükmü uygulanır.

6. Sendikaların kendi aralarında, federasyonların kendi aralarında ve konfederasyonların kendi aralarında birleşmesi hususunda da, ikinci bend hükmü uygulanır.

Birleşme ile ilgili usul ve merasim konusunda, 12 nci maddenin 1, 2 ve 3 ncu bendleri uygulanır. 9 ncu madde hükümleri saklıdır.

Meslekî teşekküllerin birleşmeleri halinde, teşekküllerden birinin tüzel kişiliği devam ediyorsa, bu tüzel kişilik ile birleşen teşekkül veya teşekküllerin bütün hak, borç yetki ve menfaatleri birleştiği kuruluşa geçer.

Birleşen meslekî teşekküller tüzel kişiliklerini kaybederek yeni bir tüzel kişilik haline geldikleri takdirde, tüzel kişiliklerini kaybeden tüzel kişiliğe intikal eder.

Bu madde hükümleri gereğince birleşen meslekî teşekküllerin üyeleri; ayrıca bir işleme tabi tutulmaksızın birleşilen veya yeni teşekkül eden kuruluşun üyesi olurlar.

Meslekî teşekküllerin faaliyetleri :

Madde 14. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, tüzel kişi olarak genel hükümlere göre sahiboldukları yetkilerden başka aşağıda zikredilen faaliyetlerde bulunabilirler.

a) Toplulukla iş uyumsuzluğu çıkarmak

b) Toplu iş sözleşmesi akdetmek

c) İş anlaşmazlıklarında ilgili makam ve sair yargı, uzlaştırma ve hakem kurullarına, iş mahkemelerine ve sair yargı mercilerine, kanun hükümlerine göre başvurmak veya mütalâa bildirmek ve onlardan talepte bulunmak;

d) Çalıştırmayı doğuran hukukî münasebetle ilgili hususlarda sosyal sigortalar, emeklilik ve benzeri hakların kullanılmasıyla ilgili olarak üyelerin ve mirasçılarının adli müzaharette bulunmak;

e) Çalışma hayatından, mevzuattan, toplu iş sözleşmesinden, örf ve âdetten veya meslekin müşterek menfaatlerinden doğan hususlarda çalışanları temsilen veyahut - yazılı müracaatları üzerine - 2 nci maddenin birinci bendinde zikredilen akitlerden doğan haklarıyla sigorta haklarında üyelerini ve mirasçılarını temsilen dâvaya ve bu münasebetle açtığı dâvadan ötürü husumete ehil olmak.

f) Kanuni veya Milletlerarası Andlaşma hükümlerine göre toplanan kurullara temsilci göndermek;

g) Evlenme, doğum, hastalık, sakatlık, ihtiyarlık, ölüm, işsizlik, grev eğitim ve sair sosyal ve kültürel maksatlar için tesis veya dernek şeklinde yahut meslekî teşekkülün bir kolu halinde yardımlaşma sandıkları kurmak; üyeleri yararına sigorta mukaveleleri akdetmek;

h) Grev veya lokavta karar vermek ve idare etmek;

i) İşçilerin veya işverenlerin meslekî bilgilerini artıracak, milli tasarruf ve yatırımın gelişmesine ve reel verimliliğin çoğalmasına hizmet edecek veya genel kültürlerini genişletecek kurs ve konferanslar tertiplemek; sağlık ve spor tesisleri, kütüphane, basımevi benzeri kültürel tesisleri kurmak, işçilerin boş zamanlarını iyi ve nezih şekilde geçirmeleri için imkânlar sağlamak;

j) Üyeleri için kooperatifler kurulmasına çalışmak veya bu gibi teşebbüslere yardım etmek, veyahut bizzat kooperatifler kurmak, veyahut nakit mevcudunun % 30 undan fazla olmamak ve ilgisine göre en çok üyesi bulunan işçi veya işveren konfederasyonunun muvafakatini almak kaydıyla sını ve iktisadi teşebbüslere yatırımlar yapmak.

k) Mesleklerinin icrası için gerekli her türlü ham veya yarı mamul madde, eşya, alet, edevat ve makinaları üyelerine kiralamak ödünç vermek veya hibe etmek,

l) Üyelerinin refah ve meslekî menfaatlerini her hangi bir şekilde ilgilendirebilecek her konu hakkında inceleme ve araştırmalar yapmak ve grev ve fikirlerinin gerçekleştirilmesi için her türlü kanuni yollardan faaliyet sarf etmek;

2. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, hizmetlerinde üyeleri arasında tam eşitliğe uymak zorundadırlar.

3. Bu kanuna göre kurulan işçi teşekkülleri gelirlerinin en az yüzde beşini, üyelerinin bilgi ve kültür seviyelerini yükseltmek için kullanmak zorundadırlar.

Bu kanuna göre

4. Toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt Kanunu hükümleri saklıdır.

Ticaret yapma yasağı :

Madde 15. — Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller ticaretle uğraşamazlar.

14 ncü maddenin (j) fıkrası hükmü saklıdır.

14 ncü maddenin 1 nei bendinin (İ) ve (I) fıkraları gereğince bu meslekî teşekküllerin kurdukları tesislerin işletilmesinde, - üyelerinin bu tesislerden istifadesi hali hariç - kâr, bu teşekküllerin üyeleri ve mensupları arasında ristum şeklinde de olsa dağıtılamaz. 14 ncü maddenin 1 nei bendinin (j) fıkrası gereğince dağıtılacak risturu bu hükme tabi değildir.

Fesh veya infisah halinde malların devri :

Madde 18. — Feshedilen veya infisah eden sendika, federasyon ve konfederasyon bir işveren teşekkülü ise malları, bu kanun veya sair kanunlar gereğince, kurulmuş başka bir işveren teşekkülüne devredilir.

Feshedilen veya infisah eden sendika, federasyon veya konfederasyonun tüzüklerinde bir sarahat bulunmadığı takdirde malları :

- a) Türkiye çapında faaliyet gösteren bir sendika ise, üyesi bulunduğu konfederasyona,
- b) Federasyon üyesi bir sendika ise bağlı bulunduğu federasyona,
- c) Federasyon ise, bağlı bulunduğu konfederasyona, konfederasyon yoksa onu meydana getiren teşekküllere,
- d) Konfederasyon ise, diğer bir konfederasyona,
- e) Hiçbir teşekküle bağlı olmıyan bir sendika ise, aynı işkolunda kurulu en çok üyeye sahip sendikaya veya federasyona bu tip bir sendika ve federasyon yoksa en çok üyeye sahip konfederasyona, devredilir.

Her türlü devir ilgili teşekkülün kabulüne bağlıdır.

Malların bunlardan gayri gerçek veya tüzel herhangi bir şahsa veya teşekküle veya müesseseye devri veyahut feshedilen teşekkülün üyeleri arasında paylaşılması yasaktır.

İşçi teşekkülü idareciliği ve temsilciliğinin teminatı :

Madde 20. — 1. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev alarak kendi talepleri ile işyerlerinden ayrılan işçiler teşekküllerdeki görevlerini seçime girmemek, seçilmemek veya çekilmek suretiyle son bulması üzerine işe alınmalarını, istedikleri takdirde işveren talep tarihinden itibaren en geç bir ay içinde o andaki şartlarla eski işlerine veyahut eski işlerine uygun bir diğer işe diğer isteklilere tercih ederek almaya mecburdur. Bu takdirde ücret ve işten çıkarılmada işçinin eski kıdem hakları saklıdır.

Bu hakkın kullanılması teşekküldeki görevin sona ermesinden başlayarak üç ay içinde geçerlidir. Özel nitelikteki mevzuat ve toplu iş sözleşmesi hükümleri saklı kalmak şartıyla işten ayrılma tarihinden başlayarak idarecilik süresince bu hak devam eder.

Yönetim kurulundaki ve başkanlıktaki görevleriyle ilgili fiillerinden dolayı hüküm giymiş olanlar, bu haktan istifade edemezler.

2. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almalarından dolayı kendi rızaları ile işlerinden ayrılan işçiler Sosyal Sigorta primlerini veya T. C. Emekli Sandığı aidatlarını işverene düşen paylı birlikte ödemeye devam ederek eski işyerlerindeki sigortalılık ve emeklilik haklarını devam ettirebilirler.

3. 1 ve 2 nci bendlerde gösterilen haklardan teşekküllerin şube ve mahalli sendika yönetim kurulu üyeleri ile başkanları da istifade ederler.

4. Bir işyerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinde taraf işçi federasyonunun üyesi işçi sendikası veya o toplu iş sözleşmesinde taraf işçi sendikası, toplu iş sözleşmesi yoksa işkolunda yetkili sendika :

İşyerinde işçi sayısı 50 yi aşmıyorsa en çok 2,50 ilâ 200 arasında ise en çok 4 200 ilâ 1 000 arasında ise en çok 6 000 den fazla ise en çok 8, birisi baştemsileci olmak üzere, işyeri sendika temsilcisi tâyin eder.

5. İşyeri sendika temsilcisinin akdi işveren tarafından feshedilirse temsileinin talebi üzerine ilgili bölge çalışma müdürlüğü temsilcisiyle işvereni uzlaştırmaya teşebbüs eder. Uzlaşma olmadığı takdirde durum tutanakla tesbit edilerek bu yer için yetkili il hakem kuruluna sunulur. Kurul temsilcisinin işine iadesine karar verirse işinden çıkarıldığı tarihten başlamak üzere ve sendika tüzüğünde belirtilen temsilecilik süresinin devamınca iş gördürülmemiş olsa bile ücreti ve diğer bütün hakları işveren tarafından ödenir. Bu hüküm yeniden temsilecilğe atanma halinde de uygulanır.

Bölge çalışma müdürlüğü temsilcisinin veya üyesi bulunduğu sendikanın başvurma tarihinden itibaren en geç 6 iş günü içerisinde uzlaştırmaya teşebbüs eder.

Taraflar uzlaşamaz veya uzlaştırma çabası akamete uğrarsa durum 3 işgünü içerisinde Bölge Çalışma Müdürlüğü tarafından il hakem kuruluna bildirilir.

İl hakem kurulu uzlaşmaya varılmadığını gösteren tutanağın alınmasından itibaren en geç 15 işgünü içerisinde gerekli incelemeyi yaparak kararını verir. Kurulun bu konudaki kararı kesin olmakla beraber işçinin kanundan ve toplu iş sözleşmesinden doğan haklarından dolayı mahkemeye başvurmak hakkı saklıdır.

Meslekî teşekküllerin bağladığı haklardan istifade :

Madde 21. — Bu kanuna göre kurulan işçi veya işveren teşekkülünün kendi faaliyetleri sayesinde mensuplarına sağladığı hak ve menfaatlerin o teşekkülün mensubu olmayanlara teşmili bahse konu teşekkülün yazılı muvafakatine bağlıdır.

275 sayılı Kanun hükümleri saklıdır.

Toplu iş sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun 8 ncim addesi uyarınca Bakanlar Kurulunun bir toplu iş sözleşmesini teşmil etmesi halinde, yukardaki fıkra hükmü uygulanmaz.

Aidat :

Madde 23. — 1. Meslekî teşekküllere üyelerince ödenecek aidatların miktarı Cemiyetler Kanunundaki kayıtlara bağlı kalmaksızın kuruluşun merkez genel kurulunca tesbit edilir, azaltılır veya çoğaltılır.

2. Kurulu bulunduğu işkolunda yetki almış sendikanın veya yetki alınmamış ise işyerinde çalışan işçilerin 1/4 ini temsil ettiğini ispat eden sendikanın yazılı talebi ve aidatları kesilecek sendika üyesi işçilerin listesini vermesi üzerine işveren sendika tüzüğü uyarınca üyelerin sendikaya ödemeyi kabul ettikleri aidatları ve «toplu iş sözleşmesi grev ve Lokavt Kanunu gereğince sendikaya veya

sendikamın bağılı bulunduğu federasyona ödenmesi gerekli dayanışma aidatını, işçilere yapacağı ücret ödenmesinden kesmeye ve kestiği aidatların nevi ile tutarını ilgili sendikaya vermeye ve kesinti listesini sendikaya göndermeye mecburdur.

Sendikamın üyesi bulunduğu federasyon veya konfederasyon tüzüğüne göre sendikaca üst kuruluşa verilmesi gerekli aidatı, üst kuruluşun talebi üzerine işveren üst kuruluş aidatlarını sendika aidatlarından keserek federasyon veya konfederasyona gönderir.

Bu bend gereğince sendika tüzüğüne uygun olarak kesilmesi istenilen aidatları kesmiyen işveren ilgili sendika, federasyon ve konfederasyona karşı kesmediği veya kesmesine rağmen bir ay içerisinde ilgili kuruluşa göstermediği miktar tutarınca sorumlu olmakta başka aidatları sendikaya verinceye kadar aidat toplamı üzerinden kanuni faizi ödeme zorundadır.

Sendika, aidatlarını kesiminden doğacak masrafları işverenin talebi üzerine ödemek zorundadır.

3. Aidat kesimi için işverene başvuran sendika veya sendikaların ikinci bendde gösterilen nitelikte olup olmadıkları konusunda işverenle sendika veya sendikaların kendi aralarında anlaşmazlık çıkarsa işverenin veyahut sendika veya sendikaların yazılı istemi üzerine anlaşmazlık talep tarihinden itibaren üç işgünü içerisinde ilgili Bölge Çalışma Müdürlüğüne çözülür. Bölge Çalışma Müdürlüğünün bu konudaki kararlarına, kararın tebliği tarihinden itibaren üç işgünü içinde iş dâvalarına bakılmakla görevli mahallî mahkemeye itiraz edilebilir. Bu itiraz tarihinden itibaren üç işgünü içinde kesin olarak karara bağlanır.

Genel kurul ve şube kongreleri :

Madde 25. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller genel kurullarının ve şube kongrelerinin en geç üç yılda bir toplanması :

2. Genel kurullarda ve şube kongrelerinde, başkanlık divanı ve komisyon seçimleri hariç, bütün seçimlerin gizli oyla yapılması;

3. İki genel kurul toplantısı ve şube kongresi arasındaki devreye ait hesap raporu ile denetçi raporunun ve gelecek devreye ait bütçe teklifinin genel kurul ve şube kongresi üyelerine toplantıdan önce dağıtılması; mecburidir.

Mal bildirimini :

Madde 27. — Sendikaların başkan ve yönetim kurulu üyeleri göreve seçildikten sonra üç ay içerisinde kendilerinin, eşlerinin ve velâyetleri altındaki çocuklarının sahip oldukları malları ve gelirleri gösterir yazılı bildirimini notere vermek zorundadırlar. Bu bildirimini verildiğini gösteren noterlikten alınacak belgeler teşekkül denetçilerine verilir. Bu belgeler sendika yönetim kurulunun karar defterinin özel bir sayfasına yazılarak bu sayfa denetçiler tarafından imza edilir.

Mal bildiriminde bulunan kişiler tekrar seçilsinler veya seçilmesinler görev sürelerinin sonunda yukarıdaki esaslara göre yeniden bildirimde bulunmak zorundadırlar.

Bu zorunluğa uymıyanlara meslekî teşekküldeki idarecilik sıfatları bildirimde esas olan tarihten itibaren bir ay sonra sona erer.

Mal bildirimleri bir defaya mahsus verilir. Ve yöneticilerin görev süresi sonuna kadar noterde saklanır.

Bu madde uyarınca bildirimde bulunan yönetici başka bir göreve seçilirse ikinci bir bildiri vermek zorunda değildir.

Şube yönetim kurulu üyelerinin mal bildiriminde bulunmaları ihtiyaridir.

Mal bildirimlerinde yazılı olanlar açıklanamaz. Ancak talep uyarınca yargı mercilerine denetleme veya inceleme yetkisine sahip diğer malkam ve mercilere iade edilmek üzere verilir.

Sendikalarca tutulacak defter ve kayıtlar :

Madde 28. — Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller aşağıda yazılı fiş, defter ve kayıtları tutarlar.

a) (Üye kayıt defteri ve üye kayıt fişleri) sendika üyeliği üye kayıt fişleri ve üye kayıt defteri ile tevsik olunur.

Bu defter ve fişlere üyelerin kimlik adresleri, çalıştıkları işyerleri sendikaya giriş ve çıkış tarihleri kaydedilir.

b) Yönetim kurulunun tarih sırasıyla ve müteselsil numaralarla kayıtlanmış ve altı imza edilmiş kararların yazılmasına mahsus karar defteri,

c) Gelen ve giden evrakın tarih ve numara sırasıyla kaydedileceği gelen ve giden (evrak kayıt defterleri),

d) Gelen evrakın aslı giden evrakın suretlerinin saklanacağı gelen ve giden evrak dosyaları,

e) Zimmet defteri,

f) Gelir ve gider defterleri,

g) Demirbaş defteri,

h) Yönetim kurulumu bir zabıtla tesbit edeceği numaralanmış ve idare heyetince mühürlenmiş varidata ait kopyalı makbuzlarla sarfiyatın fatura, evrak kaydiyesinin muhafazasına mahsus dosyalar,

i) Bilânço, demirbaş, envanter ve kesinhesap defteri ile üye kayıt, karar, aidat, kongre divan başkan ve kâtiplerinin imza edecekleri genel kurul kararlarının yazılmasına mahsus defterlerin kullanılmadan önce noterlikçe tasdikli olması mecburidir.

Bilânço ve çalışma raporu ve sendikaların denetimi :

Madde 29. — Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller her hesap veya bütçe devresine ait bilânço ve hesaplarını ve çalışma raporlarını aidolduğu devreyi takiben üç ay içinde Çalışma Bakanlığına ve bağlı buldukları konfederasyona gönderirler. Bu bilânço ve hesaplar meyanında, teşekkülün o devre içindeki :

1. Gelirleri ve gelir menbaları,

2. Giderleri ve sari yerleri,

3. Başkana ve idarecilere verilen ücretlerle memur ve müstahdemlere ödenen meblâğlar,

4. Para mevcudu,

5. Demirbaş mevcudu,

6. Gayrimenkul mevcudu

7. Üyelerinin mevcudu,

8. Çalışma Bakanlığınca sendikamızın malî durumu ile ilgili olarak istenecek sair bilgiler de bulunur.

9. Ayrıca bu teşekküllerin gelir ve giderlerini, giderlerinin sarf yerlerini ve her türlü faaliyetlerini bağlı buldukları konfederasyon denetliyebilir.

Diğer kanunların uygulanması :

Madde 32. — İşçi ve işveren sendikaları, federasyonları ve konfederasyonları, Medeni Kanun ve Cemiyetler Kanununun işbu kanuna aykırı olmayan hükümlerine tabidirler.

MADDE 2. — 274 sayılı Kanunun 31 nci maddesine aşağıdaki bend eklenmiştir.

13. 9 ncu maddenin 5 nci bendinde yazılı mecburiyete uymıyanlarla, 23 ncu madde gereğince kesilen üye aidatını süresi içinde ilgili meslekî teşekküle yatırmıyan işverenler ve 6 ve 28 nci madde gereğince teşekkülden ayrılan üyeyi deftere kaydetmiyenler hakkında 500 liradan 2 000 liraya kadar ağır para cezası hükmedilir.

İşkolları Yönetmeliğinin yürürlüğe girişi :

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunda sözü geçen İşkolları Yönetmeliği bu kanunun yayımı tarihinden itibaren en çok 30 gün içinde yürürlüğe girecek şekilde hazırlanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller en geç ilk genel kurulunda tüzüklerini bu kanunun hükümlerine uydurmak zorundadırlar.

Yürürlük :

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme :

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

